

41523

മുഖ്യ രാമചന്ദ്രം

സ്വന്മകാരനേയും കൃതിയേയും പറി
എ. ഡി. ഹരീശമ്മ എഴുതിയ നീണെ
പ്രസ്താവന, കൈകളിൽനിന്ന് രാമവാരി
യത്തേയും മറ്റും അഭിപ്രായങ്ങൾ,
ഒ. പദ്മാവതീ എഴുതിയ ആസ്പാ
ദനം എന്നിവയോടുകൂടിയതും, തെറ്റ്
കൾ തീരുതും പരിഞ്ഞിച്ചതുമായ
പതിയ പതിപ്പ്

സംസ്ഥാന മന്ത്രിയാണ്

ഉത്തരവാമചരിതം

(Malayalam)

Uthararaamacharitham

Drama

By CHATHUKKUTTY MANNADIAK

Edited by

A. D. HARI SARMA

First S. P. C. S. Edition February 1958

Reprinted May 1961, June 1963, August 1967

Copies 1500

Printed at

INDIA PRESS, KOTTAYAM

Price Rs. 2.50

Publishers:

**Sahitya Pravarthaka Co-operative
Society Ltd., Kottayam, Kerala State**

Sales Department:

NATIONAL BOOK STALL

Kottayam Kerala State India

ഉത്തരവാമചാരിതം

(നാടകം)

ചാത്തുക്കട്ടി മനാടിയാർ

എഡിറ്റർ

എ. ഡി. ഹരീഗർഹ

പ്രസാധകനാർ

സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണസംഘം

നാഷനൽ ബുക്ക്‌സ്റ്റാറ്റ്

കോട്ടയം

വില ക. 2.50

ചാത്തുക്കണ്ടി മന്നാടിയാൽക്കെ

കൃതികൾ

ജാനകീപരിണയം
ഉത്തരരാമചരിതം
ഹാല്പാസ്യമാഹാത്മ്യം
യോഗവാസിപ്പം

പ്രസ്താവന

സംസ്കാരിക്കുന്നതിൽ പ്രാചീനമായാണ് അധ്യാചീനമായായി അനവധി നാടകകത്താക്കരായി എങ്കിലും, കാളിഭാസണ്ണിയും വെദത്രിഡിയും നാമധ്യ യഞ്ചളാണ് സഹായകാർ ഒന്നാമത്തായി സൃഷ്ടിക്കാറുള്ളതു്. അവരിൽത്തന്നെന്ന ഓരോത്തത്താം മുമ്പ് നീ നാടകങ്ങളും തീട്ടണ്ണക്കിലും, കൂട്ടത്തിൽ കൂട്ടത്തിൽ പ്രശസ്തി ആജ്ഞാച്ചിച്ചി കുള്ളതു് ശാകന്ത്രളവും ഉത്തരാമചരിത്രവുമാണ്. വികാസനിർഭരങ്ങളായ ജീവിതാല്പദ്ധതാ തിരഞ്ഞെടുത്തു്, അവയെ സ്വദയസ്ഥക്കായവിധി ചിത്രീകരിക്കുന്നതിൽ ആകവിവര്യകാർ കാണിച്ച അസാധാരണമായ പാടവമാണു്, ആരു രണ്ട് നാടകങ്ങളും വിജയത്തിന് കാരണം. രണ്ട് കവികളും ശ്രൂദാരാസത്തെന്നാഖാണു് എടുത്തു കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്; ആരു രസത്തെ പോഷിപ്പിക്കുവാൻ രണ്ട് കുതികളിലും ‘ശോകം’ സ്വഹായത്തിനു് എത്തു നീക്കണ്ടു്; എക്കാലിലും രണ്ടിന്റെയും പോകു രണ്ട് തരത്തിലാണു്: ഒന്നിൽ ശ്രൂദാരവും മറിത്തിൽ കയണവും. തലായത്തിനിട്ടുന്നു. ആരു രണ്ട് രസങ്ങളെ ഇതു സ്വദയാക്കുക മായ റീതിയിൽ കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുള്ള നാടകങ്ങൾ സംസ്കാരാശാഖയിൽ വേറെയുണ്ടോ എന്ന സംശയമാണു്. ‘സ്നേഹം’ എന്ന മുഴുവിക്കാരത്തിൻറെ വിവിധങ്ങളായ ഭാവങ്ങളെന്നു മനസ്സുറിലും ഇരജീവികളിലും—ചില പ്ലാസ പുക്കൾതാഡികളിൽപ്പോലും—ങ്ങപോലെ സംകുമിപ്പിച്ചു്, അതിൻറെ വിശ്വവശ്യതയെ തെളിയിച്ചുകാണിക്കാൻ കാളിഭാസണ്ണപ്ലാബലയോ വെദത്രിയെപ്പോലെയോ സാധിച്ചിട്ടിട്ടുള്ള കവികൾ ലോകസാഹിത്യത്തിൽ തന്നെ അധികരിക്കണായിരിക്കുമെന്ന തോന്നന്നില്ല.

ഭവത്ത്

ആരാണു് ഈ ഭവത്തി? അദ്ദേഹമഴച്ചിയ ത്രപക്കങ്ങളിലെ പ്രസ്താവനകളിൽനിന്നു കിട്ടുന്ന ചില സൃചനകൾ

ഇല്ലാതെ മറ്റ് പറയത്തക്ക വിവരങ്ങളാണ്. നമ്മകൾ കീട്ടി കഴിഞ്ഞതിട്ടില്ല. മുന്ന് ത്രുപ്പക്കങ്ങളിലേയും പ്രസ്താവനകൾ പരിശോധിച്ചേന്നാക്കിയാൽ കീട്ടന വിവരങ്ങൾ ഇതുമാ ത്രുമാണ്: വിദർഭരാജ്യത്തിലെ പത്രപുരം എന്ന നഗര ത്തിൽ കാശ്യപഗോത്രത്തിൽപ്പെട്ട ഒരു ശ്രൂഹമണക്കട്ടംബ തത്തിലാണ് ‘അദ്ദേഹത്തിൻറെ ജനനം. ‘ഉദ്ധംബര’ എന്ന ഒരു ഉപനാമം. ആ കട്ടംബക്കാക്കളുടെയീ പറയപ്പെട്ടുണ്ട്. ആ കട്ടംബത്തിൽ ‘വാജപേയഹോമം’ നടത്തി പ്രശ്നപ്പെട്ട നായിത്തീൻ ‘മഹാകവി’ എന്ന ഒരാളിന്റെയീയാണ്. അദ്ദേഹത്തിൻറെ കാലം കഴിഞ്ഞു ‘അഞ്ചാമത്തെത്ത തലമുറക്കാര നായിട്ടാണ് വെള്ളേതി ജനിച്ചതു്’. അക്കുൻറെ പേരു് ‘നീലക്കുന്ന്; മുത്തച്ചുൻറെ പേരു് ഭ്രഗോപാലൻ; അമ ജാതകഞ്ചീ; മുരുന്നാമൻ അഞ്ചാനന്നിയി. അക്കുന്നമമാർ വിളിച്ച പേരു് ‘ഗുരീക്കുന്ന്’ എന്നായിയാണ്. വെള്ളേതി എന്നതു ബിംബമെന്ന നീലയ്യു ലഭിച്ച പേരാണെന്തു! ഇതിനെപ്പറ്റി രണ്ടുതരം വൈതിഹ്യങ്ങളുണ്ടു്: ഒരിക്കൽ കവി ‘‘സാംഖ്യാ പുനാതു വെള്ളേതിപവിത്രമുത്തിഃ’’ എന്ന ത്രഞ്ചന ഒരു ദ്രോകം. ഉണ്ണാക്കിച്ചുംല്ലിയതു കേട്ട സന്നോഷിച്ച മഹാരാജാവു്, ആ പദ്ധതിലെ ‘വെള്ളേതി’ എന്ന പ്രയോഗത്തിൻറെ രസീകരണം കണ്ടു് അതുനെന്ന ഒരു ബിംബമായി കവിക്ക സമാനിച്ച എന്നാണു് ഒരു കാമ.

‘‘തപസ്പീ കാം ഗതോവസ്ഥമാമിതി സൃഷ്ടാനന്നാവിവ ഗിരിജായാഃ സൂന്ത വദേ വെള്ളേതിസീതാനന്നം’’

എന്ന ദ്രോകത്തിലെ ‘വെള്ളേതി’ പ്രയോഗത്തിൽ രസീച്ച സമാനിച്ചതാണു് ആ ബിംബനോമം എന്ന മററായ കൂദ്രൻ പറയുന്നു. ‘വെള്ളേതി’ എന്നതു ബിംബപ്പേരാണെന്നുള്ള കാര്യത്തിൽ രണ്ടുക്കൂട്ടും യോജിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു്, കാവ്യനാടകകാലകാരാദികളിൽ മാത്രമല്ല പ്രേദഞ്ചാ, ഉപനിഷത്തുകൾ, നിതകതം, വേദാന്തം, ധർമ്മശാസ്ത്രം, രാജനീതി, തക്കം, വ്യാകരണം, മീമാംസ മുതലായവയിലും അപാരമായ പാണ്ഡിത്യമുണ്ടായിയാണ്.

എതികൾ

ഉത്തരാമചരിതം, മാലതീമാധവം, മഹാവീരചരിതം എന്നിങ്ങനെ മുൻ രൂപക്രമങ്ങൾ മാത്രമേ വേദ്രതിയുടെ വകയായി കണ്ടുകൊടീട്ടുള്ളൂ. സീതാവിവാഹം മുതൽ, രാവണ വധാനന്തരമുള്ള ശ്രീരാമാഭിഹോഷകം വരെയുള്ള ഇതിപുത്ര മാണം മഹാവീരചരിതത്തിൽ; സീതാപരിത്യാഗം മുതൽപ്പു ഒഴിയുള്ളതു ഉത്തരാമചരിതത്തിലും. മാലതീമാധവം പത്രങ്ക ത്രില്ലുള്ള ഒരു ‘പ്രകരണ’മാക്കാം. കല്പിതമാണോ അതി ലെ ഇതിപുത്രം. ഈ മുൻ രൂപക്രമങ്ങളും, ‘കാളപ്രിയാനാമ സീരി ഉത്സവത്തിനായി വന്നിരിക്കുന്നു’ ആളുകളെ രസി പ്രീക്കുന്നതിനവേണ്ടി അഭിനയിക്കുന്ന രൂപത്തിലാണ് കവി അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതും. എതാണാവോ ഈ കാളപ്രിയാനാമക്കേശത്രും? കാളിഭാസൻ, മേലുസന്ദേശം പുസ്താ ലഭ്യത്തിൽ ഉജജയിനിനിനഗരത്തിലുള്ള ഒരു ‘മഹാകാളക്കേശത്രു’ തെരു സ്ഥരിക്കുന്നണ്ടും (ഫ്രോക്. 30, 34.). അതുതനെന്ന യായിരിക്കുമോ, വേദ്രതി സൃച്ചിപ്പിക്കുന്ന ‘കാളപ്രിയാനാമ’ക്കേശത്രും? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ, വേദ്രതിക്കു മാരാവ (അവന്തി)യുമായി എന്നോ ദ്രഘ്യവസ്ഥക്കും യായിരിക്കുന്ന ഉപോർഖബലകമായ മഹറാത തെളിവായിട്ടുണ്ട് വിമർശകമാർക്കത്തുന്നതും. ഒരപക്ഷേ, വിശേഷത്തിൽ ജനിച്ച കവി മാരാവയിലായിരിക്കാം ജീവിച്ചതും; അല്ലെങ്കിൽ, ആ ടിക്കിൽനിന്നായിരിക്കാം വിശാ റാം കഴിച്ചതും.

ഗോഡാവരിനടി വേദ്രതിയുടെ സ്വന്ദര്ധത്വാം അതിനടുത്തോ ആയിരുന്നിരിക്കും. ഉത്തരാമചരിതത്തിൽ ത്രഥനെ അഞ്ചോ ആറോ ദിക്കിൽ കവി ഗോഡാവരിയെ സ്ഥരിക്കുന്നണ്ടും. മാലതീമാധവത്തിലെ സ്വന്ദര്ധത്വത്തിൽ കേവലം അപ്രകൃതമായിപ്പോലും വേദ്രതി ആ നടിയെ വല്ലിക്കും. ഈ ‘മമത’ യാദപ്പെട്ടിക്കമാകാനിടയിലും.

മേലുണ്ടത് രൂപക്രമങ്ങളും പുറമെ, പ്രസ്തുതകവി വിശയം എഴുതീട്ടുണ്ടോ എന്ന നിശ്ചയമില്ല. പക്ഷേ, വേദേ

എന്തോ ചിലതുക്കടി എഴുതീടുണ്ടായിരിക്കണം എന്നുഹി ക്കെതക്കു ചില തെളിവുകൾ കിട്ടിയിട്ടുണ്ട്.

നിരവദ്യാനി പദ്യാനി യദി നാട്യസ്യ കാ ക്ഷതിഃ?

ബിക്ഷുക്കഷാവിനിക്ഷിപ്തഃ കിമിക്ഷഗ്രിരസോ ഭേവൽ?

എന്ന ഒരു പദ്യം ‘ശാർണ്ണധരപദ്ധതി’യിലും,

അളിപടലാലരനയാതാം

സഹദയഹദയജ്ജരം വിലുന്പന്തീം

മുഗമദപരിമലപഹരിം

സമീരി! കിം പാമരേഷ്യ രേ കിരസി?

കിം ചന്ദ്രമാഃ പ്രത്യുപകാരലിക്ഷയാ

കരോതി ശ്രോഡിഃ കരുഭാവബോധനം?

സ്വഭാവ എവോന്നതചേതസാം സതാം

പണ്ണാപകാരവ്യസനം ഹി ജീവിതം.

എന്ന രണ്ടു പദ്യം ‘രസികജീവന’ത്തിലും ഭവത്രേതിയുടെ വകയായി ഉല്ലരിച്ചകാണണ. ചില രാറ്റേരുക്കങ്ങളോ, അട്ടവാ മറേരതകളിലും ഒരു കൃതിയോക്കടി ഭവത്രേതിയുടെ വകയായി ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം. എന്നാണെല്ലാ ഇതിൽനിന്നുഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു്.

പരിഭ്രാഷ്ടകൾ

ചപ്പത്തിൽ ചാത്രക്കട്ടിമനാടിയാരാണു് ഭവത്രേതി യുടെ ഉദ്ധരണരാമചരിതം. മലയാളത്തിലേക്കു തജ്ജിമചെയ്തുതു്. ഇദ്ദേഹം പണ്ണാത്ത കൊച്ചിരാജ്യത്തിൽപ്പെട്ട ചിറ്റൻ താലുക്കിൽ, പ്രസിലുമായ ചപ്പത്തിൽത്തരിവാട്ടിൽ, 1032-ാമാണ്ടു മീനമാസം 5-ാംതീയതി ജനിച്ചു. മാതാപുംഖമനാടിശ്യാദം പിതാവു് പാലക്കാടു് എല്ലപ്പുള്ളി അംശത്തിൽ കേന്നാത്രവീട്ടിൽ ചാമുഖമനോന്മായിരുന്നു. മൂന്നാമത്തെ വയസ്സിൽത്തന്നെന്ന അമ്മ മരിച്ചപോകയാൽ, മാത്രസഹോദരിയായ കാളിമനാടിശ്യാരാണു് ‘ചാത്ര’വിനാ എടത്രവളർത്തിയതു്. സാമാന്യം കലാവാസനയള്ളു ശ്രോഡവിനമനാടിയാർ എന്ന ഒരു ജേപ്പസുഹാദരൻ ചരിത്രനായകനണ്ണായിരുന്നു.

യാമാകാലം എഴുത്തിനിത്തതി എക്കിലും, സീപതാ മത്തെ വയസ്സിൽ മാത്രമേ ക്രമാപൂര്ണപ്പെൻ കാര്യമായി എ നെക്കിലും പാിക്കാൻ ആരംഭിച്ചുള്ള. ബാലപ്പത്തിൽ രോഗ ഗ്രൂപ്പനായിതന്നൊന്ന്⁹ ഇതിന് കാരണം. ചീറ്റു ര പൊ ലപ്പുള്ളി കോതാത്തു¹⁰ അപ്പുഎഴുത്തുപ്പുൻ എന്ന പേരിൽ സു വിഭിതനായ രാമൻനായരായിതന്നു അദ്ദേഹത്തെ മൃതനാ പാൻ. അദ്ദേഹം ഒരു നല്ല സംസ്കൃതപബ്ലിക്കേഷൻ ജോതി ശ്രാംകുഞ്ചിതനമായിതന്നു. എഴുകോലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീ ശീൽ പഠിച്ചു. സംസ്കൃതത്തിൽ ഒരവിധം വ്യത്യപ്പത്തി സന്പാദിക്കാൻ മാത്രമേ അനുയും കാലംകൊണ്ടു കഴിഞ്ഞുള്ള. മനാടിയാർ ഹാലാസ്യമാഖാത്യും കിളിപ്പാട്ടിൽ, മാതാപിതാക്കരണാരേയും ഈ മൃതനാമങ്ങയും കെതിപുപ്പ്. സുരിച്ചിട്ടുള്ളതു നോക്കു:

‘‘എത്രയോ പണിപ്പെട്ടു ശ്രദ്ധത്തിൽ വളർത്തുമെ ചുത്രനാമെന്ന മഹാദ്വാരവേന പെറ്റു പിനെന മുത്രവും പുരീഷഭ്രംഗന്യവുമഹോത്സവിന്റെ ശാത്രത്തിൽ വച്ചിച്ചതിമാത്രലുാളിനയോടും നമ്മുളപ്പാലമുട്ടിബല്ലൂശവേ വള്ളത്തിയോ— രമ്പനാമകിയാകമംബവ്വു നമസ്കാരം. സൽപ്പജപ്പാഗ്രസഹി സൽമുണ്ണാംബുധി കേന്നു— തുയർപ്പനനായോരമ്പുന്ന ശ്രീ ചാമനാമാ ശ്രീമാൻ പ്രീതനായനഗ്രഹം. നല്ലവാൻ വണ്ണഞ്ഞനേൻ; താതപാദാനഗ്രഹം സപ്രസിദ്ധിതമണ്ണു. എത്രയും നേരുഹിച്ച തന്ത്പുത്രനെപ്പാലെയെന്നു— യാത്രനാളിം. വള്ളത്ത് ധാത്രീക്കും നമസ്കാരം. കരണാംബുഡിയാം. രാമഗ്രൂതനമന്റെ ദിവ്യ— ചരണാംബുജപ്പും ശരണം. സദാ മമ.’’

പതിനഞ്ചാമത്തേണ്ണു പതിനാറാമത്തേണ്ണു വയ സ്സിൽ ഉപരിവിഭ്യാദ്യാസത്തിനായി തുള്ളുരെത്തി. പേരു കേട്ട ഒരു പബ്ലിക്കേഷൻ വൈക്കിടാദ്വിശാസ്ത്രികളുടെ ശിഷ്യനായി സംസ്കൃതത്തിൽ അടിയുറച്ച പാണ്ഡിത്യം സന്പാദിച്ചു.

പഠിപ്പു മതിയാക്കി സ്വന്തമാക്കിയിൽ താമസിച്ചുവരം വേദാണം^०, ചില സ്നേഹിതരാത്രെ നിബ്രംഗമനസരി ചു^० തിരവിതാംകുറിലെ വക്കീൽപരീക്ഷയിൽ ചേർന്ന് ജയിച്ചതു^०. അതു^० 1053—ാമാണ്ടിലായിരുന്നു. 1055-ൽ മഹ്യാറൂപുശ മുൻസിപ്പുകോടതിയിൽ പ്രാക്തീഡ്യത്രഞ്ഞി. രണ്ടുകൊല്ലുത്തോളം, അവവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഇതിനിടയ്ക്കു കൊച്ചിയിലെവ ക്കീൽപരീക്ഷയിലും ജയിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. 1057 മുട്ടവംമുതൽ തുറുക്കം താമസം മാറ്റുകയും അവിടെത്തെകോടതികളിൽ പ്രാക്തീഡ്യ തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. വക്കീൽ എന്ന നിലയിൽ മനാടിയാർ നല്പേപോലെ ശോഭിച്ചിരുന്നു. തുമ്മൻനിന്നപുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ‘കേരള നന്ദിനി’ എന്ന പത്രത്തിൻ്റെ ആധിപത്യവും കരംചുകാലം വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്^०. സി. പി. അച്ചുതമേനവരമായി സമാർഥനപ്പന്യത്തിൽ ഏപ്പെട്ടിരുന്നു. അക്കാലത്തുതന്നും ണം^०. 1080—ാമാണ്ടു വുഡികമാസം. 14—ാംതീയതി 48—ാം മത്തെ വയസ്സിൽ യശസ്വിരീരനായി.

മന്മാര്യാദാക്ക കൃതികൾ

ഹാലാസ്യമാഹാത്മ്യം കിളിപ്പാട്ട്, ജാനകീപരിണായം നാടകം, ഉത്തരരാമചരിതം നാടകം, പുഷ്പഗിരീശ സ്നേഹാത്മം (സംസ്കൃതം) മുഖ്യാണം^० പുസ്തകത്തുപത്തിൽ കിട്ടി ചുള്ളി മനാടിയാരുടെ കൃതികൾ. എഴുത്തുത്തുപത്തിലും മറ്റു മഹിളയും ചില പദ്യങ്ങൾ വേരെയുണ്ട്^०. ‘സംഗീതശാക്കന്തളം ഒന്നരണ്ടുണ്ടും എഴുതിയതായി കേട്ടിട്ടണെ’ നാ^० മഹാകവി ഉള്ളംഗൾ പറയുന്നു.

71 അഖ്യായങ്ങളുടെയും ഒരു വലിയ പുസ്തകമാണു^० ‘ഹാലാസ്യമാഹാത്മ്യം.’ മധുരയിലെ സുന്ദരശസ്ത്രമായി ഒരു ചതുപ്പം സംശയിലാണു^० അതിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളതു^०. മഹ്യാറൂപുശ താമസിക്കുന്ന കാലത്തുനുണ്ടും അതു തശ്ജമചെയ്തുടരുന്നായിരുന്നു; പക്ഷേ, മുടിയും കരെക്കാലം. ആ ജോലി മുടങ്ങിയതായി കാണുന്നു. 1064 മകരം 15—ാംതീയതിയാണു^० പിന്നീടു പുത്തിയാക്കിയതു^०. അതിനു മുൻപു^० 1063-ൽ ‘രാമഭ്രതീക്ഷിതി’ രംഗം ജാനകീപരി

ണായം തജ്ജമചെയ്യുത്രടങ്കയും ആ കൊല്ലും മേടമാസം 1-ാംതീര്ത്തി ആ ജോലി അവസാനിക്കയും ചെയ്തിരുന്നു. വലിയകോയിത്തന്പുരാൻറെ സംസ്കൃതപ്രചരണാധികാരിയും 'അംബിജനാനശാകന്തള'പരിശാഖയുടുടക്കം പുരപ്പേട്ടതാക്ക യാൽ, നല്ല മലയാളത്തിലുള്ള 'ജാനകീപരിണായം' മലയാളികളെ വളർത്തുകയാണ്. ആ രണ്ടു തജ്ജമകരക്കം തമ്മിൽ ഭാഷാപിഷയകമായുള്ള വ്യാത്യാസത്തെപ്പറ്റി ഒരു അദ്ധ്യാരത്തു ചെയ്യുന്നേം തന്നെ സൈഡുഹിതന്മാക്ഷതിയ കരുതുകളിലെ ചില ഭാഗങ്ങൾ അക്കാദമിയുള്ള പരാഞ്ഞളിൽ പ്രസിദ്ധീകൃതമായിട്ടുണ്ട്. ഈവക പ്രോത്സാഹനങ്ങളിൽ മലമായിട്ടുള്ളടക്കിയാണ് 'ഉത്തരരാമചരിതം' തജ്ജമചെയ്യാൻ പുരപ്പേട്ടതും. 1067-ൽ ആ കൂതിയും പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടു. തുള്ളരിനസമീപമുള്ള പുക്കന്ന് (പുപ്പഗിരി) എന്ന സ്ഥലത്തെ ശ്രീരാമസ്വാമിയെ സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ട് ആര്യാവുത്തത്തിലെഴുതിയ ഒരു ശതകമാണ് 'പുപ്പഗിരിശസ്ത്രം'.

'സൈതാവിവിവാഹശലാലു
സപീകൃതലോലംബവരമ്പുമമാലു
ആലംബിതനുമശശലു
കാലം ദീപിഷതാം നമാമി രഘുബാലു'''

എന്ന ത്രഞ്ഞായ സഹസ്രാക്കങ്ങൾ ആ കൂതിയിലുള്ള വയരെ.

മലയാളമന്നോരമയുടെ പഴയ കവിതാപംക്രിയിൽ മനാടിയാൽക്കു മലയാളം വകയായി ധാരാളം ഓരോക്കങ്ങൾ കാണാം. അദ്ദേഹം കണ്ണതിക്കട്ടുന്തന്പുരാനയച്ച ചില കരുതുകരം പഴയ 'മംഗളോദയ'ത്തിൽ (വാള്യം 9) ചേത്തുകണ്ണിട്ടുണ്ട്. ഉള്ളംഗിൻറെ കേരളസാഹിത്യചരിത്രത്തിൽ മനാടിയാൽക്കു അഭിനയിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. മനാടിയാൽക്കു അഭിനയിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു നാടക സംഘത്തിലെ നടിയായ രാമണ്വിറമന്ത്രത്തിൽ കാവമ്മയെ കരിച്ചു 'അദ്ദേഹം എഴുതിയതാണെന്നു താഴെ ഉല്ലരിക്കുന്ന ചേരുകം:

“മാരാരാധനചെയ്യവാൻ മലയജം വെള്ളുന പാത്രങ്ങളോ
യീരഹാതട ദെയരുമ്പരു കളവാനക്കേളാത സൃതങ്ങളോ
പാരം ഭംഗിയൊട്ടം വിടൻ വിലസും നീലാബും—

പാത്രങ്ങളോ

ഹാ! രാമഞ്ചിറമന്തിരത്തിലെത്തു കാവിന്റെ
സേതുങ്ങളോ? ”

ഉത്തരാമചരിതം

മനാടിയാൽക്കട കൃതികളിൽ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നതു്
ഉത്തരാമചരിതമാകന്നു. പരിശോഷയിൽ സിഖിച്ചു തണ
കത്തിന്റെയും പഴക്കത്തിന്റെയും ഗ്രന്ഥം. അതിൽ നല്ല
പോലെ കാണാം. ഭാഷയുടെ ലാളിത്യവും മുലത്തിലെ
ആശയം. ചോന്നപോകാതിരിക്കുന്നതിൽ കാണിച്ചിട്ടുള്ള
ശ്രദ്ധയുമാണു് ആ കൃതിയുടെ വൈശിഷ്ട്യത്തിനു കാരണം..
പ്രസ്തുത നാടകത്തിനു് ഒരു ചെറിയ ചരിത്രം തന്നെയുണ്ടു്.

‘കൊല്ലും നാരാധനപിള്ളു’ എന്ന പ്രസിദ്ധനടൻ
‘മനോമോഹനം’ നാടകക്കമ്പനിയുമായി കേരളത്തിലെ
ങ്ങളും ജൈത്രന്ത്രം നടത്തുന്ന കാലമായിരുന്നു അതു്. ആ അ
സ്വർഹിതനടന്ത്രം അഭിനയവൈദശ്വസ്യത്താൽ ആകൃഷ്ണരായ
സി. പി. അച്ചുതമേനോനും ചാത്രക്കട്ടിമനാടിയാൽ
കൂടി തുള്ളരിൽ ‘വിനോദചിന്മാണി’ എന്ന പേരിൽ
ഒരു നാടകസംഘം. ആരംഭിച്ചു. ജാനകീപരിണായമാണു്
അവർ നോമതായി അഭിനയിച്ചതു്. ആ സംഘകാക്ക
വേണ്ടിതന്നെ മനാടിയാർ ‘ഉത്തരാമചരിതം.’ പരിശോഷപ്പെട്ടതാൻ ആരംഭിക്കുയും ചെയ്തു. രണ്ടുമൂന്നുക്കത്തിന്റെ
പരിശോഷ കഴിഞ്ഞു. അതുയും ഭാഗം. ആ നാടകസംഘ
കാർ പഠിക്കുയും ചെയ്തു. ആ അവസരത്തിൽ തുള്ളരിലൂണായി
കൊച്ചി വിരക്കരളുവയ്ക്കുന്നതു തന്നെ വിവരം.
ഗഹിച്ചു് ആ നാടകം തനിക്കൊന്നു് അഭിനയിച്ചു കാണണമെന്നു്
മനാടിയാജോകാജണാപിച്ചു. ‘വിനോദചിന്മാണി’കാർ ആതു പഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയാണെന്നു് മനാടിയാർ
അറിയിച്ചു. സി. പി. യോച്ചു് എന്നൊക്കെ കാരണം
വശാൽ അല്ലോ. റസക്ഷയമുണ്ടായിരുന്ന തന്മുരാൻു് അതു

തീരെ രസിച്ചിലു. “മനാടിയാക്കതനെ അതു” അഭിന യിപ്പിക്കേതെന്തെ? ” എന്ന് അവിടനു ചോദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനു “അഞ്ചെന്നയാകാം” എന്നല്ലാതെ മറപടി പറയാൻ നിന്മാധമില്ലാതെവരികയും, അതിലേക്കേവേ ണ്ടി ‘രസികരണജീനി’ എന്നനാൽ പുതിയ നാടകസംഘം രൂപവൽക്കരിക്കുന്നുംചെയ്യു. അഭിമാനിയായ സി. പി. കെ് അതു കേടപ്പോൾ വാഴി വല്ലിച്ചു. മനാടിയാർ ബാക്കി അക്കങ്ങൾ തജ്ജമചെയ്യു കഴിയുന്നതിനമുമ്പു് ആ നാടകം മറ്റൊരു തജ്ജമചെയ്യിച്ചു് ‘വിനോദ ചിന്താമനി’ക്കാരെക്കൊണ്ടതനെ ആദ്യമായി അഭിന യിപ്പിക്കണമെന്നു് അദ്ദേഹം തീരുമാനിച്ചു. കൊട്ട ഞമ്പുർ തന്പുരാക്കണ്ണാർ, നടവത്തമ്പുനം മഹനം, ബേണ്ണ സീമഹൻ, ഒരവക്കാർ, കണ്ണുർ, കാത്രുള്ളി, കുന്നുംഗൻ, കുള്ളംനുറുത്തിരി തുടങ്ങിയ പലതട്ടേയും ദശായത്രോ ടുട്ടി എട്ടപത്തുഡിവസംകൊണ്ട് നാടകത്തിൻറെ പരി ഭാഷ പുതിയാക്കി. ഈ വിവരം ഗഹിച്ച വീരകേരള വക്കുതന്പുരാൻ തന്റെ സതീത്മ്യനും ഭൂതന്പുരാതന കൊണ്ടു് അതിൻറെ കൈയെഴുത്തുകോപ്പി സുത്രത്തിൽ കൈവശപ്പെട്ടത്തി പെട്ടിക്കൈത്തുവെച്ചു പുട്ടി. സി. പി അതുകൊണ്ടു് പിന്നാറിയിലു. അദ്ദേഹം വീണ്ടും ഒരു പുതിയ തജ്ജമമുണ്ടു കോപ്പുകുട്ടിത്തുടങ്ങി. 1067 കുംഭം 29—ാം തീയതി കണ്ണത്തിക്കെട്ടിന്തന്പുരാൻ നടവത്തമ്പുനയച്ചു ഒരു കത്തിൽ മുഖവക വിവരങ്ങളുാക്കേ സുചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിൽനിന്നു് രണ്ടു പദ്ധതിം താഴെ ഉല്ലരിക്കാം:

മനാടിയാടകയ തജ്ജമ തീന്ത്തച്ചിൽ
വന്നാലുടൻ തരവനെന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്
നന്നായോളിച്ചിവിംവെച്ചുവരുന്നു, കാട്ടി—
തന്നാൽ ചതിക്കുമവരെന്നാൽ ഭാവമോടും.

സി. പി.യതുകൊണ്ടാഴിച്ചു—
ലാപീനോത്സാഹമോടു പിന്നീടും
ആപാത്മംഗിയോടതിരി—
കോപാലോപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട് തർജ്ജമവും.

ഹലമിലുന്നകണ്ട് ട്രൻസ്ലേറാൻ കൈയെഴുത്തുകോ
പ്പി തിരികെ എപ്പിച്ച. 1067 മീനം 20-ാംതീയതി
അതു പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടു. സി. പി. ഐ. കണ്ണത്തുടി
ആ പുസ്തകത്തിനെന്നുതിയ 'പീറിക' യിൽ 'ഒരു സംഗതി
വശാൽ വിനോദചിന്താമണി നാടകസ്ക്രിപ്റ്റുകൾ വളരെ
അടിയന്തിരമായി ആവശ്യപ്പെട്ടതിനാൽ നന്നു ധ്രൂവി
പ്പെട്ട് എടുപ്പതു ദിവസംകൊണ്ട് തർജ്ജമചെയ്യു തീരു
താണ് പ്രസ്തുത കൃതി' 'യെന്ന പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നു.

മനാടിയായുടെ തജ്ജമ പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടതു¹⁰
1067 മിറ്റനം 3-ാംതീയതിയാണ്¹⁰. വീരകേരളവക്കു
തന്പരാണിംഗനത്രപമായ സർട്ടിഫിക്കറേറാട്ടുടി
യാണ്¹⁰ അതു പുറത്തുവന്നതു¹⁰.

എന്നാലുമായതിനിട്ടു കടന്നതുടി
നന്നായവാകക്കാൾ പറഞ്ഞു പരം മെതക്കി
മനാടിയാരെയുമതല്ലെന്ന സി. പി. യേയു—
മൊന്നായിണക്കവതിനായും വളരെ ഗ്രൂമിച്ചേൻ

എന്നും ഒരു നേരുഹിതനയച്ച എഴുത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചതു
പോലെ, കണ്ണത്തിക്കെട്ടൻതന്പരാനം മറ്റും 'വളരെ ഗ്രൂമിച്ചു'
നോക്കിയെങ്കിലും, സി. പി. ഐ. മനാടിയായും തമി
ലുള്ള ഉള്ളത്തിരക്കു¹⁰ പിന്നീട് വളരെക്കലാലത്തെക്കു നീണ്ടു
നിന്നന്തായും രണ്ടുപേരുടെയും നാടകസംഘങ്ങൾ കോഴി
ക്കോട്ടു¹⁰, എറണാകുളം മുതലായ പുരംഭികകളിൽപ്പോലും
പോയി അഡിനയിച്ചതായും കാണുന്നു. ചില സ്ഥാപിത
താല്പര്യക്കാർ ഈ ഇരുക്കുക്കു. തമിലുള്ള നീരസത്തിന
വള്ളംവെച്ചുകൊടുത്തിരുന്നവെന്നതിനും തെളിവുകളുണ്ട്¹⁰.
1068 കന്നാ 10-ാംതീയതിയിലെ മലയാളമനോരമയിൽ
ചേത്തുകാണുന്ന ഒരു തുള്ളൻ വാത്ത് നോക്കുക: 'നാടകാ
ഭിന്നയത്തിനായും എറണാകുളത്തെക്കു പോയിരുന്ന 'വി
നോദചിന്താമണി' കാരം കൂറാല്പുയോഗ്യത്തിലായ സാക്ഷ്യ
പത്രങ്ങളോടും ആരോണാദി അനവധി സമ്മാനങ്ങ
ളോട്ടുടി തിരികെ പെന്നത്തിയിരിക്കുന്നതായരിയന്ന

തിൽ സന്തോഷിക്കുകയും, കോഴിക്കോട്ടുകെ പോയിരുന്ന ജനരജിനി'ക്കാക്ക് കിട്ടിയ സമാനങ്ങളിൽ ചിലതു വണിയിൽവെച്ചു കളവുപോയതായി കേരകങ്ങന്തിൽ സന്തപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന .’

ഉത്തരാമചരിതം വായിച്ചു സന്തോഷിച്ച ഒ. വദ്ദു മേനോൻ മനാടിയാക്ക്⁵ അഭിനവന്ത്രപത്തിലുള്ള ഒരു നീണ്ട കത്തയച്ചിരുന്ന . (അന്നും നോക്കു.) മനാടിയാർ അതു തന്റെ എതിരിലാളിയായ സി. പി.കയുച്ചു കൊടുത്തു. സി. പി.യാക്കട്ട, ആ കത്തു⁶, ചതുമേനോ നേരിയും മനാടിയാൽക്കുയും. ആവശ്യപ്രകാരമാണു് അതു പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതുമുണ്ടു്. വരുന്ന ഒരു കറിപ്പോട്ടു കൂടി ‘വിദ്യാവിനോദിനി’യിൽ ചെത്തു. ഇതിനെ പരാ മർഗ്ഗിച്ചുകൊണ്ടു്, ‘വിദ്യാവിനോദിനി പത്രാധിപത്യം സത്യനിപ്പി’ എന്ന തലക്കുടിലുള്ള ഒരു ദീർഘലോവനം. മനാടിയാർ കേരളപത്രികയിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. (24-6-'68-ലെ മലയാളമനോരമ നോക്കു.) ഇങ്ങനെ എല്ലാവിധത്തിലും അന്ന ചരിത്രം സൂചിച്ചു ഒരു നാടക മാണു് ചാത്തുകള്ക്കിമനാടിയാൽക്കു ഉത്തരാമചരിതം.

അദ്യും ‘വിനോദചിന്താമണി’ക്കാൽക്കെട കയ്യിൽപ്പെട്ടുപോയതു. അവർ പഠിച്ചതുടങ്ങിയതുമായ ആ മുന്നുക ഞാരാ സപന്തമെന്ന നിലപ്പു⁷ അവർ ഉപയോഗിച്ചുകുമെന്നു് മനാടിയാക്കണ്ണായ സംശയമാണു്, പ്രസ്താവനയിലെ ‘‘സീതാദേവിയെ’’ എന്ന ത്രഞ്ചുന ദ്രോക്കത്തിൽ അദ്ദേഹം സൃച്ചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്.

അംഗിയായ രസം

പ്രസ്തുത നാടകത്തിലെ അംഗിയായ രസം എത്താണെന്നുള്ള കാര്യത്തിൽ അഭിപ്രായവ്യത്യാസമുണ്ടു്. ‘കരണം’ മാണോനു് ഒരുക്കുന്നു; ‘കരണവിപ്രലംഭം’ മാണോനു് മരിറാക്കുന്നു. അവരവക്കുള്ളുലുമായ പ്രഖ്യാനങ്ങളാണു് അലക്കാരഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നും ഉല്ലരിച്ചുകൊണ്ടാണു് രണ്ടുക്കുത്തം വാദിക്കുന്നതു്. പ്രാചീനാചാര്യവാർത്തനു ഈക്കാരു

തതിൽ ലിനാദിപ്രായകാരാളിയെന്ന എന്നാണ്ടോപ്പാ ഇതിൽനിന്ന് തെളിയുന്നതു്. നമ്മകൾ റണ്ടുട്ടുക്കുടയും വാദ ഗതികളെ ഒന്ന് പരിശോധിച്ചു നോക്കാം.

‘ഒന്നാമക്കത്തിൻറെ ആരംഭത്തിൽത്തന്നെ ബന്ധജനങ്ങളുടെ ഫോർപ്പാട്ടുകകാണ്ടു് ദൈവമനസ്യുചന്ദ്രവീക്ഷനു സീതെയു സമാശ്രസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണു് ശ്രീരാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നതു്. പിന്നീട് ചിത്രങ്ങൾനാ വസാരത്തിൽ സുരൂമാനങ്ങളുായ ശോകാനവേദങ്ങളു്. പരിത്യാഗത്തിൽനിന്നാണുകാൻപോകുന്ന ക്രിഞ്ഞാ തതിനു വഴി തെളിയിക്കുന്നണ്ടു്. പരിത്യാഗത്തിനു ശേഷം ശംഖുകവധയിൽനായി ഭാധകാരണപ്രതിജ്ഞ പ്രവേശിക്കുന്ന രാമൻറെ ഏതെങ്കിലും അക്കരീക്കുന്ന പൂർപ്പൂത്താന്തസ്ഥിരങ്ങകൾ ക്രിഞ്ഞാതെത്തു ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുന്നു. സീതയുടെ വാസലപ്രാജനങ്ങളുായ കരീക്ക തുംം, മയ്യരം മുതലായവയുടെ പ്രസ്താവത്താൽ വീണ്ടും ഉത്തേജിതവു്. തീക്ഷ്ണാനതരമാക്കപ്പെട്ടതുമായ ക്രിഞ്ഞാരസം മുന്നാമക്കത്തിൽ പരമകാഴ്ചയെ പ്രാപിക്കുന്നു. നാലാമക്കത്തിലു്. പരിത്യാഗംനിമിത്തം ജനകാദികരാക്കണ്ടായ ശോകമാണു് നിബന്ധിക്കു പ്പെട്ടിട്ടിള്ളു്. അഭ്യാമക്കന്നിലെ ലവചാരുകേതുസ മരത്തിലു്. ആരാധകത്തിൻറെ ആരംഭത്തിലു്. വീരരസമാണു് വ്യാജിക്കുന്നതു്; എന്നാൽ, ആരാമകൾ, അവസാനിക്കുന്നതാകട്ടെ, ജനകൻറെയു്. പ്രിയമാതാക്കളുടെയു്. ശോകാവസ്ഥ കണ്ടു പാരവശ്യം പ്രാപിക്കുന്ന രാമൻറെ ക്രിഞ്ഞാത്തിലുണ്ടു്. എഴാമക തതിലു്. അധികഭാഗം ക്രിഞ്ഞാരസഭരിതമാണു്. ഇങ്ങനെ ക്രിഞ്ഞാത്തിൻറെ പ്രാധാന്യം സംസ്ക്രക്കാരേന്നു ആദ്യനം സ്ഥാപിച്ചായിരിക്കുകയും ഇക്കാര്യത്തിൽ വിസം വാദത്തിനവകാശമേഖലയിലു്. ക്രിഞ്ഞാരസപ്രധാനമായ രാമാധാരത്തെ ആഗ്രഹിച്ചു നിമക്കിച്ചിട്ടിള്ളു ഈ നാടകം രസാംശത്തിലു്. അതിനെ അനുകരിക്കുമെന്നു കവി ഉദ്ഘേശിച്ചിട്ടണാവണം.

‘കത്തണമാരു രസംതാൻ പസ്യുഭേദേന നാനാ—
പരിഞ്ഞതീരെയ വഹിച്ചീട്ടുനിതേ മാറിമാറി’

(അക്കം 3, ഫ്രോ. 48)

എന്ന കവിവാക്യം ഈ അനുമാനങ്ങളെ അനുസ്ഥലിക്കുന്നതാണ്.’

ഈഞ്ഞം ‘കത്തണരസ’പക്ഷപാതികളുടെ വാദഗതി.
‘ആംഗാരം വീരമിവയിലെഡാന്താനംഗിയാം രസം’ (സാഹിത്യഘ്ല്ലണം 6, 10) എന്ന ആലക്കാരികമതം ഇം കത്തണരസവാദത്തിനും അനുസ്ഥലമല്ലെല്ലാ എന്നും ആരെ കുംഭം പറഞ്ഞതാൻ, ആ ലക്ഷണകാരികയുടെ ടിപ്പണിയിൽ, ‘ആംഗാരനോ വീരമോ എന്ന പറഞ്ഞതു’ ഉച്ചിതമായ എല്ലാ രഖണ്ടെല്ലായും സുചിപ്പിക്കുന്നതാണും; അതു കൊണ്ടും ഉത്തരാചചരിത്തത്തിൽ കത്തണത്തിനും പ്രശ്നബാധപ്രേരാദയത്തിൽ ശാന്തത്തിനും ആംഗിതപം നഷ്ടമാകുന്നില്ല,’* എന്നിങ്ങനെ ഒരു വ്യാവ്യാതാവും എഴുതിക്കൂട്ടാശേം ചുണ്ടിക്കാണിച്ചും അവർ അശ്വിനിര മുകരാക്കുന്നു. അങ്ങനെ, തണ്ടളുടെ കത്തണരസവാദം സവുമാ സാധുവാണെന്നും അവർ അഭിമാനിക്കുന്നു.

‘കത്തണവിപ്രലംഭ’കാക്ഷം പറയാനണ്ടും, ചില ന്യായങ്ങളും യുക്തികളും, താഴെ പറയാംപ്രകാരമാണും അവയുടെ വാദത്തിന്റെ പോക്കും:

‘രസം—നാടകത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചും—മിവം, പ്രതിമിവം തുടങ്ങിയ പഞ്ചസന്ധികളിൽ പ്രകാശിച്ചും എവിൽ സഹൃദയാസ്പദ്യമായി പരിഞ്ഞമുക്കുന്ന ചെയ്യുന്നതും. ബീജോപക്ഷപത്രതാട്ടുടിത്തനെ രസത്തിന്റെ പ്രാഞ്ചപം കണ്ണരുടങ്ങുന്നും. അതിനാൽ രാഖാവിച്ചാരം ചെയ്യുന്നും, നാടകീയകമാശരീരത്തിന്റെ ഘടകങ്ങളും ജീവസ്ഥാനീയങ്ങൾ

* ‘‘ആംഗാരോ വീര ഏവ ഒരു തികമനം തു സംശയിത്രസസ്യ പക്കം: ദേഹ ഉത്തരാചചരിതേ കത്തണസ്യ പ്രശ്നബാധപ്രേരാദയം ശാഖസ്യ ചാംഗിത്രവ്യാഹരിതം,’’

ഈമായ സന്യിക്കളേയും വൈദ്യുരി ഏടത്തു പരിശോ
ധിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെ പരിശോധിച്ച
നോക്കിയാൽ, ഉത്തരരാമചരിത്രത്തിലെ അംഗിയാ
യ രസം ‘ക്രിംവിപ്രലംഭ’മാണെന്ന മുഴുമായി
കാണാൻ കഴിയും.

പ്രസ്താവനയുടെ ഒഴിവിൽ ‘സർവ്വമാ ദേവന്മാതാം മ
ഹഷ്ടിമാതാം മംഗളമാക്കിത്തീക്ഷ്ണം’ എന്ന നഭാക്കതി
യാൽ മുഴുകിക്കർത്തുക്കയറ്റുയോവിധാനത്രുച്ചമായ ബീ
ജത്തിന്നീര ന്യാസം നിമിത്തം ‘ഉപക്ഷേപം’ എന്ന
സന്ധ്യാഗം ഉക്തമായിരിക്കുന്നു. അവിടെ തുടങ്ങി
‘അ മാൽക്കാണ്ട തള്ളൻ ദേവിയെ വിനോദിപ്പിക്ക
വാൻ തൽഗ്രഹം ശ്രീമാൻ ഫ്രെത്തി ചെന്നിട്ടും’
(1—13) എന്ന പദംതിരിക്കുന്നതിൽ ഉൾബുദ്ധമാ
യി സീതാസംശാശ്വാസനാദികളിൽ വ്യക്തമായിട്ട്
ഈ നായകൻ്നീര നായികാവിഷയമായ രതി—‘ക
്രിംവിപ്രലംഭഗാര’ത്തിലെ സ്ഥായിഭാവം—
മുഴുമായി കാണപ്പെടുന്നണ്ട്. ചിത്രദശനപ്രസ്താവ
ത്തിൽ ‘വീണിഭ്രാദ്ധിവിട്ട...അംഗങ്ങളാൽ നില്ലി
നാരം’ (1—26) എന്ന നായകോക്കതിയിൽ പ്രകാശ
മാനമായി, ‘ഒട്ടിലാതെ തള്ളൻലഞ്ഞ’ (1—30) എ
നും ‘അകാലം സുവമോട്ടമല്ലിരിയിൽനാം’ (1—32)
എന്നുള്ള ഭേദവിഭാവത്താൽ അവലുംബിതമായി,
‘നാമോരോ ഭജവല്ലികൊണ്ട്’ (1—33) എന്ന ദർശന
പ്രശ്നനാദ്യനാഭവാനസന്ധാനവലത്താൽ അന്നാവി
തമായി, അനന്തരം വക്ഷസ്ത്രിൽ പ്രസൂഷ്യായ സീത
യെ തലോടി രാമൻ പറയുന്ന ‘പ്രിയേ, ഇത്തന്താ
ണാ?’ ഹാ ഹാ മേ നിശ്ചയിപ്പാൻ പണി’ (1—41)
ഇത്യാദിവചനങ്ങളാൽ പ്രത്യക്ഷീത്രമായിത്തീരു
നു രതി, സീതയുടെ അപവാദഗ്രൂവണത്താൽ പര്യാ
കലാനായി തൽപരിത്യാഗത്താൽ പശ്ചാത്താപവി
വശനായിത്തീരുന്ന രാമൻഡ ഭഃവപ്രലാപാദിക
ളിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന ശോകത്രുപസഞ്ചാരിഭാവത്താൽ
വിപ്രലംഭശയിൽ പരിപോഷിതമായിത്തീരുക

യാണ ചെയ്യുന്നതു⁹. റണ്ടാമക്കത്തിൽ ആദ്രേഹിവാ സന്നികളുടെ സംഭാഷണത്തിൽ, രാഹൻ സീതയുടെ ഹിരണ്യയപ്രതികൃതിയിണ്ടാക്കിച്ചു യാഗത്തിൽ സഹാ ധർമ്മിണിയെ സ്വന്വാദിച്ചിരിക്കുന്നതായിപ്പറഞ്ഞ അ ഗത്തിലും നായകനു നായികാവിഷയമായിട്ടിള്ള രതി കരബ്രത്താനു പ്രകാശിക്കുന്നുണ്ടു്. മുന്നാമക്കത്തിൽ അറിയാതെ വന്ന സീത സ്വർഖിച്ചു സ്വയത്തു് സ്വർഖസ്ഥാവം നടിച്ചു രാമൻ പറയുന്ന ‘വീണിടം റ രിചന്ദനത്തള്ളിരതിൽ’ (3—11) എന്നം, ‘മനം കാപ്പോട്ട തുടി’ (3—41) എന്നം, ‘ഇളകി വിയത്തതി ജയമായു്’ (3—42) എന്നം. മറുടുള്ള വാക്കെള്ളാൽ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്ന വസിച്ചിട്ടുണ്ട് വത്തായെന്നിച്ചു ഭ്രാവിയും’ (3—49) എന്ന തുട്ടെങ്ങനെ വാസനത്തിയുടെ ആശീർപ്പാദനത്താൽ സംഗമപ്രത്യാശാന്ത്രധാരിത്വാക്കയാൽ അവിച്ഛിന്നമായി നിന്നും, പിന്നെ കരബ്രത്താനു മീലിതമായി, ഒട്ടവിൽ ഏഴാമക്കത്തിലെ നിർപ്പണസന്ധിയിൽ സമാഗമം ആവേണ്ടി പഠിച്ചു കരബ്രവിപ്രലംഭ്രൂംഗാരാത്രനു പരിണമിക്കുന്നു. വാസനത്തുനാലുപ്രക്രിയകൾ ദ്രോഡി ശ്രേണ്യാവിധാനമായ ഗർഭവൈജയത്തിന്റെ ഉൽഭവം തന്ത്രം ‘ആക്ഷഫം’ എന്ന സന്ദയംഗവും നിംബിഷ്ട മായിരിക്കുന്നു. ഇന്നുനെന്ന ശാസ്ത്രപ്രശ്നം രസവിചാരം ചെയ്തു നോക്കിയാൽ കരബ്രമല്ല, കരബ്രവിപ്രലംഭമാണു്, ഉത്തരരാമചരിത്രത്തിലെ മുവ്യരസമെന്ന ബോധ്യപ്പെട്ടും.

രാമാധാരത്തിലെ റസം കരബ്രമാണെന്നുള്ളതു ശരിതനുണ്ട്. എന്നാൽ, നാടകത്തിൽ കമ്പ അവസാനിക്കുന്നതു രാമാധാരത്തിലേതുപോരാലുണ്ടുണ്ടും, രസത്തിൽ മാറ്റം വരത്തുന്നതിനുവേണ്ടിത്തന്നെന്നാണു് വേദത്തി ഇതിപുത്രം, വേദപ്രക്രിയത്തെന്നും കാണാൻ പ്രധാനമില്ല. സംസ്കാരാഹിത്യത്തിലെ നിയമപ്രകാരം ഭഃവപരവ്യവസായികളായ ഇതിപുത്രങ്ങൾ നാടകങ്ങളിൽ സ്വീകാര്യമല്ല. കേവലക്ര

ണാത്മകമായ നാടകം അമംഗളപര്യവസായിയായി രിക്കമ്പേം. അതുകൊണ്ട്, രാമായണം കരണരസ പ്രധാനമാക്കാൻ ഉത്തരരാമചരിതവും അതുപോലെയായിരിക്കണമെന്ന അനന്തരാ സാധുവല്ല.

‘കരണമായ റസം താൻ’ എന്നിത്യാദി പദ്യം ഒരു വീലപ്പെട്ട സുചനയായി അംഗീകരിക്കുന്ന പ ക്ഷി, അതിനീറു ആനുകൂല്യം കിട്ടാൻ പോകുന്നതു തീച്ചയാളും കരണരസപക്ഷപാതികരക്കല്ലേ. ‘കരണരസം പല ത്രപ്പങ്ങളിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടാറുണ്ട്’ നാ പരജതതും, ഉത്തരരാമചരിതത്തിൽ തനിത്രപത്രാല്ലെ വേറാത ത്രപത്രിലാണു് അതു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതെന്ന സുചിപ്പിക്കുന്നതിനു വേണ്ടിയായിരിക്കണമല്ലോ. ആ വേറാത ത്രപത്രം കുറഞ്ഞതും ഒരു മരാനംമല്ലും.

തുല്യബലങ്ങളും. തനിമിത്തം. സമപ്രാധാന്യങ്ങളും മായ ഈ റണ്ടിലിപ്രായങ്ങൾക്കും. പ്രാചീനാലക്കാരികരും തന്ത പരിശീലനമല്ലില്ലോ. അന്നമുതൽ ഇന്നവരെ ഈ അഭിപ്രായഭേദിന്നത നിലനിന്നവതനും അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു്. ആധുനികപണ്ഡിതരാറിൽ ചിലർ ഇക്കാര്യത്തിൽ ഒരു ‘മല്യസഹത’ യേ ശ്രമിക്കാതിരാറിട്ടില്ല. കേരളീയ നായ ഒരു നാരാധാരകവി ‘ഭാവാത്മദൈപിക’ എന്ന ചേരിൽ ഉത്തരരാമചരിതത്തിനെഴുതിയ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ റസത്തപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ഭാഗം ഇതിനാദാഹരണമാണു്. അതും ഇവിടെ ഉല്ലഭിക്കാം:

‘എല്ലാ ജനങ്ങളുടെയും മനസ്സിനെ ആകർഷിക്കത്തും അഭിമത്തായ റസത്താൽ പരിപുഷ്ടവമായ മറ്റും ശ്രീരാമചരിതങ്ങളായിരിക്കേ, വൈദ്രുതി, നിശ്ചേഷായ ധർമ്മപത്രിയെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതു ഇഹപരശ്രോക്തങ്ങൾക്കു വിതലവും കരണരസാത്മകമാകയാൽ അമംഗളപ്രാധാന്യവമായ ഒരു ഇതിപുത്രത്തെത്തു, ‘എക എവ ഭവേതംഗീ ശ്രംഗാരോ വീര എവ വാ’ എന്നുള്ള നാട്യശാസ്രവിഡിയേപ്പോലും. അവഗ

ണിച്ചു”, സ്പീകരിച്ചതെന്നുകൊണ്ടാണെന്ന ശക്കിക്ക
നബേക്കിൽ പറയാം: ‘സംഭാവിതസ്യ ചാകീത്തി
മ്മർണ്ണാദതിരിച്ചപ്പേതേ’, ‘ലോകാപവാദാൻ ദേം’
എന്നിത്യാദി വചനങ്ങളുമസരിച്ചു” അധ്യാഗതിക്ക
ഹേതുവായ അകീത്തിയെ പരിഹരിക്കാൻ വേണ്ടി
മാത്രം ശ്രീരാമൻ ചെയ്ത ധമ്മാരപരിത്യാഗം ലോക
പ്രയവിതലമല്ലാത്തതിനാലും, നായികാനായകമാ
ക്ക് പരസ്പരമുള്ളാശനരാഗത്തെ സുപ്പടികരിക്കുന്നതു ര
സിക്കജനരസാധനമാകയാലും, ആ സുപ്പടികരണം
വിപ്രലംഘന്തിന്റെ പരമകാപ്പയിൽ മാത്രം സംഭ
വിക്കേന്താകയാലും, പ്രിയതമാപരിത്യാഗത്താൽ
അഭിവ്യഞ്ജിത്തായ ക്രണം സംഭ്രാഗപരസ്ഥമാക
നോഡാ ഫലംകൊണ്ടും അതു വിപ്രലംഘനപരമാക
യാലും, വിപ്രലംഘന്തിലും ക്രണത്തിലും മാധ്യരൂ
ത്തിനും ഉൽക്കുപ്പം ഏറ്റുകയാലുമാണും, രസീകാഗ്രണി
ധായ വെള്ളതി സീതാപരിത്യാഗത്തുപരമായ ഇതിപു
ത്തരത്തെ സ്പീകരിച്ചതും.”

‘ക്രണ’ത്തിനം ‘ക്രണവിപ്രലംഘ’ത്തിനം വേണ്ടി
ബഹുഭ്രംഖന്തിൽ വലിയ അത്മമൊന്മാദില്ലെന്നും ഭംഗി
യായി പ്രതിപാദിക്കുന്നും നാരാധാരകവി ഇതിൽ
ചെങ്കിട്ടിള്ളതും. ഇങ്ങനെനൈയാക്കുന്നും, വാദം ഈ
നിയും നിലച്ചു എന്ന പരിയാരാധിക്രിപ്പ്, ഏതാനം കൊല്ല
ഞാക്കു മുൻപും ‘കൈരളി’ എന്ന മാസികയിൽ നീണെ
ങ്ങ വാദപ്രതിവാദം ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി നടന്നതായി
ഓക്കെന്നും. പരമാത്മം ഇങ്ങനെയിരിക്കേ, ഏതെങ്കിലും
ങ്ങ പക്ഷത്തിൽ ചേര്സും ഏതെങ്കിലും ചില പ്രമാണപ
ദ്രുണ്ടുല്ലരിച്ചും, ഇവിടെ രഹിതപ്രായം രേഖപ്പെടുത്തുന്ന
തുകൊണ്ടും ധാതോത്ത പ്രയോജനവുമില്ല. പഠിതാക്കണ
നാടകം ശരിക്കു വായിച്ചും, മേലുഭരിച്ചു അഭിപ്രായങ്ങളും
ഒരുത്തല്ലെല്ലതും സ്വയം പരിശോധിച്ചും, ഏതെങ്കിലും
ങ്ങ ഭാഗത്തു ചായുന്നതായിരിക്കും ശരി. സിഖാന്തസ്ഥാ
പനം അധികവും വാക്കുസാമത്തുതേയും നിയമവ്യാവസ്ഥാ

നന്തെയും അനുഗ്രഹിച്ചാണല്ലോ ഇരിക്കുക. അതിനാൽ, വിദ്യാത്മികളുടെ മാർഗ്ഗദർശനത്തിനായി കരണം, കരണ വിപ്രലംഭം, ഈ രണ്ട് രസങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യംവും, ആ രണ്ട് രസങ്ങൾക്കുമുള്ള വ്യത്യാസവും വിവരിക്കുന്ന ‘സാഹിത്യദിപ്പണ’ത്തിലെ കാരിക്കര താഴെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു:

കരണം.

ഇഷ്ടനാശോത്മിതാനിഷ്ടാലുണ്ടാം കരണമാം രസം.

കരണവിപ്രലംഭം.

ബന്ധതിമാരിലെവാരാളിനി
ലഭിക്കുമാറുന്നലോകമണായുകയാൽ
മരറുള്ളാഡിവം ഷ്ടീ—
ഞ്ചിരിക്കുകിൽ കരണവിപ്രലംഭമെന്നാം.*

തന്മിലുള്ള വ്യത്യാസം.

പുന്ന്യം ദയാഗമാക്കന്ന ഹേതുവുണ്ടാകക്കാരണം.
രത്നിയല്ലോ സ്ഥായിഭാവം വിപ്രലംഭത്തിലെപ്പോഴും.
സ്ഥായിഭാവം ശോകമാക്കുലു, മദ്രോകമാം രസം.
വിപ്രലംഭത്തികർന്നിന്ന ഭിന്നമാക്കന്ന കേവലം..

പുതിയ പതിപ്പ്

മനാടിയാങ്കര ഉത്തരരാമചരിത്രത്തിന്, അനേകം പതിപ്പുകൾ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്; പല അച്ചുക്കിട്ടുന്നവയിൽ കയറിയിരുന്നേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഫലമായി അതിന ചില വികലതകൾ പറിപ്പോയിട്ടിരുപ്പുന്നില്ല. 132-ാം പേജിൽ കാണുന്ന ‘ഉള്ളി വര, (ലവനെ മടിയിൽവെച്ചു’ ആത്മഗതം) ഭാഗ്യത്താൽ എൻ്റെ ഉത്സംഗം മാത്രമല്ല. വളരെക്കാലമായിട്ടുള്ള മനോരമവും സന്ധുദിനം

*

‘യുനോരേക്കരംസുനിന്
ഗതവതി ലോകാന്തരം പുനർജ്ജം
വിമനായന്തെ യാദൈക—
സുഖം ഭവേൽ കരണവിപ്രലംഭവും’

‘ലോകാന്തര’മിതി ദിഓ’മാത്രദർശനായ; അനേക ദോഷരാബികമപ്പുവഗ്രാമവപ്പം.

മായി' 'എന്ന അതിന്യതിയുടെ വാക്കിൽ, 'ഉസംഗം' എന്ന വേണ്ട ദിക്കിൽ 'ഉസംഹം' എന്നാണ് 'ഇപ്പോൾ കിട്ടുന്ന പുസ്തകങ്ങളിലെല്ലാം അച്ചടിച്ചു കാണുന്നതു' . ചുത്തെഴിയതു 'ആരോധ പതിപ്പുകളായിരിക്കും, ആ പാഠം പുസ്തകത്തിൽ കടന്നുട്ടിട്ടു' . അതുപോലെ, നാലാമക്കത്തിലെ 'പ്രായ്ണ മാനിക്കര മനസ്സുവമാനലേശം' , എന്ന തുടങ്ങം 24-ാം ഫ്രോകം മിച്ചവൻ അതിന്യതിയുടെ വാക്കായിട്ടാണ് പഴയ പതിപ്പുകളിലെല്ലാം കണ്ടെന്നു . മുലത്തിലാക്കട, അതിലെ ഉത്തരാല്പം മാറ്റുമെ അതിന്യതിയുടെ വാക്കായിട്ടുള്ളൂ . പുസ്താല്പം ലവൻ പരിയന്നതായിട്ടാണ് കാണുന്നതു . ഇങ്ങനെ പല സ്ഥലങ്ങളിലും മുലത്തോടൊത്തുനോക്കേണ്ടിവന്നിട്ടണു, സുഖബദ്ധമായ പാഠം കണ്ടപിടിക്കുവാൻ.

പരിഭ്രാഷ്ടക്കർ അവതാരികകളും, കൈകകളുണ്ടര രാമവാര്യത്രയും മറ്റും, സർട്ടിഫിക്കററുകളും, ഒട്ടവിലെബാട് വിൽ പുസ്തകമച്ചടിപ്പിച്ചു ആളുകൾ വിട്ടുകളഞ്ഞിരിക്കയായിരുന്നു. പഴയ ഒരു പുസ്തകം അനേപാഷ്ടിച്ചു കണ്ടപിടിച്ചു, ആവക്ക ഭാഗങ്ങൾ ഈ പതിയ പതിപ്പിൽ എടുത്തുചേത്തിട്ടുണ്ടു . ഗ്രന്ഥകാരൻ രണ്ടാംപതിപ്പിൽ അവതാരികയിൽ സുചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതും, ഓ. ചന്ത്രമേനോൻ ഉത്തരരാമചരിത്രത്തപ്പറ്റി ഏഴ്ത്തിയതുമായ സുഭീയപ്രമായ ആ കത്തു പഴയ 'വിഭ്യാവിനോദിനി'യിൽനിന്നുംബരിച്ചു' പുസ്തകത്തിലേ അവസാനത്തിൽ രേഖാബന്ധമായും ചേത്തിരിക്കും. ഈവക്ക രേഖകൾക്ക് ചരിത്രപരമായ ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ടെല്ലാം.

എന്നു, സഹഭയവിഡ്യയൻ

എ. ഡി. ഹരിശ്രമ്മ

ഒന്നാം പതിപ്പിൻ്റെ

അവതാരിക

മഹാകവികളിൽവെച്ച്⁹ അനുഗണ്യനായി വശ്യവാക്കായ ശ്രീ വേദത്തിന്മുകളുടെ അനൃതമമായ ഒരു കൃതിയാക്കണമെന്നതാമല്ല.

‘‘ഉത്തരേ രാമചരിതേ വേദത്തിപ്പിശിഷ്യതേ’’ എന്ന കവികൾശിരോമണിയായ കാളിഭാസനാക്കടി വേദത്തിയിൽ ഒരു ബഹുമാനത്തെ ജനിപ്പിച്ചതായ ഈ നാടകത്തിലെ ഗുഡങ്ങളായ ഭാവങ്ങളെ അനേകവ്യാഖ്യാനങ്ങളുടെ സഹയത്തോടുകൂടി വായിച്ചുാർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു്. ഗഹികങ്ങളിനു പ്രധാനസമാക്കണ. അമവം ഗഹിച്ചുാർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു്. കവനമാർത്തിലനേകപിഡി നിശ്ച്ചന്ദ്രങ്ങളും അഭിപ്രായത്തെ ശരിയായി കാണിക്കുന്ന പദ്ധതി കിട്ടുന്നതിനു വളരെ പ്രധാനസവധിളും അതുകൊള്ള തത്ത്വല്പനങ്ങളായി പ്രകടിപ്പിക്കുവാനശക്യമെന്നതെന്ന പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഈങ്ങനെ യിരിക്കു, വിശിഷ്ടതരമായ ഈ നാടകരത്തെത്തെ അല്ലെങ്കിൽ മലയാളഭാഷയിലാക്കുന്നതിനു യതിക്കുന്നതായാൽ ആയതു¹⁰ ഒരു സാഹസ്രത്യമായിത്തീരുമെന്നു് ആരംഭിക്കിയിൽക്കൂടിയിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും നമ്മുടെ മലയാളഭാഷയിലുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങൾലുടെ വേദത്തിന്മുകളുടെ സരസങ്ങളായ അഭിപ്രായങ്ങളെ പത്തിനഞ്ചുവീതമായിട്ടുണ്ടു്. മലയാളിക്കുള്ള ഗഹിപ്പിക്കേണമെന്നുള്ള അതിമോഹരവും നിമിത്തമായി എന്നാനിതിൽ പ്രവേശിച്ചതാകയാൽ ഇതിൽ സംഖ്യാക്കാവുന്ന തെററുകൾക്കു മാനുംജനങ്ങളും മാപ്പുത്തുക്കുമെന്ന വിശ്വസിക്കുന്നു.

വിശേഷിച്ച് ‘വേദത്തി’യുടെ കൃതിയാബന്ധന പറഞ്ഞും കൊണ്ടു¹¹ ഈ മലയാളഭാഷാനാടകത്തെ ആചുന്നതു¹² അനുച്ഛീതമാകയാലുംമററും പ്രസ്താവനയിൽ ഒരു നടീയേക്കടി പ്രവേശിപ്പിക്കുകയും നടീസൂത്രധാരസംഖാദംകൊണ്ടുക്കുമാബീജമായ (സീത്തുണ്ടായ) അപവാദത്തിൻ്റെ കാര

ഓരോത്തുവിശദമാക്കിയും സീതാപരിശുല്പിയെ പ്രത്യുക്ഷം പ്രസ്തുതന്നതായ അന്തർഗാടകത്തെ (എഴാമകാത്തിൽ കാണണ്ടുപ്രകാരം) ഒരു മഹാസഭയിൽവെച്ച് അഭിനയിക്കുന്നതു വരെ അതിനെ ആക്കം. ഗഹിപ്പിക്കേതെന്നുള്ള വാല്പീകാ ഘടന അഭിപ്രായത്തെയും ജനങ്ങൾക്ക് അപവാദത്തിലുണ്ടാകേണ്ടതായ ദേത്തെയും മറ്റൊന്നും സുചിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഈകൂടുതലാൽ നാന്ദിയിലും രേതവാക്യത്തിലുമായി രണ്ട് പദ്യങ്ങളെക്കൂട്ടി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ഈതല്ലാം പ്രകൃതത്തിനു കേവലം അസംബന്ധമായിരിക്കുന്നില്ലെങ്കിനും തോന്നന്നപക്ഷം മാന്യജനങ്ങൾ ഈ ഭാഗങ്ങളെക്കൂട്ടി സ്വീകരിക്കുമെന്ന വിചാരിക്കുന്നു. വല്ല കാരണത്താലും വൈരസ്യം തോന്നന്നവക്ക് ഈ ഭാഗങ്ങളുള്ളിക്കുള്ളണ്ടുവായിക്കുകയും ചെയ്യാമല്ലോ.

എത്രവിധമെങ്കിലും ഈ പുസ്തകം മലയാളികൾക്കും സ്വീകാര്യങ്ങളായിത്തീരുന്നതായാൽ എന്തെല്ലാം ശ്രദ്ധം. സഹലമായി എന്ന സന്തോഷിക്കാവുന്നതുനെന്ന്.

മുലഗ്രന്ഥത്തിൽ പല സ്ഥലങ്ങളിലും പാംബേഞ്ചരംകാണുണ്ട്. എന്നാൽ അനേകവ്യാവസ്ഥാനങ്ങൾ നോക്കികഴിയുന്നതു. പരിശോധിച്ച് സുപാംമാണുന്ന തോന്നന്നതിനെ അനുസരിച്ചാകന്ന തജ്ജമ ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്.

ഈ ഗ്രന്ഥം തജ്ജമചെയ്യുന്നതിനു് എന്ന ചില നേരുകളിൽവിട്ടാതെ ഉത്സാഹിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു് അവരോടും, ദയവുചെയ്ത ജാഗ്രതയോടുകൂടി ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ പരിശോധിച്ച് അഭിപ്രായം അയച്ചുതന്ന മാന്യമഹാജനങ്ങളോടും ഞാൻ കൂതജ്ഞതനായിരിക്കുന്നു. ഈ പുസ്തകത്തിലുള്ള നൃത്യകളെ മാന്യജനങ്ങൾ അനുഗ്രഹബുദ്ധ്യാ ചുണ്ടിക്കാണിച്ചതെന്നതായാൽ ഈന്ന രീക്കൽ അവയെ പരിഹരിക്കാവുന്നതും അവരോടും ഞാൻ കൂതജ്ഞതനായിരിക്കുന്നതുമാകുന്നു.

രണ്ടാം പതിപ്പിന്റെ

അവതാരിക

എററവും ഗഹനഭാവമായ ‘ഉത്തരാമചരിത്’മെന്ന സംസ്കാരാടക്കത്തിൽ മഹാകവിയായ വേദത്തി പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ആശയങ്ങളെ താഴെശ്രദ്ധായ ചമൽക്കാരാതിശയ തേതാട്ടുടി മലയാളഭാഷയിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കവാൻ സാധിക്കുമെന്നും ഈ തജ്ജമയുടെ ആരംഭത്തിൽത്തന്നെ ഞാൻ വിചാരിച്ചിട്ടണായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ അവയെ ‘പത്തിനഞ്ചുവീതമായിട്ടുകൊണ്ടും മലയാളിക്കെല്ല ഗ്രഹിപ്പിക്കേണ്ടും’ മെന്നെ എന്നിക്കാഗ്രഹമിണബാധിയിരുന്നുള്ള എന്നും പതിപ്പിൽ ചേത്ത അവതാരികയിൽനിന്നും അറിയാവുന്നതാണും. ഈ ആഗ്രഹമെങ്കിലും സഹലമാക്കുമോ എന്നും എന്നിക്കണ്ണായിരുന്ന സംശയത്തെ പണ്യിതാഗ്രഹണ്യ നാരായ രണ്ടു മഹാമാത്രങ്ങൾ സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ മിക്കതും നശിപ്പിച്ചുകളിക്കയാൽ ഞാൻ തജ്ജമ ചെയ്തായ ആ ഗ്രഹ തെള പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടതുവാൻ സംഗതിവന്നതാകുന്നു. എന്തു തജ്ജമയെക്കറിച്ച വിജ്ഞാനചിന്താമണി, കേരളപത്രിക, സഖ്യാരി മുതലായ പല പത്രങ്ങളുടേയും വിലയേറിയ അഭിപ്രായങ്ങൾ എന്നു വളരെ ദേഹ്യപ്പെട്ടതിനായിരുന്നു. മ. റാ. റാ. ചന്ദ്രമേനോനവർക്കൾ, മ. റാ. റാ. അനന്തൻനായരവർക്കൾ മുതലായ പലേ യോഗ്യമായം എന്നികയെച്ചിട്ടുള്ള കാര്യക്രമ എൻ്റെ ഈ പ്രവൃത്തിയുടെ സാഹമല്പത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. മന്ദ്രാസും സർവ്വകലാശാലയിൽനിന്നും എപ്പും. എ., ബി. എ. ഈ പരീക്ഷകരക്കും എൻ്റെ ഗ്രന്ഥത്തെ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും അതിൽനിന്നും എന്നിക്കും ചാരിതാത്മ്യത്തിനും അവകാശമുള്ളതാണല്ലോ.

മേൽ കാണിച്ചിട്ടുള്ള കാരണങ്ങളാൽ എൻ്റെ തജ്ജമമാന്യമാരായ മലയാളിക്കരക്കും ഒരവിധം സന്തോഷത്തെ ജനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന എന്ന വിശ്വസിപ്പാൻ യാരാളും മാറ്റ

മുള്ളതുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ രണ്ടാമതും അച്ചടിപ്പിക്കുന്നതിനു ഞാൻ ഉദ്യമിച്ചതാകനു.

ഈ രണ്ടാംപതിപ്പിൽ ചില സ്വർണ്ണങ്ങളിൽ അല്ലെങ്കായി ദേഹപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട്. എന്നാൽ അവയിൽ ചിലതു് ഒന്നാം പതിപ്പ് വളരെ പേഗത്തിൽ അച്ചടിപ്പിക്കുവാൻ ഉണ്ടായ ഭ്രഹ്മാഗം. നിമിത്തം സംഖ്യിച്ച പ്രമാണത്താൽ വന്നിട്ടുള്ള വയം മറ്റൊരുവ ഒന്നാംപതിപ്പിൽ പാാാന്തരങ്ങളായി കാണിച്ചിട്ടുള്ളവയുമാകനു. ഈ തജ്ജമയിൽ വല്ല ദേഹങ്ങൾ. വരുത്തേണ്ടതുണ്ടെങ്കിൽ അതുകളെ മാന്യജന തും അറിയിച്ചതരേണ്ടെന്നുപേക്ഷിക്കുകയും. എൻ്റെ കൃതിയെ പരിശോധിച്ചു് അഭിപ്രായം പറഞ്ഞിട്ടുള്ള മാന്യമാരായ പത്രാധിപത്യരോടും മറ്റു യോഗ്യമാരോടും എൻ്റെ കൃതിയെത്തരെയെ അറിയിച്ചുകൊള്ളുകയും ചെയ്യുന്നു.

തൃപ്പിവപ്പേരു്
1073 കന്നി 5-ാം

സി. ചാത്തുകട്ടിമനാടിയാര്

സർട്ടിഫിക്കററുകൾ

I

മ. റാ. റാ. മഹാകവി ചപ്പത്തിൻ ചാത്രക്കട്ടി
മനാടിയാരവർക്കാക്ക

നിങ്ങൾ എന്നിക്കയച്ചതന്ന ഭാഷാനാടകപുസ്തകത്തെ
ഞാൻ സന്നോദ്ധത്തോടുകൂടി സ്വീകരിക്കുകയും വായിക്കു
കയും ചെയ്യും. മഹാനഭാവനായ വേദത്തി എന്ന മഹാകവി
യുടെ കൃതികളിൽ അധികംഖായ ഭാവഗഹനത്തോടുകൂടിയ
കൃതി ഉത്തരരാമചരിതമാകന്ന. എക്കിലും രണ്ടോ മൂന്നോ
വ്യാഖ്യാനങ്ങളേയോ വ്യത്പത്തി തികഞ്ഞ ഒരുവന്നീറ
സാഹായ്യത്തോയോ അവലംബിച്ചാൽ അതിന്റെ അത്യം
സൂഗമമായി പോകാം. അതിനെ അനുസരിച്ച് വേരു
ചില ശബ്ദങ്ങളെ ഗദ്യത്തിനു ഗദ്യമായിട്ടും പദ്യത്തിനു
പദ്യമായിട്ടും വരത്തകവിയത്തിൽ വിന്യസിച്ചിട്ടുള്ള രഹ
ന്യൂം സംശ്ലിഷ്ടം കുറഞ്ഞാക്കുന്നു. അതു കേരളവാക്കകൾ
കൊണ്ടും ഇങ്ങനെ നിപ്പിപ്പിക്കപ്പെട്ടതും ഇം നവീനനാടക
നിമ്മാനുജന്തത്തിനുള്ള കവിയമ്മമ്മജ്ഞത്തയെ വെളിവി
ലാക്കുന്ന എന്ന നിമ്മമനാതം ചമൽക്കാരാതിശയവശാൽ
ഒരുപാടും പറഞ്ഞുപോകാം. നിമ്മത്താന്മാരായിരിക്കുന്ന
അസ്വദാദികളുടെ അവസ്ഥയെപ്പറ്റി ഇനി വേരു പറയേ
ണ്മെന്നില്ലപ്പോ. നിങ്ങൾ ജാനകീപരിണയത്തിനേൽ
ചെയ്യ യതംതന്നെ സഹായകങ്കും പരമാനന്ദത്തിനു കാരണം
ബന്ധായിത്തീർിക്കുന്ന എന്ന ലോകത്തിക്കൽ നിരാക്ഷേ
പമാകന്നു. ഇപ്പോൾ ഉത്തരരാമചരിതത്തെ ഒട്ടം വ്യത്യാ
സംകൂടാതെ ഇങ്ങനെ മലയാളാഭാഷയിൽ നിബന്ധിച്ചതു
നിങ്ങൾക്കും എന്നം നില്ക്കുന്നതായിയും ഉത്തരമാരായ കവികൾക്കു
കുറപ്പുമൊയിയിരിക്കുന്ന യശസ്വിനു കാരണമായി
പേരിക്കുമെന്ന ഞാനഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

II

രാ. രാ. കവി ചപ്പത്തിൽ ചാത്രക്കെട്ടി
മനാട്ടിയാരവർക്കാക്ക

നിങ്ങൾ ഭാഷാന്തരം ചെയ്യി ‘ഉത്തരരാമചരിതം’ ഞാൻ വായിച്ചുനോക്കിയതിൽ ആയതു വളരെ ലളിതവും മൂലാത്മത്തോട് യോജിച്ചതുമായി കാണുന്ന എന്ന സന്ദേശം പറയുന്നു. എന്നാൽ, അതിൽ ചിലതുകളും താഴെ ചേക്കാം. ‘‘സംഗ്രഹാദ്ധ്യമഗാശയാം പ്രിയാം’’ = ‘ഇഷ്ടം പാരമിഥികയാൽ സ്വദയമൊന്നായുള്ള മൽക്കാന്തയേ’, ‘നിവേശബൈലുലാനാം. തദീമേരിതി ബുദ്ധിം ദ്രുശയതി’ = ‘ഇപ്പുച്ചത്തിന് സ്ഥിതികളുതിരുതാനെന്നുംപ്രിച്ചിട്ടും.’ മുന്നാമക്കത്തിലെ 37, 38, 39 ഫ്രോക്കങ്ങൾ, ഇതിൽ ‘അ നന്ദിക്കണജമദ്ദേശ്യം’ എന്ന തുടങ്ങിയ പൂർണ്ണാഖം. വിശേഷിച്ചും, മുലത്തോട് വളരെ നന്നായി യോജിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ തജ്ജമയിലെ ഫ്രോക്കങ്ങൾ വാസനക്കാക്കം സ്വദയമായി തോന്തിയമാതിരിയിൽ നല്ല പഴക്കവും ‘ഒഴുക്കം’ ഉള്ളതായി കാണുന്നു. വാക്കുങ്ങളും ഭാഷാപരിപ്പൂരത്തിനും വാസ്തവത്തിൽ ആവശ്യമായവീഡിയതിൽ രസികനായിട്ടുണ്ട്. പിന്നെത്തതിൽ മാത്രവമുള്ള ചോറിൽ കംപനങ്ങളായ കല്പകരാക്കടിച്ചാലതെത്ത അസഹ്യതപോലെ മുഖവും സരളവുമായ ഭാഷകളിടെ ഇടയ്ക്കും ആദിവൃത്തിയും. ഭാവപ്രത്യയവും ചേത്ത് പദ്ധതികളുമുണ്ട് വായനക്കാക്കണം ക്ഷീംഗ്രംഗുലവും കടിച്ചുമറികളും, പാദപൂർണ്ണത്തിനും പ്രാസം ദാരാക്കും. മാത്രമായി ചെയ്യുന്നതും അന്തമംഞളും. ആയ ശേഷികളും, ഉണ്ടരരാമചരിത്തതിന്റെ ഈ തജ്ജമയിൽ ഇല്ലോ തത്തിനാൽ വായിക്കവാൻ വളരെ വളരെ സുവായിരിക്കുന്നു.

നിങ്ങൾ ഒന്നാമതായി ചെയ്യി ജാനകീപരിണയ തജ്ജമ പൂജ്യജയമായിരിക്കുന്നു. പക്ഷേ, ഉത്തരരാമചരിതം വിചാരിച്ചിരുന്നതുപോലെ അതിലധികം വിജയമായിരിക്കുന്ന എന്നാണും എൻ്റെ അഭിപ്രായം.

കമാപാത്രങ്ങൾ

പുതംഗം

- രാഹസ്യം
- ലക്ഷ്മണൻ
- ജനകൻ
- വാല്മീകി
- സുമത്രൻ
- ചന്ദ്രകേതു
- ലവൻ
- കശൻ
- വിദ്യാധരൻ
- സമയാതകി
- ഭാണ്യയാനൻ
- ശംഖകൻ
- അശ്വാവകുൻ
- കഞ്ചകി (ഗ്രഞ്ചി)
- പ്രതീഹാരി
- ഭർമ്മവൻ
- ങ്ങളുടെ പുതംഗൻ (അക്കം iv)
- ഒപ്പിക്കമാരമാർ
- സൃത്യാരൻ
- നടൻ

സ്ഥികൾ

- സീത
- കഷസല്പ
- അത്യന്യതി
- ഭ്രമി
- ഗംഗ
- വാസന്തി
- ആദ്രേയി
- വിദ്യാധരി
- തമസ
- മരള
- നടി

ഉത്തരരാമചരിതം

ഭാഷാനാടകം

സനാമക്കം

ബുഹംസേ നമഃ

കമ്മജ്ഞതാന്നണ്ണൾ വേറിട്ടറിവതിനിൽക്കാ—
ണ്ണങ്ങളായ് തതീന്മ നനായ്
ധംഡയമ്പണ്ണഭല്ലാം തെളിവൊട്ട വിവരി—
ച്ചാത്രു മോഹത്തെ നീക്കി
സഹായ്യത്തിൽ ചരിപ്പിച്ചുകമതിലതിസ—
തായ ബോധം വള്ളത്തി
ബുഹംസന്ദത്തെ നല്ലം ശ്രൂതി സപദി വോ—
നാക്ക നല്ലട്ട മോക്ഷം.

1

പരമാത്മാവിൻ കലയായ്
പരമാർത്ഥയായ ഭാഷ മമ നാവിൽ
വരവാനാദിമകവിഗ്രഹ—
ചരണസരോജം നമസ്തിക്കന്നേൻ.
(നാമിയൈട അവസാനത്തിൽ)

2

സുത്രധാരൻ: വളരെ വിസ്തിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ല. ഈന്ന ഭഗ
വാനായ കാളപ്പിയനാമം എൻ്റെ ഉത്സവത്തികൾ വന്നീ
രിക്കേന മഹാജനങ്ങളോട് ഞാൻ അറിയിച്ചുകൊ
ഉഴുന്ന: മാന്യരാജായ ഭവാന്മാരിങ്ങിനെ ധരിക്കേ

ബന്ധകനു—കാശ്യപഗോത്രത്തിൽ ജനിച്ചവനായി
അക്കമേനും വിശ്വഷനാമമുള്ളവനായി തങ്ക്
വ്യാകരണമീകരണംസാശാസ്ത്രത്തപ്പണിനായി ജാതുക
ജ്ഞിപ്പിച്ചതായി ഒരു മഹാകവിയിംഭായിരുന്നു.

കല്യൻ ശ്രാവണനാക്കമകവിശ വാ—
ദ്രോവീ സപയം വദ്രൂധാം
മല്ലാക്ഷീമണിയെനവപ്പുമരവ—
ത്തിച്ചീടിനാളാദരാൽ;
ചൊല്ലേറും രസമോട്ടമകവിവരൻ
നിക്കിച്ചതാം നാടകം
നല്ലാത്തതരമായ രാമചരിതം
സപല്ലം നടിക്കൻ എണ്ണ.

3

(കേള്ക്കായി നടിച്ച്) അല്ലയോ മഹാജനങ്ങളേ! നി
ങ്ങൾ എന്താജണ്ടാപിക്കുന്നു? “ആ നാടകത്തെ മലയാ
ള ഭാഷയിലാക്കീടുണ്ടെന്നറിയുന്നു. അതായാൽ തെ
ങ്ങൾക്കെല്ലാം സന്ദേശമായിരിക്കും,” എന്നോ?

യീരൻ ശ്രീഭവത്തീതന്നെൻ്റെ കൃതിയിൽ
സാരസ്യമായുള്ളവാക്ക്—
സാരള്യാദികളെത്തുമാറ്റുമതിനെ—
ബൗഢിയാന്തരം ചെയ്യുകിൽ
നേരേ ഭംഗിയിലാകവാൻ വിഷമമാ—
ബണ്ണോപ്പിനെനന്നാലുമി—
നേരം എണ്ണ ഭവദാജ്ഞതൈമുലമതിനെ—
തത്നേ പ്രയോഗിച്ചിട്ടാം.

4

(അണിയരയിലേക്കു നോക്കീടു്) ആയേ! വേഗത്തി
ലാഭേണ്ട വയ.

നടി: (പ്രവേശിച്ച്) ആയു! ഇതാ താൻ. എന്തിനാ സൗഖ്യം ബലമപ്പെട്ട വിളിച്ചതു്?

സുഗ്രാഹൻ: ഭാഷാന്തരപ്രസ്തിയിട്ടുള്ള ഉത്തരരാമച റിതത്ത അഭിനധിക്ഷണമന്ന് ഈ സാമാജിക നാരാജത്വാപിക്കന്ന.

നടി: ഈ നാടകത്തെയും ഭാഷാന്തരപ്രസ്തിയിട്ടുണ്ടോ?

സുഗ്രാഹൻ: ഉണ്ട്, ആ പുസ്തകം എനിക്കു കിട്ടിട്ടു മുണ്ട്.

നടി: എന്നാലെങ്കിലും കാണാണോ, ആയും ഈ കമ എ നേരുടി അറിയിക്കാതിയന്നതു്?

സുഗ്രാഹൻ: ആയേ! താൻ പറയാം. ഒരു മഹാസഭ യിൽവെച്ച് അഭിനധിക്കന്നതിനമുമ്പായി ഈ പുസ്തകത്തെപ്പാബന്ധിച്ചുള്ള ധാരാതാഴ സംഗതിയും ആരേയും അറിയിച്ചപോകുത്തെന്ന് ആ കവി എ നോട്ട് പ്രത്യേകം ആവശ്യപ്പെട്ടിരിക്കന്ന.

നടി: ആയു! ഇതിനുള്ള കാരണമെന്തായിരിക്കാം?

സുഗ്രാഹൻ: ആയേ! കേട്ടാലോ.

സീതാദേവിയെ രാക്ഷസേനയ്ക്കുന്നതുപോ—

ലിറ്റമുഖം വ്യാജമാ—

യേതാനം ചിലരോടു ചേരുന്നാൽ പുമാൻ
തൻകൈക്കലാക്കീടിനാൻ;

നടി: ഇതുകൊണ്ടതാണോ, അതു് അന്യാന്യതാകമോ?

സുഗ്രാഹൻ: ഇങ്ങിനെ വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പിന്നെത്തന്നെന്തൊക്കവാൻ പദമതിൽ

ചേത്തിടിലോ നിന്ദ്യമാ—

യെന്നം സീതയെയെന്നപോലിതിനെയും

ശക്കിക്കമല്ലോ ജനം

എന്ന ഭയപ്പെട്ടിട്ടാണോ.

നടി: ശരീതനെ, അപവാദത്തെ എല്ലാവത്റം ദേഹപ്പു
ഡേണതാണെല്ലാ. എന്നാൽ ഈ അപവാദത്തെ അത്ര
ഭയപ്പുഡേണമെന്നില്ല; എന്നുകൊണ്ടുണ്ട്,

ജനമറിഞ്ഞിട്ടുമിച്ചതിൽ കുമാൻ;

പുനത്രയുമില്ലിഹ ദുഷ്ടണാഃ;

അനലംഗ്രംബിവിശ്വാസമറിഞ്ഞവൻ

ജനകജ്ഞപവാദമരയ്യമോ? 6

സുത്രധാരൻ: ആയേ! ഭവതി പറഞ്ഞതു ശരീതനെ.

നടി: ആയു! ഈ കവി ആരാണന്നാളുടി അറിഞ്ഞാൽ
കൊള്ളാം.

സുത്രധാരൻ: ആകട്ട, എന്നാൽ

‘ചാ’ര’ംതു’നിൽ’ക്കു’ടി’കൊ—
ണാഭരനോതാര രഹസ്യമായ’

‘മ’റ’നാ’ൽതു’ടി’ നീ’ഖാർ’ക്കു—
ചരിയിക്കൊല്ല മഞ്ഞുംിരേ!

7

(എന്ന ചെവിയിൽ പറയുന്ന.)

നടി: (ചീരിച്ചു) ആയു! ഭവാനിപ്പോൾ പരഞ്ഞ പദ്യ
ത്തിൽ വിഷമപാദങ്ങളിലുള്ള വിഷമാക്ഷരങ്ങൾക്കാ
ണ്ടതനെ ഈ പേര് സ്വീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടെല്ലാ.

സുത്രധാരൻ: (ആലോചിച്ചു് അതുകൂട്ടതോടുള്ളിട്ടിരുന്നു) ഉള്ള
തുതനെ. ആയേ! ഈ സാമാജികന്മാരെ സന്ദേശി
പ്പിക്കവാനായിട്ടു് ഭവതി അല്ലോ ഗാനം ചെയ്യ.

നടി: അങ്ങനെന്നതനെ. (ഗാനം ചെയ്യുന്ന.)

അളിനിരകൾ മുഴക്കം സപാനമാം ഗാനമോട്ടം

തൈളുതെളു വിലസും പുമരച്ചാസാഭയോട്ടം

തളിർവിരലുകളാട്ടിക്കൊണ്ടു മനം മതത്താ—

ലാളുകിലതകളിപ്പോൾ നന്തനം ചെയ്യിട്ടുണ്ണ. 8

സുഗ്രത്യാരൻ: ആയേ! ശാന്തം വളരെ വിശ്വേഷമായീ. ഈനി വേതി വേഗത്തിൽ ചെന്ന സാമാജികക്കാരുടെ ആജ്ഞയെ നടക്കാരോടറിയിക്കുക.

നടൻ: കല്പനപോലെ. (പോയ?)

സുഗ്രത്യാരൻ: ഈ തൊൻ നാടകപ്രയോഗത്തിനുവേണ്ടി ആ കാലത്തിൽ അയോല്ലധ്യയിലൂടെ രോളായിട്ടു തീ സ്റ്റീറിക്കുന്ന. (നാലുഭാഗങ്ങളും നോക്കിയിട്ട്) ഹേ! ഹേ! രാവണാവംശത്തിനു നാശഹോത്രവായും വിനി ഷുനായുമിരിക്കുന്ന രാമമഹാരാജാവിന്റെ ഈ അഭി ഷേക്കസമയം, രാത്രിയും പകലും ഇടവിടാതെ ആനന്ദ പ്രദാനങ്ങളായ മംഗളവാദ്യാദികളോടുകൂടിയിൽക്കൊഡാവ ല്ലോ. ഇന്നന്താണ് എല്ലായിടത്തും നടക്കാൻ സ്വന്നമ നാരാധിരിക്കുന്നതു്?

നടൻ: (പ്രവേശിച്ചു്) ഭാവ! ലക്കാസമരത്തിൽ ഉപകാ രികളും മഹാത്മാക്കളുമായ വാനരന്മാരേയും രാക്ഷസ ന്മാരേയും ഈ അഭിഷേകമഫോസവത്തെ കൊണ്ടാ ചുവാനായി വന്നിൽക്കൊണ്ടാവതും നാനാദേശങ്ങൾക്കും പരിശുദ്ധിയുണ്ടാക്കുന്നവത്തുമായ ബ്രഹ്മംഷികളേയും രാജ ഷികളേയും മഹാരാജാവു സിംഗരിച്ചു് ഇവിടെനിന്നു സ്വന്നമാദാനളിലേക്കയെച്ചു്. അവരെ ആരാധിക്കവാനാ യിട്ടാകുന്ന ഇതുവരെ ഇവിടെ ഉണ്ടായിൽ നാതു്.

സുഗ്രത്യാരൻ: അതിനു കാരണം വേരെയുമ്പുണ്ടു്.

ജാമാതുരാനുമമതിൽ ക്രതു കാണ്ടതിനാ—
യാദോദമാന്തരന്ത്രസ്ഥതിത്തെന്ന് പിന്നേ,
ആമൃദപസിഷ്ടതുടെ രക്ഷയിലായിഭാനീം
രാമാംബുമാതമിവിട്ടുനു ഗമിച്ചുവല്ലോ.

നടൻ: എന്നും കിക്കാരനാകയാൽ ചോദിക്കുന്നതാണ് നീ, ഈ ജാമാതാവാരാണ്?

സുഗ്രൂയാർൻ:

ങ്ങ മകളിണ്ണാഡ് ദശമം—

നരപാലൻ ശാന്തയെന്ന; പണ്ടവല്ല

നരപതി ദത്തകൊട്ടത്ര

തരസാ ശ്രീലോഹപാദത്രപതിക്കായ്. 10

വിഭണ്ണക്കുറുനായ ഒഴുക്കുംഗമനി ആ കന്ധകയെ വിവാഹംചെയ്യു. അദ്ദേഹം ഈപ്പോൾ പരുണ്ട സംബന്ധരംകൊണ്ടവസാനിക്കുന്നതായ ഒരു സത്രം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനവേണ്ടിയാകുന്ന പുണ്ണി ഗംഗിള്ള സ്വാഖയായ ജാനകിയെക്കൂടിയും ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടു മരജനങ്ങളിലെവിഭേക്കു പോഷിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ, ഈ കമകൊണ്ടു നമ്മക്കുന്നാണ്? വന്നു, രാജപാരതിലേക്കുന്ന നോം സപജാത്യാചാരത്തെ അനുഷ്ഠിപ്പാനായി ചെലുക്കു.

നടൻ: എന്നാൽ മഹാരാജാവിനെ സേവിപ്പാനായി ദോഷം ലേശംപോലുമില്ലാത്ത സ്നേഹത്രീതിയെ വിദ്യാനായ അനുസ്ഥിതി ആലോച്ചിക്കു.

സുഗ്രൂയാർൻ: മാരിഷ!

എന്തെന്നാലും മനസ്തിക്കുന്നപോലെക്കമിക്കാ—

മെന്നായാലും ജനമതിനരഫ്റ്റാതിരിക്കില്ല ദോഷം;

പുണ്ടൻവാണി കവിത, തിരുകൾക്കുള്ള സാധ്യത—

[മുള്ളിൽ

ചീനിപ്പാനായ ത്രഞ്ചിയുമള്ളവെല്ലാവരം ദുർജനങ്ങൾ.

നടൻ: ‘അതിദ്വർജ്ജനങ്ങൾ’ എന്നാണ് പറയേണ്ടതു്.

ഈയുംകൊണ്ടുന്നാൽ,

ഓതുനു കഷ്ണമവനീശപരപതിയായ
സീതയ്യേപാലുമപവാദമഹോ ജനങ്ങൾ;
ഫേതു, കഷപാചരയുഹത്തിൽ വസിച്ചതത്രേ;
ചെയ്യൻിന്തുലുഡിയതിലോ ബഹുസംശയംപോത്.

സുത്രധാരൻ: ഈ കീംവദന്തി ഈനി വല്ലവിധത്തിലും
മഹാരാജാവിന്നെന്റെ സമീപത്തിലും ചെന്നേക്കമോ?
എന്നാൽ മഹാകഷ്ണമായിരത്തീൽം.

നടൻ: സർവ്വമാ ദേവതാങ്ങം മഹാഷ്ണികളും മംഗളഭാക്കി
തത്തീക്ഷ്ണം. (കരെ നടന്ന്) ഫേ! ഫേ! മഹാരാജാവി
പ്രോഥി എവിടെ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു? (കേടുതായി
നടിച്ച്) ജനങ്ങളിൽനിന്നെന പറയുന്ന:

ജാമാതാക്കണ്ണല്ലയിത്രനാളുമനമോ—
ദിപ്പിക്കവാനിന്നു വ—
നാമോദിച്ചു വസിച്ചിരുന്ന ജനകൾ
പോലീ സപദേശത്തിനായു്:
ആ മാൻകൊണ്ടു തള്ളൻ ദേവിയെ വിനോ—
ദിപ്പിക്കവാൻ തദ്ദുഗ്രഹേ
ആമാൻ ഭ്രഹ്മതി ചെന്നിട്ടുനു തരസാ
യമ്മാസനം വിട്ടിതാ.

13

(രണ്ടുപേരും പോയി.)

ഇന്നൈനെ പ്രസ്താവന.

(അന്നന്തരം ഇത്തന്നുകൊണ്ടു രാമനും സീതയും പ്രവേശിക്കുന്നു.)
രാമൻ: ദേവീ! ആശ്രപസിക്കു, ആശ്രപസിക്കു! ആ ഗ്രീത
ജനങ്ങളും നമുക്കു പിരിഞ്ഞിരിക്കവാൻ ശ്രദ്ധാക്ക
നില്പി.

എന്നാൽ സപത്രയുതയെങ്ങാടു കരച്ചിട്ടുണ്ടീ—
തെന്നും വിടാതിഹ നടത്തിവരേണ്ട കൃത്യം;

എന്നല്ലപേക്ഷയിലഘങ്ങൾ വതനം; കുത്യ—
മൊന്നല്ല സാനികഗ്രഹസ്ഥനസംബന്ധമല്ലോ. 14

സീതഃ ആയ്യപ്പത്ര! ഈ ഞാനം അറിയുന്നണ്ട്. എന്നാലും ബന്ധുജനവിരുദ്ധങ്ങൾ സന്താപത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന വതനന്നയാക്കുന്നു.

രാമൻ: ഇതിന്തിനെതന്നെ. ഈ സംസാരഭാവങ്ങൾ എദ്ദേഹമമ്മന്നുള്ള ചേരുടിക്കുന്നവയാണല്ലോ. അതുകൊണ്ട് ല്ലേ ബുദ്ധിമാനാർ ഇതുകളിൽ ജീഹല്ലയോടുകൂടിയവ രായിട്ട് സകല കാമങ്ങളേയും പരിത്യജിച്ചു വന്നതിൽ ചെന്ന വിശ്രമിക്കുന്നതു്?

ഒരു കണ്ണുകീ: (പ്രവേശിച്ചു്) രാമഭദ്ര! (എന്ന മുഴവൻ പറയുന്നതിന്മുമുന്നു ശക്കിച്ചുകൊണ്ടു്) മഹാരാജാവേ!

രാമൻ: (മറ്റഹാസത്രോടുകൂടി) ആയ്യ! അച്ചുകെന്ന പരിജനങ്ങൾ എന്നെന്നക്കരിച്ചുപചാരമായിട്ട് ‘രാമഭദ്ര’ എന്ന വിളിക്കുന്നതുതന്നെന്നയാക്കുന്നതു ഭംഗിയായിരിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ശൈലിച്ചുവന്നപോലെതന്നെ വിളിച്ചുകൊണ്ക.

കണ്ണുകീ: ദേവ! ഒശ്യഗ്രൂംഗാഗ്രൂമത്തിൽനിന്ന് അഷ്ടാവകുമ്പി എഴുന്നേള്ളിയിരിക്കുന്നു.

സീതഃ ആയ്യ! എന്തിനു താമസിപ്പിക്കുന്നു?

രാമൻ: വേഗം പ്രവേശിപ്പിക്കു.

(കണ്ണുകീ പോയി. അനന്തരം അഷ്ടാവകുന്ന പ്രവേശിക്കുന്നു.)

അഷ്ടാവകുന്നി: നിന്നുംകു ക്ഷേമം ഭവിക്കുട്ട്.

രാമൻ: ഭഗവൻ! ഞാൻ വരുടിക്കുന്നു. ഈവിടെ ഇരിക്കാം.

സീതഃ ഭഗവൻ! അങ്ങെയ്ക്കു നമസ്കാരം. എൻ്നു എല്ലാ ഗ്രതജനങ്ങളും അവക്കുടെ ജാമാതാവും ആയ്യയായ ശാന്തയും ക്ഷേമത്രോടുകൂടിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നില്ലോ?

4-1523

രാമൻ: എന്നെന്ന സോദരീഭത്താവായ ഭഗവാൻ ഒഴ്യുന്നും
സുനിയും ആച്ചയായ ശാന്തയും നിപ്പിജ്ഞമായിത്തന്നെ
സോമധാരത്തെ അനുഷ്ടിച്ചില്ലോ?

സീത: തന്മാരെ സ്ഥരിക്കുന്നേണ്ടോ?

അഷ്ടാവക്രൻ: (ഇരുന്നിട്ട്) ഉള്ള്; ദേവി, കലഹത്വായ
ഭഗവാൻ വസിപ്പുമഹാശി ഭവതിയോടിഞ്ഞിനെ പറ
യുന:

“ക്ഷിതിഭഗവതി നിന്നെപ്പറ്റി വരേണ്ടി; മഹാത്മാ
ക്ഷിതിപതി ജനകൻ നിന്ന് താതനോ ബ്രഹ്മതല്യൻ;
അതിവിമലമഹോ നിന്ന് ഭത്രുവംശം നിന്നും,—
ലതിനട ഗ്രൗണ്ടുന്നതാനമീ ഞാനമല്ലോ.” 15

അതുരകാണ്ട് ഈനി വേരെ എന്നൊരു ത്രിഭ്രാം ഭവ
തിക്കു സിഖിക്കേണ്ടതായി പ്രാതമിപ്പാനമുള്ളത്? കേ
വലം വീരനായ പുത്രനുണ്ടാക്കട്ട.

രാമൻ: തന്മാർ അനുഗ്രഹീതരായി.

ഹലമനസരിച്ച വാക്യം
പല ദാക്കിക്കുണ്ടാൽ ചൊല്ലും;
വലിയ മഹാഷ്ടികൾ ചൊന്നാൽ
ഹലമാ വാക്കിന്നു പിന്നിലോടിവതം. 16

അഷ്ടാവക്രൻ: ഭഗവത്തിയായ അതസ്യതിയും കൗസല്യാദി
കളായ ദേവിമാരം ശാന്തയും, പിന്നെയും പിന്നെയും
ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു: “ഗർഭകാലത്തിൽ
സംഭവിക്കാവുന്ന വല്ല ആനുഗ്രഹവും വസ്തുജുണ്ടാക്കുന്ന
വൈകീൻ, അതുടെനു സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്കേണ്ട
താണ്.”

രാമൻ: ഇവളാവസ്യപ്പുചന്നതായാൽ സാധിപ്പിച്ചുകൊ
ടുക്കാം.

അഴുവകുൻ: ഭർത്തുസഹോദരിയുടെ പതിയായ ഒഴു
സ്രൂഗമനിയും ദേവിയോടു പറവാനായിട്ട് ഇങ്ങിനെ
പറഞ്ഞതയച്ചിരിക്കുന്നു: “വത്സ! നീ പുണ്യഗംഭയായി
രിക്കനകൊണ്ടാക്കുന്ന തൊൻ നിന്നെ ഇന്നോടു വര
താതിതന്ത്രം. നിൻ്റെ വിനോദത്തിനാവേണ്ടിത്തു
നെയാക്കുന്ന വസനായരാമഭദ്രനേയും അവിടെ ഇതു
നീട്ടിള്ളു. അതുകൊണ്ട് ആയുള്ളതിയായ നിന്നെ
ഫടിയിൽ കളിക്കുന്ന പുത്രനോടുള്ളി തൊൻ കണ്ടു
കൊള്ളോം.”

രാമൻ: (സന്തോഷലജ്ജാമനദഹാസനങ്ങളാട്ടുടി) അങ്ങു
നെയാക്കട്ട. ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠമഹാഷി എന്നോടു
പറവാനായിട്ടാനും കല്പിച്ചിട്ടില്ലോ?

അഴുവകുൻ: ഉണ്ട്, കേട്ടാലും:

ജാമാതാവു തുടൻ യാഗമതിനാൽ
തൊനിഞ്ചിരിക്കേണ്ടതായു;
രാമാ! നീയൊരു ബാലകൻ, പുതിയതായു
സിഖിച്ചതാം രാജ്യവും;
ആമോദം പ്രജകൾക്കു നിത്യമുളവാ—
കൈഡേണ, മക്കിത്തിയാം
ശ്രീമത്താകിയ നിൻ കാലത്തിന മഹാ—
സപത്തനതോത്തീടുക.

17

രാമൻ: ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠമഹാഷി എങ്ങിനെ കല്പിക്ക
നാഡാ, അങ്ങനെ ചെയ്യാം.

ജനമോദത്തിനാവേണ്ടി—
കൈനിവു സ്വബം സ്നേഹമോക്കിലിത്തുമല്ല,
ജനകാത്മജയയപ്പാലും
മനമതിലശലില്ലെന്നിക്കേപേക്ഷിപ്പാൻ.

18

സീതഃ ഇതുകൊണ്ടുതന്നെയാകുന്തു രഹസ്യകലരാജാക്കന്മാ റിംബവെച്ചുതമനാബന്നന് ആയ്യപ്പത്രനെ ദ്രോഹിക്കുന്നതു.

രാമൻ: എന്നോ, അതുവിടെ? ശ്രവാൻ അഷ്ടാവക്രൂഹി യെ വിശ്രമിപ്പിക്കേണ്ട്.

അഷ്ടാവക്രൂഹി: (എഴുന്നീറ്റുകൊണ്ട്) അധ്യേ! കമാരലക്ഷ്മി സന്ന പന്നിരിക്കുന്നു. (പോയി.)

ലക്ഷ്മിനാൻ: (പ്രവേശിച്ച്) ആയ്യൻ ജയിക്കുന്നു, ജയിക്കുനു. ആയ്യു, ആ ചിത്രകാരൻ നോം പരഞ്ഞുകൊടുത്ത പ്രകാരം ആയ്യൻ ചരിത്രത്തെ ഈ വീമിയിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നു, അതിനെ ആയ്യൻ ദർശിച്ചാലും!

രാമൻ: ബുദ്ധിക്ഷയം പുണ്ണിരിക്കുന്ന ഭേദവിയെ വിനോ ദിപ്പിക്കവാൻ വേണ്ടുന്ന ഉച്ചിതപ്രവൃത്തികളെ വത്സ ന നല്ലവല്ലോ അറിയാം. എന്നാൽ അതു് എത്രവരെ എഴുതിട്ടുണ്ട്?

ലക്ഷ്മിനാൻ: ആയ്യുയുടെ അശ്വിപരിഗ്രിഡിവരെ.

രാമൻ: കഷ്ടം! കഷ്ടം!

ജനകജ ജനനത്താൽത്തന്നെ സംഗ്രഹയല്ലോ,
പുനരിവളിൽ വിന്തുദിക്കുന്നിനാണ്ടുവസ്തു?
അംഗലനമത്രപോലത്തീതുവാരിക്കുമോത്താ—

ലന്തലതയെ വത്തതാനന്നുവസ്തുകൾ വേണ്ട. 19
യാഗദ്രോഹിയിൽനിന്നു ജനിച്ച ഫേ ഭദ്രി, പ്രസാദി
ക്കേണമേ! ലും അപവാദം ഭവതിയുടെ ജീവിതകാ
ലംവരെങ്ങും നിലനില്ലോ.

എത്തുംചെയ്യു ജനങ്ങളിൽ കലായന—

നാരേകണം തൃപ്പിയെ—

ചുപ്പിനീചുണ്ണിനെ ഹന ഞാനഗ്രൂഢമാ—

മാ വാക്യമന്നോതിനേൻ;

കാറേ! നിന്മാട് വേണ്ടതല്ലെന്നു; ശീര—

ഫൂിക്കൽ ധരിക്കേണ്ടതാം

സന്യം ചേരുന്നാൽ നല്ല പുജ്ജമതിനെ—

ക്കാൽക്കാണ്ട് മർദ്ദിച്ചു ഞാൻ.

20

സീത്: പോകട്ടെ ആയുപ്പുതു, അതു പോകട്ടെ. നോമി
പ്രോഡ് അങ്ങയുടെ ചരിത്രത്തെ നോക്കു. (എന്ന്
എഴുന്നിറ്റു നടക്കുന്ന.)

ലക്ഷ്മണൻ: ഇതാക്കന്തു ആ ചീതും.

സീത്: (നോക്കീടു്) ഇവരാരാണു്? ഉപരിഭാഗത്തിൽ
തിങ്കിനിന്നുകൊണ്ടു് ആയുപ്പുതുനെ സ്ഥിരക്കുകയാ
ണ്ണനു തോന്നാനു.

ലക്ഷ്മണൻ: ഇതുകൾ പ്രധാനസംശാരമന്ത്രങ്ങളുള്ള ജീവം
ഭക്തിന്ത്യാക്കന്ന. ഭഗവാൻ കൂദാശപനിൽനിന്നു
വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയെ പ്രാപിച്ചിതു ഇതുകളെ
താടക്കാവധിസമയത്തിൽ അനുഗ്രഹമായിട്ടായുണ്ടപോലെ
ശീച്ചുകൊടുത്തു.

രാമൻ: ദേവി, ഈ ദിവ്യാന്തങ്ങളെ വന്നിക്കു.

പുരാ കംറിനമാം തപസ്സിനെ വിരിഞ്ഞു മനസ്സാക്കുമ—
പുരാതനമഹത്തകൾ ചെറുവിലവേദരക്ഷാത്മമായു്
രായിരമതിൽപരം സമകൾചെന്നപിന്ന് കണ്ടിതി—
പ്രൂരാക്തികളായു് തപോമയമതാം സപത്രജസ്സിനെ.

സീത്: ഇതുകളെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

രാമൻ: ഇപ്രോഡ് സർവ്വിധത്തിലും ഇതുകൾ വെതിയു
ടെ സന്താനത്തെ പ്രാപിക്കും.

സീത്: ഞാൻ അനുഗ്രഹിതയായി.

ലക്ഷ്മണൻ: ഇതാക്കന്തു മിമിലാപ്പത്താനം.

സീത്: അഹോ! വിഭ്രം പുതിയ നീലോല്ലപംപോലെ
സ്വാമളമായും കോമളമായും സ്ഥിരമായും മാംസള

മായുള്ള ദേഹത്തിന്റെ സൗഭാഗ്യത്താൽ ആശ്വാസ്യം
പൂർച്ചി നിശ്ചലനായിരിക്കുന്ന അച്ചുനാൽ ദർശിക്കു
പൂർക്കുന്ന സൗദര്യദായകയോടും ശ്രീവബ്ദിക്കൻഡർ
കൊണ്ട് സുന്ദരമായിരിക്കുന്ന മുഖമണിലത്തോടുംകൂടി
ലീലാക്കൾ പരമേപരചാപത്തെ ഭജനംചെയ്തിരുന്നു
കുന്ന ആഞ്ഞപ്പറുനെ എഴുതിക്കൊണ്ടു.

ലക്ഷ്മിന്നാൻ: ആഞ്ഞു! നോക്കു, നോക്കു.

നിൻ താതൻ ജനകനിതാ
സ്വന്തമുപാദ്യായനാം ശതാനദനമായു്
ഹന്തി! വസിഷ്ഠാക്ലാം
ബന്ധുക്കെല്ല മോദമോട്ട പുജിക്കുന്നു. 22

രാമൻ: ഈ കാണ്ണണ്ടതുതനെ.

കൊച്ചക്കുമേ രാധവമെമ്പിലന്നാ—
ക്കിടക്കുമ്പും ചാർച്ച സുവത്തയാക്കം;
കൊച്ചത്തായും കൊണ്ടതുമന്നിതിക്കൽ
മിച്ചക്കുനാം കൗശികനേകനേത്താൻ. 23

സീത: ആ സമയത്തിൽ വിവാഹദീക്ഷയോടും ശ്രോ
ദാനമംഗളക്കമ്പത്തെ അനഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്ന സഹ്യാദര
ക്കാരായ നിങ്ങൾ നാലുപേരാണിതു്. അദ്ദേഹം, ആ
പ്രദേശത്തിലും ആ സമയത്തിലുംതന്നെയാണു് എന്നു
നിശ്ചാർ ഇരിക്കുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു.

രാമൻ: അങ്ങിനെതന്നെ.

പരമാത്മൻ വഹിച്ചുള്ളതുവംപോലെ മോദം
തങ്കമതിമുദ്രവാം നിൻ കക്കണം ചേന്ന് ഹസ്തം
തങ്കണി, മമ കരത്തിൽ ശ്രീ ശതാനദനപ്പി—
ചുംബക്ക് സമയമതിച്ചുപാഴുന്നു തോന്നുന്ന കാനേ!

ലക്ഷ്മണൻ: ഇതു് ആയ്യും; ഇതു് ആയ്യും മാണം
വിയാം; ഇതു് വധുവായ ശ്രദ്ധകീർത്തിയാം.

സീത: വത്സ, വേരെ ഒരു സ്നീഡുള്ളതാരാം?

ലക്ഷ്മണൻ: (ലജ്ജയോടുള്ള മദ്ദഹാസം ചെപ്പു് ആത്മ
ഗതം) അയേ, ആയ്യു ഉണ്ടിള്ളെച്ചുഡിക്കുന്നു. ഈരി
ഷട്ട്, മരറാനിനെക്കാണിച്ചുകൊടുക്കാം. (പ്രകാ
രം) ആയേ! നോക്ക, ഇതു് കാണേണ്ടതാണ്. ഈതാ
ഭഗവാൻ പരശ്രരാമൻ.

സീത: (സംഗ്രഹിച്ചുകൊട്ട്) തൊൻ നട്ടുവിപ്പോയി!

രാമൻ: ഒ.ശ! അരങ്ങേണ്ണ നമസ്കാരം.

ലക്ഷ്മണൻ: ആയേ! നോക്ക ഈതാ ഇദ്ദേഹത്തിനെ.
ആയ്യൻ—(എന്ന പക്തി പരഞ്ഞപ്പോൾ)

രാമൻ: (നിശ്ചയിച്ചുകൊട്ട്) വത്സ! ഇനിയും വളരെ
കാണേണ്ടതുണ്ട്, അദ്ദേഹം കാണിക്ക.

സീത: (സ്നേഹവഹമാനത്തോടുള്ള രാമനെ നോക്കി
യിട്ട്) ആയ്യും! ഇവിധമുള്ള വിനയമാഹാത്മ്യ
തതാൽ അഞ്ചുനൂറും നല്ലവല്ലും ശോഭിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ: അഡ്യോദയയിൽ വന്നെത്തിയ നമ്മളാ
ണിതു്.

രാമൻ: (കഥിപ്പിരോടുള്ള) കഴും! ഇപ്പോഴും തൊനോക്ക്
നാണ്ട്,

അന്ന ക്ഷുഗ്നണഡയികമോദരാദരിപ്പാ—

നെന്നല്ല നാം പുതിയ പത്തികളോടുള്ള

നന്നായ് സുവിപ്പത്തിന മോഹമോടംബുമാരു,

നദിക്കുമല്ലെവസന്നം കഴിഞ്ഞുവണ്ണു. 25

അക്കാലത്തിൽ ശ്രീതൃഖവായിരിക്കുന്ന ഇം ജാനകിയും,

വീണിട്ടോടിവിട്ടുമായിടകളിൽ
സപ്ലും മുളച്ചും മിച്ചീ-
ക്കാനന്നതെ വള്ളത്ത് ദനനിരയാൽ
ശോഭിച്ചു വക്രാബ്ജവും
താനേ ചേന്ന് വിലാസംഗാർ മുട്ടാ
ലാവണ്ണവും പുണ്ണക്കോ-
ഞാനന്നാതിശയത്തെയെൻ്റെ തനവി—
നാംഗങ്ങളാൽ നല്പിനാൾ.

26

ലക്ഷ്മണൻ: ഇതാ മന്മഹം.

രാമൻ: (ഒന്നംഖിണാതെ കുറെ നടന്നിട്ട്) ദേവി ജാനകി!
എംഗിവേരപുരമായതികലു-
ഒളിംഗ്രൗമരമിതാ മമ പ്രിയേ!
ഇഞ്ചുവെച്ചു സവിയാം ഗ്രഹൻ പൂരാ
മംഗലാംഗിമണി! കണ്ണ നക്കൈളെ.

27

ലക്ഷ്മണൻ: (ചീരിച്ചാത്തഗതം) അയേ! രണ്ടാമത്തുമു
യുടെ പുത്താനതെത്തെ ആയ്യൻ വിട്ടുകളഞ്ഞു.

സീത: അപോ! ഇതാകന ജടപിരിച്ചു പുത്താനം.

ലക്ഷ്മണൻ:

മനകലമതിൽ മുന്പുണ്ടായ ഭ്രാലരെല്ലാം
തന്മരിൽ നിജരാജ്യഗ്രൂപ്പേയയർപ്പിച്ചു പിനേ
വനമതിലതിപുണ്ണ്യം വാസമംഗീകരിച്ചും
പിന്ധനമാടതു ബാലേധ ജേദജ്ഞനംഗീകരിച്ചു.

സീത: ഇതാ നീക്കലവും പുണ്ണ്യവുമായ ജലമുള്ള ഗംഗാ
ഭവതി.

രാമൻ: ഭവതി രഹസ്യകലഭവതേ! ഭവതിക്കു നമ
സ്ഥാരം.

മുന്നം മദ്പംശ്യരാം ശ്രീസഹരതനയര—
 ക്ഷുണ്ഠര യജ്ഞതാപേമാരാ—
 തൈതാന്നായ് ഭ്രവേപ്പിളന്നക്കപിതകപിലകോ—
 പാശിയാൽ ഭസ്യമായാർ;
 തന്നന്നാശത്തെല്ലാിക്കാത്തികംിനതപാം
 ചെയ്യേനേകാണ്ടുകാലം
 നിന്നനംഭസ്യാൽ ദില്ലിപാത്രജനവരെ നന—
 ച്വാക്കിനാൻ സപ്രൂദ്ധലോകേ.

29

അംഡിനെയുള്ള മാതാവായ ഭഗവതി സ്‌നഷ്യായ
 ഈ ജാനകിക്കു മംഗളംവീപ്പാനായി അത്യന്തിയെ
 നപോലെ എല്ലാസമയത്തിലും അന്നറുഹിക്കേണമേ!
 ലക്ഷ്മണൻ: കാളിനീടിടത്തിൽക്കൂട്ടി ചിത്രകൂടത്തിനു
 പോകുന്ന മാർത്തിൽ നില്ലുന്നതും ഭരദ്വാജൻ പറത്തു
 തന്നതും ശ്രാമമെന്നു പേരുള്ളതുമായ വടവുക്കൾമാ
 ണിതു്.

(രാമൻ ആന്നറുഹിതൊട്ടുടർന്നു നോക്കുന്നു.)

സൈത്: ഈ പ്രദേശത്തെ ആയുപ്പത്രൻ സ്വരിക്കുന്നുണ്ടോ?
 രാമൻ: അയി! തൊനെന്നുനെന മരക്കുന്നു?

ഒട്ടല്ലാതെ തള്ളംലഭഞ്ഞു ഗമനം—
 കൊണ്ടുകുലിലും രമ്യമായു്
 കൈട്ടിച്ചേരുത്തു പുണ്ണൻ മദ്ദനസുവം
 പാരം ലഭിച്ചുള്ളതായു്
 പൊട്ടിച്ചുള്ള വിസംകണക്കുബലമാ—
 മംഗത്തയെല്ലാമെട്ട്—
 തതിട്ടുന്നാരതിലുന്നരണ്ടിയതു നീ—
 യിട്ടിക്കിൽവെച്ചുല്ലോ?

30

ലക്ഷ്മണൻ : വിന്യാദവീ പ്രദേശത്തിക്കൽ നമ്മത്തു് വിരാധനാണിതു്.

സൈതഃ ശ്ലത നോക്കിയതു മതി. ആയുപുത്രൻറ കയ്യിലും സഭായിൽന വിശ്രദിയുടെ നിശ്ചലിൽ നിന്നുകൊണ്ടു്, തൊൻ ദക്ഷിണാരണ്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കവാനാരംഭിച്ചതിനെ നോക്കുക.

രാമൻ :

മുന്നാം കണ്ണ തപോവനസ്ഥലമിതാ,
വെവബാനസ്ഥാരിതിൽ—
തതനേ പണ്ട വസിച്ചു വുക്ഷനിശലിൽ—
ചേച്ചാലയ്യു തീരത്തിലായു്
തന്നള്ളിൽ ശമമാന്നകൊണ്ടതിമിസൽ—
ക്കാരത്തില്ലെങ്കതരായു്
വന്യാന്നഞ്ചൈളാതക്കിവൈച്ചാരു ഗ്രഹ—
സ്ഥാനാത്മ ജീനിതിൽ.

31

ലക്ഷ്മണൻ : നാലുഭാഗത്തും തിണ്ടിനില്ലെന വുക്ഷസമുഹം ഞൈളാൽ അലംകൃതമായും ശൈത്യലുമായും ശ്രാമകളുമായും മിരിക്കുന്ന അരണ്യത്തിൽക്കൂടി പ്രവഹിക്കുന്ന ശ്രോദാ വരിയുടെ ശേഖരത്താൽ മുഴങ്ങുന്ന ഗ്രഹകളുള്ളതും എല്ലാ സമയത്തിലും വഷ്ടിക്കുന്ന മേഘങ്ങളാൽ നീല വണ്ണമായിത്തീർത്തും ജനസ്ഥാനമല്ലുത്തിലുള്ളതുമായ പ്രസ്താവനപ്പെട്ടതമാണിതു്.

രാമൻ :

അക്കാലം സുവമോട്ടമല്ലിരിയിൽ നാം
സൗമ്യിത്രി ചെയ്യുന്ന നൽ—
പ്ലിക്കാരത്തെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു ബഹുനാൾ
വാണ്ണള്ളതോക്കുന്നവോ?

മൽക്കാനേ! മധ്യരാംബുചേന്നാഴക്കമ—
 ദ്രോദാവരൈസിസുവും
 തപ്പക്കുലങ്ങളിൽ നാം കളിച്ചതുമയേ!
 മല്ലിയും യോക്കനംവോ?

32

എന്ന മാത്രമല്ല,

നാമോരോ ഭജവല്ലികൊണ്ട് ദഡമാ—
 യാലിംഗനം ചെയ്തി—
 പ്രേമത്രോടു കവിശ്രദ്ധം കവിള്ളതിൽ
 ചേരുത്തത്രയും മനമായ്
 സാമോദം കുമമെന്നിയേ പലതുമ—
 സൗഖ്യാട്ട ചൊല്ലുംവിധി
 യാമം പോയതറിഞ്ഞിടാതവിധിമായ്—
 തന്നേ കഴിഞ്ഞു നിശാ.

33

സീതഃ അയ്യോ ആയുപ്പത്രാ! അന്നേക്കാണ്ണാനള്ളു യോഗം
 അവസാനിച്ചു.

രാമൻ: അയി വിരഹകിൽ, ചിത്രമാണിത്.

സീതഃ എങ്ങനെന്നയായാലും കൊള്ളാം, മുജ്ജനം മുംബത്ത
 ഉണ്ടാക്കുന്ന.

രാമൻ: കഴും! ജനസ്ഥാനവുത്താനും ഇപ്പോൾ നടക്കുന്ന
 പോലെ എന്നിക്കേ തോന്നുന്ന.

ലക്ഷ്മിണൻ:

കാണുന്നിക്കുമെ ദ്രോജ്ജരാക്ഷസർ മഹാ—
 വ്യാജേന പൊന്നാനിനെ—
 കാണിച്ചുനുള്ളവാക്കി വേണ്ടത്തിൽ നാം
 ചെയ്യും ശമിച്ചില മാൽ;

ക്ഷീണിച്ചുഗ്രജനന കാട്ടിയ ജന—
 സ്ഥാനത്തിലെച്ചുജ്ഞയാൽ
 ക്ഷാണിയും കരഞ്ഞപോയ് നൃനർ—
 ഞിപ്പായഹോ വജ്രവും. 34

സീത: (ക്ലൈറോട്ടൂട്ട്) റഘുകലത്തെ അനന്തിപ്പിക്കു
 ന ദേവ! നോൻ നീമിത്തമായിട്ടിത്രവളരെ അദ്ധ്യന
 വ്യസനിച്ചുവള്ളോ.

ലക്ഷ്മണ: (അടിപ്പായതെതാട്ടൂട്ട്) രാമനാ നോക്കീട്
 ആണു ഇതെത്താണോ?

ഹാരം പൊട്ടിയുതിൻ മുത്തുകൾക്കണ—
 ക്ഷാണുകൾ വീണിട്ടിതാ
 പാരിൽച്ചുനിന്നിയൊലിച്ചിട്ടുണ്ണ എദയം
 തിങ്ങിക്കവിഞ്ഞതിങ്ങിനെ
 ഹോത്തന്നല്ലെങ്കണ്ണാതുകകിലുമീ
 നാസാപുടം ചുണ്ടുമീ—
 നേരം തെല്ലു ചലിച്ചിട്ടുനിത്തിനാ—
 ലാക്കം ഗ്രഹിക്കാം ക്ഷണം. 35

രാമൻ: വശ,

അകാലം പ്രിയയെപ്പിരിഞ്ഞതശ്രീ മഹ—
 തെനാകില്ലോ നോനതെ—
 നശിക്കാസ്പികലാതുക്കിനേൻ പ്രതിവിധി—
 ക്ഷേത്രായ മോഹത്തിനാൽ;
 ഇകാലം പുന്നത്തേവിക്കമഴലോ
 മന്ത്രപ്രണാംപോലെയെ—
 നശിക്കാസ്പാത്ര ഭഗവിക്കമാരധികമാ—
 യേക്കൻ താപത്തിനേ. 36

സീത: ഹാ ക്ഷും ക്ഷും! ഇപ്പോൾ എറ്റവും വലിച്ചി

രീകന ഈ ഉദ്ദേശത്താൽ ഞാനം ആയുപ്പുതുനെ
പിരിഞ്ഞിരീക്കുന്നതുപോലെ എന്നുക്കാണുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ: (ആത്മഹതം) ഈരിക്കട്ട്. മരറാനിനെ കാ
ണിച്ചുകൊടുക്കാം. (ചിത്രം നോക്കീടു പ്രകാശം) അ
നേകായിരു സംവത്സരങ്ങൾക്കു മുമ്പേ ജനിച്ച അതി
മഹാനം പക്ഷിഗ്രേഷ്യനമായ താതജായുവിന്റെ
ചരിത്രപരാത്രമദ്ദേശ ലക്ഷ്യമാണിതു.

സീത: ഹാ! താത! പുത്രന്മൈഹത്തെ അങ്ങു നല്ലവല്ലോ
പരിപാലിച്ചു.

രാമൻ: ഹാ! താത! കാശ്യപവംശത്തിൽ ജനിച്ച പക്ഷി
ഗ്രേഷ്യ! അങ്ങയെപ്പോലുള്ള മഹാപരിത്രംസസജ്ജനം
ഇനിയെവിടെ സംഭവിപ്പാൻ പോകുന്ന!

ലക്ഷ്മണൻ: ഈതാകന ജനസ്ഥാനത്തിന്റെ പദ്ധതിമിഭാ
ഗത്തിൽ ദനകബന്ധൻ വസിച്ചിരുന്ന ചിത്രകണ്ഠ
വാനനു ദണ്ഡകാരണ്യപ്രദേശം. ഈതാകന ഒരു
മുകപർത്തത്തിലുള്ള മതംഗമനിയുടെ ആയുമല്ലേ
ശം. ഈതാകന ശ്രമണയെന്ന പേരായ സിദ്ധശബ്ദ
രി. ഈതാകന ആ പദ്ധാസരഫ്റ്റു.

സീത: ഈതാ ഇവിടെ ശോകാവേഗത്താൽ ദൈഖ്യവും
കോപവും ക്ഷയിച്ചിരിക്കുന്ന ആയുപ്പുതുനു നിലവി
ളിച്ചു കരണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായി എഴതീയിരി
ക്കുന്നവല്ലോ.

രാമൻ: ദേവീ! ഈ പദ്ധാസരഫ്റ്റു് വളരെ ഭംഗിയുള്ള
താകന.

അഭ്യന്തരാജാക്ഷി! മദിച്ചു ഹംസഗണമാ—
ടീടുന്ന പക്ഷിദലാൽ
വല്ലംകൂടിയ തണ്ടലണ്ടു വെളീയിൽ—
ക്കാണംവിധം ഭംഗിയിൽ

അശ്വീരാജന്മദ്ധമാവലും നിറയുമീ—
പ്ലബാപ്രദേശങ്ങളെ—
ക്ഷേമീർ വീഴുടൻ നിരണതിട്ടമതിൻ—
മല്യത്തിലീക്ഷിച്ചു ഞാൻ.

37

ലക്ഷ്മണൻ: ഈതാ ആയുനായ ഹനുമാൻ.

സീത: വളരെക്കാലം പരോപദ്രവത്തെ അനഭവിച്ചിൽ
നാ ജീവലോകത്തിനാശപാസം നല്ലി അത്യഭ്രാപകാ
രം ചെയ്യു മഹാനഭാവനായ ആ മാതത്തിനാണീതു്.

രാമൻ:

അഹോ ഭാഗ്യമിതാ ധീരൻ
മഹാവീരൻ മതംസുതൻ,
ഉഞ്ചിനാൽ നഘ്നയും ധന്യ—
രാക്കിനാൻ ഭവനത്തയും.

38

സീത: വസ! പൂജ്യിച്ചിട്ടുള്ള കംബവൃക്ഷങ്ങളിൽ താ
ണ്യവം ചെയ്യു മയിലുകളോടുകൂടിയ ഇം പര്വ്വത
ത്തിന്റെ പേരെന്താണു്? ഈതിലിതാ, ഒരു ദുഷ്ക്ഷച്ച
വട്ടിൽ തേജസ്സുമുഖിമാത്രം ശ്രേഷ്ഠിച്ചും വിളറിയും
ദേഹകാന്തിയോടുകൂടിയും അല്ലനേരും മുർക്കുയൈ പ്രാ
പിച്ചുമിരിക്കുന്ന ആയുപ്പത്രനെ വത്സൻ ഏററിവും
രോദനംചെയ്യു താങ്ങിക്കാണ്ടിരിക്കുന്നതായി ഏഴ്
തിയിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ:

പാരം നീർമത്തിന്റെ പുമണമണ—
ഞുള്ളേളാരിതാ മാല്യവാൻ,
ചാത്രനീനവനീലമേലമതിലെ—
ശ്രീശ്രംഗങ്ങളിൽ തഞ്ചുമേ.

രാമൻ:

പോതം പോതമിത്രുണ്ട്! എന്നിനിതിനിമേൽ

കാണ്ണാനശക്തൻ, മഹാ—

ദേലാരം ചേതസി ജാനകീവിരഹമാൽ

ചേതന രണ്ടാമത്രം.

39

ലക്ഷ്മണൻ: ഈവിടുന്നേങ്ങാട്ട്, ആയുംനേരയും അതിവിശൈഷണാരാഡ വാനരയാത്രേയും രാക്ഷസമാത്രേയും അസംഖ്യങ്ങളായും കനിനെക്കാലോനു ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായും ആയുള്ള ആത്മായുക്കുന്നങ്ങളാക്കുന്നു. ആയും, വളരെക്കുറഞ്ഞില്ല ആമിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അല്ലോ വിശ്രമിക്കേണ്ടതാണെന്നു എന്നാറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

സൈത്: ആയുപുത്ര! ഈ ചിത്രാർഥഗംനിമിത്തം ഒരു അനുഗ്രഹം ജനിച്ചിട്ടുള്ള ഏനിക്ക് അല്പമായ ദരപേക്ഷയുണ്ട്.

രാമൻ: ആജ്ഞാവിഹിക്കാമല്ലോ.

സൈത്: ഈ റാറിക്കൽക്കൂടി ചെന്ന് പ്രസന്നമായും ഗംഗൈരമായും ഈരിക്കുന്ന വനപ്രദേശത്തിൽ കളിക്കുന്ന തിരം പരിശൃംഖലമായും നിമ്മലമായുമിരിക്കുന്ന ഗംഗാ ജലത്തിൽ കളിക്കുന്നതിരം എന്നാറുഹിക്കുന്നു.

രാമൻ: വണ്ണ, ലക്ഷ്മണ!

ലക്ഷ്മണൻ: ഈതാ എന്നു തയ്യാറായിരിക്കുന്നു.

രാമൻ: ശർഭകാലത്തിൽ സംഭവിക്കാവുന്ന വല്ല ആഗരയും ഈവർക്കുണ്ടായാൽ അതുകൊണ്ട് സാധിപ്പിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതാണെന്ന് ഈപ്പോൾത്തെനു ഗ്രജന്നുണ്ട് പാശ്ചത്യം ഉണ്ടിക്കുന്നു. അതിനാൽ, ഈളക്കം തുടാതെ സുഖമാണീ സഖ്യരിക്കാറുന്നതായ ഒരു രദ്ദം ദാത വരുത്തുക.

സീതഃ അയ്യപ്പൻ! അഞ്ജനകൂട്ടി വരണം.

രാമൻ: അയാൾ കറിവാലുഡയേ, ഈതും പരയേണമെന്ന സോഭാ?

സീതഃ എന്നാലെന്നിക്കെ വളരെ സന്തോഷം.

ലക്ഷ്മണൻ: അയ്യൻ കല്പിക്കുന്നതുപോലെ ചെയ്യാം
(പോയി.)

രാമൻ: പ്രിയേ! ഈ ജനലിന്റെ സമീപത്തിൽ അപ്പ് നേരം ഇരിക്കുക.

സീതഃ അന്നെന്നയാകട്ടെ. ക്ഷീണിത്താലുണ്ടാകുന്ന നീറു എന്ന ആകഷിക്കുവാല്ലോ.

രാമൻ: എന്നാൽ ഗാധമായി എൻ്റെമേൽ ചാരിക്കിട നുകൊർക്ക.

വേദഗ്രാസനിമിത്തമിപ്പൂഴലവാം
സേപദാംബുവാൽ തികളിൻ
പാദംകൊണ്ടു കിനിഞ്ഞ ചന്ദ്രമണിചേ—
നംബാധ ഹാരത്തിനെ
വേദിപ്പിച്ചിട്ടുകുറം പ്രിയതമേ!
ഒവദേഹി, രയൻ ജീവനാ—
മോദം നംകുവതിനുവേണ്ടിയുടെനെൻ—
കണ്ണത്തിലപ്പിക്കേണ്ടോ!

40

(അപുകാരം ചെയ്യിച്ചുകൊണ്ടുനേതോടുകൂട്ടി) പ്രിയേ! ഇതെന്നാണോ?

ഹാഹാ! മേ നിശ്വയിപ്പാൻ പണിയിറു സുവമോ
ദുഃഖമോ നിത്യതാനോ
മോഹംതാനോ മദം വാ സുമഖി, വിഷമതിന്
വ്യാപ്തിയോരയന്നമിപ്പോൾ

ദേഹസ്വർണ്ണങ്ങൾതോറും തതണി, മമ വികാ—
രഞ്ചിനാലിഗ്രിയഖാലം
ഹോഹിക്കന്നു മനസ്സുഭിൽ കളമൊഴി, തെളിവും
മുടലും ചേൻ്റിട്ടുന്നു.

41

സീത: (മനസ്സാസത്തോടുകൂടി) അങ്ങളേയുംനീരുമേൽ
സ്ഥിരമായ പ്രണാശമുണ്ട്. അല്ലാതെ വേരെയെ
നോണോ?

രാമൻ:

പുത്തൻതേരുക്കാണീ! നിന്നുന്നില്ലവചനം
വാടിച്ചുമെൻ ജീവനാം
നൽത്താരിനു വികാസവും പ്രിയതമേ!
നൽകുന്നിതാനുവും;
അത്യുന്നം സകലേഗ്രിയത്തിനുമഹോ
മോഹം വളക്കുന്ന മേ;
ചിത്തത്തിനു രസായനം പുനരിതെൻ
കണ്ണുംതിനോന്താൻ സുഡാ.

42

സീത: പ്രിശംവദ! വത രഖിക്കു. (ശാന്തന്തിനായിട്ട്
നാല്പാദ്ധത്തം നോക്കുന്നു.)

രാമൻ: പ്രിശേ! എന്താണനേപശിക്കുന്നതു്?

കരംപിടിച്ച നാർമ്മതൽ ഗ്രഹത്തിലും വനത്തിലും
വരാംഗി! ശ്രേശവത്തിലും തമെമവ യാവനത്തിലും
പരം നിനക്കരണ്വാൻ മുഴുപ്പധാനമോക്ക മ—

റ്റോരംബുജാക്ഷിയെത്താടാത്ത രാമബാളുവല്ലയോ?

സീത: (ഉരക്കം തുണ്ടിക്കൊണ്ട്) അതണ്ണിനെതന്നെ,
ആയുംതു! അതണ്ണിനെതന്നെ. (ഉരങ്ങുന്നു.)

രാമൻ: പ്രിയഭാഷിണി മാറിൽക്കിടന്നരണ്ടിപ്പോതോ?
(നോക്കേട്ട് രേപ്പുമാദ്ദേശത്തോടുകൂടി)

എന്നില്ലതീനു ലക്ഷ്മീ സപ്തമിവർ നയന—
 ഞദിക്കു പീലുഷ്യാരാ
 തന്പംഗസ്ത്രംമോന്ദയൻതനവിനു ബഹുവാം
 ചന്ദനച്ചാരുതനെ;
 എന്നാലും കൈ ശള്ളത്തിന്തിരേരിരമതാം
 ചായഹാരം നമുക്കി—
 നോന്നാലും പ്രിയംതാനിവഴ്ചുടെ വിരഹം—
 മാത്രമോന്താലസഹ്യം.

44

(അത് പ്രതീഹാരി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

പ്രതീഹാരി: ദേവ! വന്നിരിക്കുന്നു.

രാമൻ: അയേ, ആതു്?

പ്രതീഹാരി: തിരുമന്ത്രിലെ ആസനാവരിച്ചാരകനായ
 ദുർഘ്ഗവൻ.

രാമൻ: (ആത്മഗതം) ജനങ്ങൾ എന്നാക്കരീജ തുന്ന
 പറയുന്നു, എന്നറിവാനായിട്ടാണല്ലോ അഃതഃപുരപ
 റിച്ചാരകനായ ആ ദുർഘ്ഗവൻ അയച്ചിത്തന്തു്.
 (പ്രകാശം) വരട്ട്.

(പ്രതീഹാരി പോകുന്നു. അനന്തരം ദുർഘ്ഗവൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ദുർഘ്ഗവൻ: (ആത്മഗതം) ഹാ കാശ്മം, കാശ്മം! ഇംവിയം
 സീതാദേവിക വന്നിട്ടുള്ള, സ്വരിക്കപോലും വയ്യാത്ത,
 ലോകാപവാദത്തെ തൊന്തന്തനെന്നാണ് മഹാരാ
 ജാവിനെ അറിയിക്കുന്നതു്? എന്തു ചെയ്യാം, ഭാഗ്യ
 ഹീനനായ എന്നു ഇതിനാണാല്ലോ നിശ്ചാഗിച്ചതു്.

സീത: (സപ്തമിത്തിൽ പറയുന്നു) ഹാ സൗമ്യ! ആശ്രൂപ്പരു!
 അങ്ങിപ്പോളുവിടെയാണ്?

രാമൻ: ഓ! ചീതുദംബത്താൽ ഓമ്മവനു ആ വിരഹാ
 വസ്ഥതനെന്നാകുന്നു ദേവിയെ സപ്തമിത്തിലിങ്ങിനെ

വ്യസനിപ്പിക്കുന്നത്. (മേധതോട്ടുടീ സീതയുടെ അംഗങ്ങളിൽ തടവിക്കാണ്ട്)

ഒന്നായും സൗഖ്യത്വഃവഞ്ചളിലാഗ്രണമാ—

യേതുകാലത്തുമുൻ്തു—

വിനമള്ളാശ്പാസമായും, രസമതു ജരയാൽ

ദേശിയാത്രമുള്ളതായും,

പിന്നുക്കാലേന തീന്താ മരവുകൾളാട്ടവിൽ

മേധ സത്തായു, മെന്നം

ഭിന്നിക്കാതുള്ള പത്രിപ്രണയമയിക—

പുണ്യത്തിനാലേ ലഭിക്കു.

45

മുമ്മുവൻ: (അട്ടത്തു ചന്ദ്രം) മഹാരാജാവു് ജയിക്കുന്നു.

രാമൻ: എന്താ കിട്ടിയതു്? പറയു.

മുമ്മുവൻ: “രാമമഹാരാജാവു് തന്നെ ദശരതമഹാരാജാവിനെ വിസ്തരിക്കുന്നു സ്ഥിതിയിലാക്കു”
എന്ന് എല്ലാ ജനങ്ങളും ദേവനെ സ്മൃതിക്കുന്നു.

രാമൻ: ഇതാതു അതിസ്തുതിയാണു്. എന്നിക്കുള്ള ദോഷങ്ങൾ പറയു; എന്നാലതിനു പ്രതിവിധി ചെയ്യാമല്ലോ.

മുമ്മുവൻ: (കരണ്ടുകൊണ്ട്) മഹാരാജാവു കേട്ടാലും—
(ചെവിയിൽ പറയുന്നു.)

രാമൻ: അംഗരു! വാക്കാക്കുന്ന വജ്രത്തിനും പതനവേഗം അതിഭൂമിച്ചുവാംതന്നെ. (മോഹിക്കുന്നു.)

മുമ്മുവൻ: ദേവാ, ആദ്യപസിക്കേണു, ആദ്യപസിക്കേണു!

രാമൻ: (ആദ്യപസിച്ചു്)

അയ്യേ, പ്രീയയന്ത്രണഗൈഹമതിൽ വാ—
ഓണായ മുദ്ധേരിനെ—

തതിയും കാട്ടിയൊരത്തുക്കും കളാൽ
തീര്ത്തിടിനാളുകിലും,

പയ്യേപ്പിനെന്നുമെൻറു മുള്ളിയിവരാൽ
പേപ്പട്ടി വാദിച്ചുട്ടു്
മെയ്യിൽ ചേന്ന വിഷങ്കണക്കു പര—
നീറുന്നിതെല്ലാടവും.

46

അതുകൊണ്ട് ഭാഗ്യഹീനനായ തൊനെന്നതാണീവിടെ
ചെയ്യേണ്ടതു്? (ആലോചിച്ചു വ്യസനത്തോടുള്ളി) വേരെ ഏറ്റാണു്?

എന്നെതക്കിലും ചെയ്ത മഹാജനങ്ങളിൽ
സംതൃപ്പി നില്കുന്നതു സജ്ജനമുതം;
എൻതാതനാത്മാവിതെനാടെന്നും വെടി—
തെത്തന്തിനു പണ്ടിയുതമാചരിച്ചതാൻ!

47

ഇപ്പോൾതന്നെ ഭഗവാൻ വസിപ്പുമഹാഷ്ടി കല്പിച്ചുയ
ചുമിരിക്കുന്നു. എന്ന മാത്രമല്ല,
ഈതുവരെ രവിവംശം ശ്രദ്ധമായ് തന്നെ കാര്യം
ക്ഷിതിപതികൾ മഹാന്മാരായ മർപ്പുചുരുള്ളും;
അതിലൊത മലിനത്പം തൊൻ നീമിത്തം ഭവിച്ചാൽ
ക്ഷിതിയില്ലരെമധ്യന്ദസ്സ് ഹന്ത! തൊൻതന്നെ നീന്ദ്രയ്ക്ക്.

ഹാ ദേവീ! ദേവയജനസംഭവേ! ഹാ സപജ്ഞയാണ
ഗ്രഹപവിത്രിതവസ്തുംഡരേ! ഹാ ജനകവംശനൗഖിനി! ഹാ
പാവകവസിപ്പാതസ്യതീപ്രശസ്തിലശാലിനി! ഹാ
രാമമരൈക്കഴീവിതേ! ഹാ മഹാരണ്യവാസ
പ്രീണസവി! ഹാ താതപ്രീണേ! ഹാ സൈംകപ്രീയ
വാദിനി! ഇപ്പുകാരമുള്ള ഭവതിക്കുള്ളി ഏങ്ങനെ ഇം
വിധകളും പരിണാമം സംഭവിച്ചു!

ജനങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധി ഭവിച്ചു നിന്നാൽ,
ജനങ്ങൾ ചൊല്ലുന്ന നിനക്ക ദോഷം;

സനാമരായ് തളിന്റെ ജനങ്ങൾ നീനാ—

ലനാമധായ് നീ ബത മാഴ് കമാരായ്. 49

(ദുർഘ്യവനെ നോക്കേട്ട്) ദുർഘ്യവും! ലക്ഷ്മണനോടു ചെന്ന പറയു. ഈ പുതിയ രാജാവായ രാമൻ സ്ഥലിക്കുന്ന. (ശ്രദ്ധം ചെവിയിൽ പറയുന്ന.)

ദുർഘ്യവൻ: അശ്വിപരിശ്രദ്ധഭ്യാസം ഹവിത്രമായ രജുകൾ സന്നാനത്തെ ഗർഭത്തിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടുമരിക്കുന്ന ദേവിയെ ദുർജ്ജനങ്ങളുടെ വാക്കിനാൽ ഇപ്പോൾ തീരുമാന്തുന്നു കൂടി. വിശ്വതായ കഷ്ണസ്ഥിതിയിലാക്കുന്ന തെങ്ങിനെയാണോ?

രാമൻ: കഷ്ണം കഷ്ണം! ദുർജ്ജനങ്ങളാണ് ജനങ്ങൾ എന്ന് എന്നിരുന്ന പറയുന്നോ?

മനകലമതിനോടില്ലാക്കുമ്പുറ്റിതി, ദൈവാൽ ജനമിതു പറവാനായ് ദേതുവുണ്ടായിതാനും; അനാലന്നിലതിരുത്തേ ചുരുക്കാരാശവന്തുക്കും. മനമതിലിരുന്ന നേരേന്നാൽത്താൻവിശ്രാസിക്കും? 50 എന്നാൽ ചെല്ല.

ദുർഘ്യവൻ: അയ്യോ ദേവി! (എന്ന പോയി.)

രാമൻ: ഹാ കഷ്ണം! ഞാൻ അതിബീഭത്സമായ കൂട്ടത്തെ ചെയ്യുന്ന ഒരു കുരുക്കിട്ടു തീന്. എന്തെന്നാൽ,

കഷ്ണിച്ചുട്ടു വയസ്സുതോടിത്രവരെ-

ക്ഷണത്രാലത്താൽ വള—

ത്രിഷ്ണം പാരമ്പരിക്കയൊൽ എദയമൊ—

നായുള്ള മർക്കാനതയെ

കഷ്ണം! സൗന്ദര്യകനാലയത്തിൽ വളരും

പെൺപക്ഷിയെപ്പോലെയെ

ദുർഘ്യൻ ഞാൻ കനിവെന്നിയേ കപടമായ്

കാലന്ന നിലനിത്രാ.

51

അതിനാൽ സ്വർപ്പിപ്പാൻ യോഗ്യന്നൂത്തര മഹാപാപിയായ ഞാൻ എന്തിനായിട്ട് ഭവിച്ചു ദുഷ്കരപ്പത്തുനു? (എന്ന സീതയുടെ ശിരസ്സിനെ പത്രക്കൈ വോന്തിച്ചു കൈകയിനെ വലിച്ചുപെട്ടതുകൊണ്ട്)

വിട്ടുക കറിനക്കമ്മംകൊണ്ടു ചണ്ണാളനാമെ—
നംഭട്ടുനയി മുഖേ! കൃഷ്ണാതണ്ടിവണ്ണും?
ചട്ടലമിഴി മനോജേണ്ടു! ചന്ദനാരാതിമുലം
കൊടിയവിഷമരത്തതനെ നീഖാത്രയിച്ചു. 52

(എഴുന്നീറു്) കഷ്ടം! കഷ്ടം! ജീവലോകം ഇപ്പോൾ
വിപരീതമായിട്ട് തീന്. ഇന്നവസാനിച്ചു, രാമൻ
ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടുള്ള പ്രയോജനം. ഇപ്പോൾ ജഗത്തു
ശ്രദ്ധയായ വനമായി, സംസാരരൂപം നിസ്താരമായി,
ശരീരവും കാഷ്യപ്രായമായി. ഒരു ശരണവും കാണാനി
ശ്ലോം. എന്തു ചെയ്യാട്ട, എന്താ നീലുത്തി, എവിടെ
പോകട്ടു? അല്ലെങ്കിൽ,

ആതക്കത്തപ്പരമാഭവിച്ചുട്ടവാൻനെന്ന ദൗവം
ചെച്ചതന്നുത്തക്കറിനമതിയായുള്ള രാമനു നില്ലി,
വേദം നില്ലനിൽ മമ ബലാൺ പ്രാണനോ കമ്മമല്ലാം
ദേവിപ്പിശ്ചുണ്ണല്ലദിനിപരിതമാംവജ്ഞകീലംകണക്കൈ.

ഹാ! അംബേ അങ്ങയതി! ഹാ ഭഗവൻ വസിപ്പു
മഹാഭേദം! ഹാ! ഭഗവൻ വിശ്വാമിത്രമഹാഭേദം! ഹാ
ഭഗവൻ പാവക! ഹാ അംബേ ഭൂമിദേവി! ഹാ താത
ജനക! ഹാ പിതാവേ! ഹാ അംബമാരേ! ഹാ പ്രിയ
സവ മഹാരാജസുഗ്രീവ! ഹാ സംഗ്രഹാത്തേ! ഹാ
അന്ത്യാപകാരംചെയ്യു ലക്കാധിപതേ വിഭിഷണി!
ഹാ സവി ഗ്രിജിടു! നിഞ്ഞലൈരെയല്ലാം ഈ ദുഷ്കരായ
രാമൻ ദുഷ്കിക്കുകയും അവമാനിക്കുകയും ചെയ്തു. അല്ല

കുംഖിൽ അവാരരെയ്ക്കും ഇപ്പോൾ വിളിക്കുന്നതിനു
ഞാനാരാണ്?

പാരിലവരതിമഹാക്ഷാർ,
കുറനായ് നദികൈക്കു ഞാനവരെ
പേതപരണ്ണതു വിളിച്ചാൻ
ചേതമവക്സം യുവം മഹാപാപം. 54

എത്തുകാണഭന്നാൽ,
മെല്ലു സപ്തജ്ഞഭയംനിമിത്തമിളക്കം
സപ്പബ്ദിഗംഗത്തിനാൽ
വല്ലാതിനു തളനു മാറിലതിവി—
ശ്രാസാൽ കിടന്നിങ്ങിനെ
ഇല്ലത്തിനായ ശ്രാഡ്യം പ്രിയയു—
അദ്ദേഹാളപേക്ഷിച്ചുടൻ
കൊല്ലും വന്മലികൾക്കു ഹന ബലിയാ—
യേക്കനിതീ നിദ്ധ്യൻ. 55

(സീതയുടെ പാദങ്ങളെ ശിരസ്സിൽവെച്ചു്) ദേവി! ദേവി! രാമന്റെ ശിരസ്സിൽ ഭവതിയുടെ പാദപത്രം ഒരുക്കുകയുള്ളതു അവസാനസ്ഥാനമാണിതു്. (എന്ന കരയുണ്ട.)

(അണിയുന്നയിൽ)
രക്ഷിക്കേണി! രക്ഷിക്കേണി!

രാമൻ: ആരവിടെ, ഇത്തന്താണന്നേപ്പശിക്കരു.

(പീഠനഘ്യം അണിയുന്നയിൽ)
ശേഖാരതപരസ്യാട്ട യമുനാ—
തീരംതീരം വസിച്ചിട്ടുന്ന മുനിസംഘം
ശരണംപ്രാപിക്കുന്നതു
തരസാ ലവണഗർ പീഡിഷാലങ്ങ. 56

രാമൻ: ആ! ഇപ്പോഴും രാക്ഷസപീഡയോ? എന്നാൽ കംഭീനസപുത്രനായ ആ ദ്രുഷ്ടനെ ഉള്ളംഖല യാവാനായിട്ട് ശ്രദ്ധിക്കുന്ന അധിക്ഷിതനാണ്. (അഞ്ചാറ ടി നടന്ന് പിന്നെ തിരിഞ്ഞെട്ടിട്ട്) അങ്ങോ! ദേവി! ഈ സമിതിയിലായിട്ടോ ഭവതി പോകുന്നതു്? ഭഗവതി ഭൂമിദേവി,

ജനകരുപതിവംശത്തിനുമിവ്യാതിഭുദ്ധം
മനകളമതിനും നീ ക്ഷേമസ്വർസപമായി
അനാശ്വര ചരിത്രാമിസ്ഥീതശ്വരപുരുവഭ്ലാ
ജനകനും പുണ്യക്ഷേത്രമാം യാഗഭൂവിൽ. 57

അതു വിശ്വിഷ്ടയായ പുത്രിയെ ഭവതി രക്ഷിച്ചു കൊണ്ടുക. (പോയി.)

സീത: ഹാ സൗമ്യ! ആഞ്ചുപുത്ര! അഞ്ജിപ്പോൾ എവിടെ യാണു്? (വേഗത്തിലെഴുന്നോറു്) ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! ദ്രുഃസപിള്ളംകൊണ്ടുണ്ടായ ഭുതതാൽ വണ്ണിക്കുപ്പട്ടിവ ഇഡിട്ട് താൻ ആഞ്ചുപുത്രനെ വിളിച്ചു കരഞ്ഞുപോയി. (നോക്കീട്ട്) ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഉറങ്ങിക്കുടക്കുന്ന എകാകിനിയായ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു് ആഞ്ചുപുത്രൻ പോകിരിക്കുന്നവോ? എന്നാണിപ്പോഴുമിന്നെന്ന ചെയ്തു്? ഇരിക്കുട്ട, ഇന്തി അദ്ദേഹത്തിനെ കാണാംപോൾ, എൻ്റെ ആത്മാവു് എന്നിക്കേ സ്വാധീനമാണെങ്കിൽ, താൻ ഒകാപിക്കം. പരിജനങ്ങളാണെവിടെ?

ദ്രുംഖിവൻ: (പ്രവേശിച്ചു്) ദേവി! കമാരലക്ഷ്മണൻ തേരെ തയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്ന; ദേവി ആരോഹണംചെയ്യാം.

സീത: ഇതാം താനാരോഹണംചെയ്യാൻ വരുന്നു. (എഴു

നേരു്) എൻ്റെ ഗഭ്ഭാരം ചലിക്കുന്നതുപോലെ
തോന്നുന്നു. അതുകൊണ്ട് പത്രക്കു ശമിക്കുന്നു.

ദുർഘ്യവൻ: ദേവി ഇതിലേ ഇതിലേ.

സീത: തപോധനയാക്ക നമസ്കാരം! രജുകളഭേദവതകൾ
ക്കം നമസ്കാരം! ആയുപ്പത്രൻറെ പാദാംബ്രജിദ്ധക്കം
നമസ്കാരം. സാകല മൃതജനങ്ങൾക്കം നമസ്കാരം.
(എല്ലാവകം പോയി.)

ചിത്രഭർത്തം എന്ന ഒന്നാമക്കം സമാപ്തം

രണ്ടാം ക്ഷാം

(അഥവായുമിൽ)

തപോധനയ്ക്ക് സ്വാഗതം.

(വഴിപാക്കത്തിയായ താപസി പ്രവേശിച്ച്)

താപസി! അഭേ! ഈതാ ഈ വനദേവത മലപുറ്റം
പല്ലവാർധ്യങ്ങൾക്കാണ്ട് എന്നെ ഉപചരിപ്പാൻ
വരുന്നു.

വനദേവത: (പ്രവേശിച്ച് അർഹ്യം ചൊരിഞ്ഞു)

ഇന്നേല്ലോ സ്വപ്രഭാതം മമ വനക്കതിൽ നി—

ണ്ണർക്കു വാഴാം യദ്ദേശ്വരം;

നന്നപുണ്യങ്ങൾ ചെയ്യേ കഴിവുവര മഹി—
ശംഗമത്തിനെവന്നം;

നന്നായുള്ളംപു മുക്ഷത്തണ്ണൽ നിയമമതി—
നോത്തപോലേ ഗ്രഹിക്കാ,—

മെന്നം കാണോ കിഴങ്ങാ ഭവതിയിൽ പരാ—
യീനമെന്നാൽത്തിരോല്ലോ.

1

താപസി! എന്തു പറയട്ടേ?

നന്നായുള്ളാരിരിപ്പു വിനയമയുരമാ—

യുള്ള വാക്കം വിശിഷ്ടം—

തന്നേ, മാഗല്യയല്ലോ മതി, പരിചയമോ
ശ്രോഗല്യമാം നാർക്കനാളിൽ,

എന്നല്ലോ രസത്തിനൊരു കരവു വരാ—
തന്നുരാൽ വേദ്യമല്ലോ—

തന്നും ശ്രോഡിച്ചിട്ടുന്ന കവടരഹിതമായു—
സ്വീരിതം പവിത്രം.

2

(രണ്ടുപേരും ഇരിക്കുന്നു.)

വന്നേവെതാഃ ആണ്ടു! ഞാൻ ഭവതിയെ ആരാധിച്ചാണോ
മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു്?

താപസിഃ ഞാനാഗ്രേയിക്കാണു്.

വന്നേവെതാഃ ആണ്ടു ആത്രേഷി! ഭവതി ഏവിടെനിന്നു
ഈ വത്സാതു്? ഏതിനാശിച്ചാണു് ഈ ദശയകാര
ബ്യൂതിൽ പ്രവേശിച്ചതു്?

ആത്രേയിഃ

അക്കാഭോദ്‌ഭവനാദിക്കായ വളരെ

ശ്രൂത്യതസാരജ്ഞനി—

നാികാട്ടിക്കാഃ വസിപ്പുത്രണഭവരിൽനി—

നാഭ്രാശസാരജ്ഞരെല്ല

ഉർക്കാവികലറിഞ്ഞുരകാളളവതിനായ്

വാല്മീകിപാർശ്വത്തിൽനി—

നാികാഞ്ചന വന്നാത്രജ്ഞാളിൽ നട—

നാിചുന ഞാനിഞ്ഞിചന.

3

വന്നേവെതാഃ മറുള്ള മുനികൾക്കുടിയും വേദാന്തസാര
തത്ത ഗ്രഹിപ്പാനായിച്ചു പൂരാണഘ്രഹവാദിക്കായ ആ
വാല്മീകിമാരാഷ്ട്രിയത്തനെന്നയാണല്ലോ ആശ്രൂയിക്കു
നാതു്. പിന്നെന്നതിനായിച്ചാണു് ഭവതി ഈ ദീർഘ
സമ്പാദപരിഗ്രമത്തെ വഹിക്കുന്നതു്?

ആത്രേയിഃ അവിടെ പഠിക്കുന്നതിനു വലുതായ വിജ്ഞാ
ണ്ണ്. അതിനാലുണു് ഈ ദീർഘാശമ്പാരത്തെ അം
ഗീകരിച്ചതു്.

വന്നേവെതാഃ വിജ്ഞാം?

ആത്രേയിഃ എന്നോ ഒരു ദേവത ഏല്പാംകൊണ്ടും അത്രു
തമ്പുട്ടതക്കവൽ മുലകടമാറിയ പ്രായത്തിലുള്ളവ
തമായ രണ്ടു കൂട്ടിക്കൊള്ളു ഭഗവാന്നായ ആ വാല്മീകി

യുടെ സഹീപത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നാക്കി. എന്നാൽ ആ കട്ടികൾ ഒലികളുടെ മാത്രമല്ല, സ്ഥാവരജിംഗമണി ഇംഗ്ലീഷ് സകല ഭൗതികസ്വഭാവങ്ങളും അവന്റെക്കരണങ്ങളെ വരോ കുറിപ്പെന്നു.

വന്നേവതഃ: അഴി, അവക്കുടെ നാമധേയം എന്താണ നീറിവുന്നോ?

ആദ്യത്വി: കുറൈനാനും ലവാനന്നമുള്ള അവക്കുടെ നാമ ദേഹത്തെയും പ്രഭാവത്തെയും ആ ദേവതയെന്ന പറ മുകയുണ്ടായി.

വന്നേവതഃ: പ്രഭാവം എന്തെന്നയുള്ളതാണ്?

ആദ്യത്വി: അവക്ക് പ്രഭോഗസംഹാരമന്ത്രങ്ങളുള്ള ജൂഡ കാസ്ത്രങ്ങൾ ജനനത്തിൽത്തന്നെ സിഖിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു!

വന്നേവതഃ: അപ്പോ! ഇത്ത്യാശാഞ്ചുതനെന്ന!

ആദ്യത്വി: ഭഗവാൻ വാല്മീകി വാസുവത്തിൽ ഉപ മാതാവിന്റെ സ്ഥാനത്തെ വഹിച്ചു് ആ കട്ടികളെ പോറിവളർത്തി ചുഡാക്കമ്മം കഴിത്തതിന്നേണ്ടം വേദരാഷ്ട്രിച്ചു മറുള്ള വിദ്യുക്തരെയെല്ലാം സാഖ്യാ നമായി പാരിപ്പിച്ചു്. അനന്തരാ ഗംഭീരത്തെ പതി നൊന്നാമത്തെ വയസ്സിൽ ക്ഷത്രിയരാക്കുള്ള വിധി പ്രകാരം ഉപനയിച്ചിട്ട് വേദത്തെയും പാരിപ്പിച്ചു്. ഗഹിപ്പാനം ധരിപ്പാനം അതിസാമത്യമുള്ള ആ കട്ടികളോടൊപ്പം പാരിക്കുന്നതിനു് എന്നെപ്പോലുള്ള വക്ക് സാധിക്കുന്നതല്ലു്. എന്തെന്നെയെന്നാൽ,

അല്യം ചൊല്ലിക്കാട്ടക്കുന്നിയു ഗ്രത ജയനം

പ്രാജ്ഞതനം വിദ്യയെത്താ—

നീല്യാതാക്കില്ലവനം ഗ്രഹണാപട്ടതരൈ—

തതാൻ കൊട്ടക്കാറുമില്ല;

തെല്ലും മൻകട ബിംബാ നീനെ വിമലമണി—
ചുഡാപുമായുൾഗഹിക്കു—
നീലപ്പള്ളം ധലംകാണ്ഡവരിതവതമാ—
‘ ഫേററവും ഭേദമുണ്ടാം. ’

4

വന്ദേവതഃ ഇതാണോ അദ്യമന്ത്രത്തിനുള്ള വിജ്ഞം?

ആഗ്രഹി: വേറെയും ഉണ്ട്.

വന്ദേവതഃ അതെന്നാണ്?

ആഗ്രഹി: ശ്രൂഹഷിശായ അദ്ദേഹം ഒരു ദിവസം മദ്യാഹനസമയത്തിൽ തമസാനബിയിൽ ചെന്നിരുന്നു. അപ്പോൾ അവിടെ ഇണയായി സഖ്യരിക്കുന്ന രണ്ടു ക്രൗഢുപക്ഷികളിൽ ഒന്നിനെ ഒരു വ്യാധൻ കൊല്ലുന്നതായി കാണ്ടാം. ഉടനെ അനഷ്ടപ്പുച്ഛവസ്ഥിൽ ദ്രോക്കരുപമായി പരിശമിച്ച വാദേവി അദ്ദേഹത്തിൻറെ മുവത്തിക്കുന്നിനു പെട്ടുന്ന പുരപ്പള്ളം:

“കാ നിഃഖാദ, പ്രതിഷ്ഠാം തപമാധ്യാപതീസ്ഥിമാഃ യർക്ക ക്രൗഢുവിപ്രനാദേക്യവായീഃ കാദമോഹിതം” എന്ന്.

വന്ദേവതഃ ആശങ്കും! ഈ വേദത്തിൽനിന്നു വ്യതിരിക്കുന്നതായ ഒരു നൃതന്ത്രപ്പുന്നസ്ഥിനെന്ന് അവതാരം തന്നെ.

ആഗ്രഹി: അപ്പോൾത്തനെ രാഖ്യപ്രൂഹത്തിൽ പ്രഖ്യായം സിലബിച്ചിട്ടുള്ള ആ മഹർഷിയുടെ സമീപത്തിൽ സകലത്രാസ്ത്രാശ്വികർത്താവായ ഭഗവാൻ ശ്രൂഹദേവൻ എഴുന്നാളും “പ്രശ്ന, അഞ്ചു ശബ്ദപ്രൂഹത്തികൾ പ്രശ്നഭഗവായിത്തീറ്റിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ രാമചരിതത്തെ കമ്പിച്ചാലും, ഏല്ലാററിലും തകവുള്ളടാക്കെ പ്രവേരോക്കുന്ന അതാന്തരാശ്വി അന്നേയുണ്ടാകും. അഞ്ചു ആദ്യകവിയായി ഭവിക്കുന്നു.” എന്നിങ്ങനെ

അതെലീന ചുള്ളു് അവിടെത്തനെ അതർല്ലാനംചെയ്യു. അനാനാരം ശ്രോവാൻ വാല്ലീകി മാഷ്യരിൽ ഒന്നാ മതായി ശബ്ദബുദ്ധമത്തിനെന്റെ അപ്രകാരമുള്ള പരി സാമ്മായ രാമാധനമെന്ന ഇതിഹാസത്തെ നീ കുറിച്ചു.

വന്നേവതഃ ആശ്വയ്യും! ലോകത്തിൽ അറിവിനുള്ള മാറ്റമായി.

ആഗ്രഹി: അതുകൊണ്ടമാണു് വലുതായ വിജ്ഞുംണ്ടനു മുമ്പെ പറഞ്ഞത്തു്.

വന്നേവതഃ ശരിതനെ.

ആഗ്രഹി: ഭദ്രേ! എന്നാൻ വിശ്രമിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഈനീ അ ശസ്യാശ്രമത്തിനു പോകാനുള്ള വഴിയേതാണെന്നു പറയു.

വന്നേവതഃ ഇവിടെനിന്നു പഞ്ചവടിക്കിൽചുനു് ഈ ശോഭാവരൈതീരത്തിൽകൂട്ടി പോയാൽ മതി.

ആഗ്രഹി: (ക്ഷീരോച്ചക്കൂടി) ഇത്തന്നെന്നും തപോ വനു? ഇത്തന്നെന്നും പഞ്ചവടി? ഈ നദിയാണോ ശോഭാവരീ? ഈ പർവ്വതമാണോ പ്രസ്താവനു? വേ തിതന്നെന്നും ജനസ്ഥാനത്തിൽ വസിക്കുന്ന വാസ നീയെന്ന വന്നേവത്?

വാസന്തി: ഇതെല്ലാമ്പ്രകാശിനെന്നതനെ.

ആഗ്രഹി: വത്സ ജാനകി,

ക്ഷീരൈപ്പുത്രു! തുടർച്ചയായു് ക്രമകൾ നീ
ചൊല്ലുന്നതിനൊക്കെയും
കാണുന്ന വിഷയങ്ങളായിഹ നദീ—
പുഷ്പാദിബന്ധുക്കൾ തേ;

കാണാനേരകിവരറ നാമമവശേ—

ഷിച്ചുള്ള നീയീവനേ

വാസ്നീനു വരാംഗി, കല്പിനെതിരാ—

യെന്നിനു തോന്നു മേ.

6

വാസന്തി: (ഭയത്തേടുക്കുടി ആത്മഗതം) എന്നാണ് “നാമമവശേഷിച്ചുള്ള നീ” എന്ന പറഞ്ഞത്തു! (പ്രകാശം) ആയും, സീതാദേവിക്ക് എന്തത്യാപത്താണ് വെിച്ചതു?

ആന്ത്രേയി: അത്യാപത്തു മാത്രമായിട്ടും, അപവാദത്തേടാട്ടുട്ടിട്ടുമാണ്. (എന്ന ചെവിയിൽ പറയുന്ന.)

വാസന്തി: അഹാ! ദൈവത്തിന്റെ പ്രഹാരം ദാങ്ങം തന്ന. (മോഹിക്കുന്ന.)

ആന്ത്രേയി: ആശപസിക്ക, ആശപസിക്ക.

വാസന്തി: (ആശപസിച്ചിട്ട്) ഹാ പ്രിയസവി! ഹാ മഹാഭാഗേ! സർവ്വഗണങ്ങളുടംകൂടി ദൈവം നിന്നൊ സ്വഷ്ടിച്ചതു് ഈ സ്ഥിതിയിലാക്കവാനായിട്ടാണോ? രാമഭേദം! രാമഭേദം! അമവാ, ഇനി അഞ്ഞ വിളിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ല. ആയും ആന്ത്രേയി, ആ കാട്ടിൽ കൊണ്ടു വന്ന പരിത്യജിച്ചിട്ട് ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുപോയ ശേഷം സീതാദേവിയുടെ സ്ഥിതിയെന്താണെന്ന വല്ല വത്സമാനവുമുണ്ടോ?

ആന്ത്രേയി: ഇല്ല, ഇല്ല.

വാസന്തി: ഹാ! കഷ്ടാ കഷ്ടാ! അതന്യതീവസിപ്പുന്നാർ പരിപാലിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്ന രഘുകൾക്കുംബത്തിൽ അതിവുലുകളായ രാജതീകൾ ജീവിച്ചുമിരിക്കേ, ഇതെന്നാണെന്ന സംഭവിച്ചു?

ആന്ത്രേയി: ആ മുതജന്നുങ്ങളും അപ്പോൾ ഒഴ്യുന്നും ഗാന്ധുമത്തിലായിരുന്നു. പത്രങ്ങൾ സംവസ്തരത്തോളി

മുണ്ടായിതന ആ സത്രം അപ്പോൾ അവസാനിച്ചു. ഫ്രൈഡ്രിക്സ് ആ ഗ്രജനങ്ങളെ സ്ഥിരീച്ച യാത്രയാ കൈകയുംചെയ്തു. അനന്തരം ഭഗവതിയായ അതിന്റെ “എൻറർ വത്സഹില്ലാത്ത അദ്ദേഹമുള്ളിലേക്കെ എന്ന് വത്സനില്ല” എന്ന പറഞ്ഞു. ആ അഭിപ്രായത്തെ രാമ മാതാക്കളും അനമോദിച്ചു. അപ്പോൾ അതിനെ അന്ന സരിച്ചു ഭഗവാൻ വസിപ്പിക്കും, “എന്നാൽ നോം വാളീകീതപോവന്തതിൽ ചെന്നു” അവിടെ വസിക്കുക” എന്നതളിച്ചെയ്തു.

വാസന്തി: പിനെ, ആ രാജാവിപ്പോൾ എന്തുചെയ്യുന്നു? ആന്ത്രേയി: ആ രാജാവു് അശ്രമേധയാഗം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി: ഹീ! വിവാഹവും ചെയ്യുവോ?

ആന്ത്രേയി: ശിവ ശിവ! കഷ്ണും കഷ്ണും!

വാസന്തി: എന്നാൽ ധാരാത്തിൽ സംശയമ്പംചാരിണിയാരാണു്?

ആന്ത്രേയി: സപ്തിംഗ്രകാണ്ട നിക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള സീതാപ്രതിമ.

വാസന്തി: അപ്പോൾ അത്യാദ്യുത്തം!

ഉത്തമപുത്രശ്രമാത്രം
ചിത്തം വജ്രത്തിലും തുലോം കംനം,
നൽതാരിലും മുട്ടരം,
സത്യസ്ഥിതി പാക്കിലുക്കാഡിയാം!

7

ആന്ത്രേയി: വാമദവനാൽ സംസ്കരിക്കപ്പെട്ട യജ്ഞതാ ശ്രദ്ധത്തെ വിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനെ രക്ഷിപ്പോൾ വേണ്ട നാളുകളേയും ശാസ്ത്രപ്രകാരം നിയമിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവ കൊണ്ടും നാമനായിട്ട് ദിവ്യാസ്ത്രസന്ധ്യാദായം ലഭിച്ചി

ടുക്കി ലക്ഷ്മണപുത്രനായ ചന്ദ്രകേതുവിനേയും ചതുരംഗ ബലത്തോടുള്ളിട അശ്വിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി: (നേരുഹകാഞ്ചക്കലോടുള്ളിട) കമാരലക്ഷ്മണം പുത്രനാണോ? ആവു അമേ, ഞാൻ ജീവിച്ചു. ആന്ത്രേയി: ആയിടെയിൽ ഒരു ഭ്രാഹ്മണന് തന്റെ മരിച്ച പുത്രനെ രാജദാരത്തിൽ കൊണ്ടവനു കിടത്തി മാറ്റുകയും കൊണ്ട് ‘അന്യാധി അന്യാധി’മെന്ന ശേഖാഷിച്ചു. അനന്തരം രാജാവിന്റെ ദുഃഖപുണ്ടി കൊണ്ടല്ലാതെ പ്രജകൾക്ക് അകാലമുത്യ സംഭവിക്കുന്നതല്ലെന്നു കയണാനിയിയായ രാമഭദ്രൻ തന്റെ ദോഷത്തെ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നോർ, പെട്ടുനീർ ഒരു അശ്വരീണിയായ വാക്കദാദവിച്ചു.

യരണിതലമതികൾ ഭൂപ ശംഖുകനെന്നോ—

രഹ്യാത പുഷ്പലക്കനിപ്പോർ വൻതപം ചെയ്തിട്ടും; തപരിതമവനെ വെച്ചിക്കൊന്ന നീതുനു ധാതു—
സുരതനയനെ ജീവിപ്പിക്കു ചേരു രാമചന്ദ്ര!

എന്നിങ്ങനെ കേട്ട ഉടനെ വധ്യഗത്തെ എടുത്തുകൊണ്ട് പുശ്ചകവിമാനത്തിൽ കേരി ആ ജഗത്പതി മുട്ടാപസനെ അനേപാഷിപ്പാനായി എല്ലാ ദിക്കുകളിലും വിഭിഞ്ഞുകളിലും സഖവരിച്ചുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി: ശംഖുകനെനു പേരായ ആ മുട്ടാപസൻ മുമ്പാനം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഈ ജനസ്ഥാനത്തിൽത്തു നൗയാണല്ലോ തപസ്സ ചെയ്യുന്നത്. എന്നാൽ രാമദുരും ഇനിയോരിക്കൽമുട്ടി ഈ വനത്തെ അലക്കരിക്കും.

ആന്ത്രേയി: ഭദ്രേ! ഞാനിപ്പോർ പോകുന്നു.

വാസന്തി: ആണ്ടു ആന്ത്രേയി! അങ്ങനെയാക്കുട്ടം. നേരം ഉച്ചയായിത്തുടങ്ങി.

ചുടേററീരോട്ടുംതുറരലർന്നിരയെ മദ്ദീ—
 ചൂന ഗണ്യങ്ങൾ തേച്ചും—
 ടാട്ടുമോചാന്തു ശോദാവരിയിലിഹ പൊഴി—
 ക്കുന്ന തീരക്രമങ്ങൾ;—
 കുറേറീ പ്രാവു പുക്കോഴികൾ കരയുകിവ—
 ററിന്നേര തോലിൽ ചരിക്കം
 കീടത്തെച്ചുനു കൊത്തുന്നിതു നീഴലിലിത—
 നുഴി മാന്തും വഗങ്ങൾ.

9

(രണ്ടപേരും പോയി.)

വിഷ്ണംഡം കഴിത്തു.

(അനന്തരം ദേശാടകളി വധുഗതി ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകാണ്ടു
 രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാമൻ:

രേ രേ ദക്ഷിണഹസ്യ! വിപ്രതനയൻ
 ജീവികവാൻവേണ്ടി നീ
 പ്രലാം വധുഗതയ്ക്കു മുദ്രൂനിതൻ
 നേരേ മടിക്കേണ്ണോ!
 പാരം ശഭ്ദപരാത്തയാം ക്ഷിതിജയെ—
 കൈവെച്ച കൈകേമനാ—
 മീരാമന്നേരയാരംഗമാകിയ നീന്—
 ക്കുന്നുനു വന്നു മുപാ?

10

(പ്രധാസപ്പുട്ടു വെള്ളീടു്) രാമൻനു സ്ഥിതിക്കു തക്ക
 തായ മുത്യത്തെച്ചുപ്പു. അതു പ്രാഹമന്നശിന്തു ജീവിക്കു
 മോ എന്നോ?ദിവ്യപൃതഃഷൻ: (പ്രവേശിച്ചു്) ദേവൻ ജയിക്കുന്ന,
 ജയിക്കുന്ന!

ക്ഷിപ്രം കാലനിൽനിന്നുപോലുമെന്നും
നില്ലും ഭവാൻ ശിക്ഷചേ—
ജീവാഴ്ചയിൽ വിന്ന ജീവന്മെന്നീ—
ക്ഷണങ്ങളിൽ ദിവ്യത്പര്യം,
തപത്പാദങ്ങൾ നമിച്ചിട്ടുന്ന ശിരസാ
ശാംഖുകനായുള്ള സ്ഥാനം;
ചോദ്യാഞ്ചും സുജനങ്ങളാൽ മരണമു—
ണ്ണാധാരതും ക്ഷേമമാം.

11

രാമൻ: റണ്ടുകാണ്ടം സ്ഥാനം സംഭവാപ്പിക്കുന്നു. എന്നാലഞ്ചു് അത്യുഗ്രമായി ചെയ്തു തപസ്സിന്റെ ഫലത്തെ
അനുഭവിച്ചാലും.

ചീരാസുപാദിക്കുന്നാൽ മൃതപദ്ധതിപുണ്യഹലമായു്
സമീരാഴ്വാദത്തോടും സകലവിധസന്നത്തുകളും
പരാനന്ദതോടും വിലസുമതിതേജാമയമതാം
വിരാഞ്ജിന്നലോകേച ചന്നവധിഭിന്നംവാഴ്സുവമായു്.

ശാംഖുകൻ: നിന്തിയവടിയുടെ പ്രസാദംകാണ്ടു സിദ്ധി
ചൂതാണു് ഈ മഹിമ, തപസ്സുകാണ്ഡലും. എന്നാൽ
തപസ്സം വലുതായ ഉപകാരം ചെയ്തു, എന്തന്നാൽ,

ആരാലും മൃഗ്യനായി ത്രിഭ്വനപതിയായു്
രക്ഷിതാവാം ഭവാനി—
നാരാഞ്ഞവം കടന്നിട്ടുവധി വഴിയെ
ക്ഷുദ്രനായുംകുമെന്നുറ
ചാരത്തെത്തൈ, തപസ്സിൻ ഫലമിള്ള പുനര—
ബ്ലൈഡിഭിഡണ്ണകാവ്യം
ബേലാരാരണ്യം പ്രവേശിപ്പതിനിടവത്തേമൊ
നാട്ടിൽനിന്നുംവിധം തേ?

13

രാമൻ: എന്തു്! ഈതു ദണ്ഡകാരണ്യമാണോ? (എല്ലായി ടത്തും നോക്കീടു്) ഓ—അതെ.

കേഷാണൈയും തീത്തമഗത്താനുമനദികൾ കൊട്ടം—

കാട്ടുമുൾച്ചേപ്പൻ മുന്നിൽ—

ക്കാണുന്ന മുന്നമെന്നാൽ ചിരപരിചിതമാം

ദണ്ഡകാരണ്യഭാഗം;

ചേണാന്നാശ്രാമമായിരുട്ടാൽ ദിശി വെള്ളിവായ്
ഭീമമായ് മരറാരേം

വീണാട്ടു മുഴങ്ങിപ്പിരിന്നദികളുമീ—
ക്കാട്ടിലോരോ സ്ഥലത്തിൽ.

14

ശംഖുകൻ: ഈതു ദണ്ഡകാരണ്യംതെന്നയാണ്. ഈവിടെ
വസിക്കുന്നോള്ളേ നിന്തിതവടിയാൽ,

ആരുമാരാം രാക്ഷസം—

രീരേശായിരവുമനു മുഖണ്ണം

പോരിൽ ത്രിശിരസ്സും രണ—

ശ്രൂരൻ വർന്നം ക്ഷണേന ഹതരായി. 15

അതുകൊണ്ടല്ലേ സിലുക്കേശത്രമായ ഈ ജനസ്ഥാന
തതിൽ എന്നപ്പോലെയുള്ള ഭീതജനങ്ങൾക്കുടി
നിർഭയമായിട്ടു സഞ്ചരിക്കുമാറായതു്!

രാമൻ: ഈവിടെ കേവലം ദണ്ഡകാരണ്യമല്ല, ജനസ്ഥാന
വുമാണ്.

ശംഖുകൻ: അതെ, അതെ; സകല പ്രാണികൾക്കും
ഭയത്താൽ രോമാഞ്ചത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നവയും മദിച്ചി
രിക്കുന്ന മുഖ്യമാസമുഹങ്ങളാൽ സക്കാലങ്ങളായ പദ്ധതി
വുള്ളൂളുവയും ജനസ്ഥാനത്തോട് ചേന്ന കിടക്ക
നവയുമായ ഈ ദീർഘാരണ്യങ്ങൾ തെക്കെ ദിക്കി
നെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. എങ്ങനെയെന്നാൽ,

കേൾക്കുന്നണ്ടുഗ്രജന്തുവുപനിയവിടെയന—
 ന്നാതെ നില്ലുബ്രഹ്മമാമി—
 ദിക്കെല്ലാം സൗഖ്യസ്പർപ്പസിതവിഷമണ—
 എത്തൻ കത്തുനു തറ്റ;
 ഇക്കണ്ണിൽ തെല്ലുമില്ലേ ജലലവ, മിവിടെ—
 ദ്വാഹമോടോന്തശ്ശേഷം
 നക്കുന്നണ്ണിപ്പുത്രസ്വാദിനുടെ തന വിഡ—
 ത്തുത്തുവിച്ചുള്ള വെള്ളം.

16

രാമൻ:

മുന്നിൽ കാണുന്നണ്ടു ജനസ്ഥാനമിതികൾ—
 തന്നേ മുന്നം വാൺ വരൻ തന്റെ ഗ്രഹത്തിൽ;
 അനുണ്ടായിട്ടുള്ള പിശേഷങ്ങളുംശേഷം
 തോന്നിട്ടുന്നണ്ണിനു നടക്കാവിധത്തിൽ.

17

(എല്ലാടത്തും നോക്കിട്ട്) സർവ്വിധത്തിലും വൈവ
 ദേഹി രാമനിൽ പ്രീശമുള്ളവളായിത്തനെ ഇതനു.
 ഇതുകൾ എത്ര മഹാഘോരാരണ്യങ്ങളാണ്? ഇതിൽ
 പൂരം ഭയക്കരമായിട്ടുന്നാണുള്ളതു്? (കണ്ണിരോടുള്ളടി)
 ‘എന്നം സുവേന മദ്ഗന്ധമണ്ണതെ കാട്ടി—
 ലെന്നാൽപ്പുത്രനോതമിച്ചു വസിച്ചിടാം ഞാൻ.’
 എന്നൊതിയനിലെ രമിച്ചു സുവേന സീത,—
 യെന്നിൽ പ്രീശാപ്രണമ്മാവിധമായിതനു. 18

ക്രയവന്നടനോരാളിൽ സേധവരമായാലുവനു—
 ഒള്ളാത നിതപമസൗഖ്യദായാള്ളതനെ,
 അരീകിൽ മതവിശ്വാസം ചെയ്യാനെല്ലുകളിലുംതാൻ
 മതവുമൊത്ത സുവത്താംശത്തനെ ദുഃഖത്തെ നീക്കണം.
 ശംഖുകൻ: എന്നാൽ അതിദ്വൈചന്ദ്രായ ഇതുകളെ
 നോക്കിയാൽ മതി. മദിച്ചുകൊണ്ടു മുക്കണം മഴുരണ്ണ

ഒരു കണ്ണദിക്കാണു് മനോഹരകാരതിയുള്ള പദ്ധതിയിലും വ്യാപിക്കപ്പെട്ടും ഇടത്താൻ നില്കുന്ന നീല നിറുള്ള മനോഹരവുക്കൾസുഃഖ്യതയുാലവകരിക്കപ്പെട്ടും സംഗ്രഹിക്കാതെത്തന്നെന സഖ്യരിക്കുന്ന പലവിധി മുഹമ്മദാൽ ശോഭിക്കപ്പെട്ടും പ്രശാന്തമായും ഗംഗിര മായും ഇരിക്കുന്ന ഈ മദ്യമാരണ്യത്തെ മഹാസഭാ വൻ ദർശിച്ചാലും:

വാനീരത്തിൽ മദിച്ചു പക്ഷികളിരു—

ക്കുന്നോർ കൊഴിഞ്ഞുള്ള നൽ—

സ്ത്രിനംകൊണ്ടു സുഗന്ധമാന്തിത്തണ—

പുളിച്ചുവെള്ളുത്താട്ടു,

താനേ കാഞ്ഞിൾ പഴത്തു നീലനിറമാം

ജംബൂവനേ മുട്ടി വൻ—

ധ്രൂവതോടൊഴുക്കുന്ന ചൊലകളിൽ

നാനാവഴിക്കീ വനേ.

20

അത്രയുമല്ല,

പൊത്തുനു പൊത്തിൽ വാഴും കരടികൾ മദമാ—

നേരരമാസ്യാംബുദ്ദേശം

ചിത്രംവള്ളും മുഴക്കം ധപനിശ്ചതിർന്നിനദം

കൊണ്ടു ദീർഘിച്ചു മേനേൽ

ഇംഗ്രേക്കാഡാന പൊട്ടിച്ചിറ വിതരിയതിൻ

പാലോലിച്ചുതുവിക്കം

ഗന്ധം വ്യാപിച്ചിട്ടുനണ്ടതിനുരുഡിയതായ

ശീതമായ് ത്രക്ഷമായും.

മന്ത്രിന്റു ഗണ്യമുകോച്ചരസി മദജലം

ചേറ്റ് വുക്ക്കുദ്ദോച്ചും

പാന്ധനാതിള്ളിൽ വാഴും മുട്ടപവനനിള—

ക്കുന്ന കാജിന്തനുാച്ചും

21

അന്തർമ്മോദാൽ കളിക്കം കിടി ചക്കരി ചവ—

ചുള്ള മുത്തങ്ങീരിൻ—

ഗസ്യത്രോടും വിളങ്ങും വനമിയു ക്ഷത്രകം

നൽകയില്ലാക്കംതനെ! 22

രാമൻ: (ബാധ്യതയ്ക്ക് ഒരുക്കിക്കൊണ്ട്) പുണ്യലോക
തതിൽനിന്നു വന്നിരിക്കുന്ന വിമാനത്തിൽ കേരിച്ചു
നാലും പാഞ്ചയ്യു മാറ്റുത്തിൽ ക്ഷേമം ഭവിക്കുണ്ട്.

ശംഖുകൻ: എന്നാൽ ഞാനിപ്പോൾ പുരാണാനുഹമവാ
ദിശായ അഗസ്ത്യമഹാഷ്ഠിയെ ചെന്ന വന്നിച്ചിട്ടിട്ടും ശാ
ഗ്രേതമായ പുണ്യലോകത്തുനിന്നു ചെല്ലുന്നു. (എന്ന
പോയി.)

രാമൻ:

കണ്ടീടുനോടു കാടിതോക്കിലതുതാൻ
സന്ദേഹമില്ലെന്തുമേ,

പണ്ടിക്കാടതിലല്ല തൈയർ വളരെ—

മുഞ്ഞക്കാരസൗഖ്യങ്ങളെല്ല

കൊണ്ടാടുന്ന ഗ്രഹസ്ഥരായുമധികം

യമ്മത്തിലാസക്തിയുൾ—

കൊണ്ടാരണ്യകരായുമേകസമയേ

മോദിച്ചു വാണ്ണ ചിരം? 23

അന്തരൂപമല്ല,

എന്നും കേക്കികൾ കൂക്കമീ മലകളും

മാൻകുട്ടമേറും മദ്ദി—

ചുമ്പിനേംഡിനടക്കമീ വനവുമ—

നീക്കണ്ണിച്ചുതന്ത്രേ ദുധം;

എന്നും വണ്ണുളവള്ളി നീലനിച്ചുള—

ക്രൂട്ടങ്ങളും ഭംഗിശിൽ

തിന്തോട്ടുള്ള നദീതടങ്ങളിവയും

മുൻകണ്ടതാം നിണ്ണും.

24

വാരിദനിരപോലെയിരിക്കാ

ഉരു പ്രസ്തവനമെന്ന പേരായ

ഗിരി കാണാനു, ഗോദാ—

വരിയെന്ന സരിത്തതിന്നടത്തല്ലോ.

25

പക്ഷിഗ്രേഷൻ ജടായുസ്സിതിനട വലുതാ—

യുള്ള ശ്രൂഗത്തിൽ വാണാ,—

നീക്കോണീയചുവട്ടിൽ സുവമൊട്ടുടങ്ജേ

ഞങ്ങളും വാണാ മുന്നാം;

പുക്ഷത്തിന്കൊന്പു ഗോദാവരിയുടെ സലിലേ

കുട്ടിയും ശ്ര്യാമമായും

പക്ഷിക്രൂട്ടങ്ങൾ ശബ്ദിച്ചിവിടെയിട്ടും—

ഞുനാ കാടെറു രമ്യം!

26

ഓ, ഇവിടെയാണല്ലോ അ പണ്ണവടി. അതിലല്ലോ,
വളർത്തകാലം വസിച്ചതുകൊണ്ടു പലവിധങ്ങളായ
സപ്പള്ളവിഹാരങ്ങളിൽ സാക്ഷികളായ പ്രദേശങ്ങൾ
ജീളുത്തം, പ്രിശയുടെ പ്രിയസവിയായ വാസന്തിയെ
ന വന്നേവെത വസിക്കുന്നതും? ഹാ! ഇതെന്നൊരാ
പത്താണ് രാമന വന്നുചേന്നതു്?

കാലം തെല്പു കഴിഞ്ഞു പിന്പു പടങ്ങം

തീപ്പും വിഷംപോലെയും

കോലത്തിൽ ദ്രുതമായ്യുംനുനെ തറ—

ചുട്ടും ദരംപോലെയും

മേലേ മുൻതൊലി മുടി മക്കണി പുനഃ

പോഴും മുണ്ടപോലെയും

മാലിപ്പൂർ പുതുതായിയേരെ വല്ലതാ—

ശേക്കന താപത്തിനെ.

27

എന്നാലും, ഷൂഡ്യസ്യക്കളായ ഈ പ്രദേശങ്ങളെ
കാണുകതുന്ന. (നോക്കീട്) അഹോ! ഭ്രംബിതികൾ
ഭേദപ്പെട്ട കാണുന്ന. എന്തിനെ എന്നാൽ,

മുനം രൂക്ഷം നിറഞ്ഞുള്ളവിനെയരു കുറ—

ഞ്ഞും, കുറഞ്ഞുള്ള ഭാഗേ

നിന്മീടുന്ന നിറഞ്ഞും, പുശകൾ പൂളിന്മാ—

ഈണ്ണാഴ്ക്കളുള്ള ദിക്കിൽ,

അനന്നനോ പണ്ടു കണ്ണുള്ളാത വനമിറു തോ—

നമ്മുണ്മേ വേരെമ്മാനാ,—

യെന്നാലിപ്പുച്ചത്തിന്സ്ഥിതികളിൽത്തിരുതാ—

നെന്നറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

28

കഷ്ടം! ഞാൻ ഇവിനെവചുതനെ തിരിച്ചുപോഡി
ഇയാമെന്ന വിചാരിക്കുന്ന. എങ്കിലും, പഞ്ചവടി
സ്നേഹം എന്ന ബലാള്ളാരേണ ആകഷിക്കുന്നപോ
ലെ തോനുന്ന. (വ്യസനത്തോട്ടുടർന്ന്) ഈ പഞ്ചവ
ടിയിലഭ്യേ,

വാണ്ടു സീതയുമായ് സുവേന ബഹുനാർ

ഞാൻ, തെങ്ങൾ പിൻപാലയേ

വാണ്ണപ്പൂഴമിതികളെക്കുള്ളാ—

ലഭ്യാ കഴിച്ച ദിനം;

പ്രാണഗ്രേഗസിയൈക്കളുണ്ടെന്നുമ തനി—

ചീപ്പാപി ചെന്നീ വനം

കാണുന്നുണ്ടിനെ, മാനിയാതെയിതിനെ—

പ്രേക്ഷാതിരിബാണുണ്ടിനെ?

29

രംബുകൻ: (പ്രവേശിച്ച്) ദേവൻ ജയിക്കനു. ദേവ, നിന്മിത്വടി ഇവിടെ എഴുന്നള്ളിട്ടുണ്ടെന്ന് താനും യിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ അഗ്നിപുരാണി ഇത്തിനെ ഭവാനോടറിയിപ്പാൻ പറത്തയച്ചിരിക്കുന്നു: ‘വിമാന തതിൽനിന്നിരിക്കുന്നുവോൾ ചെയ്യേണ്ടതായ മംഗളക്കും തതിനു തയ്യാറായിട്ട് വാസല്യത്രാട്ടുടി ലോപാ മുദ്രയും മഹർഷികളായ മറുള്ളവരും അന്നയുടെ വരവിനെ കാത്തില്ലെന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇവിടെ വന്ന ഞങ്ങളെ സന്നോഷിപ്പിച്ചാലും. അനന്തരം അതിവേഗമുള്ള വിമാനത്തിൽക്കൂടി സപദേശത്തിൽ ചെന്ന്, അശ്വമേധത്തിനു തയ്യാറായിരിക്കുന്നും ചെയ്യാമല്ലോ.’

രാമൻ: ഭഗവാൻ കല്പിക്കുന്നതുപോലെ ചെയ്യാം.

രംബുകൻ: എന്നാൽ മഹാരാജാവു വിമാനത്തെ ഇതി ലെ തിരിക്കാം.

രാമൻ: ഭഗവതി പദ്മവടി, ഗ്രാജനാജിത്വയെ അനുഷ്ടിപ്പാൻവേണ്ടി രാമൻ ചെയ്യുന്ന ഈ അതിക്രമത്തെ ക്ഷണനേരം ക്ഷമിക്കണം!

രംബുകൻ: ദേവ! ദർശിച്ചാലും, ദർശിച്ചാലും.

ഇക്കാഥവതപര്യതക്കടിലിൽ വാ-

ശനോം ഘൃതങ്ങൾതൻ

ഘൃഛിാരധപനി കേട്ട കീചകമതിൽ

കാക്കങ്ങൾ മുക്കങ്ങളായ്;

പാക്കന്നു മയിലഞ്ചുമിഞ്ചുമിവിടെ—

മുക്കന കേക്കാരവം

കേൾക്കണം പാസുകൾ ജീവ്ര്യ്യചന്നതെ—

യുദ്ധേ പത്രങ്ങുന്നതേ.

അനുയുമല്ല,

ഇക്കാർമ്മേല്ലങ്ങൾ തന്നെഒക്കാട്ടുടികളിൽ—
 സ്ത്രീതിര തെല്ലു തെക്കായ്
 നീല്ലുന്ന വീണ ശോദാവരിദരിക്കിൽ മുഴ—
 ഞീചമപ്പുറ്റത്തന്മൾ;
 ഉഞ്ചേക്കാട്ടം തമ്മിൽ മുട്ടിത്തിരന്നീര ചിതറി—
 കൈഞ്ഞ കൊഞ്ഞള്ളതാമി—
 ദീക്കിൽ പൂന്തുണ്ണാമപ്പുഴകളുമതിഞ്ചലാ—
 വേഷണ ചേതന ലേലാരം.

31

(എല്ലാവങ്ങം പോയി.)

‘പാതുവട്ടിപ്പുവേൾ’മെന്ന രണ്ടാമങ്കം സമാപ്തം

രൂനാമകം

[അനന്തരം തമസ, മരള എന്ന രണ്ട് നദികൾ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

തമസ: സവി മുരളേ, നീയെന്താണ് സംഗ്രഹിച്ചുവള്ളുന്ന
പോലെയിരിക്കുന്നതു്?

മുരളു: ഭഗവതി തമസേ! ഭഗവാൻ അഗസ്ത്യൻറെ ധർമ്മ
പത്രിയായ ലോപാമുട്ടു നദീഗ്രേഷ്യം ഗോദാവരി
ഖാട് പറവാനായിട്ട് എന്നെന്ന അയച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നിനെന്നെയും ‘ഭഗവതി, ഗോദാവരി! ഭവതിക്ക
റിയാമല്ലോ, പത്രിലും തൃജിച്ചുത്തല്ലോ, രാമഭദ്രം’,

ഉത്തരാംഭീരൂപകാണ്ഡഭത്ര
പൂരമേ കാട്ടാതകത്താത്രക്കകയാൽ
ഒരു പൂട്ടപാകംപോലെ—

പ്രരിതാപം എഴി നിറങ്ങ്തിരിക്കുന്നു.

1

ഈ ഷജക്കത്തിനു് ആവിധമല്ലാം സംഭവിച്ച കഷ്ടം
നിമിത്തമുണ്ടായതും ഇടവിടാതെ മെല്ലുമേൽവല്ലിച്ചു
വരുന്നതുമായ ദീർഘവ്യസനത്താൽ ഇപ്പോളേറാവും
ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു, രാമഭദ്രൻ. അവുന്നെ കണ്ണിട്ടു്
എൻ്റെ മനസ്സും വല്ലാതെ നൃഞ്ഞിപ്പോയി. ഇപ്പോൾ
രാമഭദ്രൻ ഇവിടെനിന്നു മടങ്ങിപ്പോകുന്ന വഴിക്കു്
പഞ്ചവട്ടിവന്ത്തിൽ പ്രിയതമയുമായുള്ള സഹവാസ
തതിന്റെയും സപ്താമ്പിഹാരങ്ങളുടെയും സാക്ഷിക
ളായ പ്രദേശങ്ങളെ ചെന്ന കാണം, നിശ്ചയംതന്നെ.
അവരെ കാണുന്നു പ്രകൃത്യാ ധീരനാണെങ്കിലും
രാമഭദ്രൻ ഇവിധമുള്ള അവസ്ഥയിൽ ദുന്നിവാര
മായി പ്രശ്നിക്കുന്ന ശോകത്തിന്റെ സംക്ഷാഭവോഗ

തതാർ അടിക്കടി മോഹാലസ്യന്തിന് കാരണാദ്ദേശം സംഭവിച്ചുക്കൊം. അതുകൊണ്ട് വെതി അതിൽ നല്ല ഓമ്മയോടുകൂടിയിരിക്കുണ്ടോ!

പാരം നീരകണ്ണങ്ങൾ ചേന്ന വളരെ—

സ്രീതന്ത്രഭ്രായ് താമര—

തതാരിന്നല്ലിയിലുള്ള നക്കണമണി—

ഞങ്ങളുള്ള വായുക്കളെ

സൈപരം നീ തിരക്കാണ്ടിലുക്കി മുട്ടവായ്

രാമന മോഹം വയ—

നേരത്തോക്കൈയയച്ച ജീവന സ്വബം

നല്ലേണ”മെന്നിങ്ങിനെ.

2

തമസ: ഇതു സ്നേഹത്തിൻറെ അവസ്ഥയ്ക്കിത്തമായ ഭാക്ഷിണ്യംതന്നെ. എന്നാൽ രാമഭ്രഹമെന്ന ആശ്രപസി പ്രിക്കവാനുള്ള ഉപാധം പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതനെ ഇന്ന സമീപത്തിലുണ്ട്.

മുരളും: അതെന്നെന്നെ?

തമസ: കേട്ടാലും: പണ്ട് ലക്ഷ്മണൻ സീതാദേവിയെ പരിത്രജിച്ചിട്ടും വാല്ലീകിതപോവനസമീപത്തിൽ നിന്നു പോയപ്പോൾ അവൻ പ്രസവവേദന ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ള തന്റെ ദേഹത്തെ മഹത്തായ ദുഷ്വാവേഗം ഹേതുവായിട്ടു ഗംഗാപ്രവാഹത്തിക്കൽ നിക്ഷേപിച്ചു. അപ്പോൾത്തന്നെ അവിടെവെച്ചു തണ്ട് കുട്ടികളെ പ്രസവിക്കുയും ചെയ്തു. ഉടനെ ഭ്രിദേവിയും ഗംഗാഭഗവതിയും വന്നാഡരിച്ചു സീതാദേവിയെ രസാതലത്തിലേക്കു തുട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അനന്തരം മുലകടി മാറിയതിൻറെ ശ്രേഷ്ഠം ആ കുട്ടികളെ വാല്ലീകിമഹർഷിയുടെ അട്ടക്കൽ ഗംഗാഭഗവതി താൻതന്നെ കൊണ്ട് വന്നേൽപ്പിച്ചുകൊടുത്തു.

മുരളഃ (വിസ്തൃതമേഖലാചുട്ടടി)

ഈത്തരമുള്ള ജനത്തി—
നെന്തുന വിപ്രത്മത്വതംതനെ!
തന്ത തുണ്ണപ്പാനതിൽ വ—
നെന്തുനനേവമുള്ള മാന്യജനം.

3

തമസഃ: ഇപ്പോൾ ലും രോബ്സൂക്കുത്താനും ഹേതുവായിട്ടു രാമഭദ്രൻ ജനാധികാരിയിലേക്കെ വരുമെന്ന സന്ദേശം നേരിട്ടു ചെയ്തിരുന്നു. കേട്ടിട്ടു് ഭഗവതിയായ ഭാഗീ രമീ, ഭഗവതിയായ ലോപാധ്യാത്മക സ്നേഹംനിമിത്തം എങ്ങിനെ ശ്രദ്ധിച്ചുവോ അങ്ങിനെ ശ്രദ്ധിച്ചു്, സീതാ ദേവിയോച്ചുട്ടടി എന്തോ ഒരു ഗ്രഹത്തൃപ്യവ്യാജേന ശ്രാവാവരിയെ കാണ്ണാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

മുരളഃ: രാജധാനിയിലിരിക്കുന്നോൾ പ്രജകൾക്കെല്ലും വരുത്തുന്നതാണു പല കാർഷികവും പ്രവേശിക്കുന്ന താകകൊണ്ടു് രാമഭദ്രൻ ചിത്തവിക്ഷേപങ്ങൾക്കെ തിരഞ്ഞെടുത്തും. ഇപ്പോൾ വേറു ഒരു കാർഷികവും പ്രവേശിക്കാതെ വസന്നം മാത്രം സഹായമായി തീ ന്നിട്ടുള്ള അദ്ദേഹത്തിനു പാതവട്ടിപ്പേശം വലുതായ അന്തർമ്മായിത്തീരമെന്നുള്ള ഗംഗാഭഗവതിയുടെ ആലോചന വളരെ നന്നായിരിക്കുന്നു. എന്നാലു് പ്പോൾ സീതാദേവി രാമഭദ്രനെ എങ്ങിനെ ആപ്പെ സിസ്തിക്കും?

തമസഃ: ഭഗവതിയായ ഗംഗ പരയുകയുണ്ടായി: “ദേവ യജനസംഭവേ ജാനകീ! ആയുഷ്മാനാരായ ക്ഷണവ നാരായ പത്രണാംവയസ്യ തികയുന്ന ഇന്ന് ആ സംഖ്യയെ അറിയിക്കുന്നതായ മംഗളത്തിലെ പ്രസാദം ചെയ്യുണ്ടതാണ്ടോ.” അതുകൊണ്ടു് നിൻ്റെ

പ്രേക്ഷാദാനന്ദത്തിൽ ഇതുവരെ ജനിച്ചിട്ടുള്ള രാജർഹി കൂട്ടട അതിഗ്രൗഢവായും പാപാപദഹനായും ശ്രദ്ധക്കുന്ന ഭഗവാൻ അതിത്യനൈ നീ സപരദസ്താവകൾക്കാണുത നേ പുജ്യങ്ങളുടുത്തു പുജിക്കണം. ഭൂമിയിൽ സഞ്ച റിക്കന നിരുന്ന എന്നെന്ന പ്രഭാവത്താൽ വന്നേവത കർക്കപോലും കാണ്ണാൻ കഴിയുകയില്ല; പിരുന്ന മന ചുദ്ധിക്കുന്ന കമ പറവാനണ്ണോ” എന്ന്. പിരുന്ന ഏ നോട്ടം ഭഗവതി കല്പിച്ചു, “തമസേ, വധുവായും വശസ്ഥായുടുള്ള ജാനകിക്കു് നീന്നെന്നുമേൽ വളരെ സ്നേഹമാണെല്ലാ. അതുകൊണ്ട് നീതനെ അവർക്കു സഹായമായിട്ടു തീരു പോകണോ” എന്ന്. ആ കല്പന അനുശ്ചിപ്പാനായിട്ടു താനിപ്പോൾ പോകുന്ന.

മുരളി: താനം ഈ വൃത്താന്തത്തെ ഭഗവതിയായ ലോപാ മുദ്രയോടു ചെന്നാറിയിക്കുന്നു. രാമഭദ്രനും വന്നതുടങ്ങിയോ തോന്നുനു.

തമസഃ: ഇതാ ജാനകി ശോദാവരീഹ്രദയത്തിൽനിന്നു പൂർ ച്ചുട്ടു്,

പാരം വിള്ളൽബലമാം കവിർക്കാണുമാണ—
ചേരം മുവേ ചിതറിവീണ ക.ചന്ദ്രഭോഽാട്ടം
പോതനു കാട്ടിലുടർപ്പുണ്ട് വിയോഗമാലോ
സുന്ദരിപ്പിയാം വ്യസനമോ ഇവലേന്നതോന്നും. 4

മുരളി: ഇവളുണ്ട് ആ ജാനകി?

ബന്ധമറ്റ നവപല്ലവത്തിനുസമം ത—

ഒന്ന് വിള്ളരീടുമി—

ബുദ്ധരാംഗിയുടെ മേനീ എൽക്കസുമഞ്ചോഷി—
യായ വിരഹാനിയാൽ

ഹരത ഹരത! ബഹുകാലമായുതകിട്ടുന്ന
രൈകതയുടെയുള്ളിലായ്
ചന്തമോട് വിലസും ദളം കഠിനതാപ—
മേരു തള്ളും വിധം.

5

(ചുറിനടന്ന റണ്ടുപേരും പോയി.)

വിർജ്ജിംഡം കഴിഞ്ഞു.

(അഥവായായിൽ)

അരോഹാ! പ്രമാദം, പ്രമാദം!

(അന്നത്രം വ്യസനത്തോടൊപ്പം ഉള്ളക്കണ്ണയോടൊക്കെ കേരകനു നാട്യം അനിൽ പുഖ്യത്തുകൊണ്ട് സീത പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സീത: അരോഹാ! എൻ്റെ പ്രിയസവിധായ വാസനയിൽ
യുടെ വാക്കാണെന്ന തോന്തനു.

(പരിഗൊച്ചം അഥവായായിൽ)

മുഖേപതാനക്കിടാവെ സപകരകലിതമാം

സല്പുകീപപ്ലുവത്തെ—

ത്രംപിതൈക്കയാട്ടിയെത്തുന്നളവവനിജതാ—
നേകി നന്നായ്‌വള്ളതി

സീത: അവനെന്താണു്?

(പരിഗൊച്ചം അഥവായായിൽ)

അംഭസ്സിൽ കാതയോടും ക്രതുകമൊടു കളി—

ക്കന്നാനേരം മദതതാൽ

വന്പൻ കംഭീഗ്രൂനന്യുൻ മുതമവനനയെതു—

ക്കന്ന വനന്തതി മുനിൽ.

6

സീത: (സംഗ്രഹത്തോടുള്ളി അഞ്ചുവാടി നടന്നിട്ടു്)
ആഞ്ചുപ്പത്രം! രക്ഷിക്കണം, എൻ്റെ ആ മകനു രക്ഷിക്കണം!
(ഓമ്മന്നാടിച്ചു വ്യസനത്തോടുള്ളി) ഹാ! കഷ്ണം
കഷ്ണം! വളരെക്കാലം പരിചാശിച്ചിട്ടുള്ള ആ അക്ഷരം

നേർത്തനെ പഞ്ചവടീദർഗ്ഗത്താൽ പിന്നോയും ഭാഗ്യ
ഹീനാശം എൻ്റെ നാവിൽനിന്നു രൂറേപ്പുച്ച് പോക
നെ. ഹാ! ആണ്ണപുത്ര! (മോഹിക്കന്.)

തമസ: (പ്രവേശിച്ച്) വത്സ! ആശപസിക്ക, ആശപ
സിങ്ക. വിശാഗരാജാവേ, ഇവിടെതന്നെന്ന നില്ല.

(അണിയരയിൽ)

സീത: (ആശപസിച്ച് ദയതേരാച്ചും ഉല്പാസന്തോഷംകൂട്ടി) ജലസന്ധ്യാക്രമാശ മോലത്തിനെന്നു ഗൾജിതംപോലെ
ഗംഭീരമാശും മാംസളമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ രൈഖ്യം
എവിടെനിന്നാണ് കേൾക്കുന്നതു്? ഇതു് എൻ്റെ ക്ഷേമ
രദ്ധിക്കുന്നിൽ പ്രവേശിച്ച്, ഭാഗ്യഹീനയാണെങ്കിലും
എന്ന വേഗത്തിലാശപസിപ്പിക്കനു.

തമസ: (ബോധകാശത്രക്കുണ്ടോളാച്ചുടി) അഡി വത്സ!
എന്നോനിന്നു് എടക്കാ—
യിഞ്ഞിനെ കേൾക്കുന്ന നിസ്പന്നത്താൽ നീ
തിഞ്ഞിന കൊതിപുണ്ടിളക്കിയ—
തണ്ണിനെ, ഡിറിയാൽ മഴുരിയതുപോലെ? 7

സീത: ഭേദവതി എന്താണ് അസ്‌റൂട്ടമെന്ന പറയുന്ന
തു്? ആണ്ണപുത്രവാണിഞ്ഞിനെ പറഞ്ഞതെന്നു സ്വര
സംശ്ലോശംകൊണ്ടു നല്പവല്ലും താനരിയുന്നുണ്ടു്.

തമസ: തപസ്സുചെയ്യുന്ന ശംഖുക്കുന്ന ശിക്ഷിപ്പാനായി
കു് ഇക്ഷപാകവംശജാതനായ ആ രാജാവു ജനസ്ഥാന
ത്തിലെത്തീടുണ്ടെന്നു കേൾക്കുന്നു.

സീത: ഭാഗ്യത്താൽ ആ രാജാവു രാജയന്മാനരഖ്യാന
ത്തിൽ നൃഗത വരുത്തുന്നില്ലെല്ലാ.

(അണിയരയിൽ)

മരക്കൂട്ടം മാനന്നുവി സവികളായു് തീനു് സുവഹാ—
യിതന്നേനേതിക്കൽപ്പിയതമയുമായു് പണ്ടുബഹുനാർ

പരന്നണ്ടും ശോദാരാറിശരികില്ലത്രേളാൽ ശിരിതൻ
യെരുമേനുൾ വീഴും ഗ്രഹ വിലസുമത്താപ് വരയിതാ.
സീതഃ (ബോക്കിച്ചിട്ട്.) ഹാ! ഹാ! ഖാദ്യവരം പ്രഭാതകാ
ലഞ്ചില്ലോ പ്രദമണം പോലെ വിളിയിങ്ങു ക്ഷീണി
ഈം ദുർഘ്രാലമായുമിരിക്കുന്ന ആകൃതിയോടുകൂടിയിരി
ക്കുന്നവല്ലോ. സുമധുരമായും ശംഭീരമായുമിരിക്കുന്ന അ
സഭവത്താൽ മാത്രമാണ് ആ ആകൃഷ്ടപുത്രന്തന്നെ
എന്ന ഞാനറിഞ്ഞത്രു്. ഭഗവതി തമസേ, എന്ന
താങ്ങിക്കൊൾക്ക. (തമസയെ ആലിംഗനംചെയ്യു മോ
ഹിക്കുന്ന.)

തമസഃ (താങ്ങിക്കൊണ്ട്) വത്സ, ആശപസിക്ക, ആശപ
സിക്ക.

(അണിയരയിൽ)

ഈ പദ്ധതിഓർമ്മത്താൽ,

എന്നരൂഹാനുഭവിക്കുന്നതുമനസ്യ ശ്രാക്കരാണി
നന്നായം ജപലിക്കുവതിനായം ത്രിക്കതനാിതിപ്പോൾ;
എന്നാലുതിന്റെ ദ്വന്ദ്വാം പുക്കപോലെ മോഹ—
മൊന്നായി മുന്പുടനെയെന്ന മരച്ചിട്ടുണ്ട്. 9

ഹാ! പ്രിയേ ജാനകി!

തമസഃ (ആത്മഗതം) ഇത്രതന്നെന്നയാണ് ആ ഗ്രജന്നു
ളും ശക്കിച്ചതു്.

സീതഃ (ആശപസിച്ച്) അയ്യോ ഇതെന്നാണ്?

(ചീഡനയും അണിയരയിൽ)

ഹാ ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസവി! ഹാ ദേവി
വിദേഹരാജപുത്രി!

സീതഃ അയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം! ഭാഗ്യഹീനയായ എന്ന
വിളിച്ച കരഞ്ഞുകൊണ്ടും നീലോല്ലഭന്നാൾപോലെ

യിരീക്കുന്ന നേതൃത്വത്തെ അടച്ചുകൊണ്ടും ആയ്യപ്പത്രൻ
മോഹിച്ചുവാല്ലോ. അങ്ഗോ! ഈ ഉഫ്പുഹമായ ശോകാ
വേഗത്താൽ നിശ്ചയപ്പെട്ടുവി അവശ്യനായിട്ട് ഭ്രമി
യിൽ വീണകിടക്കുന്നു. ഭഗവതി തമബേം! രക്ഷിക്ക
ണേ, രക്ഷിക്കുണ്ടോ! ആയ്യപ്പത്രനു ആദ്യപസിപ്പിക്ക
ണേ!) തമസയുടെ കാല്പ്പൻ വീഴുന്നു.)

തമസ: (എഴുന്നേള്ളിച്ചു—)

ചെന്നിജ്ജഗൽപതിരൈയാളു സമാദ്യപസിപ്പി—
കുന്നാത്മജേ, ഭവതിതനു വിത്രുഖ്യരീലേ!
നന്നായ് സുവേന തടവുന്നുയു നിന്നുകരത്താൽ—
തതനേ വരു രാഘവമാരും ബോധുള്ളിൽ. 10
സീത: വരുന്നതു വരട്ടു, ഭഗവതി! കല്പിക്കുന്നതുപോലെ
ചെയ്യാം. (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി പോയി.)

(അനന്തരം ഭ്രമിയാൽ കിടന്നകൊണ്ടും, കല്പ്പിർബൊഴിക്കുന്ന സീത
യാൽ സ്വർണ്ണിക്കുപ്പെട്ടുകൊണ്ടും, ആറുഭാശപംസങ്ങളാട്ടുകൂടി റാമൻ
പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സീത: (അല്ലോ സന്ദേശത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) ഒരു
ലോക്കുന്നാഭവൻ ജീവൻ പിന്നെയും തിരിച്ചുവന്ന
എന്ന തോന്നുന്നു.

രാമൻ: അവേം ഈ തതനു രാഘവയ്ക്കും!

വീണീടും ഹരിച്ചടന്നതളിരതിൻ

നീരോ കശക്കിപ്പിച്ചീ—

ഞേതണ്ണായൻറു കരണ്ണത്തെ ക്രതമൊഴി—

ചീടുന്ന നൽഭാരയോ

വേവും ജീവമനസ്യകൾക്കു പരമാ—

നന്ദത്തെ നല്ലി ക്രതം

ജീവിപ്പിക്കുമൊരുഷതീരസമതോ

മാറ്റു ചേരുന്ന മേ!

ചേത്തല്ലെന്ന സുവേഗ മുർക്കുയെ വള—
 താഴപ്പാസമേക്കണ്ടാ—
 മേതൽപ്പുരാമോക്കിൽ ഞാൻ പരിചയി—
 ചുട്ടുള്ളതായേ പുരാ;
 വേദംകൊണ്ടുവായ മുർക്കുയെയുടൻ
 ദുരൈക്കളെതീവിയം
 ന് ഹീതാനന്ദരത്തിനാലിൽ വള—
 ത്തീച്ചന ജാധ്യത്തിനെ.

12

സീത: (ഭ്യത്തേച്ചം വ്യസനത്തേച്ചംകൂട്ടി കര പിന്നവാ
 ത്തീച്ച്) ഇത്തന്നെയും ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിക്കു വള
 രെ അധികമായി.

രാമൻ: (ഇത്തന്നീച്ച്) വത്സലയായ സീതാദേവിയാൽ
 ഞാൻ അനന്തരാനീതനായിരിക്കുമോ?

സീത: ഹാ! കഷ്ണം കഷ്ണം! ആയുംപുത്രൻ എന്തിനായിട്ടും
 ഞ് എന്ന അനേപാഷ്മികന്നതു്?

രാമൻ: ഇരിക്കേണ്ട, നോക്കാം.

സീത: ശ്രീവതീ തമസേ, നോം കര മാറിനില്ലെൻ.
 എന്നെ കണ്ണവെളിൽ അനവാദംകൂട്ടാരെ അടുത്തു
 ചെന്നതിനു് എൻ്റെനേരെ അധികമായിട്ടും മഹാ
 രാജാവു കോപിക്കാം.

തമസ: അയി വത്സേ, ശാഖാഭ്രവതിയുടെ വരപ്രഭാവ
 തനാൽ വന്നേവതകർക്കുക്കൂട്ടി നിനെ കാണ്ണാൻ കഴി
 കയില്ലാണ്ടാ.

സീത: ശരിയാനെന്നു.

രാമൻ: പ്രിയേ ജാനകി!

സീത: (കോപത്തേച്ചം ശത്രുഗദത്തേച്ചംകൂട്ടി) ആയു
 പുത്ര! ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിക്കു് ഈ വാക്കു് അന
 ചിത്തമല്ലോ? (കണ്ണിരോട്ടുകൂട്ടി) അല്ലെങ്കിൽ ജന്മാനര

മെക്കില്ലും സാധിക്കാമെന്നു വിചാരിപ്പാൻ പാടില്ലോ
തന്നെ വിധത്തിൽ ദുർബദ്ധത്താജാഹി ഭാഗ്യഹരീനയായ
എന്നതെന്നുള്ളേശ്വരിച്ചു വാസ്തവ്യത്തോടുകൂടി ഇങ്ങി
നെ വിളിക്കുന്നവനായിരിക്കുന്ന ആയുപ്പത്രഞ്ഞേനേരെ
കറിനച്ചിത്തയായ തൊനെന്നതിനായിട്ടിങ്ങിനെ നിൽക്കു
യാക്കിരിക്കുന്നോ? ഇള്ളേശ്വരത്തിനേൻ്റെ എഴുപ്പം എനിക്കു
റിയാം; ഇള്ളേശ്വരത്തിനു് എഞ്ഞേ എഴുപ്പം അറിയാം.
രാമൻ: (എല്ലായിടത്തും നോക്കിയിട്ടു് ബുദ്ധിക്ഷയത്തോ
ടുക്കി) ഹാ കഷ്ടം! ഇവിടെ ആത്മകില്ല.

സീതു: ഭഗവതി തമസു, ഇള്ളേശ്വരം എന്നു അകാരണ
മായിട്ടാണു ത്യജിച്ചതു്. എക്കില്ലും ഇംവിധത്തിലിട്ടേ
ഹത്തിനെ ദർശിച്ചുത്തുകൊണ്ടു് എന്നേൻ്റെ എഴുപ്പം
ഇപ്പോൾ എത്ര സ്ഥിതിയിലിരിക്കുന്നു എനു് എനിക്കു
തനെ അറിഞ്ഞുകൂടാ.

തമസ: എനിക്കരിയാം, വത്സ, എനിക്കരിയാം.

നെന്നരായുത്താലുഭാസീനത്തെയാടുമ്പാ തന്നെ

കാന്തതാപാൽ തപിച്ചും

പാരം ദീർഘിച്ചതാമീ വിരഹമതിലുടൻ

ചേർച്ചയാൽ സ്നേഹമായും

സാരം പ്രേമം നിനച്ചിട്ടുകൊണ്ടുമതിസു—

ജന്മമുലം രത്നിഞ്ഞും

ശ്രദ്ധാരം തങ്കുത്യമോത്താട്ടരിശമൊട്ടിരീ—

ഡ്രൂനു നിന്നചിത്തമിപ്പോൾ.

13

രാമൻ: ദേവി,

ദേഹംപുണ്ണാത നിന്നപ്രസാദമത്രതാ—

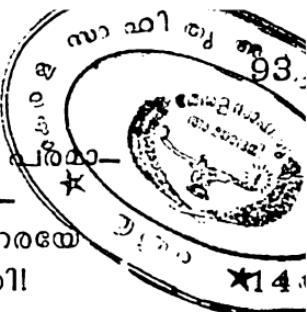
നെന്നിഞ്ഞു തോന്നംവിധം

സ്നേഹംകൊണ്ടു നന്നഞ്ഞ ശൈത്യമതാ—

യുദ്ധോന്നാത നിന്ന സ്നേഹനം.

മുന്നാമങ്കം

ഹാ ഹാ! നെറിനി! നല്ലിട്ടു പത്രം—
നെറത്തെയിപ്പോഴുമെന്ന—
ദേഹാത്മാക്കളിലേററവും പുനരയേ
നീയെങ്കു ഹാ ഫ്രൈസി!

സീത്: അഗാധമായ സ്റ്റോഹാധിക്യത്തെ കാണിക്കുന്നവ
യും ആനന്ദത്തെ ജീവിപ്പിക്കുന്നവയുമായുള്ളൂ ആയ്യപ്പ
ആൻ ഈ വിലാപങ്ങളെ താൻ കേട്ട. ഇവയിലുള്ള
വിശ്വാസത്താൽ അകാരണമായ പരിത്യജിച്ചതു
കൊണ്ട് നീന്തുമായിത്തീർന്നതാണെങ്കിലും എൻ്റെ
ജീവലാഭത്തെ താൻ ബഹുമാനിക്കുന്ന.

രാമൻ: അപദാ, പ്രിയതമയുടെ സങ്കല്പത്തികളുള്ള അ
ദ്യാസസാമർത്ഥ്യംകൊണ്ട് രാമന്നണ്ണായ ഭ്രമാണിതു്,
നിശ്ചയം.

(അണിയുന്നതിൽ)

പ്രമാദം, പ്രമാദം.

മുദ്രപതാനക്കിടാവവ സ്വകരകലിതമാം

സല്പകീപല്പവത്തെ—

ത്രസ്വിക്കയുാട്ടിയെത്തുന്നളവവനിജതാ—

നേകി നന്നായ്‌വള്ളത്തി,

രാമൻ: (സ്റ്റോഹത്തോടും ഒന്തുക്ക്യത്തോടുംകൂടി) ആ
വത്സന്നന്താണു്?

(പിശേഷം അണിയുന്നതിൽ)

അംഗമ്പുരി കാറ്റയോടും കുറക്കമാട്ടു കളി—

മൃഗ നേരം മറത്താൻ

വസ്തു കംഭീറ്റുന്നയൻ ഭ്രതമവനെയെതി—

ക്ഷേമ വരുന്നതി മുനിൽ.

15

സീത്: അവനെ രക്ഷിപ്പാനിപ്പോളാരാണെള്ളുതു്?

രാമൻ: പിടിച്ചോട്ടുട്ടി കളിക്കുന്ന ഏതുറന്റ് പ്രിയയുടെ പുത്രനു എത്തിക്കുന്ന അ ദുഷ്പനാവിടെ? (എഴുന്നേ സ്ഥിനം.)

വാസന്തി: (സംഗ്രഹത്വാട്ടുട്ടി പ്രവേശിച്ച്) രഘുനന്ദനനോ?

സീത: ഏതുറന്റ് പ്രിയസവിയായ വാസന്തിയോ?

വാസന്തി: ദേവൻ ജൗഖ്യനും, ജൗഖ്യനും.

രാമൻ: (നോക്കേണ്ട്) ദേവിയുടെ പ്രിയസവിയായ വാസന്തിയോ?

വാസന്തി: ഓവ! വേഗം വത്ര, വേഗം വത്ര. ഈവിടെ നീനു ജടായുഗരിയുടെ തൈക്കാഡാഗത്തുള്ള സീതാതീ തമ്മതിൽക്കൂട്ടി ഗ്രാദാവരിയിലിന്നെങ്കി ദേവിയുടെ അ പുത്രനു ദേവൻ ദർശിച്ചുാലും!

സീത: ഒരാ, താത ജടായോ! അങ്ങുനില്ലായ്യും ഇം ജനസ്ഥാനം മുന്നുകൂടായിരിക്കുന്നു.

രാമൻ: ഹഹഹ! ഈ കട്ടാപ്രസംഗങ്ങൾ എന്തുമന്ത്രം ഞങ്ങളേ ചേരുക്കുന്നവയാണെല്ലാ.

വാസന്തി: ഓവ! ഇതിലെ, ഈതിലെ.

സീത: ഗ്രവതി, വന്നേവതകൾക്കൂട്ടി ഏനൊ കാണുകയില്ലെന്ന പറഞ്ഞതു സത്യതെനെ.

തമസ: അയി വത്സേ! മരറല്ലാ ദേവതകളുടെ പ്രഭാ വത്തുക്കാളം ഗാഗാദേവിയുടെ പ്രഭാവം ഉർക്കുപ്പു മാറ്റിട്ടുള്ളതാക്കുന്നു. പിന്നെന്തിനു ശക്കിക്കുന്നു?

സീത: എന്നാൽ നമ്മളും പിന്നാലെ ചെല്ലുക. (നടക്കുന്നു.)

രാമൻ: (നടന്നീച്ച്) ഗ്രവതി ഗ്രാദാവരി, ഭവതിക്കു നമസ്കാരം!

വാസന്തി: (നോക്കീടു്) ഓവ! ഓവ! കാന്താസഹിതനായും വിജയിയായുള്ളേ ഓവീയിടെ വത്സനെ ദർശിച്ചു സന്നോഷിച്ചാലും.

രാമൻ: ആയും ജയിക്കാടു.

സീത: അപ്പോൾ ഇവൻ ഈ സ്ഥിതിയിലായോ?

രാമൻ: ഓവി, ഭാഗ്യത്താൽ ഭവതി വല്ലിക്കന.

മുന്നം ബാലമൃണാളചാത്രരമാം
കൊന്പുഞ്ഞാരേതാന, ഏയൻ-
കന്നൽക്കള്ളും, ഏയച്ചക്കമോ ചെവിയിൽ നീ
ചാത്തുന നൽപ്പുല്ലവം
ഇന്നീ മത്തഗജങ്ങളെ ദ്രുതമെതി-
അത്രാടക്കമൊ നിന്മകൾ-
തന്നിൽ ചേന്നിതു യാവനത്തിലുള്ളവാ—
കേണ്ടും മുണ്ണം സർവ്വവും.

16

സീത: കാണ്ണാൻ ഭംഗിയുള്ള ഈ പിടിയോടു പിരിയാതെത്തന്നെ ഇവൻ ദീർഘായുള്ളായിരിക്കാടു.

രാമൻ: സവി വാസന്തി, നോക്ക നോക്ക. കാറ്റയെ അന്നരജിപ്പിക്കവാനുള്ള ചാതുയ്യവും വത്സനു വഴം മായിട്ടുണ്ടു്.

നേരംപോകായു് പുശക്കിശ്ചീസകബലമുടൻ
നൽകിയും പത്മഗന്ധം
ചേതം ദവളുള്ളവരെ വായിൽ പ്രണയമൊട്ടം താ—
നേകിയും പാകമായി
നീരിൻ നാൽത്തുള്ളി മിന്നം നിജകരമതിനാൽ
സേകവും ചെയ്തു നാളും
നേരേ നീണ്ടുള്ള നൽത്താമരയിലെ കടയാ—
യിട്ടു പിന്നെപ്പിടിച്ചാൻ.

17

സീതഃ ഭഗവതി തമസ, ഇവനിപ്പാളീ സ്ഥിതിയിലാ യിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇതുയും കാലംകാണ്ട് ആ കശലവന്മാരേൽ സ്ഥിതിയിലായി എന്ന ഞാൻ അറിയുന്നില്ലെല്ലാ.

തമസ: ഇവന്നെങ്ങിന്നേയോ അതുപോലെത്തന്നെ അവരും.

സീതഃ ഇഞ്ചിനെ ഒരു ഭാഗ്യധീനയായിട്ടുണ്ടോ ഞാൻ. നിരന്തരമായിട്ട് ആയുപ്പുതുവിരഹം മാത്രമല്ല, പുതുവിരഹവുംകൂടി അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമെല്ലാ.

തമസ: ഇഞ്ചിനയായിരിക്കാം ദൈവകല്പിതം.

സീതഃ ഞാൻ പ്രസവിച്ചതുകൊണ്ട് പ്രയോജനമെന്താണോ! അല്ലോ ഇടവിട്ടും ധവളഞ്ഞലായും മനോഹരങ്ങളായുമിരിക്കുന്ന ദിവ്യക്ഷുദ്ധിഞ്ഞൾക്കാണ്ടും ശ്രോഢിച്ചിരിക്കുന്ന ഗണ്യഞ്ഞൾക്കാണ്ടും കൂടെക്കൂടുതു മുദ്രസ്വരമായി പുറപ്പെടുന്ന മനോഹരമന്നപാസഞ്ഞൾക്കാണ്ടും ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന ശിവാന്യഞ്ഞൾക്കാണ്ടും സുന്ദരമായും നിക്ഷലമായുമിരിക്കുന്ന ഏഴുന്നേരും ആ പുതുമുഖക്കുല തെരുതു ആയുപ്പുതുവിരിക്കുന്ന ചൂംബിക്കുന്നതിനും സംഗതിവന്നില്ലെല്ലാ.

തമസ: ദേവതാപ്രസാദത്താൽ ഇനി അതിനും സംഗതിവരും.

സീതഃ ഭഗവതി തമസേ! ഇഞ്ചെന പുതുമാതരം ഓമ്മ വന്നതുകൊണ്ട് ചുരുത്തി വിത്തിരിക്കുന്ന മുലകളുള്ളതു ഞാൻ അവതരം അല്ലെന്നും സമീപത്തിൽ വസിക്കുന്നതിനാൽ ഇം ഒരു ക്ഷണാനേരം സംസാരിണിയായിരുന്നിരിക്കുന്നു.

തമസ: എത്തു പറഞ്ഞു, അപത്യമെന്നതു സ്ഥേഷത്തിന്റെ

പരാവരയിരാണെന്ന മാത്രമല്ല, മാതാപിതാക്കരോ
ക്ക് അറോധാവുള്ള ഒരു ദ്രശ്യവസ്തുമാണെല്ലാ.

പാരം ദന്പതിമാക്കക്ക—
താരിലതിന്റെയുഗമുത്തുവിക്കണ്ണോൾ,
ചേതമൊരാനന്നംതാൻ
തീരുന്നിതപത്യമെന്ന ബന്ധനമായ്. 18

വാസന്തി: ഓവ! സ്രംജനാട്ടം നോക്ക.

പുത്തൻപീലികൾ നല്ല ഭംഗിയിൽ വിട—
ത്തിക്കൊണ്ട നന്നായ്‌മുള—
ചൂഡാത്തിട്ടം ശീവ ചേൻ രത്നമകടം
പോലേ പ്രകാശിച്ചേഹാ
ആത്മംചായ്യ മദിച്ചു തന്നെ പിടയോ—
ടാംഗിക്കെന്പിരെൻറമേൽ
പുത്രപീപുത്രി വള്ളത്തിഞ്ചോത മഹിൽ തു—
കീഴും മോറിച്ചിതാ. 19

സീതഃ (കൗതുകാസ്ത്രഭ്രാംക്ഷടി) അതുതനെ ഇത്ത്, അതു
തനെ ഇത്ത്.

രാമൻ: സന്ദേശിച്ചാലും, വസ! സന്ദേശിച്ചാലും.
സീതഃ അങ്ങനെയാകട്ടേ.

രാമൻ:

വട്ടം ചുറുതന്പാളോപ്പം പുടമതിനകമേ
രുതമായ് ചുറുമക്കു—
ജ്യോത്രാട്ടാട്ടന ചില്ലിലതയുടെ കളിയാൽ
ഭംഗി മേനേൻ വള്ളത്തി,

കൊട്ടം കൈത്താളമൊസ്സിച്ചവനികകൾ കളി-
പ്രിക്കമാ നീനേഷിപ്പോ—

ഐബ്ല്ലാതിഷ്ടുള്ളൂൻ മനമതിൽ മകനെ—
പ്പോലെ ഞാനോത്തിട്ടുനേൻ.

20

കഷ്ടം! തിന്ത്യങ്കൾക്കുടി പരിചയത്തെ അനുസരിക്കു
നണ്ണു്.

പുതിയ കസുമമേഖലാനുള്ളതാമിക്കെന്നും—
മതിമുഖി ജലമെകിപ്പുണ്ടു രക്ഷിച്ചതശ്രേ;

സീത: (ഭോക്കീട്ട് കമ്പ്പുരോച്ചുടി) ആയുപ്പുറുൻ ഇതി
നെ നല്ലവല്ലോ അറിഞ്ഞു.

രാമൻ:

അതിനെ മഹിലിതോക്കണണ്ടു തന്നുവന്നുവില്ലോ—
ലിതിലതിപരിതോഷംപുണ്ണിരിക്കുന്നവല്ലോ. 21

വാസന്തി: എന്നാൽ, ദേവൻ ഇവിടെ കരെ ഇരിക്കു
തന്നെ.

നമിച്ചിക്കെള്ളിവനത്തിനിടയിൽ
ദ്രുതിയോട്ടം ഭവാ—
നൊന്നിച്ചുനു ശയിച്ചിതനു ശിലയി—
ക്കാണാനുത്തല്ലോ വിഭോ!

അന്നിക്കല്ലിലിതനു ജാനകി മുഗ—
ണ്ണർക്കായനേകം ദിനു,

നന്നായ് പുല്ലു കൊട്ടത്തോത്തവ വിട്ട—
നാല്പുനമീദ്വിക്കീനെ.

22

രാമൻ: ഇതു കാണാനുത്തിനു ഞാൻ ശക്തനല്ല. (എന്ന
കരണ്ണുംകാണ്ടു മരറാറേടത്തിരിക്കുന്ന.)

സീത: സവി വാസന്തി, നീഡൈന്താണീംചുണ്ണതു്? ഇതി
നെ ആയുപ്പുറും എനിക്കും കാണിച്ചുതരികയോ?

അരയ്യോ കഷ്ടം! അയ്യോ കഷ്ടം! ആ ആയ്യുപുത്രൻ തന്നെ ഇദ്ദോരാ, ആ പശ്ചവട്ടിവഗവും ഇത്തന്നു, പ്രിയസവിക്കാശ ആ വാസനാഡിം ഇവർത്തനെ, പല വിധത്തിലുള്ള കീഡകളിൽ സാക്ഷികളായിരുന്നു ഗോദാവരീവന്നപ്രേശങ്ങളിൽ ഇവത്തനു, പുത്ര തുല്യങ്ങളായ ആ മുഹപക്ഷിപുക്ഷങ്ങളിൽ ഇവത്തനു. അന്നബാധിത്തനവർത്തനയാണ് ഈ എന്നും. ഇതു കലൈമയല്ലോ എന്നും കണ്ണുകൊണ്ടുതന്നു ഇരിക്കുന്ന ണങ്കിലും, ഭാഗ്യഹൃന്തയായ ഏന്നിക്കും ഇതൊന്നും ഇല്ലാത്തതുപോലെത്തന്നു! ഇവിധമാണ്ണോ ജീവ ലോകത്തിന്റെ ദശാപരിഞ്ഞാമോ!

വാസന്തി: സബി സീതേ, നീ കാണുന്നില്ലേ രാമൻറെ അവസ്ഥയെ?

സൈപരം കാണാം നിന്നുക്കൈഉമെമവന്യികം
ഭംഗിചേപംഖലുലഗ്രീ

എപ്പന്നംശങ്ങളാൽ നിന്മമിഴികളിൽ നവമാ—
യേനമമാനന്നമേകി

ആ രാമൻ ഗോകരുലം വിളറി വിവരനായ്
ഹനം പാരം ചടച്ചാൻ

നേരേ നൂക്കിക്കിലാരെന്നാൽവിധരിയാ—
മെചിലും ഭക്ത്യുറിയൻതാൻ.

23

സീത: കാണുന്നാണു സബി, എന്നും കാണുന്നണ്ട്.

തമസ: പ്രിയരോ കണ്ണുകൊണ്ടുതന്നു ഇരിക്കാരാകട്ട.

സീത: ഒരാ രൈവമേ! ഇദ്ദേഹം ഏന്നാപ്പിരിഞ്ഞും
ഞാൻ ഇദ്ദേഹത്തിനെപ്പിരിഞ്ഞും ഇണ്ടിനു ഇരിക്കു
മെന്നു സ്പഷ്ടതിൽപ്പോലും ആരൈക്കിലും വിചാരി
ച്ചിത്തനാഭവാ? അതിനാൽ വത്സലനായ: ആയ്യുപുത്ര
നെ അനുജ്ഞയത്തിൽ കാണുന്നപോലെ ഒഴുക്കനുകളും

നീതകളുടെ ഇടയിലായിട്ട് അരച്ചുനേരമെക്കിലും ഞാൻ
കാണാതെ. (എന്ന രൂപഭ്രാന്തരുട്ടി നോക്കാം.)

തമസ: (ബേജാത്രുക്കളോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്യിട്ട്)

ആനദവ്യസനങ്ങൾമുലമുള്ളവാ—

മഹ്രകൾ, വാത്രം സദാ

തേനോലും മൊഴി രൂപഭ്രാന്തരുടെ വലുതായ

നീലക്കുഞ്ചം വെച്ചത്രും സുതേ,

താനേ ബേജാത്രസം പൊഴിച്ചുമൊരു ചാൽ—

തേതാടനു തോന്നംവിയം

നുനം സുന്ദരമായ നിന്മ ചിഴി നന—

ചുപ്പിട്ടു നിന്മ കാന്തനെ.

24

വാസന്തി:

ചാറനും തേനൈള്ള രൂപക്ഷിം ഫലമലർന്നിരക്കോ—

ണകർവ്വല്ലുമേകരു നന്നാ,—

യുനിത്രാംഭോതഹത്തിൻ മണാമോട്ട് വന്നവാ—

യുകൾ വീശരു മരം,

നേനിച്ചിപ്പുക്ഷിപ്പുനും പ്രഭമൊടിരു കു—

കരു കണ്ണങ്ങൾ പൊക്കീ,—

ടീനിത്രീരാമദേവൻ പുനരപി വിപിനേ

വന്നിരിക്കുന്ന താനേ.

25

രാമൻ: വത, സവി വാസന്തി! ഇവിടെ ഇരിക്കാമല്ലോ.

വാസന്തി: (ഇതനും കള്ളിരോടുകൂടി) മഹാരാജാവോ!

കമാരലക്ഷ്മണനു കശലമല്ലോ?

രാമൻ: (കേൾക്കാത്തവിധത്തിൽ)

മല്ലാക്ഷീമണിയേരു പക്ഷിമൃഗപു—

ക്ഷമങ്ങൾക്കു നീവാരവും

പുല്ലും വെള്ളവുമനു തന്റെ മുകരംകോ—

ണേക്കി രക്ഷിച്ചവോ,

വല്ലാതേതാത് വികാരമീളിലവയെ—
ക്കാണാനോരത്തിൽ
കല്ലുംകൂടിയുടണ്ണപോംവിധുഭി—
ക്കുന്ന ദ്രവംപോലെ മേ.

26

വാസന്തി!: മഹാരാജാവേ! തൊൻ ചോദിക്കുന്നതു കേട്ടി
ല്ലോ? കമാരലക്ഷ്യംനു കുറൈമല്ലോ?

രാമൻ: (ആത്മഹതം) അയേ, എന്ന മഹാരാജാവേ
എന്ന സ്നേഹിതനുന്നമായി വിളിക്കുന്നു. ലക്ഷ്യംനുന്നക്കു
റിച്ചു മാത്രം ബാഷ്പങ്ങളാൽ തൊണ്ടയിടിക്കുന്നുണ്ട്
കുറവം ചോദിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇവർ സീതാ
പുത്രാന്തരത്തു അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടുണ്ട് തൊൻ വിചാരി
ക്കുന്നു. (പ്രകാശം) അതേ, കമാരനു കുറൈംതന്നു.
(എന്ന കരയുന്ന.)

വാസന്തി!: അയി ദേവ! എത്തുകൊണ്ടാണ ഭവാൻ ഇതു
ദാതണാനായിട്ട് തീരുന്നതു്?

സീത: സവി വാസന്തി! നീയെന്താണിങ്ങിനെ പറയു
ന്നതു്? എല്ലാവക്കം, എൻ്റെ പ്രിയസവിക്കു വിശേ
ഷിച്ചും, ആത്മപുത്രനോടു പ്രിയമായി സംസാരിപ്പാ
നല്ലെ തോന്തു്?

വാസന്തി:

“നീലാവെൻ കല്ലുംനു നീതാൻ മമ തനവിനു നീ
നല്ല പീഡിഷ്മാമെൻ
ജീവൻ നീതാൻ ദിനീയം മമ എദയമതാ—
കുന്ന നീ സൗന്ധര്യംഗരി!”

എവം നീയിഷ്വവാക്യം പലതുമനസരീ—

ച്ചോതിരെയാനിച്ചുവാണാ—

ച്ചാവത്തെത്തെനെ, കഷ്ടം ശൈവശൈവയിനി ഞാ—

നെന്തിനോതുനു ശ്രേഷ്ഠം?

27

(എന്ന മുർച്ചുക്കേന്ന.)

രാമൻ: വാക്യം നിറുത്തിയതും മോഹിച്ചതും വേണ്ട തുട്ടെന്നയാണ്. സബി! ആശ്രപസിക്കു, ആശ്രപ സിക്കു.

വാസന്തി: (ആശ്രപസിച്ചിട്ട്) ദേവ! അങ്ങനെത്തുകൊണ്ടാണിങ്ങിനെ അന്യാധമായി പ്രവർത്തിച്ചതു്?

സീത: സബി വാസന്തി, മതിയാക്കു മതിയാക്കു.

രാമൻ: ജീന്നങ്ങൾ സമ്മതിക്കേന്നില്ല, അതുകൊണ്ടുതന്നെ.

വാസന്തി: അതിനു കാരണമെന്തു്?

രാമൻ: അതെന്നേന്നു അവക്കെതനെന്നേ അറിഞ്ഞുള്ളൂ.

തമസ: അവരെ ശകാരിച്ചതു് ഉചിതമായി.

വാസന്തി:

അതികറിനു! യശസ്വിന്നല്ലയോ മോഹമങ്ങു—

കീതില്ലമധികമായിരുത്തു ദുഷ്കൃതിയുള്ളു?

സമിതിയവള്ളടക്കയെന്നായു് തത്തിന്റെ ഹാഹനു! കാട്ടിൽ ക്ഷീതിരമണി! ഭവാനേജന്നാത്തിട്ടുന്ന കമ്പിക്കു. 28

സീത: സബി വാസന്തി! നീതെന്നയാണു കംന്നയും ഭാരണയുമായിരിക്കേണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ ഓരോനേന്നാക്കു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് നീ ആണുപുത്രനെ തപിപ്പിക്കുന്ന വഴ്ഘാ.

തമസ: പ്രണയവും ദുഃഖവുമാണു് ഇങ്ങിനെ പറയിക്കു നീതു്.

രാമൻ: സബി! ഇതിലെന്നാണു വിചാരിപ്പാനുള്ളതു്?

പോടിച്ചുള്ളിള്ളമാൻമിഴിക്കു സമമായ്
നേരുങ്ങങ്ങളേറും ചലി—
ചുട്ടു ശഭ്ദരത്തിനാലെരടിവെ—
പ്രാണ്മൂട്ടി വയ്യാതെയായ്
ആടഞ്ഞപ്പുട്ടോൽ കാന്തതന്നുടെ വിസം
പോലെത്തള്ളേൻറാവും
വാട്ടീടു മുട്ടമേനീയെപ്പുലിക്കലും
ക്ഷേമിച്ചിരിരിക്കും ദയം.

29

സീത്: ആയുപ്പറു! തൊനിതാ ഇപ്പോഴും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നും.

രാമൻ: അയ്യോ പ്രിയേ ജാനകീ! ഭവതി എവിടെ യാണ്?

സീത്: അയ്യോ! കഷ്ടം കഷ്ടം! ആയുപ്പറുന്നുട്ടി നിലവിലും കരയുണ്ടോ.

തമസ: വദേശി! ഇന്ത്യാനെ ചെയ്യുന്നതിപ്പോൾ ആവശ്യം തന്നെ. മുഖിച്ചിട്ടുള്ളവർ ആ മുഖശാമനത്തിനു വേണ്ടു ചെയ്യുന്നമല്ലോ. എന്നെന്നുണ്ടാൽ,

കരകൾ കവിയുമാറായ് വെള്ളുമേരും കളിത്തി—
നോതവഴി പരിരക്ഷയ്ക്കുവു വെക്കുന്നതമല്ലോ.
തെത്തെത്തെരയശ്ശൾ തിണ്ടു മാനസത്തിനാരകക്കൈ—
കരയുകിലതുതനേ തെല്ലാരാഹപാസഫേതു.

വിശ്വേഷിച്ചും, രാമഭ്രാന്ത സംസാരം പലവിധത്തിലുള്ള കഷ്ടങ്ങളോടുകൂടിയതായിരിക്കുന്നു.

നന്നായ് ശ്രൂജാന്തിയോടും ക്ഷീതിതലമവനം
ചെയ്യുന്നും, പത്രിമുലം
വന്നിട്ടുള്ളല്ലെങ്കിലും വെയിൽ കസുമം
പോലെ വാട്ടുന്ന കഷ്ടം,

പിന്നെന്താനായ് ത്രജിച്ചിട്ടോത്തരമത്തുകീ—
 ല്ലാശപസിപ്പാൻ കരണ്ണതി,—
 ദിനെന്നാലും കരണ്ണതൈയശലതു കാറയു—
 നാകിലോ ലാഭമങ്ങു.

31

രാമൻ: അഹോ! കഷ്ടം കഷ്ടം!

മോഹിക്കന്തു തള്ളംള്ളല്ലടനേന വിച്ച്—
 നീലു ചെവതന്യുമന്ത—
 ദ്രാഹത്താൽ വൊതിച്ചുന്നു തന പുനരതു നീ—
 റായിച്ചനില്ലതാം,
 ഹാ ഹാ പൊട്ടുനു! ചിത്തം വള്ളത്തശലിനാൽ
 വേർപ്പെടുന്നില്ല രണ്ടായ്,
 ദേഹേ മക്കം പിള്ളക്കുന്നിതു വിധി, യാനിയും
 വേർപ്പെടുന്നില്ല ജീവൻ.

32

സൈത: ഇതിങ്ങിനെതന്നെ.

രാമൻ: അല്ലയോ നഗരത്തിലും നാട്ടിലും വസിക്കുന്ന
 മാന്യജനങ്ങളേ!

ഇല്ലത്തിൽ പ്രീയ വാഴ്കയെന്നതു ഭവാ—
 ഗാക്കിഷ്ടമല്ലായ്യാൽ
 പുല്ലായിച്ച കളണ്ണു ശ്രദ്ധവിപിനേ
 പദ്ധതപിച്ചില്ല ഞാൻ!
 വല്ലാതുള്ളതകനു മുൻപരിചയി—
 ചുപ്പാരോനമൈക്ഷിക്കേയാൽ
 തെല്ലിപ്പോൾ കരയുന്ന ഞാനഗതിയാ—
 യൈക്കൽ പ്രസാദിക്കുവിൻ.

33

തമസ: ശ്രോകസമുദ്രത്തിനേൻ്റെ ആപൃതാം അതിഗംഭീ
 രംതന്നെ.

വാസന്തി! ദേവി! കാർം കഴിഞ്ഞപോയില്ലോ? ഈന്തി
രെയ്യുതെത അവലംബിക്കുക.

രാമൻ: സബി! എന്നാണിതു പറവാനെങ്കിൽ രെയ്യു
മെന്ത്?

പാരിക്കൽനിന്നു മമ വല്ലുട വേർപ്പിരിഞ്ഞി—
ടീരാറുവസ്ഥമിതാ തികയുന്നിതിപ്പോൾ;
പാരം നശിച്ചവിധമായ് പ്രിയതൻറെ പേരെ,—
മീ രാമദേഹമതിലിപ്പുചുമില്ലോ ജീവൻ? 34

സീത: ആയുപ്പുതുന്നെന്നു ഈ വാക്കുകൾക്കാണു ഞാൻ
മോഹിച്ചുപോകുന്നു.

തമസ: വണ്ണേ! അതണ്ണിനെതന്നെ.

പ്രേമാർദ്ധമായ് വ്യസനദാരണമായുമുള്ള
രാമന്നെ വാക്കിത്തിശ്വായ് പ്രിയമല്ലു വണ്ണേ!
തേനിൽ കലൻ വിഷയാരയതന്നെപോലെ
നുനം തവ ശ്രൂതിക്കിൽ വന്നതു വീണിട്ടുണ്ട്. 35

രാമൻ: സബി വാസന്തി!

ഉരഗവിഷമെന്നാംഗേ കേരുംവിധത്തിലും, മുജ്ജപ്പി—
ചുഡായ കണ വിലഞ്ഞായെന്നുള്ളിൽത്തരംചു—
വിധത്തിലും,

പെരകിവതമിദ്ദം മന്മം പിളക്കുകിലും ബലാൽ
പരമിതു സഹിച്ചില്ലോ ഞാനീക്ഷണംവരെ മാനണേ?

സീത: ഭാഗ്യഹീനയായ ഞാൻ പിന്നേയും ഈഞ്ഞിനെ
ആയുപ്പുതുന്നെ വ്യസനിപ്പിക്കുന്നവളായിട്ടു തീരുന്നു
വല്ലോ.

രാമൻ: ഞാനിഞ്ഞിനെ മുളക്കം വരാത്തവിധത്തിൽ മന
സ്ഥിരം ഉറപ്പായി നൂംഭിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നണണ്ണു
കിലും, പണ്ട് പരിചയിച്ചിട്ടിട്ടുള്ള പലവിധങ്ങളായ

പ്രിയവന്മാരെ ദർശിച്ചതുകൊണ്ടിപ്പോൾ എൻ്റെ
ദേശം ഇതാ വല്ലാതെ വർദ്ധിച്ചു പൊങ്ങിവരുന്നു.
എങ്ങിനെയുണ്ട്,

തള്ളിത്തിന്തിക്കലങ്ങിപ്പുതക്കമഴലിനെ—

തന്ത്രല്ലാതുക്കന്നതിനാ—

യുള്ളത്തിൽ തർക്കശിഖം താൻ പലവിധിയെച്ച—

യുന്ന യത്തെത്തയല്ലോ

വെള്ളത്തിൽ വേഗമെറും ഗതി മന്ദിരങ്ങൾ—

ത്തട്ടിനീക്കന്നപോലെ—

തതള്ളിത്തള്ളിപ്പുരക്കന്നിതു ബത വലുതാ—

യുള്ള ചേതോവികാരം.

37

സീതഃ തട്ടകവാൻ പാടില്ലാതവിധത്തിൽ ദാതണ
മായി ഇളക്കിമരിഞ്ഞുവരുന്ന ആയുപ്പതുണ്ട് ഈ ദേശം
താൻ സ്വന്തദേശം നിരണ്ടിരിക്കുന്ന എൻ്റെ പ്രദയം
വല്ലാതെ ഇളക്കിയിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി: (ആത്മഹതം) കഞ്ചും! ഇദ്ദേഹം വലുതായ
ആവത്തിലക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാലിപ്പോൾ ഈ
ദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനെ മരുരാന്നിൽ പ്രവേശിപ്പി
ചേംകരാം. (പ്രകാശം) ദേവ! പണ്ട് വളരെക്കാലം പ
രിച്ചയിച്ചിട്ടുള്ള ഈ ജനസ്ഥാനപ്രദേശങ്ങളെ ദർശി
ച്ചു് ആത്മാവിനെ ആനന്ദിപ്പിച്ചാലും.

രാമൻ: അങ്ങിനെയാക്കട്ട. (എന്ന് എഴുന്നേറു ചുററി
നടക്കുന്നു.)

സീതഃ: വിനോദിപ്പിക്കവാനുള്ള പ്രിയസവിയുടെ ഉപാ
ധികൾ ദേശത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുവയായിട്ടുനേന്നു
തീരുമാനാണ് താൻ വിചാരിക്കുന്നതു്.

വാസന്തി: ദേവ! ദേവ!

അനന്തരിക്കണ്ണമല്ലെ പ്രിയയുടെ വരവും
നോക്കിവാണു, കളിഞ്ഞി—
നന്നാത്തക്കണ്ട ഗോദാവരിയിലവൻ വിളം—
ബിച്ചപോയല്ലനേരം,
പിന്നപ്പോതംവിധി തേ വിരസതയുള്ളവാ—
യവനവോയെന്ന രക്ഷ—
ചുഡാനഞ്ചിപ്പുത്തമൊട്ടിന്റവടിവിലവൻ കരം
ശ്രീപുന്നിനാർ ഭംഗിയോടും.

38

സൈത്: സവി വാസന്തി! നീ മഹാകംിനതനെ. എദ്ദേഹ
മക്കത്തിൽ തരച്ചിരിക്കുന്ന അസുരത്തെ നീയിങ്ങിനെ
പിടിച്ചിളക്കീടു്, ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നേങ്ങും ആയ്ക്കു
പുത്രനേയും പിന്നേയും പിന്നേയും തപിപ്പിക്കുന്ന
വഴ്ല്ലാ.

രാമൻ: കോപനേ! ജാനകീ! ഭവതിയെ അനുമതിന്നുമെ
ല്ലാം കാണുന്നണ്ണെനു തോന്നുനു. ഭവതിക്കുന്നുമെൻ്തു
ഒരു തോന്നുന്നില്ലല്ലോ.

അയ്യേരു പിള്ളയു ഓവി! എദ്ദേഹം,
കത്തുനു ചീതുറു സദാ,
മെയ്യിൽ സന്ധികൾ വേർപ്പെടുന്ന, ഭവനം
തോന്നുനു മേ ശ്രൂഗ്യമായു്,
എന്നാത്മാവു മയ്യുടി മന്ത്രിയിൽളിൽ
താഴുനു മേ മുർച്ചുയാ—
ലാന്നപ്പും മരയുനു; ഭാഗ്യരഹിതൻ
താനെന്തു ചെയ്യുണ്ട് ഹാ!

39

(മുർച്ചുക്കുന്ന.)

സൈത്: അയ്യേ! കഷ്ടം കഷ്ടം! പിന്നേയും മോഹിച്ചു,
ആയ്ക്കുപുത്രൻ.

വാസന്തി!: ഭേദവ! ആശ്രപസിക്ക ആശ്രപസിക്ക.

സീത: ഹാ! ആഞ്ചുപുത്ര! സകല ജീവലോകമംഗളങ്ങൾ കും ആധാരമായിരീക്കുന്ന അങ്ങയുടെ ജനലാഭത്തി എ് ഭാഗ്യഹീനയായ തൊൻനിമിത്തമായിട്ടുണ്ടോ, തുടക്കം ജീവന്മേഖല ഇല്ലായോ എന്ന സംശയിക്ക തതകവൈശ്വര്യം ഭയക്കരമായ ദശാപരിണാമം ഭവിക്കുന്ന തു്? അതിനാൽ, അയ്യോ, തൊൻ ധർത്ഥയായി! (കൂർ പ്ലിക്കുന്ന.)

തമസ: വത്സ, ആശ്രപസിക്ക ആശ്രപസിക്ക! ഇനിയും രാമഭ്രാന്ത ജീവിപ്പിക്കവാനുള്ള ഉപാധം നിന്നുറ കരസ്ത്രംശംതനെന്നയാണുണ്ടോ.

വാസന്തി!: ഇദ്ദേഹം ഇപ്പോഴും ഉച്ഛ്വസിക്കുന്നില്ലെല്ലാ. ഹാ പ്രധിഷ്ഠവി സീതേ, നീയെവിഭരണാണോ? നീന്തേ പ്രാണനാമനെ ആശ്രപസിപ്പിച്ചാലോ.

(സീത ആശ്രപസിച്ചിട്ടു് സംഗ്രഹണാട്ടുടി അടയുള്ളെപ്പോം രാമ സ്ത്രി പ്രദയത്തിലും നേരിയിലും സ്വർഗ്ഗിക്കുന്ന.)

വാസന്തി!: ഭാഗ്യത്താൽ രാമഭ്രാന്ത വീണ്ടും ചെച്തന്നു തെരു പ്രാപിച്ചു.

രാമൻ:

പുരിയ്ക്കുന്നുള്ളിലും മമ ശരീരധാരക്കളിൽ
പുരുഷമുത്തെന്നപോലെഹര തോന്നമിസ്ത്രംശം
വത്തതി മമ ജീവനെന്നുപദി പിന്നെയും മുർച്ചുരെയു—
ചുള്ളുത്തെത്താൽ സുവേന മരറരാതവിധത്തിൽ
നല്ലുനു മേ. 40

(ആനദിത്താൽ ക്ഷേത്രാച്ചുകൊണ്ടു്) സബി വാസന്തി, ഭവതി ഭാഗ്യവശാൻ വഞ്ചിക്കുന്ന.

വാസന്തി!: ഭേദവ! അതെങ്ങിനെ?

രാമൻ: സബി! മററന്താണ്, ജാനകി പിന്നേയും വന്നി രിക്കന.

വാസന്തി: അയി ദേവ! രാമഭേദ! അവലേവിടെ?

രാമൻ: (സ്ലിംഗുവത്തെ നടിച്ച്) നോക്കു, ഈതാ മുഖിൽ തത്രം ഉണ്ടെല്ലോ.

വാസന്തി: ദേവ! മന്ത്രങ്ങളെ ചേരുകിക്കാവയും ഭയക്കര സ്വഭാവമായ ഈ നിരത്മകവാക്കകൾക്കാണ്ട് പ്രിയസ വി ദ്രോവത്താൽതനെ ദഹിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗ്യഹീന ധാര എന്നെ പിന്നേയും ഏതിനായിട്ടിങ്ങിനെ ദഹി പ്രിക്കുന്ന!

സീത: താൻ അകന്നപോയേക്കാമെന്ന വിചാരിക്കുന്നു. എന്നാൽ, എൻ്റെ കൈയ് ചീരപ്പുണ്ടയതൊൽ സൗ മധ്യമായും ശീതളമായും ദീർഘകാലമായഞ്ചേരിച്ചിട്ടുവരുന്ന ഭാരണാസന്താപത്തെത്തുടി ക്ഷണത്തിൽ നശിപ്പി ക്കുന്നതായുമിരിക്കുന്ന ഈ ആന്തുപുത്രസ്ഥാനക്കാണ്ട് വജ്രലേപത്താൽ ദഹിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നപോലെ വി യത്രും അവശ്യമായും എററവും ജയമായും വീം ഫൂന്.

രാമൻ: സബി, എന്താണ് “നിരത്മകവാക്കകൾ” എന്ന പറയുന്നതു്?

മുന്നം കാപ്പോട്ടുടിപ്പരിണയസമയ—
തേതതു കൈ താൻ പിടിച്ചു—
നന്നല്ലാമെത്തുകൈകൊണ്ടെത്തശീരമാം
സ്പർശസ്ഥവ്യം ലഭിച്ചും,

സീത: അങ്ങിപ്പോഴും ആ വിധത്തിൽതനെ ഈരി ക്കുന്നു.

രാമൻ:

ഇന്നക്കേതനെ നുനം മുട്ടരലവല്ല—

പല്ലവംപോലെ രദ്ധം

നന്നായ് പ്രാലേയവന്നാപലരിശീരകിതാ

മർക്കരെ ലബ്ഷമാക്കി.

41

(എന്ന പിടിക്കുന്ന.)

സീത: ഹാ! കഷ്ണം കഷ്ണം! ആയുപ്പത്രസ്ഥാൻ മോ ഹിച്ചിരിക്കുന്ന എനിക്കു പ്രമാദം സംഭവിച്ചവല്ലോ.

രാമൻ: സവി വാസന്തി! ആനദംകൊണ്ടിരുന്നു തള്ളിക്കുള്ള ഞാൻ സന്നോഷാതിശയത്താൽ പരവ ശനായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഭവതി ഈ ഒഴി പിടിച്ചുകൊർക്ക.

വാസന്തി: കഷ്ണം! ചിത്രദ്രോമംതനെ.

(സീത സംഗ്രഹണാട്ടുടി കൈ വിടവിച്ച് അകന്ന പോകുന്ന.)

രാമൻ: ഓരോ കഷ്ണം! പ്രമാദം! ഓരോ, കഷ്ണം പ്രമാദം!

ഇളക്കി വിയത്തതിജ്യമായ

തളിരോത്തായ ജാനകീകരം സഹസ്രാ

ഇളക്കി വിയത്തതിജ്യമായ

തളയന്നന്നക്കയിൽനിന്ന പൊയ്യോയി. 42

സീത: അയ്യോ! കഷ്ണം കഷ്ണം! ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ദശ്വി കൾ അസ്ഥിരങ്ങളായും നില്പുന്നങ്ങളായും വിഷയ ഗ്രഹണശക്തിയില്ലാതെ പരിഗ്രമിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ ഇദ്ദേഹം ആത്മാവിനെ സ്വന്നാനത്തിലാക്കി ഉറ പീക്കുന്നില്ലല്ലോ.

തമസ: (സ്നേഹമന്ദഹാസക്കാരുക്കങ്ങളാട്ടുട്ടുടി നോ കീഴ്)

എൻപുത്രിയുടുകാ പ്രിയൻറ തനവെ
 സ്വർച്ചിച്ച സൗഖ്യത്തിനാൽ
 കസ്റ്റിച്ചുഞ്ചു വിയത്ത് മേനിയിലിതാ
 രോമാഞ്ചവും ജാതമായ്;
 മുസ്തിൾ പെയ്യോരു മുഴുംയേറു കലിക്കാ—
 സമൃദ്ധമായ് കാരറിനാൽ
 കസ്റ്റിക്കന കടന്പുപോലിവർ വിള—
 ഞീറ്റനതേ സാന്ത്രം.

43

സീത: (ആത്മഗതം) അഹോ! അവഗ്രഹായിരിക്കന എ നീൻ ഈ ആത്മാവുനിമിത്തം ഭഗവതിയായ തമസ എനെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നു. “നിനെ ഇങ്ങിനെ പരിത്യജിക്കു, നീ ഇദ്ദേഹത്തിനെ കണ്ടിട്ടിന്നുണ്ടിനെ ആഴ്ചാ ദിക്കു, രണ്ടും നല്ല ചേർച്ചയുണ്ട്” എന്ന ഭഗവതി വിചാരിക്കുകയില്ലോ?

രാമൻ: (നാല്പാത്തും നോക്കീടു്) ഒരേത്തുമില്ലതനെ. വൈദേഹി! ഭവതി നിദ്രയാണോ?

സീത: തൊൻ സത്യമായിട്ടും നിദ്രയതനെ. അങ്ങയെ ഈ സ്ഥിതിയിലായിട്ടും കണ്ണംകൊണ്ടു തൊൻ പ്രാണനെ ധരിക്കുന്നണില്ലോ.

രാമൻ: ദേവി! ഭവതി എവിടെയാണു്? പ്രസാദിക്കുണ്ടോ! ഈ സ്ഥിതിയിലുള്ള എന്ന പരിത്യജിക്കന തു ഭവതിക്കുചിതമല്ല.

സീത: ആയ്യപുത്ര! ഈ വിപരീതംപോലെയാണില്ലോ എനിക്കു തോന്നുന്നതു്.

വാസന്തി: ദേവി! പ്രസാദിക്കുണ്ടോ പ്രസാദിക്കുണ്ടോ! സപാഭാവികമായുള്ള അസാധാരണമെയ്യുംകൊണ്ടു്, അള്ളവററ വിരഹതാപത്താൽ തളന്നിരിക്കുന്ന ആത്മാ

വിനെ ഉറപ്പിക്കുക. എൻ്റെ പ്രധാനവിധായ സീത് ഇവിടെ എവിടെ ഉണ്ടാകുന്നു?

രാമൻ: ഇല്ലെന്ന സ്വയജ്ഞന്തരനെ. അശ്ലൈക്കിൽ വാസന്തി യൈക്കിലും എങ്ങിനെ അവരെ കാണാതിരിക്കും? എന്നാലിതു സപളുമായിരിക്കുന്നോ? ഞാൻ ഉറങ്ങിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ലോ. അപ്പൊരു രാമനുറക്കും എവിടെ? സത്ര്യമാ പലപ്പോഴുമുള്ള സകല്ലുത്താൻ നിമ്മിക്കുപ്പുട്ട് ആ ഭ്രംതനെന്നയാകുന്ന തുടക്കിടുടം എന്നെന്നയിങ്ങിനെ വണ്ണിക്കുന്നതു.

സീത: ദാതണയായ ഞാൻതനെന്നയാണ് ആയുള്ളതുനെ വണ്ണിച്ചതു.

വാസന്തി: ഓവ! ഇതാ ഇവിടെ,

കാൺക ജടായുവുടച്ചാരിതസ്പർമതതയു—
മസ്തികൾ മാത്രമതായു
പദ്മക്തിമുഖൻറ പിശാചമുഖങ്ങളതായ
വരങ്ങൾ കിടപ്പുവയും
പക്ഷമറുത്തരീ വീഴ്ത്തി ജടായുവെ മിന്നൻ
വഹിച്ചാര കാർമ്മകിൾപോ—
ലക്ഷിതിനന്തിനിതനെയെടുത്തിവിടുന്ന
കതിച്ച നഭ്രൂലഹോ.

44

സീത: (ഡേപ്പുട്ടകൊണ്ട്) ഹാ ആയുള്ളതാ! താതനെ കൊപ്പുന്ന, എന്നെയും അപഹരിക്കുന്ന, രക്ഷിക്കുന്ന രക്ഷിക്കുന്നേ!

രാമൻ: (വേഗത്തിൽ എഴുന്നേറു) എടാ പാപി! താത പ്രാണനേയും സീതയേയും അപഹരിക്കുന്ന ദ്രാത്താ വേ, നീ എവിടെ പോകുന്നു?

വാസന്തി: രാക്ഷസവാശത്തെ നശിപ്പിച്ച ഹേ ഓവ!

ഇപ്പോഴും രാക്ഷസൻ അന്തയുടെ കോപത്തിന് വിഷ
യമാണോ?

സീത: അഹോ കഷ്ടം! എന്ന് ചിത്തത്രേമമുള്ളവളായിട്ടു
തീന്.

രാമൻ: ഇപ്പോൾ എന്നിന്നീനെ പറഞ്ഞതു കേവലം
നിരത്മകവാക്യംതനെ.

വീരമാരോള്ളു
പോർച്ചേയ്യവിരതമധികം
വിസ്തൃതം നല്ലിയും പ—
ണ്ണാരോ മാർദ്ദങ്ങളാള്ളും റിപുവയമതിരാ—
യുള്ള സീതാവിയേശാ
നോരംപോക്കായ് സഹിച്ചേനാതവിധി,മതിരി—
ല്ലാത്തതാമീ വിയേശാ
ഭേദാരം മിണ്ണാതിങനീട്ടിത്രപൊഴതു സഹി—
ക്കന്തിനെന്നും എന്ന്? 45

സീത: “അതിരില്ലാത്തതു” എന്നുള്ളതുകാണ്ടു ഭാഗ്യ
ഹീനയായ എന്ന് ഹതയായി. (എന്ന കരയുണ്ട്.)

രാമൻ: ഹാ കഷ്ടം!

ഈന്നല്ലറീവസവ്യം കപികളുടെ ബലം
ജാംബവദ്‌ബുദ്ധിയെന്നീ
മുനം പററില്ല, ചെല്ലുന്തിനു ബത മതൽ—
സുന്ദര്യം ശക്തനല്ല,
നന്നായ് മാർത്തെ നിക്കിപ്പുതിനു നജുക്കമാ—
ഉല്ലി, സൗമിത്രിബാണം
ചെന്നേല്ലി,ബ്ലേവമുള്ളതൊരു ദിശാ മതവീ—
ചുന നീ പ്രാണനും! 46

സീത: ഈ വാക്കീനാൽ എന്നിക്കു് ആ പുറ്റ്‌വിരഹ
തീരിൽ ബഹുമാനം തോന്നുണ്ട്.

രാമൻ: സവി വാസന്തി! സുഹ്രത്തുകൾക്ക് ഇപ്പോൾ രാമൻ്റെ ദർശനം കേവലം വ്യസനകരമായ് തന്നെന്നയിരിക്കും. ഞാനെന്നതുനാഭവതിയെ ഇന്തിരനെ കരയിക്കാം? അതിനാൽ പോകുന്നതിനായി എനിക്കെനവാദം തത്രം. സീത: (ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടി) തമസയെ ആലിംഗനം ചെയ്യിട്ട്) ഭഗവതി തമസേ, ആഞ്ചുപുതുൻ ഇപ്പോൾ പോകുമ്പോ.

തമസ: വത്സേ, ആശ്രപസിക്കു ആശ്രപസിക്കു. ആയുഷ്മാനാരായ ക്ഷണവകുംഭത്തെ വംശഗ്രന്ഥികമംഗളത്തിനായിട്ട് ഗാഗാദവിയുടെ സമീപത്തിൽ നുക്കം പോകേണ്ടതാണ്ടാലോ.

സീത: ഭഗവതി പ്രസാദിക്കണം! ദുർഘ്രാഡർശനനായിരിക്കുന്ന ആഞ്ചുപുതുനെ ക്ഷണനേരംകൂടി ഞാൻ കണ്ടുകൊള്ളുമെന്ന്.

രാമൻ: ഞാനിപ്പോൾ അശ്രമേധയത്തിനുവേണ്ടി ഒരു ധർമ്മപതിയെ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടണ്ട് —

സീത: (ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടി) ആഞ്ചുപുതു, അതാരാണു്?

രാമൻ: സ്വപ്ന്യംകൊണ്ടു സീതയുടെ ആകൃതിയിലായിട്ട്. സീത: (ബീഠലപാസത്തോടും ക്ഷീരോട്ടംകൂടി) ഈ

പോൾ അണ്ണുതന്നെന്നയാണു് ആഞ്ചുപുതുൻ. അപോ! പരിത്യുജിച്ചതിനാലുള്ള ലജ്ജയേയും വ്യസനത്തെയും ആഞ്ചുപുതുനിപ്പോൾ എൻ്റെ ഏദയത്തിൽനിന്നു് എടുത്തുകളഞ്ഞു.

രാമൻ: അതിനെന്നെങ്കിലും കണ്ടുകൊണ്ടു ബാധ്യാരയാൽ നന്നാൽ നന്നാണ്ടിട്ടുള്ള എൻ്റെ ക്ഷീരിനെ ആനന്ദിപ്പിക്കാം.

സീത: ആ പ്രതിമതനെ ധന്യ, അതു് ആഞ്ചുപുതുൻറെ ബഹുമാനത്തിനു പാതുമായും, ആഞ്ചുപുതുനെ വിനോ

ദിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ജീവലോകത്തിന്റെ അശാനീബ
സ്ഥനമായും തീർംവല്ലോ.

തമസ: (മദ്ധാസസ്യഹാന്ത്രക്ഷോട്ടളിട്ടി) അലിംഗനം
ചെയ്തിട്ട്) അയി വത്സേ, ഇപ്രകാരം നീനെന്നതെന്ന
യാണ നീ സ്മൃതിക്കുന്നത്.

സൈത: (ലജ്ജയോട്ടളിട്ടി മുഖം താഴ്ത്തിട്ട്, അത്മഗതം)
ഗ്രഹത്തിയുടെ പരിഹാസത്തിനു പാത്രമായി ഞാൻ.

വാസന്തി: ഇങ്ങിനെ നമ്മകൾ തമിൽ കാണ്ണാൻ സംഗതി
വന്നതു് വലുതായ അനന്തരഗം തന്നെ. എന്നാൽ
പോകുന്നതിനെക്കരിച്ചു കാഞ്ഞഡാനി വരാത്തവിധ
തമിൽ പ്രവർത്തിച്ചാലും.

സൈത: ഇപ്പോൾ വാസന്തി എനിക്കെ പ്രതിക്രിയാലും
തത്തീർം.

തമസ: വരു വത്സേ, നമ്മക്കം പോവുക.

സൈത: (കഷ്ടഭേദതാട്ടളിട്ടി) അങ്ങിനെന്നതെന്നു, വരാം.

തമസ: നീയെങ്ങിനെന്നയാണ വരുന്നതു്? എന്തെന്നാൽ,
കാണാനുള്ളതിവാഞ്ഞകൊണ്ട് വലുതായു്
ദീർഘിച്ചതൻ കാന്തനിൽ
കോണം ചെന്ന തരച്ചവല്ലമധ്യനാ
തോന്നുന്ന നിൻ കണ്ണിനെ
പ്രാണക്കൽ കൊതിവിട്ടു മന്ത്രഭയം—
വല്ലും പണിപ്പെട്ടു നീ
ക്ഷാണിപ്പുത്രി, വലിച്ചുചുപ്പതവസാ—
നീക്കുന്നതില്ലെത്തുമെ.

47

സൈത: ഉർക്കുഷ്ടപ്പണ്ണുത്താൽ ദർശിപ്പാൻ സംഗതി വന്ന
ആയുപ്പുത്രൻറെ പാദാംബുജങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം, നമ
സ്ന്യാരം! (എന്ന മുർക്കിക്കുന്ന.)

തമസ: വദ്ദേ, ആശപസിക്ക ആശപസിക്ക.

സീത: (ആശപസിച്ച്) മേലുത്തിരുന്ന ഇടയിൽക്കൂടി
പുണ്ണചന്ദ്ര എത്രനേരും കാണ്ണാൻ സാധിക്കും?

തമസ: കാഞ്ഞകാരണാഭാവവെച്ചിത്രും ആശയങ്ങളും!

കതണമൊത്തരസംതാൻ ഹേതുഭേദേന നാനാ—

പരിണതിയെ വഹിച്ചുട്ടുന്നതെ മാറിമാറി;

തീര നര ചുഴിയെന്നീ ഫുപ്പേദങ്ങൾ കാണായ്—

വരികിലുമവഞ്ചിപ്പാം വെള്ളമത്രേ നിനച്ചുണ്ട്. 48

രാമൻ: വിമാനരാജാവേ, ഇവിടെ ഇവിടെ.

(എല്ലാവും എഴുന്നേള്ടുന്ന.)

(തമസ സീതയോടും വാസന്തി രാമനോട്ടമാക്കിട്ടും)

എന്നെപ്പാലെ വസിച്ചുട്ടുന്നവയ്ക്കു—

യൈനിച്ചു ഭേദവീഡിയും

പിന്നെന്നുംഗയുമാദ്യനായകവിയായ്—

തൈനേന്നാൽ വാല്ലീകിയും

എന്നെല്ലുന്നകതന്യതീസഹിതനാം

യന്നു വസിഷ്ഠപ്പിയും

തന്നീടെട്ടയന്ത്രവഹം തവ സദാ

വന്നീടുവാൻ മംഗളം.

49

(എല്ലാവും പോയി.)

‘ചരായ’ എന്ന മുന്നാമക്കം കഴിഞ്ഞു

നാലാമങ്കം

[അനന്തരം റണ്ട് താപസക്രമാരങ്ങൾ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

ഒത്തത്തൻ: സൗധാതകേ! ഈനു വളരെ അതിമീജനങ്ങൾ വന്നിട്ടുള്ളതിനാൽ വിശ്വേഷമായ വട്ടംകൂട്ടനാത്രക്കാണ്ട് ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹാശിഘ്രം ആനുമപദത്തി നാളുള്ള രമണീയത നോക്കു! എന്നെന്നുണ്ടോ,

ചെറുപ്പിലും മായുള്ളുള്ള വാത്ത് വരിനേൻ—

ക്കുഞ്ഞി തൃപ്പിശ്ചാട്ടന്ന്

ചെറുള്ള തന്മുഖിയാണ് കടിച്ചുപ്പിച്ച കടി—
ക്കുന്നിതാനുമന്ത്രം

ചോററിൽക്കലൻ നൃനൈയുംമണ്ണത്താട്ട് പര—
ക്കുന്നിതെങ്ങുമധ്യനാ

തെഡ്രുനു ചീരബുദ്ധിക്കാഡ്യുൾ ചേത്തിഹപച്ചി—
ക്കുന്ന ശന്യവുമപോ!

1

സൗധാതകി: അനഭ്യാധത്തിനു കാരണങ്ങളുടോടൊപ്പി നിരീക്കുന്ന ആ വെള്ളത്താടിക്കാക്ക് സപാഗതം ഭവിക്കുന്നു.

നോമത്വവൻ: (ചാരിച്ചു്) എണ്ടോ, സൗധാതകേ! തനിക്കു മുത്തക്കൂളിൽ ബഹുമാനത്തിനുള്ള കാരണം വളരെ വിശ്വേഷമായിരിക്കുന്നു.

സൗധാതകി: എണ്ടോ ഭാണ്യാധന! വലുതായ മുദ്ദസൂചി ഹത്തിന്റെ നാമനാഴിട്ടിനു വന്ന ആ അതിമീഡ എ പേരെന്താണ്?

ഭാണ്യാധനൻ: ചരീ എണ്ണു്, പരിഹസിക്കുന്നു! അതു തീയുടെക്കൂട്ടുടെ ഭശമമഹാരാജാവിന്റെ ധന്മപത്രി

കളേയും ശ്രീകൈഖാണ്ട് ഒഴുവുംഗാനുമത്തിൽനിന്നും
വന്നിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠന്റെ അദ്ദേഹം?
താനെന്താണിങ്ങിനെ തുമ്പില്ലാതെ പറയുന്നതു?
സൗഖ്യാതകി!: എ, വസിഷ്ഠനോ?

ഭാണ്ഡായനൻ!: അതേ.

സൗഖ്യാതകി!: എന്നാൽ ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നതു ഈ
തൊൽ വ്യാദ്യമോ മുകമോ എന്നായിരുന്നു.

ഭാണ്ഡായനൻ!: ചരീ, എന്താണ പറഞ്ഞതു?

സൗഖ്യാതകി!: അദ്ദേഹം വന്ന ഉടനെത്തന്നെ പാവപ്പെട്ട
ആ പത്രക്കിടാവു ഹിംസിക്കപ്പെട്ടു.

ഭാണ്ഡായനൻ!: മാംസത്താട്ടുട്ടി വേണും മധുപക്ഷംമെ
നീളു ആക്രിയവാക്കുത്തെ ബഹുമാനിക്കുന്ന ഗ്രഹസ്ഥ
കാർ ശ്രോതൃയിന്നായു് വരുന്ന അതിമിക്കവേണ്ടി
ക്കു പത്രക്കിടാവിന്നേയോ, ക്കു കാളയേയോ, ക്കു
വലിയ അജത്തിന്നേയോ ഹിംസിക്കുന്നു. ധന്തംരാജു
ശ്രീ അന്താർ വിഡിച്ചിട്ടുള്ളതും ഇപ്രകാരമാണല്ലോ.

സൗഖ്യാതകി!: ആദോ! താൻ തോറുവോയി.

ഭാണ്ഡായനൻ!: അതെങ്ങിനെ?

സൗഖ്യാതകി!: മഹാമാന്യനായ വസിഷ്ഠമഹാഷ്ഠി എഴുന്ന
ഇളിയപ്പോൾ പത്രക്കിടാവിനെ കൊന്നു. എന്നാൽ
ഈന്നതനെ വന്നിൽനന്ന രാജർഷിയായ ജനകന്മാർ ഭഗ
വാന്മാരാല്ലീകിമഹാഷ്ഠിതെത്തം തേനുംകൊണ്ട് മാത്ര
മാനാണല്ലോ മധുപക്ഷം നല്ലിയതു്. പത്രക്കിടാവിനെ
പിന്നെ കൊല്ലാതെ വിട്ടുകളകയുംചെയ്യു.

ഭാണ്ഡായനൻ!: മാംസം ഉപേക്ഷിക്കാതെവക്കാക്കുന്ന ഈ
ഞാംനെ മഹർഷികൾ വിഡിച്ചിട്ടുള്ളതു്. എന്നാൽ
തന്റെ ഭവാൻ ജനകൻ മാംസം ഉപേക്ഷിച്ച അള്ളാണ്.

സൗഡാതകി!: അതിനു കാരണമെന്തു്?

ദാഖ്യായനൻ!: അദ്ദേഹം സീതാദേവിക്കാവിധി സംബന്ധിച്ച ദൈവമുദ്ധിപാകത്തെ കേട്ടിട്ടു് അന്നതന്നെ വൈവാനസനായിത്തീർന്നു്, ആ സ്ഥിതിയിൽത്തെ ഒന്ന് ചന്ദ്രപരീപതപോവനത്തിൽ വളരെക്കാലമായി തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടുവരുന്നു.

സൗഡാതകി!: എന്നാലെന്തിനായിവിടെ വനിക്കിക്കുന്നു?

ദാഖ്യായനൻ!: പണ്ടെന്തെനു പ്രിയസുഹൃത്തായിട്ടുള്ള വാല്ലീകിമഹർഷിയെ ദർശിക്കവാനായിട്ടാണു്.

സൗഡാതകി!: ഇദ്ദേഹത്തിനെന്നു സംബന്ധിനികളും ഇദ്ദേഹവുമായിട്ടു തമ്മിൽ കാണുകയുണ്ടായോ?

ദാഖ്യായനൻ!: കൗസല്യാദേവി താൽനെ ചെന്ന വിദേഹാധിപതനു കാണേണ്ടതുണ്ടു് എന്നുവെച്ചു ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ ഇപ്പോൾതന്നെന്നയാണു് ഭഗവതിയായ അങ്ഗസ്തിയെ കൗസല്യാദേവിയുടെ സമീപത്തിൽ അയച്ചതു്.

സൗഡാതകി!: മുഖ്യാരായ ഇവരെല്ലാം നന്നിച്ചുകൂടുതുപോലെ നമ്മളും മറ്റൊള്ളു കൂട്ടിക്കളോടുചേരും കളിച്ചും കൊണ്ടു് ഈ അനുശ്യായമഹോസ്തവത്തെ കൊണ്ടാടുകു.

(രണ്ടാം ചുറ്റിനടക്കമെന്നു്)

ദാഖ്യായനൻ!: ബ്രഹ്മജന്തനായി പുരാതന രാജർഷിയായ ആ ജീനകൾ ഭഗവാന്മാരായ വാല്ലീകിവസിഷ്ഠമാരെ ചെന്ന വദിച്ചിട്ടു് ഇപ്പോഴിതാ ആനുമതത്തിനു പുറത്തുള്ള ഒരു മുഖ്യമുലത്തിലിരിക്കുന്നു.

നിത്യാ സപ്വത്രിയെ നിന്നച്ചുള്ളവായ ശ്രാക്ക—
മത്യുതതാപമകതാരിൽ വളക്കശ്ചാലു

പുതപീശനിജങ്ങകന്നണിയകത്തരിഞ്ഞ
കത്തും ശമീതദവിനോട്ടതിരായിട്ടുണ്ട്. 2
(രണ്ടാം പൊയി.)
വിഷ്ണംടം കഴിഞ്ഞു.

[അനന്തരം ജനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

ജനകൻ:

എൻപുത്രിക്കാവിധിം വന്നൊരു ദുരിതമഹോ!
ഉസ്സുഹാതനെ, ചീത്തം
വൻപുണ്ണാക്കിത്തപിപ്പിച്ചിച്ചിമതിനെ നിന—
ചുട്ടവിച്ചുള്ള ശോകം
പണ്ടംബാധുള്ളതെന്നാകില്ലമതു ധൂതരാധ്യ
മുർച്ചയുള്ള മീർച്ചവാളാൽ
രണ്ടാധ്യ മമ്മം പിളക്കുന്നതിനു സദ്ഗമാ—
യിന്നമേകനു താപം. 3

കഷ്ണം! കഷ്ണം! ഇവിധിം ഉസ്സുഹമാധ വ്യസനം
കൊണ്ടും വാർദ്ധക്യംകൊണ്ടും പരാക്രമാന്വനപനാദിക
ഭാധ തപസ്സുകൾകൊണ്ടും രക്തമാംസാദികളെല്ലാം
ഉണ്ണാൻ ഒന്നിനും ഉപയോഗമില്ലാതിരിക്കുന്ന എന്നേ
ഈ കൈട ശരീരം ഇപ്പോഴും വീണ്ണഹോകനില്ലല്ലോ.
ആത്മഹത്യചെയ്യുന്നവർ സൗഖ്യപ്രകാശമില്ലാത്ത അ
സ്ഥതാമിസ്രമന ആ ശ്ലാഹനരകം അനുവിക്കേണ്ടി
വരുമെന്നാണല്ലോ ഔഷികളും പറയുന്നതു്. എല്ലാ
സമയത്തിലും വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ചു മനസ്സിൽനി
ന വേർപ്പെടാതെ പുതിയതെന്നപോലെ ഭാതണമാ
യിത്തീന്നിരിക്കുന്ന എന്നേ ഈ ദുഃഖവേഗം ഇപ്പോഴും
സീമിക്കുന്നില്ലല്ലോ. അയി, ദേവയജനസംഭവേ, ദേവി

സീതേ, കഷ്ടം! ലജ്ജയാൽ സപ്ത്രൂനമായ്‌വിലപിങ്ക
വാൻകുട്ടി പാടില്ലാതെവിയത്തിലിന്തിരെ ഒരു ദശ
പരിണാമം നിന്നു ഭവിച്ചുവള്ളൂ. ഹാ ഹാ! പുത്രി,
ചീരിക്കം മല്യത്തിൽ കരയുമതിനേത്രം നീയമമി—
പ്ലാറ്റം തെരാറിക്കൊണ്ടുതസമമല്ലെങ്കിലും
സ്ക്രിച്ചല്ലം കാണാം ചില ചെറിയ പല്ലിന്തിരെ
ലസി—
ചീരിക്കംബാലേയുനിസ്തുവകമലമോക്കനിതത്രം ഞാൻ.

ഭഗവതി ഭൂമിദേവി, സത്യമായിട്ടും ഭവതി മഹാ
കംിന്തനെ.

എന്നും ഗംഗ വസിഷ്ഠപത്നി മുനിഷാ—
രൈന്നല്ല നീയമിയും
നന്നായ് വത്സ വിത്രുഡായെനന്നിയുമാ
വംശാദ്യനാം ഗൃഹ്യനം;
മുന്നും വിദ്യരെയ വാക്കപോലവരെ നീ
പെററിച്ചവർക്കാവിധം
വന്നിട്ടുള്ളതിന്ത്രുംവരെന്തിരെ മഹാ—
ആരേ! സഹിക്കുന്ന നീ?

5

(അഥവാര്യാം)

ഭഗവതിയും മഹാരാജത്തിയും ഇതിലേ എഴുന്നേള്ളാം.
ജനകൻ: (നോക്കീട്ട്) അയേ! ഗ്രാജ്യി കാണിക്കുന്ന വഴി
യിൽക്കുട്ടി ഇതാ ഭഗവതിയായ അത്യന്യതി വത്സ.
(എഴുന്നേറ്റ്) ആരേയാണ് പിനെ മഹാരാജത്തി
യെന്ന പരബ്രഹ്മത്തു്. (നോക്കീട്ട്) ഹാ! ദശരമ്പമഹാ
രാജാവിന്നെന്ന പാതയും എന്നെന്ന പ്രിയസവിയുമായു
ഇള കൂസല്യയോ? കഷ്ടം! ആ കൂസല്യതന്നെന്നയാണി
വർ എന്നു് ആത വിശ്രസിക്കും?

പ്രേക്ഷാൻ പംക്തിരമ്പൻറെ മന്ദിരമതിൽ
 ശ്രീപോലെ വാണിജീവൻ;
 ശ്രീയാഖ്യത്തനെ വിള്ളേം, യെന്തിനപമാ—
 വാക്കൊന്നു ചേക്കുന്ന ഞാൻ?
 ആയിത്തന്പി ഭവിച്ച മുഹ്യിയിവശാൽ
 ദ്രിഃവേന വേരേവിധം
 കായം തീരെത്തായ ജഗ്നപോ, ലഹരാ! വ—
 ഷാത്രം കാലസ്ഥിതി. 6

കഷ്മായ ഇം കാലവിപ്പത്തും ഒന്നു വേരെതന്നെ.

പാരം പ്രമോദമുടൽപ്പുണ്ട് മഹോത്സവംപോ—
 ലാരനു നല്ലി മമ, സാന്തുമജജനംതാൻ
 നേരേ വരുന്നതതിന്മുഹമായ് ഭവിച്ചു,
 ക്ഷാരത്തിനെപ്പുതിയ പുണ്ണതിൽവെച്ചപോലെ. 7

(അന്നനം അങ്ങസ്തിയും കൗസല്യയും കഞ്ചകിയും പ്രഖ്യാക്കുന്നു.)

അങ്ങസ്തി: ഭവതി താന്തനെനു ചെന്നു വിദേഹാധിപതി
 നെ കാണേണ്ടതാണെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞിഡ്രു? അതു
 നിന്നേഴുടെ കലഗ്രത്വവിശേഷം കല്പനയാണ്. അതുകൊ
 ണ്ടതനെന്നയാണ് എന്നെന്ന അയച്ചിട്ടുള്ളതും. പിന്നെന്നു
 സീ കൂടുതും ഇതുവളരെ മടക്കുന്നതും?

കഞ്ചകി: ദേവി, ദൈയത്താൽ ആത്മാവിനെ ഉറപ്പു
 ചൂഡും. ഭഗവാനായ വസിപ്പുണ്ടു് കല്പന അനുജീ
 ക്ഷേണ്ടതാണെന്നു ഞാൻ അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കൗസല്യ: ഇങ്ങിനെയുള്ള കാലത്തിൽ മിമിലാധിപതി
 കാണേണ്ടിവന്നുവേണ്ടും. ഇതു വിചാരിക്കേണ്ടും
 എല്ലാ മുഖങ്ങളും ഒന്നിച്ചുതന്നെ പോങ്ങിവതനു. മുലബന്ധനം വേർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഏദയത്തെ ധമാ

സ്ഥിരതീയിലാക്കന്നതിന് എന്നിക്കേ ശക്തിയും ഉണ്ടാക്കുന്നില്ല.

അതന്യതി: അതന്മുഖ്യമായി പറയുന്നതുനാണ്,

സർവ്വസ്യവൈപ്പിരിയുകിൽ പരമാക്രമല്ല—
ലുല്ലനമായിടവിടാതൊഴുകീടുമുള്ളിൽ;
ഉൾപ്പോരുമുള്ളവരട്ടുകുകുലാഗ്ര വശിലബി—
ചുപ്പോഴേഹാ പല വഴിക്കതൊലിച്ച ചാട്ടം. 8

കൗസല്യ: വസ്തുതായ വധുവിന്റെ സ്ഥിരതീ ഇങ്ങിനെ
ഡായിരിക്കുന്നോട് താനെന്നമുന്നേയാണ് ആ രാജാ
ഷിയുടെ മുഖം നോക്കുന്നതു്?

അതന്യതി:

മതിമാൻ നിന്മമിക്കണ്ണള്ളാത
മാന്യപ്രിയവസ്യവായ ജനകനിതാ
ആ യാജ്ഞവല്ല്യമുന്നിയോ—
ടാട്ടായാത്മഞ്ഞളെ ഗ്രഹിച്ച മഹാൻ. 9

കൗസല്യ: ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിന്റെ ഏദയാന്നന്നനം
വസ്തുതായ വധുവിന്റെ പിതാവും ആയ ആ രാജാഷി
തന്നെ. ഹാ! കഷ്ടം കഷ്ടം! സന്തോഷകരണഞ്ഞളായ
വസ്തുക്കണ്ണമില്ലാത്ത ഇപ്പോഴാണ്ണല്ലോ ഇദ്ദേഹ
തത്തിന്റെ ദർശനം സംഭവിച്ചതു്. ഹാ ദൈവമേ!
അതോന്നം എന്നിക്കിപ്പോഴില്ലാതെയായല്ലോ.

ജനകൻ: (അട്ടത്തുചന്ന്) ഭഗവതി അതന്യതി, വിജേ
ഹക്കലത്തിൽ ജനിച്ച സീരലുപജനായ താൻ അഭി
വാദ്യംചെയ്യുന്നു.

യന്മൻ പുജ്യരിൽവെച്ചു പുജ്യനമലാ—
 തമാവക്കിലും നിസ്ത്രൂപിയൻ
 നീനാൽത്തനെ വിത്രുഖ്യനെന്ന കരതി—
 ക്ഷോള്ളൂനിതാത്മാവിനെ;
 ഏനം ലോകഗ്രൗണ്ടപ്രേ! നിവിലതം
 വദിക്കമീ നിസ്ത്രൂപം
 വദിക്കുന്ന ശൈരസ്സിനാലുടനേഷി—
 കാലത്തിനെപ്പോലെ ഞാൻ.

10

അതന്യതി: പരബ്രഹ്മതേജസ്സു് അഞ്ചും പ്രകാശിക്കേ
 ടു; രജോഗ്രംഞ്ചത്തിക്കണ്ണനിനു വേർപ്പെട്ട പ്രകാശി
 ക്കുന്ന ആ ദേവൻ അഞ്ചു രക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുടു.
 ജനകൻ: ആയു ഗ്രാഹി, ഈ പ്രജാപാലരെ മാതാവിനു
 കശലുമല്ലോ?

കണ്വുകി: (ആത്മഹതം) ഞങ്ങളെയെല്ലാം അതികറിന
 മായി ശകാരിച്ചു. (പ്രകാശം) രാജശേഷി ഈ വ്യസനം
 കൊണ്ടുതന്നെ വളരെക്കാലമായിട്ട് രാമഭദ്രൻറ മുവ
 ചന്ദ്രമാംകുടി ഉപേക്ഷിച്ചും അതിദ്വിഭിത്യായു
 മന്ത്രിക്കുന്ന ദേവിയെ അഞ്ചുന്നു് ഈനിംഗ്
 ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു് ഉചിതമാണോ? രാമഭദ്രൻറ
 എന്തോ ഒരു മഹത്തായ കഷ്ടകാലംകൊണ്ടു് അല്ലെല്ല
 ലും കളായ ജനങ്ങൾ കുസിതമായ കിംവദന്തിയെ
 എല്ലായിട്ടും പരത്തി. അണിപരിത്രിഖ്യിയെ വി
 ശ്രസ്വിക്കുന്നതുമില്ല. അതിനാൽ ഈ കറിനകത്തും
 ചപ്പള്ളപോയതാണ്.

ജനകൻ: ആ നമ്മുടെ പുത്രിയെ ശ്രദ്ധികരിപ്പാൻ ഈ
 അണിയെന്ന പരയുന്നവനാൽ? കഷ്ടം! ജനങ്ങളിനേരി
 ഩ പരയുന്നതു് രാമനാൽ അവമാനിക്കപ്പെട്ട നമ്മു
 പിന്നെയും അവമാനിക്കുകയാണ്.

അങ്ങയതി!: (ദീർഘശ്വരാസം വിള്ള്) അത്തന്തിനെത്തന്നെ
യാണ്—വശസയകരിച്ച പറയുന്നോൻ അണി,
അണി എന്നളളക്ഷരങ്ങൾ വളരെ നിസ്സാരങ്ങൾത
നന, ‘സീത്’ എന്നമാത്രം പറഞ്ഞാൽ മതിയാക്കന
താണ്. ഹാ വത്സ!

ബാലാ നീ മമ ശിഷ്യരെന്നിവയിരി—
ക്കട്ടേ, മനശ്ശുഭിക്കൊ—
ഞാലോച്ചിക്കിലെന്നിക്ക ഭക്തി വളരെ—
തോന്നുന്ന നികൽ സപയം;
ബാലാ നീയൊരു നാരിയെക്കിലുമ്പോരാ
ലോകേകകവന്നു; മുണം
ഴലംതാൻ മുണികൾക്കു പൂജ്യത വഹ്നാ—
ലിംഗങ്ങൾക്കാണ്ണല്ലോ.

11

കഴസല്പ്പഃ അയ്യോ! വേദനകൾ വല്ലാതെ പൊങ്ങി
വത്തന. (മുർഖ്ചിക്കന്ന.)

ജനകൻ: ഹാ കഷ്ടം! മുത്തെന്നാണ്?

അങ്ങയതി: രാജഘോഷ! വേരെരെന്നതാണ്?

അന്നത്തെസ്സുവമസ്തിച്ചുക്കൈത്തുമ—
സ്ത്രക്കാലമാ ഭ്രവാം
വന്നൾക്കാസിലുഡിച്ച ബന്ധവരനാ—
യുള്ളണ്ണയെക്കാണ്ണക്കയാൽ
ഇന്നീ ഓലാരവിപത്തിൽ നീൻസവിയോരാ!
മോഹിച്ച വിണീടിനാൽ
നന്നക്കോമളമല്ലയോ പുതിയ ഒ
പോലെസ്സുതീമാനസം?

12

ജനകൻ: കഷ്ടം! സർവ്വിയത്തിലും ഞാൻ മഹാകുര

നാളിട്ട് തീന്തിരിക്കുന്നു. പ്രിയസൗഹ്യത്തിൽന്നു പ്രിയപ്പാർത്ഥിയെ വളരെക്കാലം കഴിത്തിട്ടിട്ടിങ്ങിരുന്നു കാണുന്ന സംഗതി വന്നപ്പോൾക്കൂട്ടിയും നേരുവാനേതാച്ചൂടിയല്ല ദ്രോ ഞാൻ കാണുന്നതു്.

നന്നായുള്ളൊരു ബന്ധു മൽപ്പിയസൗഹ്യ—

തെതന്മാനസം ആപിയാ—

മെന്നാനന്നമുദ്ദേശജീവിതഹലം

മദ്ദേഹവും ജീവനം

എന്നല്ലായതിലും തുലോം പ്രിയനമായ്

തീന്തില്ലയോ മാന്യനാം

മനൻ പംക്തിരമൻ നിന്തുകിലെനി—

ക്കുന്നായ് ഭവിച്ചില്ലഹോ!

13

കഷ്ടം! ഇവർത്തനെന്നയല്ലോ ആ കണസല്ലു?

അന്നിത്തനപംഗിയാർക്കും രഹസ്യി കണവനം

ശ്രൂയണ്ണാം ചിലപ്പോ—

ഉന്നാൽ പ്രത്യേകമായിട്ടിരുത്തുന്ന രകാ—

രത്തിനം പാതുമാം ഞാൻ;

പിന്നുക്കാപ്പല്ലുസാഭാരികളുടെ നില ഞാൻ
നിശ്ചയിക്കുന്നപോലെ—

തന്നേ, ചിന്തിപ്പുത്തന്തിനവ മമ എദയം

രഹ്യ! വേവിച്ചിട്ടുന്നു.

14

അതസ്യതിഃ ഹാ കഷ്ടം! ഇവളുടെ എദയം വളരെനേരമായിട്ടു ശപാസംവിടാതെ നിശ്ചയലമായിരിക്കുന്നവല്ലോ.

ജനകൻഃ ഹാ പ്രിയസവി!

(കമണ്ണയല്ലവിൽനിന്നു വൈജ്ഞാനിക്കുന്നവല്ലോ.)

കണ്ണുകീ:

മുവിൽ തൻപ്രിയബന്ധുപോലെ വളരെ—
 സ്റ്റൂവ്യന്നേളാനിച്ചു ത—
 നബേറുനന്തൾഭാവമധികം
 കാണിച്ചു ധാതാവുതാൻ!
 പിബൈപ്പിലുമാത ഹേതുവെന്നിയെ മഹാ—
 ക്രൂഡ്യുണ തട്ടിക്കളി—
 ഞതവന്നു! വിപരീതനായശൽ വള—
 ത്തീടുന ലോകക്ക്ഷേഹാ!

15

കൗസല്യ: (ബോധം ലഭിച്ചിട്ട്) ഹാ! വത്സ ജാനകി, നീയെവിഭാഗം? വിവാഹകാലത്തിലുള്ള സംസ്ഥാ രത്നാലുണ്ടായ ശോഭയാലേററവും അലംകൃതമായും പ്രകാശിക്കുന്ന നിമ്മലമന്ദഹാസത്താൽ മനോഹരമായ മിരിക്കുന്ന നിന്മേ മുവകമലരത്തെ ഞാനിപ്പോഴുാഴും നൂരിക്കുന്നു. മകളേ, ഉദിച്ചവതനു ചങ്കകിരണ്ണങ്ങൾപോലെ മനോഹരങ്ങളായ നിന്മേര അംഗങ്ങളാൽ ഇനി ഒരിക്കൽക്കൂടി എൻ്റെ ഉത്സംഗത്തെ അലക്കരിക്കു. “എന്നിക്കേ മുഖേ രഘുകലത്തിൽ ജനിച്ച മഹാനാക്കില്ലാം ഇവർ വധുവാണു്, എന്നാൽ ജനകനായിട്ടുള്ള വേഴ്വശിക്കു് എനിക്കിവർ പുത്രിതനു്” എന്നിങ്ങനെ എല്ലാഫ്ഫോഴും മഹാരാജാവു പരഞ്ഞതിങ്ങനു.

കണ്ണുകീ: ദേവി പരഞ്ഞന്തു ശരിയാണു്.

ക്ഷീതിപാലന മകളുണ്ണപേരു—
 ഇതിലേററം പ്രീയനായി രാമഭേദൻ;
 അതുപോലെ വധുക്കൾ നാലിലും ഭേ—
 സുതയേററം പ്രീയനായി ശാന്തപോലെ.

16

ജനകൻ: ഹാ! പ്രീയസവ മഹാരാജ ദശരഥ! ഈദിനെ
സമ്പ്രവിധിത്തിലും എൻ്റെ ഹൃദയത്തെ പ്രാപിച്ചിരി
ക്കുന്ന അംഗങ്ങ് തൊന്തന്ത്രിനെ മറക്കുന്ന!

നന്നായ് പുജിപ്പുതല്ലോ പതിവിഹ വരബൈ-
സ്യക്കലൈച്ചാച്ചുശിക്കൽ
കന്ധാമാതാ പിതാവേനീവരതിനെതിരെ-
മന്ത്ര പുജിക്കുമെന്ന;
അതുണ്ടെങ്കാണ്ടപോയി ഹതവിധി,യതുപോ—
ലാറ്റു സംബന്ധവിത്തും.
പോയല്ലോ, പാപി തൊനീബുദ്ധവനരകമതിൽ—
തന്നെ വാഴുന്ന കഷ്ണം!

17

കൗസല്യ: വത്സ ജാനകി, തൊനെന്തു ചെയ്യേണ്ടു! വജ്ഞ
ലേപംകൊണ്ടു ദുഷ്മായി ഘടിപ്പിച്ചപോലെ ഉറപ്പു
ള്ളേ എൻ്റെ ഈ ഹതജീവൻ ഭാഗ്യഹീനയായ
എന്ന വിട്ടപോകുന്നില്ലല്ലോ.

അത്യസ്തി: അത്യസ്തിക രാജപുത്രി, ഏപ്പോഴും ഇങ്ങി
നെ കരഞ്ഞുകൂടാ. എന്ന മാത്രമല്ല, അനും ഒഴ്യുന്നും
സാന്തുമത്തിൽവെച്ചു നിന്തുള്ളെട കലഗ്രത അവസാനം
ശ്രദ്ധമായിട്ടു ഭവിക്കുമെന്ന് അതുംിച്ചുള്ളതോക്കുന്നി
ല്ലോ? ആ കാലവും സമീപിച്ചുപോയി.

കൗസല്യ: ഭഗവതി, ആ മനോരമം കടന്നപോയില്ലോ?

അത്യസ്തി: രാജപുത്രി, എന്നാൽ ഭവതി അതു വെറുതെ
പരഞ്ഞതാണെന്ന വിചാരിക്കുന്നവോ? സുക്ഷമതും,
ഭവതി അതിനെ മറിച്ചു വിചാരിക്കുണ്ട്; അതണ്ടെ
നെത്തെന്ന സംഭവിക്കാതിരിക്കുന്നില്ല.

ദന്നം നീ സതീ സംശയിക്കുന്നതേടോ
സർപ്പമത്തേജസ്സുംനാൽ
തന്മുള്ളിൽ തെള്ളിവേറുമുള്ള മുനിമാർ
ചൊല്ലുന്ന വാക്യങ്ങളിൽ,
എന്നും മാഗലധായ ലക്ഷ്മിയവരോ—
തീടുന്ന വാക്കിക്കല്ല,—
ഒന്തന്മല്ലാനമുരുള്ളയില്ലവർ ഫലി—
ക്കാതുള്ള വാക്യങ്ങളേ.

18

(അണിയിരിയിൽ കോല്ലാഹലം—എല്ലാവരും ചെവിക്കാട്ടരു
കുറഞ്ഞു.)

ജനകൻ: ഇന്ന ശിഷ്യാനഭ്യാധാക്കാൾ യമേഷ്ഠമായി
കളിക്കുന്ന കൂട്ടികളുടെ കോല്ലാഹലമാണിത്.

കൗസല്യ: ബാല്യത്തിൽത്തന്നെന്നയാകുന്ന സൗഖ്യം സുലഭ
മായിട്ടുള്ളത്. (നോക്കീടു്) അപ്പോ! ഇവരുടെ മല്യ
തതിലുള്ള ഇം കൂടി എത്രാണ്? ഇവൻ രാമഭദ്രൻറ
കുമാരകാന്തിയോടു തുല്യമായിരിക്കുന്ന കാന്തികാണ്ട
ശോഭിതങ്ങളായും സുലഭിതങ്ങളായും മനോഹരങ്ങളാ
യും മുട്ടിന്തണ്ണളായും ഉള്ള അംഗങ്ങൾക്കാണ്ടു നമ്മുടെ
നേരുങ്ങളേ ആനദിപ്പിക്കുന്നവല്ലോ.

അത്യസ്തി: (സന്തോഷത്തോടും ഉൽക്കണ്ണുഡോടും
ആത്മഗതം) ഇത്തന്നെന്നയാണ് ഭാഗീരതി ശ്രോപ്യമാ
യി പറഞ്ഞ ക്ഷീം്യാസ്തമായ ആ വത്തമാനം. എന്നാൽ
അയുഷ്മാനാരായ ക്ഷാലവന്മാരിലാരാണിവന്നു
മനസ്സിലായില്ല.

ജനകൻ:

വണ്ണംകൊണ്ടല്ലെത്തിൻ ദളമൊടു സദ്ഗൻ
കാകപക്ഷാഭിരാമൻ
പുണ്യഗ്രീകരാണ്ടഹോ തസ്സവികളിലചകേ—
കന നൽ കോമളാംഗൻ
തിണ്ണം മെ രാമഭദ്രൻ പുനരപി ശിഞ്ചുവാ—
യും നീന്തേയെന്നതോന്നാ—
വണ്ണം കാണന്നേരും മിച്ചികളിലമുതാ—
യും നീന്തിതാരികമാരൻ?

19

കഞ്ചുകി: ഈ ബാലകൻ ക്ഷത്രിയപ്പേരുമാരിയാണെന്നു
തോന്നുന്നു.

ജനകൻ: അങ്ങിനെതന്നെ. എന്തനാൽ,

അപിസ്തന്ത്രക്കൈപറും കട്ടമയില്ലരു—
നാവനാഴിപ്പയത്താൽ
പിസ്താഗം രമ്യമേരും ദൈത്യവർഗ്ഗ—
യും മാനിന്നർ തോലും
കാണുന്ന നല്ല ദ്വിച്ഛരടരയിലതി—
നൂളിൽ മാജിഷ്വവസ്സും
പാണിപ്പന്പത്തിലാലിൻ നെടിയൊരു വടിയു—
ണക്ഷമാല്യം ധന്യസ്സും,

20

ഭഗവതി അത്യധതി, ഈ കട്ടി എത്തനാണ് ഈവി
ഡേക്കേ തോന്നാനതു്?

അത്യധതി: എന്നെല്ലാം ഈപ്പോൾത്തന്നെന്നയാണിവിടെ വ
ന്നതു്.

ജനകൻ: ആയു ഗ്രാഞ്ജു! എനിക്കതരിവാൻ വളരെ കൂതു
കൂട്ടണ്ണു്. അതിനാൽ ഭഗവാനായ വാല്യീകിയോടു

നെ ചെന്ന ചോദിക്ക. “ചില വുദ്ദങ്ങാരിതാ നിന്നെ കാണാനാഗ്രഹിച്ച് കൊണ്ടിരിക്കുന്നു” എന്ന് അ കട്ടിയോടും പറയു.

കണ്ണുകിഃ കല്പനപോലെ. (എന്ന പോയി.)

കൗസല്യഃ അഞ്ഞെങ്റ്റു പറയുന്നു? “ഞാനിഞ്ഞിനെ പറ ഞ്ഞു, ഇപ്പോൾ വരും” എന്നോ?

അതുക്കിഃ ഇപ്പുകാരമുള്ള സ്വഷ്ടിപിശേഷത്തിനു സൗ ശീല്യമില്ലാതിരിക്കുമോ?

കൗസല്യഃ (നോക്കീടു്) ഗ്രഷ്മിയുടെ വാക്കു വിനയത്തോടു കൂടി കേട്ട ഉടനെ ഒഴികൊരുന്നാരെ വിട്ടു് ഇതാ എ വസന്നിങ്ങോടു് വരുന്നു.

ജനകൻ: (നല്പവ്യഞ്ഞം നോക്കീടു്) അപ്പോ! ഇതെന്നൊ രാശ്വത്രും!

ലീലാലോലത താഴെയെന്നിവ കല—

ന്നർത്തുഷ്മാഹരാത്മയമി—

ബ്രാഹ്മനണ്ടു, സമത്പരാധതറിയും

സാധിക്കയില്ലന്നുരാൽ;

മുലഞ്ഞതോടു് വലിച്ചിട്ടുണ്ടിതീളക്കാ—

തുരേളും ചിത്തത്തെന്തയി—

ബ്രാഹ്മപ്രീതി, ശ്രിതവിനെ ദ്രുതമയ—

ബ്രാഹ്മം കണക്കിക്കുണ്ടം.

21

ലവൻ: (പ്രവേശിച്ചു് ആരമ്പിതം) പുജ്യദാരാണുക്കാ ഭൂം ഇവരെ നാമധ്യേയവും താരതമ്യവും കലവും അരീ ഡാതെ ഞാനെന്നുണ്ടിനെന്നയാണു സേപ്പച്ചുയായിട്ടു് അഭി വാദ്യം ചെയ്യേണ്ടതു്? (ആലോച്ചിച്ചു്) ഇപ്പുകാരമാ യാൽ വിരോധമില്ലെന്ന വുദ്ദങ്ങാർ പറഞ്ഞു കേട്ടി കൂട്ടു്. (വിനയങ്ഞതോടുകൂടി അടുത്തുചെന്നു്) ഇതു

ലവന്സർ ശരീസ്സുകൊണ്ട് നിങ്ങൾക്കുള്ള നമസ്സാര പരമ്പരയാണ്.

അത്യസ്തിയും ചുമ്പിക്കു ദീർഘായുസ്സും മംഗളവും ഭവിജനകനം ക്രിക്കറ്റ് ക്കേട്ട്.

കൗസല്യഃ പുത്ര, ദീർഘായുഷ്യാനായി ഭവിക്കു.

അത്യസ്തി: ഉണ്ണി, വത. (ലവന്സൻ മടിയിൽവെച്ചു് ആ തമഗതം) ഭാഗ്യത്വാർ എൻ്റെ ഉത്സംഗം മാത്രമല്ല,

കൗസല്യഃ പുത്ര, ഇങ്ങനോടു വരു. (മടിയിലിത്തതീട്ട്) അല്ലോ വിടസ്സിരിക്കുന്ന നീലോല്ലപ്പുലംപോലെ ശ്രദ്ധിക്കുന്ന മായും ഉജ്ജവലമായുമിരിക്കുന്ന ദേഹവസ്യംകൊണ്ടു മാത്രമല്ല, താമരയല്ലി തിന്നുള്ള അരയന്നതിന്റെ കണ്ണു തത്തിൽനിന്നു മനോഹരമായി പൂര്വപൂച്ചന ദീർഘനി നാദത്തോടു സദ്ഗാമായിരിക്കുന്ന സ്വരംകൊണ്ടും ഈ വൻ രാമഭ്രന്തനു അനുകരിക്കുന്നു. വീരിഞ്ഞ താമര ഫുവിന്റെ അന്തർഭാഗംപോലെ മനോഹരമായിരിക്കുന്ന ഈ ശരീരസ്തുതവും അതുപോലെതന്നെയിരിക്കുന്നു. വത്സ! നിന്റെ മുവച്ചുനെ താനൊന്നു നോക്കാൻ ക്കേട്ട്. (താടി പിടിച്ചു പോക്കിനോക്കീട്ട് ക്ഷേത്രേ ചും അഭിപ്രായത്തോടുംകൂടി) രാജഞ്ചേ! അങ്ങനു കാണുന്നീല്ലോ, സൂക്ഷിച്ചുനോക്കുന്നോൾ ഈവൻ്റെ മുവം വത്സ യായ വധുവിന്റെ മുവച്ചുനോടും തുല്യമായിട്ടു നേര കാണുന്നു.

ജനകൻ: കാണുന്നണ്ട്, സബി! താൻ കാണുന്നണ്ട്.

കൗസല്യഃ അവോഹാ ശ്രാത്രപിടിച്ചുപോലെ എൻ്റെ മനസ്സു് എന്തല്ലോമോ വിചാരിച്ചു വളരെ അസംഖ്യം പരയുന്നു.

ജനകൻ: (ഭോക്കീട്ട്)

കാണുന്നു മകളും രാഖുദ്ധവനമീ—

ബ്യാലക്കലാനിച്ചിതാ

വാണീടുന്നതുപോലെ നുനമതുതാ—

നാകാരവും ശ്രോഡയും,

കാരും വാക്കതുനേന്, താഴ്'മയതുതാൻ

പുണ്യാനഭാവാദിയും,

ചേതരസ്സിളക്കിട്ടോഹാ പലാ വഴി—

ങ്ങ്യാട്ടുന്ന ഹാ ദൈവമേ!

22

കൗസല്യ: ഉണ്ണീ! നിന്റെ അമ്മയുണ്ടാ? അഷ്ട്രേന നാമ്മുണ്ടാ?

ലവൻ: ഇല്ല, ഇല്ല.

കൗസല്യ: എന്നാൽ നീ ആത്മക്ക്ഷാണ്?

ലവൻ: ദേവാനായ വാല്മീകിയുടെ.

കൗസല്യ: മകനേ, മൃദവനം പറയു.

ലവൻ: എനിക്കിട്ടുമാത്രമേ അറിവുള്ളൂ.

(അഞ്ചിയറയിൽ)

ഹേ ഹേ ദൈവന്യങ്ങളേ! നിങ്ങളിൽ ഓരോത്തത്തനും
ആനുമതിന്റെ സമീപത്തിലെങ്ങും പോകത്തെ
നീ ക്ഷമാരനായ ചന്ദ്രക്കേതു ആജ്ഞാപിക്കുന്നു.

അതിസ്യതിയും ജനകനം: അഹോ! യജ്ഞതാപ്രത്യേത ര
ക്ഷിപ്പാനാഗ്നിട്ട് വന്നിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രക്കേതുവിനെ ഇന്നു
കാണ്ണാൻ സംഗതിവത്തമല്ലോ. അതിനാൽ ഇതൊരു
സൗഖ്യന്തരനുണ്ടോ.

കൗസല്യ: വത്സലക്ഷ്മിന്റെ പുത്രൻ ആജ്ഞാപിക്ക
നീ എന്ന് അനുത്തബിന്ദുക്കൾപോലെ മധുരങ്ങളോയ
അക്ഷരങ്ങൾ കേൾക്കുന്നു.

ലവൻ: ആയു! ഈ ചന്ദ്രക്കേതു എന്താരാണ്?

ജനകൻ: ദഹനമപുത്രമാരായ രാമലക്ഷ്മണ്ണാരെ നീഡിയുമോ?

ലവൻ: അവർത്തനന്നയല്ല രാമാഖണകമാപുത്രഷനാർ?

ജനകൻ: അതേ.

ലവൻ: പിന്നെ താനെങ്ങിനെ അവരെ അറിഞ്ഞാതിരീ ക്കുന്നു?

ജനകൻ: ആ ലക്ഷ്മണന്റെ പുത്ര ഗാണ്ഠി ഈ ചായുകേരു.

ലവൻ: ഉംഗ്മിളയുടെ പുത്രൻ, ഏന്നാൽ രാജർഷിയായ ജനകൻറെ പുത്രിയുടെ പുത്രൻ.

അയ്യസ്ഥി: (ചിരിച്ച്) ഉണ്ണി കമ്മയില്ലത്തു പരിചയ തന്ത പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടത്തു.

ജനകൻ: (ആലോച്ചിച്ചിട്ട്) ഉണ്ണി കമ്മയിൽ അതു സമ ത്വംനാണെങ്കിൽ താനൊന്നു ചോദിക്കാം, ഉത്തരം പറയു. ആ ദഹനമപുത്രമാർക്ക് ഏതേതു ഭായ്മാരിൽ ഏതുരെയറു പുത്രമാരാണെന്നായിട്ടുള്ളതു്, അവതെന്ന നാമധേയങ്ങളെന്തു്?

ലവൻ: കമ്മയിലെ ഈ ഭാഗം തന്നെള്ളാക്കട്ട അനുഭാ രാകട്ട കേട്ടിട്ടുന്നെന്നയില്ല.

ജനകൻ: കവി ഉണ്ണാക്കിട്ടുന്നെന്നയില്ലെന്നോ?

ലവൻ: ഉണ്ണാക്കിട്ടണ്ടു്, ഏന്നാലതു വെളിപ്പെട്ടതീടില്ല. അതിലെത്തന്നെ ഒരു ഭാഗത്തെ വളരെ സന്ദേഹാട്ട തുടി അഭിനമ്മിക്കുത്തകവെള്ളം വേറെ ഒരു പ്രബന്ധമായിട്ടും ഉണ്ണാക്കിട്ടണ്ടു്. അതിനെ ഭഗവാൻ വാല്ലീകി മഹാഷ്ഠിസപ്രാണ്ണിഞ്ഞർക്കൊണ്ടുന്നെന്നു ഏഴതിന്റെതന്ത്രാ തവാദ്യശാസ്ത്രകത്താവായ ഭരതമുന്നിക്കും ആരിക്കുന്നു.

ജനകൻ: ഏതിനായിട്ടു്?

ലവൻ: ഭഗവാനായ ആ ഭരതമുന്നി അപ്പരാണ്ണിക്കലേക്കൊണ്ടു് അഭിനയിപ്പിക്കുമെന്നവെച്ചുണ്ടു.

ജനകൻ: ഇതെല്ലാം എനിക്കെ കൗതുകത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. ലവൻ: എന്നമാത്രമല്ല, ആ പ്രഖ്യാതതിൽ ഭഗവാനായ വാല്മീകിമഹാഷ്ഠിക്കെ വളരെ ആദരമാണ്. അദ്ദേഹം ആ പുന്നുകത്തെ ചില ശിഷ്യങ്ങാൽക്കെ കൈയറിൽ കൊച്ചുത്തിട്ടാണ് ഭന്താത്രമത്തിലേക്കെയ്യുട്ടുള്ളത്. അപാശമോന്മാഡം വരാതിരിക്കവാനാണിട്ട് അവക്കെ തുടെ ചാപപാണിയായിട്ട് എൻ്റെ ഭാതാവിനേയും അയച്ചിട്ടുണ്ട്.

കൗസല്യ: ഉണ്ണീക്കെ ഭാതാവും ഉണ്ണോ?

ലവൻ: ഉണ്ട്, ആ ആയുന്ന ക്ഷണനേന്നാണ പേര്.

കൗസല്യ: ജ്യോഷ്മനന്നത്മമായി.

ലവൻ: അങ്ങിനെതന്നെന്ന. പ്രസവക്രമങ്കാണ്ട് അദ്ദേഹം ജ്യോഷ്മനാണന്നതു.

ജനകൻ: ആയുഷ്മാക്കാരായ നിങ്ങൾ ഇരുപ്പെറുണ്ടായ വരാണോ?

ലവൻ: അതെ.

ജനകൻ: ഉണ്ണി പായ. വെള്ളിപ്പുട്ടത്തീടുള്ള കമയുടെ അപസാനം എന്താണ്?

ലവൻ: പുരന്മാതണ്ണക്കിത്തതീത്ത അപവാദംകാണ്ട് വല്ലാതെ വ്യസനിച്ച രാജാവിനാൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു. പ്രസവവേദന സമീപിച്ചുമിരിക്കുന്ന ദേവയജന സംഭവയായ സീതാദേവിയെ എകാക്കിനിക്കായിട്ടു കാട്ടിൽ പരിത്യജിച്ച ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുവന്ന എന്നാണ്.

കൗസല്യ: ഹാ! വത്സ, മുഖ്യചന്ദ്രമാവി, എകാക്കിനിയായ നിശ്ചൽ പൂജ്യംപോലെ കോമളമായ ശരീരത്തിനു ദൈവദ്വർപ്പിലാസംകാണ്ട് ഇപ്പോഴണ്ഡായിട്ടുള്ള പരിശാമമെന്താണ്?

ജനകൻ: ഹാ! ഹാ! വത്രേ,
 അന്നനാനാമതു ഷേഖാരമാം പരിഭ്രാം
 പ്രാപിച്ചു നീ തഷ്ടുഹായ്
 പിന്നീടാ പ്രസവത്തിലുള്ളാൽ മഹാ—
 ദൃംവത്തിനാലാത്തയായ്
 മുനിൽ ചപ്പുലി സിംഹമെമനിവയണ—
 തൈരീഴം വിധി ഭീതി ശാ—
 ക്ഷേമനത്തനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുനടന്ന
 രോദിച്ചിരിക്കും ദ്രശ്യം.

23

ലവൻ: (അങ്ങയതിയോട്) ആണും! ഇവരാണാം?
 അങ്ങയതി: ഇവർ കൂസല്യയാണ്, ഇദ്ദേഹം ജനക
 നാണ്.
 (ലവൻ ബഹുമാനണ്ണുകൊടുക്കാൻകൂടുതൽ നോക്കുന്നു.)
 ജനകൻ: അശേഹാ! ദുർബ്യുലികളായ പഞ്ചനാത്തട ദ്രം
 യ്യാദി! അശേഹാ! രാമരാജാവിന്റെ സാഹസപ്രവൃത്തി!

ഉർക്കാവിൽ ഷേഖാരവജ്ഞപ്രഹരസദ്ധമീ
 ദൃംവമോത്രാത്തിരിക്കും
 മൾക്കുാധാനിക്കിത്തത്രേ സമയമെരിയുവാൻ
 ചാപശാപങ്ങൾകൊണ്ടം;
 കൂസല്യ: (പേടിച്ചു വിറച്ചുകൊണ്ട്) ശ്രവതി, രക്ഷി
 ക്കേണ രക്ഷിക്കേണ! കോപിച്ചിരിക്കുന്ന രാജംഷിയെ
 പ്രസാദിപ്പിക്കേണ!

ലവൻ:

പ്രായേണ മാനിക്കർമ്മന്മൂവമാനലേശം
 പ്രാപിക്കിലിഞ്ഞിനെ ഭവിപ്പിതു സന്ധ്യാഹം;

അതും:

പാരിന്നധീശ, തവ നാദനന്മല്ല രാമൻ,
പാവങ്ങൾ പണ്ഠരവെങ്ങം പരിപാല്യരല്ലോ? 24

ജനകൻ:

ആ രണ്ടും ഞോൻ ക്ഷമിച്ചേൻ രഘുവരനി, ലവൻ
മൽസുതൻ തന്നെയല്ലോ;
പണ്ഠരഹാരിൽ ദ്വിജസ്ത്രീവികലശിത്രംമഹാ-
വുദ്ധരോച്ഛ്വല്ലതാനം. 25

ചരിലകട്ടികൾ:(സംഗ്രഹത്തോടുള്ളി പ്രവേശിച്ച്) കമാരി
കുതിര, കുതിര, എന്ന് ഒരു ജിള്ല നാട്ടിലുണ്ടെനെ
കേൾക്കുന്നില്ലോ? ഇപ്പോഴിതിനെ തന്ത്രം പ്രത്യക്ഷ
മായിട്ടു കണ്ടു.

ലവൻ: കുതിരയെക്കറിച്ചു യാഗവിധിയിൽ പത്രപാം
പ്രകരണാത്തിലും യുദ്ധവിധിയിലും പറഞ്ഞിട്ടിട്ടുണ്ടോ?
ഈതു എങ്ങിനെയും കാണാൻ, പറയുവിന്.

കട്ടികൾ: കേൾക്കു,

പിന്നിൽ തുഞ്ഞുന വാലുണ്ടതിവലുതതിനെ—
സ്ഥാപ്തനേരത്തുമാട്ടും,
നന്നാദ്വീർഘ്യം കഴുതെന്തനാറി, കതിന കള-
ബെണ്ണിയാൽ നാലുതനെ,
തിന്നന്ന പുല്ലിനെന്താൻ, പുനരതു കളയും
വിഷ്ണു മാന്ത്രികളും
ചൊന്നാലാവില്ല, മുരത്തെവിധിലതു പോ—
കന നാം പോക, വാ വാ. 26

(എന്ന് അടുത്തുചെന്ന് കൈകളേയും തോലിനേയും
പിടിച്ചുവലിക്കുന്ന.)

ലവൻ: (കൗതുകോപരോധവിന്യാസങ്ങോടുള്ളി) ആയ്യ

നാരേ, നോക്കവിൻ നോക്കവിൻ! ഇവരിൽ എന്ന
പുടിച്ചുകൊണ്ട് പോകുന്ന. (എൻ വേഗത്തിൽ നട
ക്കുന്ന.)

അത്യന്തിയും ജനകനം: ഉണ്ടി, അതുപരെത്ത സാധിച്ചു
കൊണ്ടു.

കൗസല്യ: ഭഗവതി, തൊനിവെനക്കാണാതെ ജീവിച്ചി
രിക്കുമെന്ന തോന്നുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് കുറെ അദ്ദേഹം
ടു ചെന്ന പോകുന്ന ആയുഷ്മാനന കാണുക.

അത്യന്തി: വേഗത്തിൽ മുരത്തെത്തെത്തിയ ആ വെറിയനെ
എങ്ങിനെ കാണുന്ന സാധിക്കും!

കമ്പുകി: (പ്രവേശിച്ച്) “അറിയേണ്ട കാലമായാൽ
അതു നിങ്ങൾതന്ന അറിയും” എന്നാണ് ഭഗവാൻ
വാല്മീകിമഹർഷി അതളിച്ചെഴുത്തു.

ജനകൻ: ഈതേനേതു അതിഗംഭീരമാണ് ഒരു സംഗതിയാ
യിട്ടു സംഭവിക്കും. ഭഗവതി അത്യന്തി, സവി കൗസ
ലേഡ്, ആയ്യു മുഖ്യം, നോംതനെ ചെന്ന ഭഗവാനായ
വാല്മീകിരീയ കാണുക.

(പുഡ്യമാരെല്ലാം പോയി.)

കട്ടികൾ: ക്ഷമാര! ആ ആയുരുത്തെത്ത കണ്ണാലും!

ലവൻ: എന്ന കണ്ട്, ഈതു് അന്വേദനയെത്തിനള്ളു കുതിര
തന്നെയാണെന്നു് അറികയും ചെയ്തു.

കട്ടികൾ: അതെങ്ങിനെ അറിഞ്ഞു?

ലവൻ: എടോ വിഘ്നികളേ! നിങ്ങളും അശ്വഫേയപ്രകര
ണം പഠിച്ചിട്ടണ്ടല്ലോ. എറു കവചധാരികളും എറു
ദണ്ഡധാരികളും എറു തൃണീരധാരികളും രക്ഷകനാരാ
യിരിക്കേണ്ടുമെന്നു് അതിൽ പരബ്രഹ്മാലുംതോക്കുന്ന,
ഒല്ല? ഈ ദൈവന്യങ്ങളും ആ സംഖ്യയോട് ഭയാജിച്ചു

ണ്ണോ കാണപ്പെടുന്നതു്. ഞാൻ പറഞ്ഞത്തിൽ വി
ശ്രാസ്മീഡ്യോക്കിൽ ചെന്ന ചോദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.
കൂടികൾ: ഹോ! ഹോ! അള്ളുകളാൽ ചുറരപ്പെട്ടിങ്ങിനെ
സഖ്യരിക്കുന്ന ഈ കത്തിര എന്തിനുള്ളതാണോ?

ലവൻ: (ആഗ്രഹത്തേടുക്കുടി അത്യന്തരം) അഹോ അ
ശ്രമേധമെന്നതു്, വിശ്രദിജയികളായ ക്ഷത്രിയരാ
തട ഉജ്ജസ്പലമായിട്ടുള്ളതും സകല ക്ഷത്രിയരാ
ക്കം പരിഭ്രഹ്മത നൽകുന്നതും അയ ഉൽക്കഷ്ഠത
ഉരച്ചുനോക്കുവാനുള്ള ഒര നികഷ്മാണം.

(അണിയരയിൽ)

ഈയശ്രമേഴ്ജ്ജവന്തില്ലമേകവീര—

നാജുള്ള പാർത്തിമുവവംശവിനാശകൻറ

സപീയം ജയക്കാടിയതാ, സ്ഥാവാ സപവീച്ചും

ഭ്രയഃ പരത്തുവതിനുള്ള പരസ്യമന്ത്രം.

27

ലവൻ: (വ്യമയോടുകൂടിയവനെന്നപോലെ) അഹോ!
കോപാശിരു ജപലിപ്പിക്കുന്ന അക്ഷരങ്ങൾ!

കൂടികൾ: എന്തു പരയട്ട, കമാറൻ ബുദ്ധിമാസ്തകനു.

ലവൻ: എന്നോ എന്നോ, ഭ്രമിയിൽ ക്ഷത്രിയരാറില്ലാതെ
യായോ? എന്താണോ നിങ്ങളിൽ ലോഷിക്കുന്നതു്?

(അണിയരയിൽ)

അരേ! മഹാരാജാവിനെതിരായി ക്ഷത്രിയരാരെ
വിടെ?

ലവൻ: ചരീ, കമയില്ലാത്തവരേ!

ലോകത്തിലാ റൂപതി താനൊരു വീരനെങ്കി—

ലാകട്ട ടീഷണിയിത്തെന്നിരു തുസുമോ ഞാൻ?

ഹാ കഷ്ടമെന്തിന മുമാ പറയുന്ന, ചെന്ന
വേഗത്തിലക്കാടിയെയിൽക്കു ഹരിച്ചിട്ടേൻ. 28

എഡോ കമാരന്നാരേ! കല്ലുട്ടത്തറിഞ്ഞു് ഈ കാതിര
യെ ഇന്നോട്ടു തിരികവീം. സാധ്യവായ ഇതു നമ്മുടെ
മാൻകൂട്ടത്തിൽ ചേന്ന സഭവരിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ങ്ങൾ പുതിയവൻ: (ആധാരത്താട്ടം ഗവ്രോട്ടംകൂടി പ്രവേശി
ച്ച്) അരീ! എന്തു ചാപല്പും കാണിക്കുന്നു? നീയെന്താ
ണ പരിഞ്ഞത്തു്? നിന്ത്യനാൽ ക്ഷമയില്ലാത്തവതമാ
കുന്ന സൈനികരാർ! ഗവ്രത്താട്ടകൂടിയുള്ള വാക്ക്
ങ്ങൾ ശീതുവിശ്വിസിയായിരുന്നാലും അവർ സഹിക്കുന്ന
ലി. ചാപപാണിയായിരിക്കുന്ന രാജക്കമാരൻ ചട്ട
ങ്കതു സാമ്യദാന്തരായ അരബ്യപുരുംഭാഗംഡൈ കൂതുക
ത്തോട്ടകൂടി ദർശിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം
ഇവിടെ എന്തുന്നതിനു മുമ്പു ഇന്ത വുക്ഷദാളുടെ ഇട
യിൽക്കൂടി വേഗത്തിലോടിക്കൊണ്ടവീം.

കൂടികൾ: കമാര! നമുക്കും കൈത്തിര വേണ്ട. കമാരന്നു
നേരെ ശസ്ത്രങ്ങളിലക്കിരക്കാണ്ടു സൈനികരാർ കല
ശത്രു കൂടുന്നു. ആന്തുമപദം കാരെ ദുരത്തിലുമാണ്.
അന്തുകൊണ്ടു വരു, നമുക്കു മാഞ്ചാട്ടമായിട്ട് ഇവിടെ
നിന്നു് ഓടിക്കുള്ളയാം.

ലവൻ: (ചീരിച്ചുകൊണ്ട്) ശസ്ത്രങ്ങളിലക്കിയാലെന്താ
ണു്? (വില്പിൽ ഞാണു കെട്ടിക്കൊണ്ട്)

ഒട്ടേറേശലാരമാക്കം ദിവാലിരവമോ—

ഒറ്റഭാഗങ്ങൾ ചുററി—

കെട്ടിട്ടാട്ടന ഞാണാൽ നടവുടനെ വള്ള—

ഞതീക്കമിച്ചാപദണ്ഡം

ചുക്കൊന്നായ് ഗ്രസിപ്പാനലറി രസനയെ—

ദ്വാഖ്യ മുട്ടൻ മട്ടിൽ—

പ്ലൈനാട്ടിപ്പിള്ളക്കം വികടയമരുവെ—

തേതാട നേരായിടട്ട.

29

(എല്ലാവങ്ങം ഉചിതംപോലെ ചുററിനടൻ പോയി.)

‘കൗസല്യാജനകയോഗം’ എന്ന

നാലാമക്കം കഴിഞ്ഞു

അരബ്പാമക്കം

(അംബോധരയിൽ)

ഭോ ഭോ സൈനികമാരേ! നമുക്കാത്രയം ലഭിച്ചു.

യീരൻ സാരമീയാം സുമത്രനടനോ—

ടീക്കന വാഹനങ്ങളാൽ

പാരം വേഗമിയന്ന തേരതിലിൽ—

നംത്സാഹമുൾക്കൊണ്ടിതാ

പാരിൽ ചക്രമിടാഞ്ഞുടൻ കൊടുമരം

സപ്ലും ചലിച്ചീടവേ

പോതനണ്ണിഹ ചന്ദ്രക്കു പടയിൽ—

പ്ലാലിക്കവാൻ നമ്മലേ.

1

(അനന്തരം സാരമീയായ സുമത്രനാട്ടുട്ടി രമാത്രയന്നായും അ മുദ്രത്സന്നഥനാശസംഘ്രഹണാട്ടുട്ടിയും ചന്ദ്രക്കു പ്രഖ്യാതിക്കുന്നു.)

ചന്ദ്രക്കു: ആഞ്ചു സുമത്ര, ദർശിച്ചാലും!

കാടിച്ചാടിത്തിമഞ്ഞും പടയുടെ നടവിൽ

പണ്പുചുടാറുമൊട്ടോ—

ട്ടാടിക്കൊണ്ടാട്ടു കോപിച്ചുത്തന്നനീറമിയ—

നാളു വക്രതാഭയോട്ടും

കോടിപ്പൂജ്യിച്ചു വില്പിന്തലകളണ്ണയുമാ—

റന്ധു മേമേൽ ചൊരിഞ്ഞും

മുട്ടനു നാലുപാട്ടും മമ ഭാരത ദിച്ച—

കേരുമീ വീരബാലൻ.

2

ആശ്വര്യും, ആശ്വര്യും!

കണ്ണാൽ സൃഷ്ടികൾ ജനിച്ച ശിഞ്ചവോ—
രയന്നുള്ള സദ്ഗോഹമി—
നംബാക്കം മുനിബാലഗ്നേഷ തനീയേ
കുംഭീന്ത്രക്കംഞ്ചേളിൽ
ബണ്ടാക്കാരഭ്യക്കാലുപനി വള്ള—
ത്തത്യുഗ്രബാണങ്ങളുള്ള—
കൊണ്ടുണ്ട് ദൈസന്ധരീരസസികൾ പിള്ള—
നേർക്കന്ന മെ കൗതുകം.

3

സുമന്ത്രൻ: ആയുഷ്മൻ,
മുനാഈൽ ദേവകൾ ദൈത്യരഹനിവര്ദ്ധ—
ക്ഷാത്രുള്ള വീഘ്നത്തിനാൽ
നിന്നെപ്പാലെ വിള്ളണിട്ടുനാ ശിഞ്ചവോ—
മീ വീരനെക്കാണിക്കയാൽ
മുനം കൗശികയാഗരക്ഷയില്ല—
ക്ഷയാര മദ്ധിക്കവാൻ
മിന്നം ചാപമെടുത്ത രാമനെ മന—
ക്ഷാസ്പിൽ സൂര്യിക്കന്ന താൻ.

4

ചന്ദ്രകേതു: ഈ ഒരു കൂട്ടിയെ എതിക്കുവാൻ വളരെ
പ്രേമക്കുടി പൂരപ്പട്ടിരിക്കുന്ന ഏന്നുള്ളതുകൊണ്ട്
എൻ്റെ മനസ്സു ലജ്ജിക്കുന്നു.
പോരിന്നതാഡമോടെനി പടകൾ കരമതിൽ
ഓലാരശസ്ത്രങ്ങൾ മിന്നി—
ചൂരാവത്താൻ മുഴങ്ങും കനകമണികളാ—
ടുന തേർക്കുട്ടമോടു—
മാരിയൈഡാപും മദത്തെത്തൂരിയുമൊത കരി—
ക്ഷാറുമായാൽ ചെന്നി—
ടുങ്ങം സംഹരാഞ്ചമില്ലാതെത്താട ശിഞ്ചവെ വള്ള—
ഞതീംിനാരെറു കഷ്ടം!

5

സുമഗ്രൻ: വസ, ഈവരെല്ലാം ഒന്നിച്ചുകൂട്ടിട്ടതെന ഈവ
നേന്താണ്? പിന്നു ഓറയ്യായാലോ!

ചന്ദ്രകേതു: ആയു, വേഗത്തിലോടിക്കുക. ഈവൻ നമ്മുടെ
അശ്രൂതജീവന്മാരെ വല്ലാതെ മദ്ദിച്ചുതുടങ്ങിയിരിക്കു
നുവില്ലാ. എങ്ങിനെന്നെന്നുണ്ടാൽ,

പേടിച്ചുദിഗ്രിഹാന്തരത്തിലലറ്റം

കംഡിഗ്രൈക്ക്ലീനേഡുള്ളിലെ—

കൂട്ടിദ്ദുന്നടിഡിഡിലാഷമിന്തുള്ളണനാ—

ദത്താൽ തകത്തില്ലിന്തു—

ബാച്ചം സേലാരകബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു—

ആയും തകക്കൻ തന്നെ വാ—

യാട്ടുവോള്ളതിങ്ങംവിധം ഭൂതമറ്റ—

രത്തിപ്പാരിൽ വീഴ്ത്തിനിതാ.

6

സുമഗ്രൻ: (ആത്മഗതം) ഇങ്ങിനെയുള്ളവനോടുകൂടി
ദ്രവ്യപ്പുലം ചെയ്യുന്നതിനു വസ ചന്ദ്രകേതുവിനെ
ഞാനെന്നുണ്ടിനെ അനവദിക്കേണ്ടു? (ആലോച്ചിച്ച്)
അമ്പവാ, ഈക്ഷ്യാക്രമം ചെയ്യാൻ വളരെ വുലന്നേണ്ട
ഞാൻ? യുദ്ധം നേരിട്ടുകയും ചെയ്തു. ഈനി വേറെയെ
നൊണ ശത്രീ!

ചന്ദ്രകേതു: (വിന്റുയലജ്ജാസംഭൂതമ്മാരോടുകൂടി) ചരീ!
എന്തു ദൈവന്മാരു നാലുഭാഗത്തും പിന്തിരിഞ്ഞോ
ടിപ്പോയി.

സുമഗ്രൻ: (രമവേഗത്തെ നടിച്ച്) വസ, ആ വീരനി
താ സംസാരിച്ചാൽ കേൾക്കേതുക്കു സമീപത്തീ
ലായി.

ചന്ദ്രകേതു: (ബാമ്പുകേടു നടിച്ച്) ആയു, ഈദ്ദേഹത്തിന്റെ
പേരെന്നെന്നാണ് ആവ്യാധകമാർ പരഞ്ഞത്രു്?

സുമത്രൻ: വത്സ, ലവഗനനാണ്.

ചന്ദ്രകേതു:

വീരാഗ്രേശര, ഫേ ലവ,
പോരാട്ടനെന്തു മന ഭാരാടായു്?
പോരിന ഞാരണിവിട—
പ്രാരിക തേജസ്സു തേജസി ശമിക്കം.

7

സുമത്രൻ: ക്ഷമാരാ! നോക്ക നോക്ക,

പൈട്ടുന്നശ്ശു വിളിക്കയാൽ തവ ഭേ—
ശ്രൂട്ടെത്ത മർദ്ദിപ്പുതും
വിട്ടിട്ടാട്ട ഗളം തിരിച്ചുടനിതാ
നോക്കനു വീരാർഭകൾ
കട്ടിക്കേസരി കംഭികംഭപടലം
ഗരുംണ താധിച്ചുടൻ—
പൊട്ടിക്കുന്നാളവംബുരത്തിലിടികേ—
ട്ടാന്നങ്ങുനോക്കംവിയം.

8

(അനന്തരം ഗ്രൂപ്പേതാട്ടുടി വേഗത്തിൽ നടന്നകൊണ്ടു് ലവൻ
പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ലവൻ: നല്ലതു രാജപുത്ര, നല്ലതു്! സത്യമായിട്ടും അങ്ങു്
ഇക്ഷ്പാക്കവംശരതീൽ ജനിച്ച ആർത്തനെ. അതിനാ
ലിതാ ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

(അണിയരയിൽ വലിയ കൊല്ലാഹലം)

ലവൻ: (ആവേഗത്തോട്ടുടി തിരിഞ്ഞുനോക്കിയിട്ടു്)
ഈപ്പോൾത്തനെ തോറോട്ടിയ സേനാപതികൾ പി
നേയും ഗരുംതാൽ തിരിച്ചുവന്ന യുദ്ധത്തിനായിട്ടു്
എൻ്റെ പിന്നാലുക്കുന്നവോ? ചരീ, എന്തൊരു കമ്മ
യില്ലാത്തവരാണിവൻ!

പാരല്ലുടം നട്ടുംപെടി പടകൾ മുഴ— .
 കീഴുമിശ്രലൂരഞ്ചോലാഷം
 പാരാതേൻ ക്രൂയതീയുജ്ജപ്പലനശിവകളാൽ
 നഷ്ടമാക്കട്ടയിപ്പോൾ,
 പാരം ദൈവങ്ങൾ മുട്ടുകളുകിയ സ്വയവാ—
 വഹനിയാൽ കല്പകാലേ
 ഞ്ചോരം കാറേറ്റു കീഴുമേൽ മരിയുമുദയിതെൻ
 വാരിപുരങ്ങൾപോലെ.

9

(എന്ന് ബാടിനടക്കണ്ണ.)

ചന്ദ്രകേരു: ഷേ ഷേ, കമാര!

അത്യാശ്വര്യത്തെ നല്ലും തവ ഗ്രണമതിനാൽ
 പ്രീതി വല്ലിക്കമുലം
 സത്യം നീരെയെൻ സവാവായ് പ്രിയസവ, മമ സ—
 റ്റസപ്പും നിന്നെന്നയല്ലാ
 ഇത്മം നീരെയന്തിനായ് നിന്നപ്പടയോടു കലഹി—
 ക്കണു? നിന്ന് വീണ്ടുംപ്രം
 പ്രത്യക്ഷഭ്രതിൽ പരീക്ഷിപ്പുതിനു നികഷ്മാ—
 യുണ്ടിതാ ചന്ദ്രകേരു.

10

ലവൻ: (സന്തോഷത്തോടും സംശ്രദ്ധത്തോടും തിരിഞ്ഞതിട്ട്)
 അഞ്ചോ! മരഡാനഭാവനായ സൃഷ്ടുക്കലക്കമാരൻനു വീര
 വാദപ്രയോഗം പ്രസന്നമായും കംിനമായുമിരിക്കണു.
 അതിനാൽ ഇവർ പോകട്ട. ഇദ്ദോഹത്തിനെത്തന്നെ
 ഒന്ന് സമ്മാനിക്കാം.

(ചിന്നമും അണ്ണിയറയിൽ കൊല്ലാഹലം)

ലവൻ: (ക്രൂയത്തോടും വെറുപ്പോടുംകൂടി) ആഃ കൂടും
 കൂടും ഇവർ വീരസംവാദം ചെയ്യുന്നതിനു വിജ്ഞ

മുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് എറനാ ചീതയാക്കുന്നു. (അവയെ
ടെ നോരെ ചെല്ലുന്നു.)

ചാറുകേരു: ആയു, നോക്കു! ഇതു കാണുണ്ടതാണ്.

സൈപരം ചാപമെടുത്തു ഭംഗിയില്ല—

കാരത്തിനാൽ നോക്കിയെൻ്റെ

നേരിട്ടം ഭേദരാത്തു പിന്നിലണ്ണയു—

നേരത്തിലണ്ണോട്ടുമായു

പാരാതോടിനടക്കമിറ്റിയുത്തു ഗുനാ—

സീരെൻറ വില്ലുള്ളതുയു

പേലാരക്കാരതിലണ്ണുമിന്നുമില്ലക്കം

കാരോട്ടു നേരാക്കുമെ.

11

സുമത്രുൻ: കുമാരൻതന്നെയേ അവനെക്കാണുന്നതിനും
ശക്കനാക്കുന്നതും; തോൻ വിന്നുയംകൊണ്ടു കേവലം
പരവർഷനായിത്തീന്നിരിക്കുക്കുന്നു.

ചാറുകേരു: ഹേ ഹേ രാജാക്കന്നാരേ,

മാറിൽ ചാമേംാതരീയം വിലസിന മുദ്രയു—

യേഉടുമേക്കാകിയായി—

പുാരിൽ പാദാതിയാമിറ്റിയുത്തുവിനൊടെതിരായു

സംവ്യയില്ലാത്ത നിങ്ങൾ

ചേരും താതണ്ണുമോട്ടു കരിതുരഗരമാ—

ആധാരായു ചട്ടിട്ടിട്ടു

പോരിന്നായു ചെന്നതോത്താൽ ബഹുക്കവു ഭവാ—

നാക്കുമെന്നല്ലെന്നിക്കും.

12

,ലവൻ: (ക്ഷേഖാദത്തോട്ടുടർന്ന്) ഏ, ഏന്നിരഫലിതു ദയ
യുണ്ടോ? (ആലോച്ചിച്ചിട്ടു്) ഇരിക്കാട്ടു, കാലതാമ
സം വരാതിരിപ്പാനായിട്ടു് ഈ സൈന്യങ്ങളെ

ഇപ്പോൾ ജുംകാസ്സുംകൊന്നട ന്യൂംഡിപ്പിക്കാം. (എന്ന
ധ്യാനം നടക്കിക്കൊണ്ട്)
സുമഗ്രൻഡ്: ഈതെന്താണ്, അകാരണമായിട്ട് നമ്മുടെ
സെസന്യൈറ്റ്സുടെ കോലാഹലം രേമിക്ഷന്റു്?
വവൻ: ഈനി ഈ ഒരു ദൈവപ്രഭവൻറെ സാമർപ്പ്യം എത്രയു
ണ്ടെന്ന നോക്കരെ.

സുമഗ്രൻഡ്: (സംഗ്രഹത്തോടുള്ളി) ഉണ്ടീ, ഈ കമാരൻ
ജുംകാസ്സുത്തെ മഗ്രഫലം പ്രയോഗിച്ചു എന്നനിക്കു
തോന്നുണ്ട്.

ചന്ദ്രകേതു: ഈതിലെത്തു സംശയം?

ഒന്നായ് ഓപ്പൻമുള്ള മിന്നൽപ്പുഭ്യമിതളുമോ—
ത്രിലഗ്രേജ്യലുമുഹം

തന്നേ ചീസിത്രുറക്കം മിചികളിലഫലേ—
കന്ന നോക്കുന്നുനേരം;

എന്നല്ലെന്നുംസെസന്യൈരെല്ലാമിത്രപൊഴതിളക്കാ—
തന്ത്ര ചിത്രങ്ങൾപോലെ—

തന്നേ നീക്കുന്ന പാത്താൽ നീയതമിൽ മറ്റാ—
ജുംകാസ്സുപ്രഭാവം.

13

ആശവന്നുമായുള്ളു!

തിന്തിപ്പാതാളമല്ലേയു നീറയുമിതളിനം
തിള്ളമായ് ദീഡ്സി ശേഖേൻ

പൊണ്ടീട്ടും പിച്ചളിയും സദ്ധനാരിഥിയ—
നീട്ടുമിജ്ജുംകാസ്സും

തിന്തുന്ന ശേഖാരശേഖാരപ്പള്ളുപവനനേ—
ററാശു പൊട്ടിത്തരിക്കും

മിന്നല്ലാർ ചേൻ വിസ്യുക്കോട്ടുമടിനീരപോ—
ലന്തരീക്ഷത്തിലെങ്ങും.

14

സുമത്രൻ: എന്നാൽ ഈവന ജൂംഭകാസ്തുങ്കൾ സില്വി
ച്ചിട്ടുള്ളതാരിൽനിന്നായിരിക്കും?

ചന്ദ്രകേതു: ഭഗവാൻ വാല്മീകിയിൽനിന്നാണെന്ന താൻ
വിചാരിക്കുന്നു.

സുമത്രൻ: അദ്ദേഹത്തിനും അസുഖങ്ങളിൽ പരിചയമി
ല്ല; ജൂംഭകാസ്തുങ്കളിൽ വിശ്രഷിച്ചും. ഏതുകൊണ്ട്
നാൽ,

മുന്നമിവയെക്കുംശാശ്രൂ
തനേ സ്വഞ്ചിച്ചു കൂശിക്കേണകി,
പിന്നുംഡിവയാവഴിക്കായ്
വനു വസിക്കുന്ന രാഘവേങ്കൽ.

15

ചന്ദ്രകേതു: സതപ്രഗംഭത്താലേറ്റവും വല്ലിച്ചുംബിരിക്കുന്ന
തത്പര്യകാശമുള്ളവരും മന്ത്രജ്ഞത്തുമായ മറ്റു
യോഗ്യതാർക്കും സ്വയമായിട്ടിരു ലഭിച്ചുക്കാം.

സുമത്രൻ: ഉണ്ണീ, ജാഗ്രതയോച്ചുടക്കിയിരിക്കും; ആ വീര
നിതാ വന്നപോയി.

കമാരനാർ: (അനേകാന്ത്യം) അഹോ കമാരൻ പ്രീയദർ
നന്തരനെ. (സ്നേഹാനന്ദരാഗങ്ങളോച്ചുടക്കി നോക്കീക്കു്)

മുന്നാം ജീവനത്തെത്തിൽ ദ്രശ്യപരിചയമു—
ബാധയെന്നോ, സത്ത്വഗമാതാൽ
തോന്നീടും പ്രീതിയോ, കണ്ണല്ലവുടനെയുഡി—
ചുരുളുംബാസക്തിതാനോ,
ഇന്നേതും ഒദ്ദവഗത്യാ മമ പുനരീവി—
ബ്ലാത്ത സംബന്ധമോ,യെൻ
മുന്നാംക്കണ്ണാതനേരത്തിവനെ മമ മന—
സ്നേഹാംവൈക്കുന്നിതെന്നോ.

16

സുമത്രൻ: ഒരാൾക്കു മറ്റാരാളിൽ രസമയിയായ പ്രീതി യണ്ണാക്കന്നതു പ്രായേണ ലോകസപ്താവമാണ്. ഈതീ നെയാക്കന്ന ലൗകികന്നാർ താരാമെമ്മതുക്കുമെന്നും ചക്ഷു രാഗമെന്നും പറയുന്നതു്. ഈതു ഹേതുക്കുടാതെ ഉണ്ണാക്കുന്നതും ഇന്നവിധമെന്ന നിശ്ചയിപ്പാൻ പാടില്ലാത്തതു മായ ഒരു പ്രണയമെന്ന വിചാരിച്ചുവരുന്നു.

നിശ്ചാരങ്ങും സ്നേഹമഹോ ഭവിച്ചാൽ
നിശ്ചില്ലേതിത്താനുമതിനുനേരേ;
ഉർക്കാവിൽ മക്കണ്ണരൈയാഞ്ഞു ചെത്തു
കോക്കനിതാ പ്രേമമതായ തന്തു. 17

കമാരനാർ: (അരന്നോന്തും ഉദ്ദേശിച്ചു്)
മിന്നും നിക്കലരത്നമൊത്ത മുട്ടവാ—
മിശ്ചാലകൾത്തന്നീരു മെയു്—
തന്നിൽ ഐലാരാരണ്ണരൈഞ്ഞിനെ മടി—
ചീടാതയയ്യേണ്ട ഏതാൻ?
മുന്നിൽക്കണ്ണളവികമാരുനെ മുജാ—
ചെന്നൊന്നു പൂഛിട്ടവാ—
നെന്നാശ്ചുനെന്നാൽ വാഞ്ചരകാണ്ടു ചുള്ളകും
തിഞ്ഞുനിതംഗണ്ണളിൽ 18
എന്തുചെയ്യാം?

പാരം ഗർഭിച്ചിരിക്കുന്നിവനൊടു ഗതിയെ—
നെന്തുമല്ലാതെ, യിന്നീ—
വീരൻ നേരിട്ടയയ്യാതെതാൽ ശരമതിനാൽ
പിന്നെയെന്തുള്ളു കായ്യും?
പോരിനായന്തുമെന്തീടിനിരൈയാഴിയകിലി—
ബ്രാലനെന്നേതാതുമെന്നു?
॥ ശ്രൂരം വീരസപ്താവം നിയതമതു തട—
ക്കുന്ന വേഴ്ക്കുമത്തെ.

സുമത്രൻ: (ലവനെ നോക്കീടു കണ്ണിരോടുള്ള അത്ത ശത്രം) മന്ദ്യേ! നീയെന്താണ് വേരെ വീഡിന്തിൽ ശൈക്ഷണ്ണന്തു്?

നീനാഗ്രഹത്തിന്നുടെ വിത്തിനെത്താൻ

മുന്നെന നശിപ്പിച്ചുകളഞ്ഞു ഏറവും;

എന്നും നശിപ്പിച്ചുതാൽ വള്ളിയിക്കൽ

പിന്നെ പ്രസൂനം കമ്മും ഭവിക്കും?

AN: റൂട്ട്^{നാട്}

20

ചന്ദ്രകേതു: ആയുസുമത്രു! ഞാൻ തേരീൽനിന്നിര ഞേനാ.

സുമത്രൻ: എന്തു കാരണാന്താൻ?

ചന്ദ്രകേതു: അഞ്ചിനെ ചെയ്യാൽ ഈ വീരപുത്രഷനെ ബഹുമാനിച്ചപോലെയായി. എന്ന മാത്രമല്ല, ആയു ക്ഷത്രിയയർഷരു പരിപാലിച്ചപോലെയുമായല്ലോ. രമീകൾ പാദചാരികളോടെതിക്കുന്നതു ന്യാജമല്ല നാണല്ലോ ശാന്തിജ്ഞന്താർ പരയുന്നതും.

സുമത്രൻ: (ആത്മശത്രം) കഴും! ഞാൻ വല്ലാത്ത ഉർജ്ജ തത്തിലക്കപ്പെട്ടു.

ന്യായത്തിനൊത്തൊരു നടപ്പിനെ വേണ്ടെയെന്നായീയുള്ളവൻ പരവത്തെങ്ങിനെ കഴുച്ചിപ്പോൻ?

വയ്യാത്തതായൊരത്തിസാഹസ്രമായ കാഞ്ഞം

ചെയ്യുന്നതിനു പുനരരഞ്ജിനെ സ്ഥാതിക്കാം? 21

ചന്ദ്രകേതു: ഒരുജ്യനാരാധ അച്ചുനാതംകൂടി ധമ്മത്തിൽ സംശയം വരുന്നോൻ പിതാമഹൻറു പ്രീയസവനായ ആയുനോടാണല്ലോ ചോദിക്കുന്നതു്. പിന്നെന്താണ് ആയുനിന്തു ആലോചിക്കുന്നതു്?

സുമത്രൻ: ഓല്ലയോ ആയുഷുൻ, ധമ്മത്തിനു യോജിച്ച തന്നെയാണ് നീംഭിപ്പായപ്പെട്ടതു്.

ഇതു വത്സ! യുദ്ധമതിലുള്ള നീതിതാ,—
നിത്രതന്നെ ശാശ്വതമതായ ധർമ്മവും,
ഇതുതന്നെ സൃഷ്ടകലജാതരാക്കവേ
പതിവായ് നടത്തിയൊരു വീരധർമ്മവും. 22
ചന്ദ്രകേതു: ആയുംനേ വാക്ക് ഉച്ചിതമായിട്ടുള്ളതുനെ.

ഇതിഹാസപൂരാണങ്ങളു—
മതിസത്തായുള്ള ധർമ്മശാസ്ത്രമയ്ക്കും
സൃഷ്ടകലത്തിൻ സ്ഥാതികളു—
മായുന്നല്ലാതെ മററവന്നറിയാം? 23

സുമത്രൻ: (സ്നേഹത്തോടുകൂടി ആലിംഗനംചെയ്തിട്ട്)

വിശ്വാസരനായകനെങ്ങയിച്ചുവരെന്നും
കൊന്നോരു നിന്താതനാ—
മൃഗ്ഗിക്കൈതു ചെറുപ്പമിരപ്പാഴമഹോ
തൽനുനവാം വത്സനം
തീശ്വരം ക്ഷത്രിയവീരധർമ്മതന
പ്രൂഢിക്കുന്നവെന്നാകിലീ—
വിശ്വാം സൃഷ്ടകലം പ്രതിഷ്ഠയെഉഹോ!
പ്രാപിച്ചു ഭാഗ്യത്തിനാൽ. 24

ചന്ദ്രകേതു: (വ്യസനത്തോടുകൂടി)

“പ്രതിഷ്ഠയെന്നിയേ രഹ്യത്തമൻ ഭവിക്കയാലിനി
പ്രതിഷ്ഠയെന്നു ഹന്ത! നാം ജനിച്ച വാഗ്രമായതിൽ?”
ഇതി സൂരിച്ചു മർപ്പിതാക്കളായ മററ മുന്നപേ—
രതിപ്രയാസമോട്ടു ഹന്ത വാണിജനം വിന്നരായ്. 25

സുമത്രൻ: അഹഹ! ചന്ദ്രകേതുവിന്റെ ഈ വാക്കകൾ
എത്യമന്ത്രങ്ങളേ ചേരിക്കുന്നു.

ലവൻ: ആശയമുണ്ടാ! രസം ഇടകലവന്നിരിക്കുന്നു.

നുനം ചങ്ഗോദയത്തിൽ കമുടിനിയത്രപോ—
ലിനിവസ്തനെ വീക്ഷി—
ചുനന്നിക്കുന്ന നേത്രം; പുനരീക്ഷ കരമോ
പോരിനള്ളാറുഹത്താൽ
താനേ തിന്നിത്തിളച്ചീടിന് കൊടിയ മദം
പുണ്ട് ത്യംകാരഭേദം—
ഡ്യൂനം വല്ലിച്ച എണ്ണഭള്ളാൽ നെടിയ ധന—
സ്ഥികലിഷ്ടപ്പെടുന്ന. 26

ചാരുകേരു: (ഇരഞ്ഞുന്നതായി നടിച്ച്) ആയു, സുഖ്യക്കല
തതിൽ ജനിച്ച ചാരുകേരു നമ്മുരിക്കുന്ന.

നൃമന്ത്രം:

കാകാർസമനള്ളവിധൂജ്ജിതമായ് പവിത്ര—
മാകം മഹസ്യജിതമായിവരെട്ട് നിക്കൽ;
ലോകാവനത്തിന് വരാഹമതായ ദേവ—
നേക്കട്ട് വത്സൻ രണേ കശലത്തെ മേരേൽ. 27

എന്ന മാത്രമല്ല,

നിനെ തപ്ത്തകലനാമനായ റവി പാ—
ലിക്കരെ യുദ്ധാക്കണേ,
നന്ദിക്കരെ ഭവാക്കൾ നിന്ന് കലഹ്ര
ആമാൻ വസിഷ്ഠഷ്ഠിയും,
വഹനിത്രാനിലവിശ്വതാർക്ക്ഷ്യബലവും
ചേരെട്ട് നിക്കൽ സപയം,
തന്നീടം തവ രാമലക്ഷ്മണയു—
ജ്ഞാനേലംഖമന്ത്രം ജയം. 28

ലവൻ: കമാര, രമത്തിലിതനാൽത്തന്നെന്നയാണ് അങ്ങ
ല്ല, വളരെ ശ്രാദ്ധയിണ്ടാക്കുന്നത്. ഇതുയാികം ആദരി
ക്കേണ്ണമെന്നില്ല.

ചന്ദ്രകേതു: എന്നാൽ മഹാസംഭാവനായ അഞ്ചും മറ്റൊരു രമ്പത്തെ അലക്കരിക്കു.

ലവൻ: ആയും, രാജക്കമാരനെ തിരികേ രമ്പത്തിൽ കേ രൂക്ക്.

സുമത്രൻ: ചന്ദ്രകേതു പരഞ്ഞത്തിനെ ഉള്ളിയും അനുസരിക്കു.

ലവൻ: ഈ സ്വന്തം ഉപകരണങ്ങളിലെനിക്കെന്താണു് വിചാരിപ്പാൻമുള്ളതു്? എന്നാൽ കാട്ടിലിരിക്കുന്ന തെങ്ങൾ രമ്പത്തിൽ കേരി നടക്കുന്നതിനു ശീലിച്ചിട്ടുള്ള മുളാശ്വരം.

സുമത്രൻ: ഉള്ളി, ശ്രദ്ധത്തിനും മന്ത്രാദിയും ഉചിതമായിട്ടു സംസാരിപ്പാൻ നിനക്കു നല്ലവള്ളിയും അരീയാം. ഈഞ്ചീ നെയ്യുള്ള നിനെനു ഇക്ഷ്യപാക്വംഗജാതനായ രാമഭദ്രൻ കണ്ണുവെക്കിൽ അദ്ദേഹത്തിൻ്റെ ഏദദ്യം നേർഹം കോണ്ടലിഞ്ഞുപോകും.

ലവൻ: ആയും! ആ രാജഷ്ഠി സുജനമാണെന്നു എന്ന കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. (ലജ്ജയോടുള്ളടച്ചി)

എവം യാഗം മുടക്കുന്നാൽ പരിഷയില്ലെൻ്തെന്നു—

പ്രൈരട്ടാരാളില്ല എന്നും,

ഭവിക്കൽ പൂജ്യനാമക്ഷിതിപതിയെയെയവ—

നെനെ മാനിക്കയില്ല?

എന്നാല്ലപ്പെത്തു രക്ഷിപ്പുവരിയു സകല—

ക്ഷമ്പുത്തിയും ചേ—

തെന്നാനാക്ഷപിച്ചവാക്കേൻറെദയമതിൽവികാ—
രത്തയുണ്ടാക്കിയല്ലാം. 20

ചന്ദ്രകേതു: (മനസ്സാണതോടുള്ളടച്ചി) അംഗീക്കിയ പ്രതാ പോലുംപുത്തിൽക്കൂടിയും അംഗങ്ങളും അമർഷമോ?

ലവൻ: അമർപ്പണോ ഇല്ലയോ, അതിരിക്കെട്ട്. ഞാനി തൊന്തര ചോദിച്ചുകൊള്ളുന്നു. രാജാവായ ആ രഘു പതി ശാന്തനാണെന്നാണ് കേളിച്ചുള്ളത്. അദ്ദേഹം ഗ്രീക്കനാളല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രജകളിലും ഗ്രീക്കനാകയില്ല. പിന്നെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു രാഷ്ട്രസ്വാക്ഷരിനെ പറയുന്നതു്?

30

ചോല്ലും മുനീസ്രഹിയ രാഷ്ട്രസ്വാക്ഷ്യമന്നു
വല്ലാത്ത ഭിഖിതവോക്തിയെ രണ്ടിനേയും;
എല്ലാ വിരോധവുമിതികൾ മൂലച്ചിട്ടുണ്ട്
കില്ലില്ല വിത്തമിത്രതാനഗ്രഭത്തിനെല്ലാം.

ഈ കാരണത്താലാകന്ന ഇതിനെ നിന്തിക്കേണ്ടതു്;
എന്നാൽ ഇതിനു വിപരിതമായിട്ടുള്ളതിനെ സൂത്രിക്കായും ചെയ്യും.

31

യീരക്കാരിയ സത്യവും പ്രിയവുമാ—
യുദ്ധാരം വാക്യത്തിനെ—
പ്രാരിശ യേനവിതെന്നു ചൊല്ലുമിതിനും—
പ്രജാം ശ്രദ്ധം സത്ര്യവും;
ചേരും നാല്ലാര കീത്തി, യിപ്പുമവിലം
സിഡിക്കേമെന്നല്ലെന്ന്
കുരങ്ങേണ്ടുമംഗലം കുറിതവും
താനേ നശിക്കം ക്രതം.

സുമത്രൻ: പരിഗ്രാമസ്വഭാവനായ ഈ വാല്ലീകിരി ഷ്യൂൻ ഔഷികളിൽനിന്നും സിഡിച്ച സംസ്ഥാരത്തിനുന്നതുപരമായിട്ടും സംസാരിക്കുന്നു.

ലവൻ: അല്ലയോ ചന്ദ്രക്കേതോ, പിന്നു അഞ്ചേന്താണ് ചോദിച്ചതു്, “അക്കുൻറ പ്രതാപോർക്കർഷത്തിൽ തുടരിയും അഞ്ചു” അമർപ്പമോ” എന്നോ? എന്നാൽ

ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു: ക്ഷാത്രധർമ്മങ്ങൾ ഇന്നിനുവും ഉണ്ടാകാവു എന്ന നിയമിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ?
സുമത്രം: ഈക്ഷപാകവംഗജാതനായ ആ മഹാരാജാവി
നെ നീ അറാക്കയില്ല; അതിനാലുണ്ട് ഈഞ്ചിനെ പറ
യുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അതിപ്രസംഗം മതിയാക്ക.

• ഓൺടില്ലെറ്റി യുധി സൈന്യവിമർശനത്താ—
ലോജസ്പിയേനു വെള്ളിവായരിയിച്ചു സത്യം;
ആ ജാമദഗ്ന്യനെ ജയിച്ചു മഹാകലേവ—
മാക്ഷപവാക്യമുരചെയ്യവതിനർഹന്മണം. 32

ലവൻ: (ചീരിച്ചുംകൊണ്ട്) ആയു! ജാമദഗ്ന്യനെക്കൂടി
ജയിച്ചാളാണ് ആ രാജാവു് എന്ന് എന്താണിതു
ഐലാഷിക്കുന്നത്?

പൊയുല്ലുക്കിഹ വാക്കിലന്നജന—
അൻറൈനൈതെന്നും ശ്രൂതം,
കയ്യിനൈള്ളാൽ വീണ്ണമോ കത്തിയാ—
ലാ ക്ഷത്രിയമാക്കതാൻ;
കയ്യിൽ ശസ്ത്രമെടുത്താരന്നണന്താ—
മാ ജാമദഗ്ന്യൻ രണം
ചെയ്യാതനു ശമീച്ചു, മാനമിതിനാ—
ലാ ക്ഷത്രിയനെന്നതഹോ! 33

ചന്ദ്രകേതു: (കേഷാഭത്തോട്ടുടർന്ന്) ആയു ആയു, ഉത്തരോ
തതരമായി സംസാരിച്ചതു മതി.

എന്നുന്നോ പുത്രതായിരുന്നില്ല മഹാ—
ഗംഭീരനാണിപ്പുമാ,—
നിരോക്കമ്മനി ജാമദഗ്ന്യനമഹോ
നില്ലാരനാക്കുന്നപോൾ!

തിന്തും മംഗലമേകിയേഴു ഭവന—
 സ്വദർശകം ദയംതീര്ത്തുകൊ—
 സണ്ടങ്കും വിഞ്ഞിയ താതപുണ്യചരിതം 34
 കേട്ടിട്ടുമില്ലിപ്പുമാൻ.

ലവൻ: രജുപതിയുടെ ചരിത്രത്തേയും മാഹാത്മ്യത്തേ
 യും ആത്മതന്നെ അറികയില്ല. എന്നാലും കുറച്ചും
 പറവാനാണ്—അല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട.

നന്നല്ല മുഖചരിത്രത്തിൽ വിചാരമത്തു
 വല്ലിപ്പത്തെന്നീന് മുമ്പാ?
 സുസൻനു ഭായ്യേയ ഹനിച്ചിട്ടുമാ റപതി
 സൽക്കീത്തിയുള്ളാൽ മഹാൻ!
 എന്നല്ല പാട്ട് വരയുംത്തിൽ മുന്നടികൾ
 പിൻവെച്ചതും, ചതുരനായ്
 ചെന്നന്ന ബാലിയെ രധിച്ചുാൽ കൗശലവു—
 മാക്കം ജഗത്തിലറിയാം. 35

ചന്ദ്രകേതു: അരു! താതാപവാദംകൊണ്ടു മന്ത്രാദയെ ലം
 ശ്ലിച്ചവനേ, വല്ലാതെ ഗർഭിക്കുന്നവോ?

ലവൻ: അംബേ, എൻ്നു നേരേത്തന്നെ പുരികം വള്ളച്ചു
 നോക്കുന്നവോ?

സുമത്രൻ: രണ്ടുപേക്കം കോപം ജപലിച്ചുപോയി; എ
 നെന്നനാൽ,

പെട്ടുനാള്ക്കുവം കുട്ടമകളെയിള—
 ക്കുന്ന, രക്ഷക്കാർപ്പുലത്തോ—
 ടൊട്ടുപമ്പും വഹിച്ചീടിന മിശീകൾ ചുവ—
 ക്കുന്ന താനേ ക്ഷണാത്തിൽ;

തെററനാട്ടന ചില്ലീപ്പതയുടെ കളിക്കാ—

ണക്കുള്ളിനുവിനും

എൻ: ചുറരിബേദ്ധംഗം പരക്കും സരസിജമതിനും

തുല്യമായും വക്കും.

36

ലവൻ: കമാര, എന്നാൽ വത്ര, യുദ്ധത്തിനു യോഗ്യമായ സ്ഥലത്തേക്കെ ചെല്ലുക.

(എന്ന് ഏല്പാവങ്ങം പോയി.)

‘കമാരവികുമം’ എന്ന അഞ്ചാമകും കഴിഞ്ഞു

ആരാമക്കം

[അനന്തരം വിമംഗത്തിലിരുന്നുകെണ്ട് വിദ്യാധരമന്മാരുടെ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

വിദ്യാധരൻ! അഹോ! അകാരണമായി പ്രചണിക്കലഹര ത്തിനൊരുപ്പട്ട്, ക്ഷാത്രലക്ഷ്മിയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഈ സൗംക്രാതപ്പട്ടം വിക്രാന്തചരിത്രങ്ങൾ ദേവാസുരരാഹരങ്ങളിൽ അത്രവർത്തതാൽ വിഴുവാരാക്കിത്തീക്കനും. എന്തെന്നാൽ പ്രീയേ! നോക്കോക്കു.

ആട്ടം കാണുന്നാകിക്കിണീയണ്ണയണ്ണം—

ക്കാരങ്ങൾ ചേരുംവിധം

കോടിജ്യാക്കട്ടേലാഷമാൻ നെട്ടതാം

.ചാപം വലിച്ചുറവും

ചൂഡാഗ്രങ്ങൾ വിറയ്ക്കുമാറിവത്രൻ

ബാണം ചൊരിഞ്ഞെതവദം

പേടിക്കണവിധമാട്ടമീ രണമഹോ

മുക്കുന്നതേ മേല്ലുമേൽ.

1

വംസിച്ച പോരിലിഹ മംഗളമാളു രണ്ട്

ഡിംഭക്കമൊപ്പുമുളവാക്കവതിനുവേണ്ടി

ഗംഭീരമായിടിയെഞ്ഞാട്ടാത്തിഹ ധുംധുമെന്ന

ജുംഭിച്ചിത്രസർപ്പരമ്പരുന്നിഡിലാഷം.

2

അതുകൊണ്ട് ഇടവിടാതെ വിരിഞ്ഞും മനോഹരങ്ങളായുള്ള സപ്പന്നപത്മങ്ങളുടെ സമൃദ്ധിനുള്ളിടക്കലർന്നു ഭംഗിയുള്ളതും കല്പവുകൾക്കുള്ളേടെ പുതിയ പുന്നെടുക്കുള്ളേടെ പുന്നേന്നുകൊണ്ട് സൗരദ്യുമുള്ളതുമായ പുഞ്ഞവാൺം ഈ വീരരാഹരിൽ പതിക്കേണ്ടി.

വിദ്യാധരി: അഹോ! ഇതെന്നാണ്, പെട്ടുനു മിന്നാൻ
പുന്നതകർക്കൊണ്ട് നിരണ്ടപോലെ ആകാഡാം ക്ഷി
ണത്തിൽ മത്തനിറമായി തീന്തിരിക്കുന്നതു്?

വിദ്യാധരൻ: ഇതെന്നാണീപ്പാർ?

തപശ്ചാവുതന്നേര തിരിയുന്നാൽ ധന്തമല്ലെ

പെട്ടാൽ ചുറുമതണ്ണപ്രഭയോത്ത കാന്ത്യാ

ചുട്ടീട്ടവാൻ ത്യട്ടിൽ വിഷ്ണവമഞ്ചുത്തി

പെട്ടുനു തന്നനിടിലഭ്രഷ്ടി തുറന്നിരിക്കാം. 3

(ആലോച്ചിച്ചു്) ഓ, മനസ്സിലായി. വശനനായ ചാന്ദ
കേരു ആഗ്രഹാന്തുരുത്ത പ്രയോഗിച്ചു. അതിന്റെ
അണിശ്ചിവാസമുഹങ്ങൾ ചിത്രുന്നതാണീതു്. ഇ
പ്പാർ,

കരിഞ്ഞ കേരു ചാമരങ്ങളോടുകൂടിയാൽ പിൻ—

തിരിഞ്ഞപോയിതാ വിമാനമണ്ണബന്ധളാകവേ

എരിഞ്ഞ തീ ധ്രജത്തിലുള്ള കൂടകൾക്കു ക്ഷണം

ചൊരിഞ്ഞവല്ലുള്ള ഭംഗിനല്ലിട്ടുനു തന്നക്ഷണം.

ആശുപ്പത്രം! ചിത്രുനു വജ്രവണ്ണങ്ങൾപോലെ ഭയക
രങ്ങളാം വലിയ തീപ്പാരികളെ പൊട്ടിത്തറിപ്പി
ചുക്കൊണ്ടും ഇടത്തിന്തി ഉയരുന്ന ജ്വാലാമാലകളാൽ
നക്കിക്കൊണ്ടും ഭയകരമായി അണിശ്ചവാൻ വ്യാപി
ചുത്തങ്ങി. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ചുട്ട് എല്ലാം ചിത്രം
കംനമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ എന്തെ ദേഹംകൊ
ണ്ട പ്രിയയെ മരച്ചു വേഗത്തിൽ ദുരത്തു പൊയ്യുള്ള
യാം. (അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നു.)

വിദ്യാധരി: ഭാഗ്യത്താൽ നിക്കുലമായ മുത്തസരംപോ
ലെ ശൈത്യളമായും മനോഹരമായും ദേഹത്തിലെല്ലാം
വ്യാപിച്ചുമിരിക്കുന്ന നാമന്റെ ഇം ശരീരസ്ഫുരം

കൊണ്ടണംബാധ ആനന്ദത്താൽ അല്ലോ കമ്പ്യൂട്ടറ്റുമുള്ള
എൻ്റർ ചുട്ടൊക്കെ നശിച്ചപോയി.

വിദ്യാധരൻ: ആയി, ഞാനേന്നുണ്ടിൽ ചെയ്യു?"
അംഗ്രേഷ്കിൻ,

ങ്ങവന്നടന്നുരാളിൽ സ്നേഹമായാലവന—
ഈളാത് നിൽപ്പമസൗഖ്യവ്യമാധാരിതനെ;
അരികിൽ മതവിജ്ഞാനം ചെയ്യില്ലെങ്കിലുംതാൻ
മനവുമൊരു സുവന്നതാൽതനെ ദൃഢവത്തെ നീക്കും.

വിദ്യാധരി: ഈതാ ഇടതിങ്ങി ഇളക്കിമരിയുന്ന മിന്ത
ക്കാടികളുടെ വിലാസംകാണ്ട് അലംകൃതങ്ങളായും
മദിച്ചമിരിക്കുന്ന മയിലുകളുടെ കണ്ണങ്ങൾപോലെ
ദ്രോഗളുംളായുമിരിക്കുന്ന മോലങ്ങൾ ആകാശത്തി
ലെങ്ങും വ്യാപിക്കുന്നു.

വിദ്യാധരൻ: അയേ, കൂമാരലവൻ പ്രഭ്യാഗിച്ച വദണാ
സുഖതിന്റെ പ്രഭാവമാണിതു്. ഈതാ, ഇടവിടാതെ
വീഴ്ച വാരിധാരാസമുഖങ്ങൾക്കാണ്ട് ആദ്യാഹാ
സും ശമിച്ചപോയി.

വിദ്യാധരി: എനിക്കെ വളരെ സന്തോഷമായി.

വിദ്യാധരൻ: അധികമാണും ദോഷകരംതനെ.
എന്തനും, വലിയ കൊട്ടക്കാറുകൊണ്ട് ഇളക്കി
അതിഗംഭീരമായി ഭോഗിക്കുന്ന മോലങ്ങൾ നിമി
ത്തം വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന കൂരിത്തുകൊണ്ട് നിബിഡ
മായി ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പ്രാണിജാലം ലോക
തെരുവെല്ലും ഒന്നിച്ചു ഭക്ഷിപ്പാനായി തുണിരിക്കുന്ന
ഭയങ്കരമായ സംഹാരങ്ങളെന്റെ കണ്ണത്തിനുള്ളിലുക
പെട്ടുപാലുന്നപോലെയും, പ്രളയകാലത്തിൽ യോഗ
നിന്തുകൊണ്ട് സകലദ്വാരങ്ങളേയും ബന്ധിച്ച മഹാ

വിജ്ഞവിൻ്റെ ഉദരത്തിലകപ്പെട്ടപോലെയും വല്ലാതെ
വിറയ്ക്കുന്ന. നല്ലത്, വസു ചന്ദ്രക്കേതോ, നല്ലത്.
വായവ്യാസ്യത്തെ വേണ്ട ദിക്കിൽത്തന്നെയാണ് അ
ഫോഗിച്ചത്.

പെരുകിയ വാഞ്ചിനാൽ ചെ—
സൊത്തിക്കില്ലടൻ ലയിച്ചു മേലനിര,
പരത്തപ്പശ്ശാനത്താൽ
പരമാത്മാവിൽ പ്രപഞ്ചമത്തുപോലെ. 6

വിദ്യാധരി: നാമ, ഇദ്ദേഹം ആരാണ്? സംഗ്രഹങ്ങളാട്ടുടി പൊങ്ങിച്ച കൈകൊണ്ട് ഉത്തരീയത്തിൻറെ
കൈ തലയെ ഇളക്കിക്കൊണ്ടും ദുരത്തിൽനിന്നുതന്നെ
മധുരവചനങ്ങളാൽ യുദ്ധവ്യാപാരത്തെ പ്രതിശേഷി
ചുകൊണ്ടും ഈ കമാരന്മാരുടെ മല്ലത്തിൽ വിമാന
തെരു ഇറക്കുന്ന.

വിദ്യാധരൻ: (കണ്ണിട്ട്) ഇദ്ദേഹം ശംഖുകനെ സംഹരിച്ച തിരിച്ചുവരുന്ന രഘുപതിയാണ്.

ചാത്രപാഠിയം മഹാപുരാണവാ—
കാകർണ്ണ്യ തദ്ഗണ്യവാൽ
ശ്ലാഹം പോതടനേ വെടിഞ്ഞെ മഹാ—

യീരൻ ലവൻ ശാന്തനായു
വീരൻ ലക്ഷ്മനനുന്നൻ വിന്തനാ—
യീന്നിട്ടിനാൻ സാന്തു,
സൈപ്രരം നദനസംഗമേന റൂപന—

ണാകട്ട സന്ദംഗളും.

7

എന്നാൽ നാം ഇവിടെ പോവുക.
(രണ്ടുപേരും പോയി.)

വിജ്ഞംഭം കഴിഞ്ഞു.

(അനന്തരം രാമനും ലവനും വിനീതനായ ചാരുകേതുവും പ്രവഗിക്കുന്നു.)

രാമൻ: (വിമാനത്തിൽനിന്നിരഞ്ഞിക്കൊണ്ട്)

മനവിന്നടെ കുലത്തിൽ ചാറുനാം ചാറുകേതോ,
തനയ, വരീക വേഗം പൂജ്യ നീ ഗാധമെന്ന
എനപ്പിമമത്രപോലെയുള്ളിത്തമാം നിന്റെ മെയ്യാ—
ലനിശ്ചൈമരിയുമെന്നാൽ ചുട്ട മാറ്റു വത്സ! 8

(എഴുന്നേല്ലിച്ചു് സ്നേഹത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി
ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു്) ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളാൽ അലംകൃത
മുത്തിയായ ഉദ്ധൃതിക്കു കശലമല്ലോ?

ചാരുകേതു: അത്യുത്സവത്തുകൂടിയനും പ്രിയദർഘനമായ ലവ
നീന്റെ ലാഭാദ്യദയംകൊണ്ട് കശലംതന്നെ. അതി
നാൽ, എന്നപ്പോലെയോ എന്നുകൊൾ വിശ്വാശ
മായിട്ടോ, പ്രശ്നസ്നേഹനായ ഈ മഹാവീരനെ പ്രസന്ന
മായ കണ്ണുകൊണ്ട് അച്ചുന്ന് ദർശിക്കേണ്ടതാണെന്നു്
ഞാനറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

രാമൻ: (ലവനെ നോക്കീട്ടു്) ഭാഗ്യത്താലുണ്ടിയുടെ സ്നേഹി
ക്കിന്റെ അതിഗംഭീരാകൃതിയായിരിക്കുന്നു. ഇവൻ,

ഇത്രിലോകപരിരക്ഷ ചെയ്യവതിന്നു—
വേദമുട്ടൽപുണ്ണതോ,
ക്ഷാത്രധന്മുട്ടൽപുണ്ഡ വേദപരിരക്ഷ—
ഞത്തിന തുനിഞ്ഞതോ,
ക്രതുചേന്ന സൗഗ്രാണ്യഘമോ, നിവിലപാട—
വദ്ധംളുടെ പുണ്ഡമോ,
ഗാത്രമീ ഭ്രവനപുണ്യവസ്തുനിവഹം
വഹിച്ചിട്ട വസ്തിപ്പതോ? 9

ലവൻ: അഹോ! പുണ്യങ്ങളായ അനന്തരാവദർശനങ്ങളോ
ടക്കിയ ഈ മഹാപുത്രഷൻ,

അതിഭക്തിസ്നേഹണ്ണളി—
മാര്പാസരുമാന്ത്രയിക്കമാലയമോ
അത്യസ്തക്രഷ്ണം ധന്മരമാ—
രാകാരംപുണ്ടോ പ്രസന്നാമതായ? 10

ആയും!

കണ്ണപ്രോാശിപ്പുമാനെക്കലഹതച്ചി ശമി—
ക്കന്നി, തഗ്രവ്രഹണോ
മണ്ണനു, മാനസത്തിൽ സുവമയരസവും
താഴയും ചേന്നിട്ടു,
ഉണ്ഡായീടുനിതേനോ പരവശതയെനി—
കോക്കിലോ ക്രിയമായി—.
ക്കണ്ഡാം തീത്മണ്ണളിൽപ്പോലൊരു മഹിമ മഹാ—
ഹാരിലും തീത്മമായി. 11

രാമൻ: ഈതെന്താണ്? ഒത്തമിച്ചുതന്നെ ദൃഃവത്തെ നശി
പ്പിക്കകയും എന്തോ ഒരു കാരണത്താലാത്മാവിനെ
സ്നേഹിപ്പിക്കകയും ചെയ്യുന്നു. അമുഖാ സ്നേഹി നി
മിത്തത്തെ അവലംബിച്ചു ഉണ്ഡാക്കു എന്നളളതു പ്രശ്ന
ണിക്കുത്തക്കുത്തല്ല. എന്തെന്നാൽ,

എന്തോ ഷേത്ര മനസ്സിലുള്ളതു എടി—
പ്പിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾ,
പ്രീതിക്കാന്ത്രയമാകയില്ല വെള്ളിയിൽ
കാണുന്ന ധന്മാദികൾ;

ശൈതാംശ്രദ്ധയമാകിലാണു കിനിയു—
 നില്ലേ ശശാങ്കാപലം,
പ്രാതഃ സൃഷ്ടിക്കിലാണു വിടത—
 നില്ലേ സരോജങ്ങളിം?

12

ലവൻ: ചന്ദ്രക്കേതോ, ഇദ്ദേഹം ആരാണ്?

ചന്ദ്രക്കേതു: പ്രിയവശസ്യ, താതപാദനല്ലോ?

ലവൻ: എന്നാൽ ധർമ്മപ്രകാരം എനിക്കും അഞ്ചെന്ത നെ. എത്തുകാണ്ടനാൽ, അഞ്ചെന്തെന പ്രിയവയ സ്വന്നായിട്ടു ചിച്ചാരിക്കുന്നവല്ലോ. എന്നാൽ, നിങ്ങൾ ക്ഷീരപ്രകാരം വിള്ളിക്കേണ്ടവരായിട്ടു നാലുപേരുണ്ടോളോ രാമായണക്കമാപ്തപ്രശ്നരാർ. അവരിൽവെച്ചു് ഇദ്ദേഹം ആരാണ്?

ചന്ദ്രക്കേതു: ജേയുശ്ചതാതപാദന്തെനയന്നറിഞ്ഞതാലും.

ലവൻ: (ഉല്ലാസത്തോടുള്ളി) രഖുനാമനോ? ഭാഗ്യത്താൽ ഈ ദേവനെ കാണ്ണാൻ സംഗതിവന്നതുകൊണ്ട് ഇതൊരു സുദിനംതെനെ. (വിനയക്കൗത്തളങ്ങളാട്ടി നോക്കിട്ട്) താത, വാല്ലീകിരിഷ്യനായ ലവൻ നമ്മുരിക്കുന്നു.

രാമൻ: ആയുശ്വൻ, വത്ര വത്ര. (സ്ന്യേഹത്തോടുള്ളി) ആലിംഗനംചെയ്തിട്ടു് ഉണ്ടാണി, അതിവിനയം മതി മതി. അനേകംപ്രാവശ്യം ശാശ്വതയിട്ടുന്ന ആലിംഗനം ചെയ്യ.

സൈപരം വിടന്ന് നള്ളിനോദ്ദേശപ്രത്യേകമാത്ര
 ചാത്രപരമാർദ്ദവമിയന്ന് തവാംഗസംഗം
 ചൊത്തന ചന്ദ്രയുതചന്ദനധ്യാരപോലെ
 പാരം സുഖാതിശയമിഞ്ഞുളവാക്കിട്ടുന്നു.

13

ലവൻ: (ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തിനു കാരണംതുടാരെ

തനന എന്നെങ്കണ്ണറിച്ചുവിധിയം സ്നേഹമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ മുഖ്യനായ ഞാനോ, അതുകൊരുതേതാളം സംഭവിച്ച ദേഹത്താൽ ഇദ്ദേഹത്തിനെത്തന്നു യാണ് ഭ്രാഹിച്ചതു്. (പ്രകാശം) താതപാദൻ ലവ കീർ ഇപ്പോഴത്തെ അറിവില്ലായു ക്ഷമിക്കണേ! രാമൻ: വഞ്ചൻ എന്തപരാധി ചെയ്തു?

ചന്ദ്രകേതു: അപ്രേരക്ഷകരാർ അച്ചുകീർ പ്രതാപോൽ കഷ്ടത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചതു് കേട്ടിട്ടു് ഇദ്ദേഹം വീരസപാവത്തെക്കാണിച്ചു.

രാമൻ: ഇതു ക്ഷത്രിയന്നലങ്കാരമല്ലോ?

അനൃതാക്കിളി തേജസ്സപുസരമതു സഹി—
ക്കില്ല തേജസ്പാർ നൃനാം,
തനേ സിഖിച്ചതല്ലാതവനടന്നളവാ—
ക്കന്തല്ലിസപബാവം;
നന്നായ് സൗംഗൾ ജപലിക്കുന്നളവു നികുതമാ—
യൈനപോലെന്തുകൊണ്ടാ—
ഞന്യനം സൗംഗ്കാനോപദാനുവുന്ന വമി—
ക്കന്ന തേജോഭരത്തെ?

14

ചന്ദ്രകേതു: താത, ഈ വീരനു് അമംവും ദരംകാരമായിരിക്കുന്നു. അതുമാത്രമല്ല, പ്രിയസ്നേഹിതൻ പ്രയോഗിച്ച ജൂംഡകാന്റു് ഏല്ലാടത്തും ദൈവന്യം നേരി സൂംഡിച്ചുപോയി.

രാമൻ: (നോക്കീട്ടു്) ഉണ്ണി ലവാ, അസൂഡാംഭു സംഹരിക്കി. ചന്ദ്രകേതോ, നീയും ചെന്നു് നേരം പ്രവർത്തിപ്പാൻ കഴിയാതെ ലജ്ജിച്ചുനില്ലെന ദൈവന്യംഭു സമാധാനപ്പെട്ടതു്.

ലവൻ: താതൻറെ കല്പനപോലെ. (എന്ന ധ്യാനം നടീ ക്കുണ്ട്.)

ചന്ദ്രകേതു: അചൂടുന്നെന്നു കല്പനപോലെ. (പോയി.)

ലവൻ: അസും പ്രശ്നാരതമായി.

രാമൻ: വത്സ! പ്രദേശഗിപ്പാനം സംഘരിപ്പാനം മന്ത്ര സ്വാധീനം ഈ അസുങ്ഗങ്ങൾ മന്ത്രപ്രദേശംവഴിയായി സിലബിക്കേണ്ടവയാണ്.

പുരാ കംിനമാം തപസ്സിനെ വിരിഞ്ഞിമുന്പാക്കു—
പുരാതനഗ്രന്ഥക്കൽ ചെയ്യിവിലവേദരക്ഷാത്മമായ്
ഒരായിരമതില്ലരം സമകൾ ചെന്നപിന്ന കണ്ടിതി—
പുരാകൃതികളായ് തപോമയമതാം സപ്രതേജസ്സിനെ.

അനന്തരം ഈ ദിവ്യാസ്തുമന്ത്രത്തെ ഭഗവാൻ കുശാ
സ്രോ ആയിരത്തിലധികം സംവത്സരം ശൈഷ്യനായി
തന്നെ ഭഗവാൻ വിശ്രാമിത്രനൂപദേശിച്ചു; അദേ
ഹം എന്നിക്കം. ഈങ്ങിനെയാണ് ഈ വന്നിട്ടുള്ള
ക്രമം. കുമാരനെ പിന്നെ ഏതു പാരമ്പര്യമനസരിച്ചു
ണം ലഭിച്ചതു് എന്നറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം.
ലവൻ: തെങ്ങൾക്ക് ഈ അസുങ്ഗങ്ങൾ സപ്രതസ്സിലുണ്ട്.

രാമൻ: (വിചാരിച്ചു്) അതുകൂടും മായ പുണ്യപരി
പാകംകൊണ്ടണ്ടായ എന്നോ ഒരു മഹിമയായിരി
ക്കാം. ‘തെങ്ങൾക്ക്’ എന്ന പരംതതിനെന്ന സാര
മെന്താണോ?

ലവൻ: ഇരട്ടപെററുണ്ടായ ഭ്രാതാക്കളുണ്ട് തെങ്ങൾ.

രാമൻ: എന്നാൽ ആ ഉണ്ണി എവിടെ?

(അഥവായിൽ)

പ്രേ ഭാണ്യായന ഭാണ്യായന!

ആയുഷ്മാൻ ലവന്നശ്ശീ ചെയ്യവിതു റണം
 ഭ്രഹ്മൻ ദൈവന്യങ്ങളോ—
 കായിട്ടോ പറയുന്നതെന്തുടന്തേ—
 യെനോ ഭവാൻ സ്ഥാപിതു!
 എന്നാലിന്നധിരാജശ്ശൈമവിലം
 ചെന്നുമിക്കം മുതം,
 മീനം ക്ഷത്രിയശ്ശൈവഹികളുമി—
 നൊന്നായ് രേമിച്ചുട്ടുമേ.

16

രാമൻ:

ആരാണിഴ്വിത്രവിത്രനീലമണിയോ—
 ത്രംഗപ്രഭാചൃഷ്ടനായ്
 ദൈവപരം തന്മാധനികൊണ്ടതനെ ഘൂളകം
 നല്ലുനു മേ മേനിയിൽ;
 പാരം നീലനിരം കലൻ നവമാം
 ധാരാധരം ധീരമാ—
 മാരാവേണ കടവിലാഞ്ഞ മുകളി—
 മുട്ടുത്തത നല്ലും വിധം?

17

ലവൻ: ഈദ്രോഹമാക്കണ ആഞ്ചുനായ ക്ഷരൻ; ഭരതാനുമ
 തതിൽനിന്നു തിരിച്ചുവരികയാണ്.

രാമൻ: (കൗതുകത്തോടുകൂടി) ഉണ്ണീ, ആയുഷ്മാനായ അ
 വനെ ഈണ്ണോട്ടുതനെ വിളിക്കു.

ലവൻ: അഞ്ചിനേതനെന. (എന്ന് ചുററിനടക്കുന.)
 (അനന്തരം കശൻ പ്രവേശിക്കുന.)

ക്ഷരൻ: (അത്ക്രമസന്ദേശബേദം തുടങ്ങുമ്പോടുകൂടി) വില്ലീ
 നെ ആണ്ണുലനം ചെയ്യുകൊണ്ട്)

പുത്രാരാതിക്കപോലും പടയിലഭയസ—
മാനമെപ്പോഴുമേകി—
ഉള്ളിംഗാരദ്ധമിപ്പിപ്പതിനടന്നരിയും
ക്ഷാരുതേജോഗിയോടും
വല്സിക്കം മിറുഗോത്രാത്വവന്നപരെ രണ—
ത്തിനു കിട്ടിടിലിനെന്ന്
കത്തും ശേഖരാസ്യുദ്ധിപ്പിച്ചുട തടവിയ തോ—
ണള്ള വിസ്തിനെന്ന് ഭാഗ്യം.

18

(ബഹുപ്ല്ലി നടക്കന്ന്.)

ശാമൻ: ഈ ക്ഷത്രിയക്കുട്ടിയിൽ മഹത്തായ ഒരു പണ്ട
ഷം കാണുപ്പട്ടനം.

നോട്ടം പുല്ലായ് ഗണിക്കുന്നിൽ സകലജഗത്—
സത്പസാരത്തെ നുനം,
ധാർമ്മാംപുണ്ഡിക്കുപ്പള്ളാത ഗതി ധരയെ—
തതാളും മോഹന തോന്മാ,
കട്ടിക്കാലത്തുപോലും ഗരിരിയോടു സമമാം
ഗൗരവത്തോടുള്ളടച്ചി—

പ്പേരുടെനീണ്ടോടു പോതുനോയ ശിശ്രവിവനാ
വീരമോ ശർഘ്ഘതാനോ?

19

ലവൻ: (അടുത്തുചൊന്ന്) ആയും ജയിക്കുന്നു.

കശൻ: അയുംപുണ്ണൻ, എന്താണു് യുദ്ധം യുദ്ധമെന്നു ഒരു
വത്തമാനം കേട്ടതു്?

ലവൻ: കാരാച്ചുണ്ടായി. അതതു സാരമില്ല. ആയും ഈ
മഹത്തായ ശവുത്തെ വിട്ടു് ഇവിടെ വിനയത്തോടു
കൂടി വത്തിക്കേണ്ടതാണു്.

കശൻ: എന്തിനായിട്ടു്?

ലവൻ: മഹാരാജാവായ രഘുപതിഇവിടെ എഴുന്നള്ളി

ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം നമ്മക്കറിച്ചു സ്നേഹിക്കുന്നു. ആയു എന്ന അട്ടത്തു കാണാനാഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ക്ഷർസ്സ്: (ആലോചപിച്ചു്) വള്ളാങ്ങുമധ്യമ്പരിപാലക നായ ആ രാമാധാരകമാനായകനോ?

ലവൻ: അതേ.

ക്ഷർസ്സ്: ആ മഹാത്മാവിന്റെ പുണ്യദശനം ആഗ ഹിക്കത്തക്കരുതനെന്ന്. ഏന്നാൽ നോം ഏതുവിധത്തി ലുള്ള മന്ത്രാദയെ അനുസരിച്ചാണ് അദ്ദേഹത്തിനെ ചെന്ന കാണ്ണണ്ണതെന്നു ഞാനറിയുന്നില്ല.

ലവൻ: അപ്പുനെ ഏതു പ്രകാരമോ, ഉപചാരംകൊണ്ട് അപ്രകാരംതനെന്.

ക്ഷർസ്സ്: എന്നോ, അതെങ്ങിനെ?

ലവൻ: സുജനാഗ്രഹണ്യനായ ഉംക്കിളാപുത്രൻ ചന്ദ്രകേ ത്ര പ്രിയവധന്യരെന്നു നിലച്ചിൽ ഏനെന്ന അനവ ത്തിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംബവ സ്വഭാവായി ഈ രാജഷ്ഠി നടക്കും ധമ്പതാതൻ തന്നെയാണല്ലോ.

ക്ഷർസ്സ്: ഇപ്പോൾ ക്ഷമരീഖരു നേരിട്ടും വിനയത്തോടു കൂടിയിരിക്കേണ്ണതായി.

ലവൻ: അനഭാവഗാംഡീംഗ്രാതികൾകൊണ്ട് ഉംഹീ കാവുന്ന പലവിധ ലോകോത്തരചരിതാതിരൈങ്ങങ്ങളുള്ള ആ മഹാപുത്രപ്പെന്ന ആയും ദർശിച്ചാലും.

ക്ഷർസ്സ്: (നോക്കീടു്)

വളരെ പ്രസന്നതുപാം
വലിയ വിശ്രിദ്ധപ്രഭാവമത്യാദ്യാം
വന്യൻ രാമാധാരകവി
വാദ്യവിയെ വേണ്ട ദിക്കിലുപയോഗിച്ചു. 20

(അടുത്തചെന്നിട്ട്) താത്, വാല്ലീകിശീഷ്യനായ ക്കർ നമ്മുടിക്കുന്നു.

രാമൻ: ആയുജ്ഞൻ, വത്ര വത്ര.

വാരി നിറങ്ങുള്ള നവ—

ക്കാറിന സമകാന്തിയുള്ള നിൻ കായം

സൈപരം പുൽക്കവതിനായ്

പാരം പ്രീത്യാ കൊതിച്ചിട്ടുന്നേൻ താൻ. 21

(ആലിംഗനംചെയ്യു് ആത്മഗതം) ഈ ബാലകനെ കുറ ഘത്യനായിരിക്കുമോ?

തിങ്ങിദ്ദേഹത്തിൽനിന്നിട്ടിഹ പല വഴിയായ്
ചോന്ന് വാസല്യമോ, ന—

ശ്രംഗം കര്ണ്ണാണ്ഡിവണ്ണം വെളിയിലിഹ വസി—
ക്കന ചെച്തന്യമോ മേ?

ത്രംഗാനദാൽ ദ്രവിച്ചുരൈളാൽ മമ എഡയം—
കൊണ്ടു സ്വശ്ചിച്ചതോ, ത—

നാംഗസ്യർജ്ജനാളാലെന്നുംലിലമുതോഴി—
ക്കനവോധിക്കമാരൻ? 22

ലവൻ: താത്, വെയിലിക്കുറ ചുട്ട ഉള്ളുഹമായിരിക്കുന്നു.

അതുകൊണ്ട് ഈവിടെ സാലവുക്കുത്തണ്ണലിൽ കുറച്ചു
നേരാ താതനെഴുന്നള്ളിയിൽനാലും!

രാമൻ: ഉണ്ണിയുടെ ഈജ്ഞംപോലെ.

(മുലാവങം ചുറിനടന്നിരിക്കുന്നു.)

രാമൻ: (ആത്മഗതം)

ഈതെന്നൊത്ത മഹാത്മതം? വിനയമോച്ചതാനെങ്കിലും
ഗതിസ്ഥിതിയിരിപ്പുതോക്കാൽ സമന്വാദാവന്നേള്ളും
ദ്രുതം ക്കരനമോക്കിലാം ലവനമുണ്ട് സാമ്രാജ്യമെ—
നതിസ്വർഗ്ഗമതായെന്നിക്കരിറ്റു തന്നിട്ടുണ്ടോ!

ഉന്നിത്രാബു് ജമതിനു നല്ല മധുവിൻ
 ബിന്ദുകളാൽ പോലെയും
 മീനം നല്ല മണിക്കു ചാതകിരണ—
 തീട്ടുദിദിലാൽ പോലെയും
 ചീനം കഴതുകകാനിയുള്ള തന്റെ—
 നേരം സപത്രുഭിലുമാം
 സഞ്ചര്യപ്രഭയാൽ വിശിഷ്ടമാരല—
 കാരം ഭവിക്കുന്നതേ.

24

ഇവരിൽ രഘുകുലക്കമാരനാക്കളും ചരായയും ധാരാള
 മായി കാണുന്നു.

താതണ്യം ചന്ദ്ര പാരാവതഗളുസ്തം—
 ശ്രാമളം ചാതഗാത്രം,
 നേരേ നന്നായ് നിരപ്പുള്ള വയവമെത്തിൻ
 സൂന്ധമൊത്തം സയുമം,
 പാരം ശാന്തസപഭാവത്താട്ട മുഹപതി നോ—
 ക്ഷനപോലെ ആനക്കം
 ചേരാതുള്ളോത നോട്ടം, ഘനമധുരമുദം—
 ഗദ്ധപനിക്കൊത്ത ശ്രദ്ധം.

25

(സുക്ഷിച്ചുനോക്കീട്) അയേ! ഇവതെട ആകൃതി
 എൻ്റെ ആകൃതിക്കൊത്തിരീക്കുന്നു. എന്നമാത്രമല്ല,

ക്ഷാന്നിനുനിനീതനെന്റെയും സ് പ്രടത്രം
 സാദ്ധ്യമിശ്രാലരിൽ
 കാണുന്നംഞ്ഞ നല്ലവണ്ണമറിയാം
 സുക്ഷിച്ചു നോക്കീടുകിൽ;

ചേണാൻംരൈള്ളാൽ നുതനാംബുജസമ—

ഗ്രീചേൻം ദോട്ടിക്കമെൻ

പ്രാണപ്രേയസിതൻൻര വക്തമധുനാ

തേനന്നന കാണംവിധം.

26

മുത്തപോലെ ദരദനകാന്തി വിളയാട്ട—

മോശ്ചദളമുദയി—

നോത്തകാൺകിലതുനന, നുനമതുതനന—

ഴിന്തുവണപാശവും,

നേതുയുമെനിയു രക്തനിലനിരമൊത്ത

ചേരന്നാൽ വിധത്തിലാ,—

ണിതുനനനയാൽ ഭേദമെകിലുമിതിനൻര

ഡംഗായത്രതാനഹോ!

27

വാല്ലീകി വസിക്കുന്ന ആ കാട്ടതനനയാണിതു്. ഈവി ദെഹാണല്ലോ പണ്ടു ഭേദവിയെ പരിത്യുജിച്ചതു്. ഈവി തടെ ആകുത്തിയും ഭേദവും ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കകയും ചെയ്യുന്നു. ഏനു മാത്രമല്ല, ജുംഭകാസ്തുങ്ങൾ ഇവക്കു സ്വയമായി പ്രകാശിച്ചുമിരിക്കുന്നു. ഇതിലല്ലും ആലോ ചിപ്പാനണ്ടു്. പണ്ടു ചിത്രദംനസമയത്തിൽ പ്രസം ഗവശാൽ തൊൻ അസുങ്ഗങ്ങളെ അനവദിച്ചിട്ടുണ്ടായി തന്നതു് ക്രസമധിം സഹലമായിത്തുന്നിരിക്കാം. ഈ അസുങ്ഗൾ പാരസ്യംവഴിക്കല്ലാതെ പൂർണ്ണാക്കംപോ ല്ലും സിഡിച്ചിട്ടുള്ളതായി തൊൻ കേട്ടിട്ടപോലുമില്ല. എന്നതിനുള്ള ഈ സുവാതിശയമോ, പല വിചാ രണ്ടൾക്കാണ്ടും ഇളക്കിമറിയുന്ന ഏരുന്നു ആത്മാ വിനെ വിശ്വസിപ്പിക്കകയും ചെയ്യുന്നു. ഭേദവിയുടെ ഗംഗാരം റണ്ടായി പിരിത്തുചുണ്ടായിതന്നതു പ്രായേ ണ തൊനറികയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. (കല്ലുംരോട്ടുടി)

പണ്ടിണ്ടായുള്ള രാഗം പരിചയമതിനാൽ
 പുണ്യമായിട്ടുമന്ത്രം
 കണ്ണടത്താത്തസ്ഥലത്തും ജയത സഹജമാ
 ലജ്ജയാൽ ക്ഷേത്രിലെനും
 ഉണ്ടായീട്ടു മത ഫ്രൈസിയുടെ ജനരം
 തപ്പി ഞാൻ മുമ്പറിഞ്ഞെന്നു
 രണ്ടായിട്ടുള്ള ഗംഗമിൽ പുനരവള്ളം
 തെപ്പുനാൽ ചെന്നറിഞ്ഞാൽ.

28

(കരണ്ടതിട്ട്) എന്നാൽ എത്തെങ്കിലും ഒരു ഉപായ
 വഴിക്കേ ഇവരോടു ചോദിച്ചുകൊണ്ടോ?

ലവൻ: താത! ഇതെന്താണ്,

ഭവനമംഗളമായ ഭവന്നും
 നധനതോധകണ്ണങ്ങൾ നിരഞ്ഞതുഹേർബാ!
 തുഹിനബിന്ദുഗണ്ണങ്ങൾ നിരഞ്ഞതിട്ടം
 നളിനഭംഗി വഹിപ്പുത സാന്ധ്യതം?

29

ക്ഷേരൻ: അയി വത്സ.

സീതാദേവ്യാ വിനാ ശ്രീരഘവരന മഹാ—
 ദൃഃവമല്ലാതെ പാത്രാ—
 ലേതുള്ളു, തോനമരു പ്രിയയുടെ വിരഹേ
 നാടു വൻകാട്ടപോലേ;
 താദുക്കാ സ്നേഹബന്ധം, വിരഹമതതിരീ—
 ല്ലാത്തതാ, സീപ്രകാരം
 ചോദിക്കെന്നു രാമാധാരകമഡഗിയാ—
 തുള്ളാരാർപ്പോലെയുള്ളി!

30

രാമൻ: (ആത്മഗതം) ഇവതെട വാക്കുകൾ എൻ്റെ
 വിചാരമാർഗ്ഗത്തെക്കുനു നില്ക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട്
 ഇനി ചോദിച്ചിട്ടു ഫലമില്ല. ദശമഹ്യമേ, നീയെ

ന്താണാ” അകാരണമായിട്ട് നേരുവംകൊണ്ട് ചണ്ണു
ലമായിരിക്കുന്ന ഒരു വികാരത്തെ വഹിക്കുന്നതു്?
ശോകാവേഗത്തെ എഴുപയത്തിലൊതുക്കവാൻ കഴിയാ-
ങ്ങയാൽ ഞാൻ ഇപ്രകാരം രീതുകൾക്കുംതു് ഒരു
തോന്നതക്കെ സ്ഥിതിയിലായശ്ലോ. ഇരിക്കുടു, ഇതി
നെ മരച്ചുകളയാം. (പ്രകാശം) വസ്തുക്കാരേ, ഭഗവാൻ
വാലുകിയുടെ സർസ്പതീവിലുസമായിട്ടും സൂച്ചവം
ശത്തിരുളു ചരിതവണ്ണനമായിട്ടും ഉള്ള രാമായണമെ-
ന ഒരു പ്രഖ്യാതവാദിക്കുന്ന കേൾക്കുന്നവശ്ലോ. അതി
ലുള്ള കൂതുകംകൊണ്ട് ഏവിടെയെക്കിലും അല്ലോ
കേൾക്കുന്നതിനു ഞാനാറുഹിക്കുന്നു.

ക്ഷണൻ: ആ ഗുന്ധം തുണ്ടർ മുഴുവനും വായിച്ചുകഴിഞ്ഞി
ടില്ലു. ബാലചരിതം അവസാനിക്കുന്ന അഭ്യാസത്തി
ലെ രണ്ടു ദ്രോക്കങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ഓർമ്മയുണ്ട്.

രാമൻ: ഉണ്ണി ചൊല്ലു.

ക്ഷണൻ:

“പ്രക്തുരത്തുവ പ്രിയാ സീതാ രാമസ്യാസീനഹാത്മനഃ
പ്രിയഭാവസ്സു തു തയാ സ്വപ്രഭാജനരേവ വല്ലിതഃ
തമൈവരാമസ്സീതായാഃ പ്രാണേഭ്യാപി പ്രിയാദിവാൺ
എഴും തേവ ജാനാതി പ്രീതിയോഗം പരസ്പരം.”

പ്രേമം സ്വപ്യമായ് തന്നേ
ശ്രീമാൻ രാമനഭിച്ചു ജാനകീയിൽ
അമകളതിനെത്തൻ ഗ്രന്ഥ—
സാമത്മ്യംകൊണ്ടതനു വല്ലതാക്കി. 31

രാമനിലാത്മാവേക്കാർ
പ്രേമമുഡിച്ചു തമൈവ സീതയ്ക്കും

പ്രീതി പാസ്യുരൂപള്ളത്ര

ചേത്രസ്ഥിനു മാത്രമേ ഗ്രഹിക്കാവു.

32

രാമൻ: കഷ്ണം! അതിഭയങ്കരമാകുംവണ്ണം എദയമക്കണ്ണൾ വല്ലാതെ പിളന്റപോകണോ. ഹാ! ദേവി, അന്നത്തെ പ്രീതിയോഗം ഇങ്ങിനെ തന്നെയായിത്തന്നവണ്ണാ. അഹോ! അഹേതുകമായിട്ടുള്ള അവസ്ഥാവ്യത്യാസ തന്ത്രം വിപരിതസ്പഭാവങ്ങളായിട്ട് വ്യസനത്തിലാ യവസാനിക്കുന്ന ഈ സംസാരവൃത്താന്തങ്ങൾ ഏനൊ തപിപ്പിക്കുന്നു.

അന്നത്തെസ്തുവ്യദ്ധിവങ്ങളിലിൽത്തമന—

സ്ത്രീന്നർ യോജിപ്പു, മേറും

നന്നായ് വിപ്രോസ്ഥലം പെതകിയ കുതുകാ—

നദമാന്മാളിയും,

അനേധാന്യപ്രീതിയത്താളുമെവിടെ? മഹാ—

കഷ്ണമീവണ്ണുമായി—

ടിനം വേർപ്പെട്ടപോകാതവരഹ! എഡി ചലി—

ക്കന്നിതിപ്പാപി ജീവൻ.

33

അഹോ കഷ്ണം!

തിരക്കിക്കൊണ്ടെന്നൻ പ്രിയതമയി—

ലോന്നിച്ചടന്തി—

ചുരിക്കേനാരോരോ സുഗ്രണനി—

രയാൽ ചാത്രരമായ്

സുരിപ്പാൻ വയ്യാതുള്ളിംഗം സമ—

യമേതെക്കിലത്രം

സുരിപ്പിച്ച കഷ്ണം എദയമ—

തിലിശ്വാലവചനം.

34

നന്നായ് വേത്രുനി മാറ്റത്തെ ചിലദിവസം
 കൊണ്ടേഹാ തെല്ലു തെല്ലായ്
 മനം മനം മുളച്ചുൻ പ്രിയയുടെ മുല തെ-
 ലുന വിസ്തീർഖമായി
 നന്നായ് പ്രായാദിലാഷപ്രണാശമിവ കല—
 നന്ന കാമാനി ചിത്തം
 തനിൽ സന്ധുസ്ഥമായും പ്രിയയുടെ തനവിൽ
 സന്നമായും വിള്ളേണി.

35

കശൻ: ഗംഗാതീരത്തിലുള്ള ചിത്രകൂടവന്തതിൽ കുന്നിധി
 ക്കേന്മോൻ രജുപതി സീതാദേവിയോടു പരബ്രഹ്മ
 ദ്രോകമാനിയും:

“തപദത്മമിവ വിന്യസ്യപ്രീലാപദ്രായമഗതഃ
 യസ്യായമഭിതഃ ചുരൈഷ്ടഃ പ്രപുഷ്ടഃ ത്രഞ്ചക്കേസരഃ”
 സുമനിരകളെ നന്നായേജുസരം വാരി വഷ്ടി—
 ആമിതസുഷമമോടും മുനിലായ് വെച്ചുപോലെ
 സമതയോടു വിള്ളേണും നല്ലോരിക്കല്ലു കണ്ണാൽ
 സുമുഖി, തവ ശയിപ്പാനുള്ളതാണെന്നും തോന്നം. 36

രാമൻ: (ലജ്ജാസ്തീതയ്ക്കുചവ്യസനങ്ങളോടുള്ളടച്ചി) കമാ
 യില്ലാത്തവരാണല്ലോ കട്ടികൾ. കാട്ടിൽ വസിക്കുന്ന
 വരായാൽ പിന്ന പറയാനോണോ? എം ഒവി, ആ
 കാലത്തുള്ള വിശ്രാസാദികളിൽ സാക്ഷിയായ ആ
 പ്രദേശത്തെ സ്ഥരിക്കുന്നോ? ഹാ, കുശ്ചം! കുശ്ചം!

നന്നായ് ഗംഗയിൽനിന്നു മനമനയും
 കാരേറ്റു നീലാളകം
 ചിന്നമേപാൻ പ്രഥ തെല്ലു തെല്ലു മനയും
 ഫാലേരുവാൽ കാന്തമായ്

ക്ഷീർത്തിരന്നാൽ ഭേദയില്ല കവിളിൽ
കാദ്ദീരമീല്ലുകുല്ലും
ക്ഷീരിന്നത്സവമായ് വിളത്ത് വിലസും
നിൻ വക്രമോക്കന്ന തോൻ.

37

(നൂറ്റിച്ചപ്പോലെയിരുന്ന വ്യസനത്തോട്ടുടർന്ന്) അ
ഹോ ആശ്വയത്രം!

പാരം ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചുഅവിധൗളവായ്
മുനിലുണ്ണനു തോനു—
നേരത്താശ്രാസമല്ലും പ്രീഞ്ജനമൗളവാ—
ക്കനു വേർപ്പാടില്ലും താൻ;
നേരേ കണ്ണോൽ ത്രപം മരയുകിലുലകം
ജീശ്വരമാം കാടതാകം;
നീറുന്നണ്ണനു തോനും എദയമുടനമി—
തതീയിൽ വൈന്തനപ്പോലെ.

38

(അണിയരയിൽ)

ഗ്രീരാമാംബകളോത്തത്തന്യതിയുമാ
വാളുകി വൈദേഹനാ—
മാ രാജഷ്ഠി വസിപ്പുനും ശിശ്രൂരണം
കേട്ടൊരുവും ഭീതരായ്
ഉരത്താനുമമാകയാൽ തപരിതച്ചി—
തതനാരത്തന്നാകില്ലും
പ്പോതന്നു ജായുള്ള മേനീ വളരെ
ക്ഷീരിച്ചിതാ മനമായ്.

39

രാമൻ: ഭഗവാന്മാരായ അതന്യതീവസിപ്പുന്നാൽ അംബ
മായും ജനകനും ഇവിടെത്തന്നെന്നോ? കഷ്ടം! ഇവരെ
എങ്ങിനെയാണ് തോൻ കാണുന്നത്! (വ്യസന
തോട്ടുടർന്ന നോക്കീടു്) അഹരഹ! താതജനകനും

കൂടി ഇവിടെ വന്നിട്ടുള്ളതിനാൽ ഭാഗ്യഹീനനായ ഞാൻ വജ്രാക്കാണ്ട് താഴീതനായി.

ശ്രോദ്ധരം സംഖ്യയമനോത്തതിഫൗമിയലും

ശ്രീവസിഷ്ഠാദ്യരോച്ചം

മകൾക്കളും വിവാഹോത്സവക്കത്തികളും

താത്യോധ്യംഗതത്തെ

ഇക്ക്ലോഡാൽ കണ്ണ ഞാനിപ്പിത്രസവുവമി—

ക്ഷേത്രകാലത്തു കണ്ടം

ദുഃഖാൽ പൊട്ടിത്തറിച്ചില്ലടലുട, നമവാ

രാമനാലെന്തരക്കും!

40

(അംബീയരാധാക്ഷേ)

ക്ഷേ! ക്ഷേ!

നന്നായുള്ളനഭാവമൊന്നു തനവിൽ

ശ്രേഷ്ഠിച്ചകൊണ്ടീവിയം

നന്ന ക്ഷേണിതനാം രഘ്യപ്രവരതനെ—

കണ്ടിട്ട പെട്ടേന്തോ

നിന്നൊന്നാഡിയിലപ്പരനു ജനകൻ

പിന്ന ഗ്രഹിപ്പിക്കയോ—

ലോന്നായ് വന്നശ്രേക്കാണ്ട് മോഹരൂട്ടനേ

പ്രാപിച്ച രാമാംഖമാർ.

41

രാമൻ: ഹാ, താത ജനക! ഹാ, അംഖമാരേ!

ജനകരഘുകലത്തിന് ക്ഷേമസ്വർസപമായി—

ഒന്നപമല്ലാമല്ലാം ചേരന്നാരാ വന്നുവികൽ

കനിവൊക്കെ ലവമില്ലാത്തള്ളാരിപ്പാപിതനോ—
അച്ചിതമിനി നിങ്ങൾക്കുള്ള കാരണ്യപൂരം. 42

ഇവരെ ചെന്ന കാണാക്കതനെ. (എന്ന് എഴുന്നേ
ലുന്ന.)

ക്ഷണിക്കാൻ താതൻ ഇതിലെ ഇതിലേ.

(വ്യസനങ്ഞാട്ടുടി ചുറിനടന്ന് എല്ലാവരും പോയി.)

‘ക്ഷമാരപ്രത്യുഭിജന്താന’മെന്ന ആരാമക്കും കഴിഞ്ഞു

എഴുമക്കം

[അനന്തരം ലക്ഷ്മണൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

ലക്ഷ്മണൻ: ഭോ! ഭേദവാൻ വാല്ലീകിമഹർഷി ഞങ്ങൾ ഒരുക്കുടി നാട്ടിലും നഗരത്തിലും വസിക്കുന്ന ബ്രഹ്മ സാക്ഷത്രിയസമേതയാരായ ജീവന്ത്വത്തെ ക്ഷണിച്ചും, ദേവാസുരത്തിയുള്ളരശനായകരാണോരുക്കുടി നിവിലണ്ണളായ സ്ഥാവരജംഗമഭ്രതസമൃദ്ധാജണ്ണത്വത്തെ തന്റെ പ്രഭാവം കൊണ്ടും, ഇവിടെ വത്തതിയിരിക്കുന്നു. ആയും എന്നാടിന്ത്യിനെ കല്പിച്ചുമിരിക്കുന്നു: “വത്സ ലക്ഷ്മണ, ഭേദവാൻ വാല്ലീകി തന്റെ ക്രതിയെ അപ്പുരസ്യീകരിക്കുന്നു കൊണ്ട് അഭിനയിപ്പിക്കുന്നതു കാണ്ണാനായിട്ട് നമ്മുടെ ക്ഷണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഗംഗാതീരത്തിലുള്ള രംഗസ്ഥാനത്തിങ്കൽ ചെന്ന സാമാജികരാറു യദാ ക്രമം ഇത്രേതണ്ടതാണ്” എന്ന്. അതിനാൽ തൊനിപ്പോൾ മർണ്ണവ്യാമർത്ത്യദായ സകലഭ്രതസമൂഹങ്ങളേയും ഉച്ചിതങ്ങളായ സ്ഥാനങ്ങളിലിലിത്തുകയും ചെയ്യും.

എന്നും നിവാസമിഷ്ട രാജപദാനുമത്തി—
ലെന്നാലുമേവമതിക്ഷുമുനിപ്രത്യേത
നാനായ്‌വഹിച്ചിട്ടുമെന്നാരായുന്നിതാ വരുന്നു—
തൊനാമനാം കവിയിലുള്ളതു ശാരവത്താൽ. 1

രാമൻ: (പ്രവേശിച്ചിട്ട്) വത്സ ലക്ഷ്മണ, നാടകം കാണ്ണാനുള്ളവരെല്ലാം ഇത്തന്നവോ?

ലക്ഷ്മണൻ: ഉള്ള്.

രാമൻ: എന്നാൽ, വത്സനാരായാ ഈ കുറലവഹാരേയും ചന്ദ്രകേതുവിനെപ്പോലെ മാന്യസ്ഥാനത്തിലിരുത്തെ ണടതാണ്.

ലക്ഷ്മണൻ: ആയ്റ്റോ ഈവരില്ലള്ള വാസല്യത്തെ അറി ഞ്ഞു തൊന്ത്രിനെന്തെനെ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈതാണു് വിരീച്ചിട്ടുള്ള രാജാസനം. ഈതിലായ്ക്കിരുന്നാലും.

(രാമൻ ഇരിക്കുന്നു. എല്ലാവത്റു ഇരിക്കുന്നു.)

രാമൻ: എന്നാൽ ആരംഭിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

സൗത്രധാരൻ: (പ്രവേശിച്ചിട്ടു്) ഭോ! ഭോ! ഭോത്തവാദിയായ ഭഗവാൻ വാലുകിടി സ്ഥാവരജംഗമാതുകമായ ജഗത്തിങ്ഗാടാജന്താപിക്കുന്നു: “നോം ദിവ്യചക്ഷുസ്സു കൊണ്ടറിഞ്ഞിട്ടു് കതണാത്മുത്തസ്ത്വങ്ങളുള്ള പരിഗ്രാഹമായ ഒരു ശ്രൂപകം നിന്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. കായ്യശാരവമുള്ളതുകൊണ്ടു് ആതിലെല്ലാവത്റും ശ്രദ്ധവേദം ശണ്ടതാണു്” എന്നു്.

രാമൻ: ഈ പറയുപ്പേട്ടിട്ടുണ്ടു്: “ധർമ്മങ്ങളെ പ്രത്യക്ഷമായിട്ടാണ്ടിട്ടിട്ടുള്ളവരാകുന്ന ദ്രോഷികൾ. ഭഗവാന്നാരായ അവതരണ അമൃതസാരങ്ങളായും സത്പളംപ്രധാനങ്ങളായുള്ളുള്ള പ്രജന്മാനങ്ങൾ പ്രവേശിക്കുന്നതിൽ വല്ല ദിക്കില്ലും തടസ്ഥമണായേക്കുമോ എന്ന ശക്തിപ്പാനി ടയില്ല” എന്നു്.

(ജാണിയറയിൽ)

ഹാ ആയ്യപ്പത്ര, ഹാ കുമാരലക്ഷ്മണ, എകാകിനിയായും ഭാഗ്യഹീനയായും അശ്വരണയായും അരബ്യത്തിൽ പ്രസവവേദന ആരംഭിച്ചുമിരിക്കുന്ന എന്ന ദ്രോഷ്മുഖം ഭക്ഷിപ്പാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഭാഗ്യഹീനയായ ആ തൊന്തിപ്പോൾ ഗംഗയിൽ ദേഹത്തെ ത്യജിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ: (ആത്മഗതം) കഷ്ടം! ഈതനേതാ വേരെ ഒന്നാണ്.

സ്വന്ത്യാരൻ:

ഭ്രാലനാക്കാടിയ കാട്ടിലുടൻ വൈദിഞ്ചത
ഭ്രാതുരിയാം രഘുകലേപരൈയമ്പത്തി
ആപനയായ് പ്രസവവേദനചേപന്നാഡിച്ചു
താപംനിമിത്തമുട്ടം ഗംഗയിലിട്ടിട്ടുണ്ട്.

2

(എന്ന പോയി.)

രാമൻ: ഹാ! ദേവി! ലക്ഷ്മണ, രക്ഷിക്ക.

ലക്ഷ്മണൻ: ആണ്ടു, നാടകമാണിതു.

രാമൻ: ഹാ! ദേവി ദശ്യകാരണ്യവാസപ്രീയസവി, രാമൻ നിമിത്തമല്ലെല്ലാ കഷ്ടാവസ്ഥ വേതിക്കുവന്നതു!

ലക്ഷ്മണൻ: ആണ്ടു, പ്രബന്ധാത്മത്തെ ദർശിച്ചുവല്ല!

രാമൻ: വജ്രഹ്രദയനായ തൊൻ ഇതാ സജ്ജനായിരിക്കുന്നു.

(അനന്തരം ഓരോ കട്ടികളേ മടിയിൽ പെച്ചിട്ടിട്ടു ഗംഗാദ്രോക്ഷം താങ്കു താങ്ങപ്പുട്ടക്കാണ്ടു സീതാദേവി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാമൻ: വത്സ ലക്ഷ്മണ, എത്രെന്നനറിവാൻ പാടില്ലാത്ത തുംബകാരണമായി സംബന്ധിച്ചതുമായ ഒരു തുരിത്തും തൊൻ പ്രവേശിക്കുന്നപോലെ തോനുനു. എന്ന തത്താങ്ങിക്കും.

ഗംഗ:

സമാദ്ദപസിക്കാനു മുക്കേ! ധരാസുന്തേ;
സമസ്തഭാഗ്യങ്ങളുമൊന്നുചേപന്നതേ;
തപമംബുവിൽ പെററിതു രാഖവാന്പയം
സമുദ്രരിക്കുന്നാൽ ദാരകദ്ദപയം.

3

സീത്: (ആശപസിച്ചിട്ട്) ഭാഗ്യത്താൽ രണ്ട് പുത്രരാഹര
ഞാൻ പ്രസവിച്ചു. അയ്യോ ആയ്യപ്പറു! (മുർക്കിക്കുന്ന.)
ലക്ഷ്മണൻ: (പാദങ്ങളിൽ വൈണിട്ട്) ആയ്യ ആയ്യ, നോം
ഭാഗ്യത്താൽ വല്ലിക്കുന്ന. രഘുവംശത്തിനു മംഗളങ്ങൾ
ഇംഗ്രേസ് അക്കരങ്ങളുണ്ടായി. (നോക്കിട്ട്) ഹാ ഹാ! ഈ
കീവതന കല്പനിതകളുടെ പ്രവാഹത്താൽ പരവഗ്രനാ
യിട്ട് ആയ്യൻ മോഹിച്ചപോയിരിക്കുന്ന. (എന്ന
വീഞ്ഞന.)

ഭേദി: വത്സ! ആശപസിക്കു, ആശപസിക്കു.

സീത്: (ആശപസിച്ചിട്ട്) ഭഗവതി, നിങ്ങളാരാണു്?
ഈവരാരാണു്?

ഭേദി: ഈവർ നിന്റെ ശ്രദ്ധാരകലദേവതയായ ഭഗവതി
ഭാഗീരഥിയാണു്.

സീത്: ഭഗവതി, നിങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം.

ഗംഗ: ചാരിത്രത്തിനുചിതമായ കല്പാണസസ്പത്തിണാ
കട്ട.

ലക്ഷ്മണൻ: തന്ത്രം അനുഗ്രഹീതരായി.

ഗംഗ: ഈവരാണ നിന്റെ മാതാവായ ഭേദിദേവി.

സീത്: ഹാ അമേ, ഈ സ്ഥിതിയിലായിട്ടോ എന്നെ
കാണ്ണാൻ സംഗതിവന്നതു്!

ഭേദി: വദ വത്സ, വദ മക്കളേ, (എന്നു് സീതയെ
ആലിംഗനംചെയ്യു മുർക്കിക്കുന്ന.)

ലക്ഷ്മണൻ: (സന്ദേഹത്തോടുകൂടി) ഭാഗ്യത്താൽ ഭേദിദേ
വിശാലം ഗംഗാദേവിയാലും ആയ്യ അനുഗ്രഹീത
യായി.

രാമൻ: (നോക്കിട്ട്) ഈതു് എററവും വ്യസനകരമായി
ടിരിക്കുന്നവല്ലോ. എല്ലാം ഭരിക്കുന്ന ഭേദിദേവികൂടി

വ്യസനിക്കന്ന എന്നള്ളത്രകൊണ്ട് പുത്രന്മേഹം മരുപ്പാ സ്നേഹങ്ങളുക്കാളിം ശ്രദ്ധമായ് തന്നീൻ്റെ. അമവാ, ഈ സംസാരത്തെ സർവ്വസാധാരണമായിട്ടുള്ള തും സ്നേഹത്താൽ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതും ചേരും ആകളയുവാൻ പാടില്ലാത്തവിധത്തിൽ സർവ്വപ്രാണികളുടെയും ഉള്ളിൽ കുടക്കന്നതുമാണെല്ലാ.

ഗംഗ: വത്തേ ജാനകി, ദേവി ഭ്രത്യാത്രി, ആശ.സി.പ്ലിൻ, ആശപസിപ്ലിൻ.

ഭേദി: (ആശപസിച്ച്) ദേവി, സീതയെ പ്രസവിച്ചിട്ടു താനെന്നെന്നിനെ ആശപസിക്കുന്നു?

അന്നാ രാക്ഷസമല്ലവാസമുള്ളവായ്
പുത്രിക്ക രണ്ടാമത്താ—
യിനി ത്യാഗക്കംഠരുംവവുമഹോ!
കഷ്ടം സഹിക്കാവതോ?

ഗംഗ:

നന്നായോക്ക വസുന്ധരേ, വിധിവരാൻ
കമ്മാനത്രപദ്ധതിയായ്
വന്നിട്ടു ഫലങ്ങളെത്തടയുവാൻ
പാരികലാരാളഹോ!

4

ഭേദി: ഭാഗീരദി, ഭവതി പറഞ്ഞതു ശരീതനെ. എന്നാൽ രാമഭദ്രനിന്നെന്നെ ചെയ്തു നന്നായോ?
ചെരിയ വയസിതനേ ചെയ്യ പാണിഗ്രഹത്തി—
നരീമ ജനകനി താന്നനി ചിത്താനവുത്തി
പരഗതിയെ വത്തുചീട്ടു സന്നാനലാഭം
പരമവനിവയോന്നം തന്നെയോത്തീലയാല്ലോ. 5

സീത: എനിക്ക് ആയുപുത്രൻറെ ഓർമ്മയണ്ഡാക്കി.

ഭേദി: ഹീ! ആരാണ് നിനക്കായുപുത്രൻ?

സീത: (ലജ്ജക്കുടം കള്ളീരോട്ടംകൂടി) അമ എങ്ങി
നെ പറയുന്നവോ അങ്ങിനെതന്നെ.

രാമൻ: അമേ ഭൂമിദേവി, താനിങ്ങിനെയുള്ളൂവൻ
തന്നെ.

ഗംഗ: ഭഗവതി വസുന്ധരേ, ഭവതി സംസാരത്തിൻറെ
ശരീരമാണല്ലോ; പിനെന്താണ് ഒന്നം അറിഞ്ഞു
കൂടാതെവള്ളുന്നപോലെ ജാമാതാവിൻറെ നേരെ
കോപിക്കുന്നതു?

ശ്രൂരം ഹാരിൽ പരന്തു പെതകിയൊരുയരേ,—

സ്വന്നിസംഗ്രഹിയേറും

ഉരത്തായുള്ള ലക്കാപുരമതി, ലതിലി—

ങ്ങാങ്ങ വിശ്രൂപാസ്ത്രങ്ങാം?

പാരം മൃദൂധ്യമായുള്ള വിലജനസമാ—

രാധനംതന്നെയല്ലോ

സാരം ശ്രീരാമവന്മാക്കാത കലധനമാ—

ക്ഷട്ടി മരുറയ്ക്കു ചെയ്യും?

6

ലക്ഷ്മണൻ: സമ്പ്രാണികളുംയേം അന്തഃകരണവുത്തി
കളെ നല്ലവല്ലും അറിയുന്നവരാണല്ലോ ദേവതകൾ,
ഗംഗ വിശ്രേഷിച്ചും. അതുകൊണ്ട് ഭവതിക്കിതാ
നമ്മുരാം.

രാമൻ: അംബേ, ഭഗീരമക്കുംബത്തിൽ ഇടവിടാതെ
ഭവതിക്കുള്ള പ്രസാദത്തെ ഭവതി ഇപ്പോഴും അംബ
വത്തിച്ചു.

ഭൂമി: ദേവി, ഭവതിയുടെ സ്വന്തമാണു ഭഗീരമക്കാലത്തിൽ
ജനിച്ചവരോട് താരനെന്നും പ്രസന്നയായ് തന്നെ ഇ
രിക്കുന്നു. എന്നാൽ സഹിപ്പാൻ വയ്ക്കാതെവിധത്തിൽ
സംഭവിച്ച ശോകാവേഗത്തിലിങ്ങിനെ പരഞ്ഞ

പോയതാണ്. പിന്നെ രാമദാന സീതയിലൂളു
രേഖദബും താനറിച്ചതിരിക്കുന്നില്ല.

തനജയെ മമ വത്സൻ ദൈവഗത്യാ വെടിഞ്ഞെ
ടനിശമശസ്ത്രമിതം മാനസം വെള്ളുനീരി
അനപമനിജയെയ്യുംകൊണ്ട് ജീവിച്ചിട്ടുനു
ജനത്തിയതിമാത്രം ചെയ്യ പുണ്യങ്ങൾകൊണ്ട്. 7

രാമൻ: ഗ്രതജനങ്ങൾ പുത്രനാരിൽ കത്തണയുള്ളവരാ
ണ്ണല്ലോ.

സീത: (കരണ്ണ തൊഴുകൊണ്ട്) അമേ, അമയുടെ
അംഗങ്ങളിൽ എന്നെ ലയിപ്പിക്കേണെ!

രാമൻ: ഇതല്ലാതെ വേരെ എത്തു പറയും?

ഗംഗ: ശിവശിവ! കഷ്ണം കഷ്ണം! ആയിരം സംവത്സരം
ലയിക്കാതെത്തന്നെ ഭവിക്കു.

ഭൂമി: മക്കളും, നിന്റെ പുത്രനാരെ രക്ഷിക്കേണേണ്ട?

സീത: താൻ അനാമയാണെല്ലാ.

രാമൻ: എത്തയുമേ, നീ വജ്രയയംതന്നെ.

ഗംഗ: നാമ്പനുള്ള നീ എങ്ങിനെ അനാമയാക്കുന്നു?

സീത: താനെനങ്ങിനെയാണ് നാമനുള്ളവളാക്കുന്നതു?

ഗാഗയും ഭൂമിയും:

അവിലജഗനംഗളമാ—

മാത്മാവിനെ നിന്നചെയ്യവതെന്തിനു നീ?

അതിനാടെ സംഗത്താലി—

നന്ത്യനവിത്തുഡിചേന്നു എന്നുംക്കും. 8

ലക്ഷ്മണൻ: ആയും, കേടുവോ?

രാമൻ: ജനങ്ങൾ കേൾക്കേണ്ട്.

(അണിയരഫ്റ്റിൽ കൊലപഹലം)

രാമൻ: എന്തോ അത്യത്രുതമായ കണാണ്.

സീത: എന്താണിങ്ങിനെ ആകാശം ജപലിക്കുന്നത്? ഗംഗയും ഭൂമിയും: മനസ്സിലായി.

മുന്നാ കൂദാശപറ്റ ക്ഷേരികാത്മജനം
പിന്നുക്കുനിത്തമുന്നി രാഖവനം
നന്നായു് ഗഹിപ്പിച്ചുായ ജൂംഭക്കങ്ങൾ
തനേ സ്വർത്തിക്കുന്നിൽ മുത്തിയോടും. 9

(അഥവിയറയിൽ)

അവനിതനയാക്കം ദേവി സീതേ, നമസ്ക്രേ!
ഭവതിയൊടതിമോദാൽ ചിത്രസമർന്നതിൽ
ഭവപചതി മഹാത്മാ രാഖവൻ ചൊന്നവള്ളും
തവ തന്ത്രര വന്നിനാഞ്ഞിക്കുന്ന ത്രഞ്ഞൾ. 10

സീത: ഭാഗ്യത്താല്ലും ദേവതകൾ പ്രകാശിക്കുന്ന.

ലക്ഷ്മണൻ: അനന്ന് ആച്ചുൻ പരയുംയാണായി: “ഇപ്പോൾ
സർവ്വിധത്തിലും ഇത്തുകൾ ഭവതിയുടെ സന്താനത്തെ
പ്രാപിക്കും” എന്ന്.

ഗംഗയും ഭൂമിയും:

ഈത്തമം നിങ്ങൾ പരിഗ്രഹിച്ചതയി ഒരു—
വ്യാസ്തങ്ങളേ, ത്രഞ്ഞളിൽ
പ്രത്യേകിച്ചുള്ളവാക്കി ധന്യത നമ—
സ്ത്രാരങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കിതാ!
അത്യുന്നം കൃപയോടുള്ളിക്കൾ നിന—
ചുപ്പിച്ചുനേരത്തു വ—
നെന്തീം മുമ്പുക്കലെപ്പുമുള്ളവാം
നിങ്ങൾക്കു സന്നംഗളും. 11

രാമൻ:

തെരുതെരുയീളകിയുമിപ്പോൾ
പരമാനന്ദത്തേളിടച്ചേന്നും
വരുമൊരു ക്രാന്നരസത്തിന്
തിരന്തര വല്ലാത്തവസ്ഥ നിലനം.

12

ഗംഗയും ഭൂമിയും: വത്സ, നിന്റെ പുത്രക്കാരിപ്പോൾ
രാമഭദ്രനോടു തുല്യമാരായിത്തീർന്ന എന്ന് അറി
ഞ്ഞാലും.

സീതഃ: ഭഗവതിമാരേ, ഇവക്കു ക്ഷത്രിയോച്ചിതമായ
സംസ്കാരം ചെയ്യവാനാരാണോള്ളതു്?

രാമൻ:

ധന്യൻ വസിഷ്ഠനിതാൻ പരിരക്ഷചെയ്യു—
വന്നിട്ടുമീ രജുക്കലത്തെ വളർത്ത സീത
തന്നാമുഖക്കമിഹ സംസ്ക്രിച്ചേരുവതിനാ—
രഹന്മശിത്തടത്തിലാറിയാത്രഫലുനു കണ്ണു!

13

ഗംഗയും ഭൂമിയും: മക്കളും! നിന്നുക്കൈതിനാണീ വിചാ
രം? മുലക്കടിമാറിയാൽ പിരീനു ഇംഗ്ലീഷിക്കലെ ഭഗ
വാൻ വാല്പീകിയുടെ പക്കൽ തുണ്ടാർ എല്ലിക്കാം.
അങ്ങേഹം തന്നെ ഇവക്കു വേണ്ടുന്ന ക്ഷത്രിയോച്ചിത
സംസ്കാരങ്ങളെ ചെയ്യുകൊള്ളോ.

മനവാംശത്തിൽ വസിഷ്ഠൻ
ജനകക്കലംതിൽ തമാ ശതാനന്ദൻ
എന്നിനെ ഗ്രന്ഥവാണ്ണനാ—
ലണ്ണിനെ വാല്പീകി രണ്ടിലും ഗ്രന്ഥതാൻ.

14

രാമൻ: ഭഗവതിമാരുടെ ആലോചന വളരെ നന്നായി,

ലക്ഷ്മണൻ: ആയു, സത്യമാരിട്ട് ഞാനറിയിക്കുന്ന, അതായു ലക്ഷ്മണങ്ങൾക്കാണ്ട് ഈ കുട്ടികളാണ് കൂടും ലവന്മാരുന്നു ഞാനുഹിക്കുന്നു.

ഈ രണ്ട് ബാലത്തമരോദാ ബഹുവീരരോത്താ—
ലീരാഗ ചേന്ന് വയസാ ബഹുകോമളം ഹാർ
ജയത്തിലേ സപയമിവക്ക് ലഭിച്ചിത്രസ്യം
വാല്പീകിതാനപനയാദിയിവക്ക് ചെയ്യു. 15

രാമൻ: ഈ കാരണങ്ങളാൽത്തന്നെ ഞാനം ചണ്ണുല
ചീത്തനായിട്ട് വിഴുവനായിത്തീന്തിരിക്കുന്നു.

ക്രേമി: വത്ര വത്രേ, രസാതലത്തെ പരിഗ്രാമമാക്ക.

രാമൻ: അയ്യോ പ്രീയേ, ഭവതി ലോകാന്തരത്തെ പ്രാ
പിച്ചുപോയോ?

സീത: അമേ, അങ്ങയുടെ അംഗങ്ങളുണ്ട് എന്ന ലയി
പ്രിച്ചാലും. സംസാരത്തിന്റെ ഈപ്രകാരമുള്ള അവ
സ്ഥാനത്തെ അനാഭവിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തയാക്കി
നില്പി.

രാമൻ: ഈനീ എന്താണാവോ സംഭവിക്കുന്നതു്?

ക്രേമി: പുത്രനാതനെ മുലകടക്കിമാറുന്നതു ബരെ എൻ്റെ നീ
യോഗപ്രകാരം നീ ആത്മാവിനെ രക്ഷിക്കു. പിന്നെ
നീന്റെ ഈശ്വപ്രകാരമാവാം.

ഗംഗ: അങ്ങിനെതന്നു.

(എന്ന ഗംഗയും ക്രേമിയും സീതയും പോയി.)

രാമൻ: ദേവിക്കു വിലയംതന്നെ ഭവിച്ചിരിക്കുമോ?
അയ്യോ ദേവി, ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസവി,
അയ്യോ ചാരിത്രഭേദവതേ. ഭവതി ലോകാന്തരത്തെക്കു
പൂരിപ്പുക്കുവണ്ണോ. (എന്ന മുർഖിക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മണൻ: ഭഗവൻ വാല്പീകേ, രക്ഷിക്കണണെ രക്ഷി

ക്കണേ! ഇതാണോ അഞ്ചയുടെ നാടകത്തിനെറ പ്ര
ധ്യാജനം?

(അഥവായാർ)

രംഗസാമാന്യങ്ങളെല്ലാം മാററിവെയ്യുക്ക്. അല്ലയോ
ചരാചരങ്ങളോടുകൂടിയ മർത്യുമർത്യുധാരായ പ്രാ
ണികളേ, ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹാവിജയ ആജ്ഞ
ധാരുണാക്കന്തും അത്യത്രഭരവും പവിത്രവുമായ ദു
രിംഗത്തെത്ത കണ്ണാലും.

ലക്ഷ്മണൻ: (നോക്കീടു്)

ഗംഗാംഭീരും മദനമതിനാലെന്നപോലെ കലങ്ങി—
പ്ലാഞ്ചീടുന്ന സുരൂനികളും തിരുഡിയാകാശങ്ങേ
ഗംഗാപുമ്പരീഭവരതികളോടൊക്കുകൊണ്ടായും മറ്റും
പൊഞ്ചീടുന്ന സലിലമതിൽനിന്നെന്നെന്നാശ്വര്യം—
മോത്താൽ! 16

(പിരന്തും അഥവായാർ)

മദാകിനീമഹികളാണിഹ തന്നെല്ലനു
ധനേയ, ധരിക്കണമതസ്യതി, ലോകവനേയ,
നിന്നന്തികത്തിലധ്യനാ ഭ്രവനെനകപുതാ
നന്നായിതാ വധു സമർപ്പിതയായി സീതാ. 17

ലക്ഷ്മണൻ: ഭാഗ്യത്താൽ—ആശ്വര്യമാശ്വര്യം—ആശ്വര്യം—
കണ്ണാലും കണ്ണാലും—കഷ്ടം! ആശ്വര്യമീപ്ലാഴം ശപാ
സം വിടുന്നില്ലല്ലോ.

(അനന്തരം അങ്ഗസ്യതിയം സീതയം പ്രഖ്യാക്കന്നു.)

അതസ്യതി:

അയി വത്രേ, നീ ലജ്ജാ—
മയമാം രൈലം വെടിഞ്ഞു ചെന്നടനേ

പ്രിയമാം കയ്യാൽ തടവി

സ്വന്ദര്ഥമെന്ന് വത്സന്ന നല്ലകാശപാസം. 18

സീതഃ: (സംഗ്രഹത്തോടുള്ളിട മുൻകിട്ടുംകൊണ്ട്) ആണു
പുത്രൻ ആശപസിച്ചാലും.

രാമൻ: (ആശപസിച്ച് ആനന്ദത്തോടുള്ളിട) അരോഹാ!
ഇതെന്നോന്ന്? (നോക്കീടു് സന്ദേഹാത്മകത്തെളാട്ടുള്ളിട) ഭേദവിധേയാ? (ബഹുമന്ദഹാസന്ദേളാട്ടുള്ളിട) അംബന്ധായ അത്യസ്ഥിയും ഒഴുക്കുംഗശാന്താസഹി
തന്മാരായ എല്ലാ മുതജനങ്ങളും സന്ദേഹിക്കുന്നു.
അത്യസ്ഥി: വത്സ, ഈ ഭഗവിന്മകലഭേദവത്യായും പ്ര
സന്നധാരമുള്ള ഗംഗാഭവതിയാണ്.

(അണിയരയിൽ)

ജഗത്തിലെ രാമഭൂതം, ചിത്രഭർഘനസമയത്തിൽ എ
നെ ഉദ്ദേശിച്ച പരിഞ്ഞിട്ടുള്ളതോക്കുന്നില്ലോ? എന്നെ നെ
നെയെന്നാൽ, “അണ്ണിനെന്നയുള്ള മാതാവായ ഭവതി
സന്ദേഹായ ഈ ജാനകീക്ക മംഗളം ഭവിപ്പാനായി
അത്യസ്ഥിയെന്നപോലെ എല്ലാ സമയത്തിലും അന്ന
ഗ്രഹിക്കേണമേ” എന്ന്. തൊനാക്കടം വീടിയിരി
ക്കുന്നു.

അത്യസ്ഥി: വത്സ, ഈ വത്സന്നർ ശ്രദ്ധവായ
ഭാവത്തി ഭൂമിദേവിയാണ്.

(അണിയരയിൽ)

പണ്ട് വത്സയെ പരിത്യജിക്കുന്നപോൾ ആയുഷ്മാൻ
എന്നോട് പറകയുണ്ടായില്ലോ? എന്നെന്നെയെന്നാൽ,
“അതു വിശീഷ്മായ പുത്രിയെ ഭവതി രക്ഷിച്ചു
കൊൾക്ക്” എന്ന്. അതുകൊണ്ട് തൊനിപ്പോൾ പ്രി
വും വത്സലന്നമായ ആയുഷ്മാൻ പറഞ്ഞത്തിനെ അന്ന
ജീച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

രാമൻ: ഈ മഹാപരാധിയായ തൊൻ ഭഗവതിമാതരണ ദശയ്ക്ക് പാതുമായോ? നിങ്ങളെ നമസ്കരിക്കുന്നു.

അതസ്യതി: അല്ലേയോ പഴരജാനപദ്ധതാരേ! ഗംഗാഭഗ വതിയാലും ഭൂമിദേവിയാലും പ്രശംസിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അതസ്യതിയായ എൻ്റെ ഏകയിൽ സമപ്പിക്കപ്പെട്ടവളായും പണ്ഡിതനെന്ന അനുഭിഭവാനാൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട പുണ്യചാരിത്ര്യളഭിയുള്ളവളായും ബ്രഹ്മാദിദേവരാജാൽ സൃതിക്കപ്പെട്ടവളായും ദേവയജനത്തിങ്കൽനിന്നും സംഭവിച്ചവളായും സൂച്ചവംശത്തിലെ വധുവായും ഉള്ള സീതാദേവിയെ സപീകരിക്കാമോ എന്നുള്ള കാർത്തികിൽ നിങ്ങൾ എങ്ങിനെയാണ് വിചാരിക്കുന്നതു്?

ലക്ഷ്മണൻ: ആയുംയായ അതസ്യതിയാൽ ഇപ്രകാരം അധിക്ഷേപിക്കപ്പെട്ട പ്രജകളും സകല പ്രാണിവർണ്ണങ്ങളും ആയുംയെ നമസ്കരിക്കുന്നു. ലോകപാലരാതം സഖപ്പികളും പൂഞ്ഞപൂഞ്ഞികൊണ്ട് സംഭാവനം ചെയ്യുന്നു.

അതസ്യതി: ജഗത്പതേ രാമദി,

ക്രതുവിൽ പുതയതായ് പൊൻ—

പ്രതിമയതിന് പ്രകൃതിയായ നിന്മപ്രിയയെ

ക്ഷിതിവരയമ്മംപോലെ

ചുതുപ്പരേണാഗിക്ക ധമ്മ ചാരിണിയായ്.

19

സീത: (ആയമഗതം) സീതാദുഃഖത്തെ കളയുവാൻ ആയും പുതുനു നല്ലപണ്ണമറിയാം.

രാമൻ: ഭഗവതി കല്പിക്കുന്നപോലെ.

ലക്ഷ്മണൻ: തൊൻ കൃതാത്മനായി.

സീത: തൊൻ ജീവിച്ചു.

ലക്ഷ്മണൻ: ആയു, നിർലജ്ജ ഗായ ഈ ലക്ഷ്മണൻ നമ
സ്വീരിക്കുന്നു.

സീത: വസ, ഈവിധം ജേപ്പുകെതിയോടുള്ളിത്തനെ
വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിതനാലും!

അതന്യതി: ഭഗവൻ വാല്മീകി, സീതാഗം്ഠത്തിൽ സം
ഭവിച്ച രാമദാച്ചത്രംഗാരയ ഈ ക്ഷലവന്നാരെ
ഈനോടു കൂടിക്കൊണ്ടവരിക്കുന്നു. (പോലീ.)

രാമലക്ഷ്മണനാർ: (നോക്കീടു്) അത്തുംനെന്തനെനു.

സീത: (ബാഹ്യാക്ലഭായിടു്) ഏവിടെയാണ് ഏൻ്റെ
ആ പുത്രനാർ?

(അനന്തരം വല്ലീകിയും ക്ഷലവന്നാൽ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വാല്മീകി: വസന്നാരയ ക്ഷലവന്നാരെ, ഈ രഘുപ
തി നിങ്ങളുടെ അച്ഛന്നാണ്. ലക്ഷ്മണൻ ഇളയച്ഛന്നാ
ണ്. സീതാദേവി അമ്മായാണ്. രാജർഷിയായ ഈ
ജനകൾ മാതാമഹനാണ്.

സീത: (സന്തോഷവ്യസനാത്മകതന്നേണ്ടുള്ളതിനാണ് നോക്കീ
ടു്) അച്ഛനോ?

ക്ഷലവന്നാർ: ഹാ താത, ഹാ അമേ, ഹാ മാതാമഹ!

രാമലക്ഷ്മണനാർ: (സന്തോഷത്തോടുള്ളി ആലിംഗനം
ചെയ്തിടു്) ഉള്ളികളേ, പുണ്യത്താൽ നിങ്ങളെ ലഭിച്ചു.

സീത: ഉള്ളി ക്ഷര, ഉള്ളി ലവ, വത വത. ജനം മാറിയ
അമ്മയെ വളരെനേരം ആലിംഗനം ചെയ്യാൻ.

ക്ഷലവന്നാർ: (ആലിംഗനം ചെയ്തിടു്) തന്മന്മ കൃതാ
ത്മനാരായി.

സീത: ഭഗവൻ, ഞാൻ നമസ്കാരിക്കുന്നു.

വാല്മീകി: വത്സ, ഈ വിധത്തിലായിട്ടുള്ള വളരെ
ക്കാലം ജീവിച്ചാലും.

സീതഃ അപോ അച്ചൻ, കലഗ്രത, ആയ്യജനം, ഭർത്താ വോട്ടുട്ടി ശാന്താദേവി, ലക്ഷ്മണനോട്ടുട്ടി സുപ്രസ നനായ ആയ്യച്ചത്രൻ, കശലവവനാർ ഇവരെ എല്ലാം ദയമിച്ചു കാണാനു. അതിനാൽ ആനന്ദങ്കാണ്ട് ഞാൻ പരിപ്പണ്ണയായി.

(അണിയറയിൽ കൊല്ലാഹലം)

വാല്പീകി: (എഴുനോറു നോക്കീച്ച്) ലവണ്ണനെ സംഹരിച്ചു മട്ടരേശപരനായ ശത്രുജ്ഞൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ: മംഗളിന്ത്യർ ഒന്നാടൊന്നു സംഖ്യയിച്ചു വരുവയാണല്ലോ.

രാമൻ: ഇതെല്ലാം ഞാനന്ദവിക്ഷനംണെങ്കിലും എന്നിക്കാനില്ലും വിശ്വാസമണ്ഡാക്കാനില്ലും.

വാല്പീകി: രാമഭ്രാന്തി, പരിയു, ഇനി ഞാനെന്തൊത്ത് പ്രിയ തെയ്യാണു വത്സന്പരകരിക്കേണ്ടതു്?

രാമൻ: ഇതിൽപരമായിട്ടും പ്രിയമുണ്ടോ? ചുക്കിലും ഈ തുംകുട്ടി ഉണ്ഡാക്കട!

(ഭരതവംക്യം)

പ്രോക്കേ പാപമകററിയാളു സുക്തതം
നല്ലേണമേ മേല്ലേമേൻ
ശംഗാഭ്രമിക്കളേനാവണ്ണമനിശം
മംഗലധ്യയാമിക്കമെ
ക്ഷുദ്രണം ബുധമാനസത്തിനതിയാ—
യാടേണ്ടമട്ടാകിലും
വാക്കാം ബ്രഹ്മരിഞ്ഞാരാദികവിതൻ
വാക്കാമിതിൽ കൗതുകം.
അത്രയുമല്ല,

കേഷമം നല്ലുന വള്ളാങ്കു മവിയി നിലനി—
 ലൈംഗമാച്ചപ്രതാരം,
 പ്രേമദേതാരം റൂപരഹം പ്രജകളുടെ ഹിതം
 പോലെ രക്ഷിച്ചിരേണം,
 കഷാമംകൂടാതെ വേണ്ടംവിധമിഹ മഴയും
 പെയ്യിണം, ലോകരെല്ലാ—
 മാമോദം ചൂണ്ടനുഡാകലപദതചീകർ വീ—
 ട്രാത്ര വാനീംവേണം.

21

(എന്ന് എല്ലാവകം പോയി.)

‘സമേളന’മെന്ന ഏഴാമക്കം കഴിഞ്ഞ
 ഉത്തരാമചരിതം ഭാഷാനാടകം സന്ധിശ്വാം

41523
★

அரிசுவனம்

ராஜ்வாங்மாஜனு¹ பெய்ததிற் பாற்றுக்கட்டி
மன்னாடுயாரவர்க்கர்மகூ

நினைவே, எனாகமாயி களைப்பிசயமிலைகிலு், நினைவேக
யோகூரையைப்படுவி 'ஜாங்கீபரிள்.ய்.' என்ன ரேஷையேல் அரிய
யிப்பிட்டுள்². அது புணுக்குறை என்று வாயிலு் வழிரை அங்குவிக்கையு்
அஞ்சுயருப்புட்குலு் செய்து. அது புணுக்குறைப்புரியலுத் தூண்ணிர என்னி
பூங்குறை என்று நினைவுக்கு நேரிட்டியிப்பிட்டிலைகிலு், என்னிர
நெஞ்சுநூறு நெஞ்சுமிதமாகச் செய்துக்கூறுகிறது. என்னிர எழுந்திலெல் பிலை ரை
நெரல் ராஞ்சுநூறு வத்துமாங்குடலாண்புக்குலை என்று காணக்குலு் செய்து.
நினைவேக 'ஜாங்கீபரினைய்.' என்னிக்க மன்றுகிலை வொலுப்புப்பூங்கு
புணுக்குங்குலை தூங்குறை எழுபூண்டும் ஹரிக்கைன்று. ஹங்குலை எழுந்திலை
மங்கைப்பெண்ணாக்குறை என்று பின்னையு் பின்னையு் வாயிலு் வகுக்குறை
மாக்குறை அது கவனகுறை அமென்னிப்பு் ஹங்குமாக்குறைக்குலு் பரிசு
தெ அந்திலை பிரிஸ்பு வாயு உறுத்துரைமாக்குறைக்குறைப்பு பரிசு
என்னிர மந்து³ என்ன ஸம்துக்கைனிலைத்துக்குறைக்குறைப்பு ஹங்குறை
ஹங்குறையு் அந்தாலிப்புத்தாஸு⁴.

என்னிர அமென்னிப்புத்தாஸு கிடேன்னமைங்குலை தாலுபுரைகுறை காண்டு
கையை குறைத்துக்குடும் உறுத்துரைமாக்குறை தெய்வான்று செய்திலை என்னிர
கா நினைவு அதுபூதுக்குறை வழிரை ஸணையாயிறு. நினைவேக கவன
வெவேவைகுறைப்புரிவி என்னிக்குலை அமென்னிப்புத்தாஸு வெழுப்புடுத்துக்குறை
மென்ன கார வீவாஸங்குலை என்று பிசாரித்துவகுக்குறை. நினைவேகமாயிரு
களைப்பிசயம் ஹலைத்துக்குறைக்குலை மலுமைவத்துமாங்குடலாண்புக்குலை
லெழுதுநை பதிவு⁵ என்னிக்கிலைத்துக்குறைக்குலை, பின்னை ஸமயக்கைவு
காலு் ஹந்திளை⁶ ஹந்துவரை ஸம்மதி வாயிலை. என்னால் ஹஸ்துரை
நினைவு அதுபூதுப்புடுக்குடும் என்னிர ஸுவையைகுறை ஹுற ஸபிஸ்திலு்
ஸுவிஸ்திகைன் தெ கவிததைக்குறைப்பு என்ன. பரிசுத்துக்கைன்று
என்ன தெ வலிய தூதாங்குலை வகுக்கை யெப்புக்கு⁷, என்னிர
ஸுப்புத்துக்கைக்குத்துக்குடும் பாடலுள்ளதென்றால் நித்திவெது⁸, எஞ்சு
முநை வீவாஸங்குலை நினைவேக ஹுறுத்துரைமாக்குறைத் தெய்வான்று
கைதெந்துக்குடும் வாயிக்கையைகிறைன.

நினைவேக தல்ளமயின்புரா ஸுக்ஷுமாயு் தூதுமாயு் தெ புணுக்கு
குறை தொய்வான்று செய்து⁹ ஹுறுவரை களைப்பிட்டிலைக்கு¹⁰ என்ன தீப்புயாயிரு

പ്രിയൻ. സാധാരണ ഒരു ഗ്രന്ഥം ഭാഷാത്തരംചെള്ളതു് മുലഗ്രന്ഥ തന്ത്രാട സമമായി എന്ന രസസ്തന്തരായ മനഷ്യന്റെക്കാണ്ടു സമത്വി പ്രിക്കുന്നതു് അത്യന്ത, പ്രഖ്യാസമായ ഒരു കാര്യമാജ്ഞാനിള്ളത്തിനു സംശയമില്ല എന്നാൽ ഉത്തരാമചവറിനും ഒരു സാധാരണനാഗ്രന്ഥമാല്ല. മഹാകവിയായ വേദത്രിഡിട്ടും ബുദ്ധിവിശ്വേതജും കവിതാചാത്രരൂപവും മുഴുവൻ പ്രതിഫലിപ്പകാണ്ടു ഒരു ഗ്രന്ഥമാണു്. പിന്നെ മുലഗ്രന്ഥം സംസ്കാരപാഠിലാണു്. നിങ്ങളുടെ പരിഭ്രാഷ്ടരുന്നിയി. അസംസ്കൃത മാഡ്യിരിക്കുന്ന ഒരു മലയാളഭാഷാജ്ഞാനാം. ഈ സ്ഥാതിയിൽ മുലഗ്രന്ഥ തനിലം താലുരുദ്രാജു പരിഭ്രാഷ്ടരുന്നു എക്കണ്ണശശാം. വത്തന്തി തദവിയം മലയാളിക്കുള്ള റസപിസ്റ്റിച്ചാൽത്തന്നു, നിബാരം അതിയോഗ്യനും ബുദ്ധിശാഖാഭാഷയായ ദാഡിജ്ഞാനാം നില്ലുംശയ. പറയേണ്ടതാണു്. കാര്യം മുഖ്യാനുഭാവിരിക്കുന്ന സംപ്ലഭാഷയായ മലയാളത്തിൽ സംസ്കൃതവാക്കുകളും കഴിയുന്നിട്ടേണ്ടാണു്. ചുതകൾ ഉപയോഗിച്ചു് സംസ്കൃതത്തിൽ അത്യന്തം ശ്രദ്ധിപ്പുട്ടിരിക്കുന്ന ഒരു ഗ്രന്ഥമായ ഉന്നതര രാമചരിത്രത്തിൽ ആ ഗ്രന്ഥം തനിലം ജീവന ഒട്ടകഴിയാതെ വെള്ളിപ്പുട്ടതി പരിഭ്രാഷ്ടപ്പെട്ടതിയതു കണ്ണു് തൊൻ അത്യാശ്വരപ്പുട്ടുണ്ടു്.

എന്നോടു അംഗീപ്രായത്തിൽ, ഒരു ഭാഷയെ സംരക്ഷിക്കാം. സംരക്ഷിക്കാം എന്നും ഉപയോഗപ്പെട്ടതുന്നതിനു് ഒരു കവിക്കുള്ള സ്വാത്രത്രം സംഖ്യാച്ചിട്ടേണ്ടാണു്. ഒരു ഭാഷയിൽ പദ്യങ്ങളാൽ രചിക്കപ്പെട്ടിട്ടിള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ മാറ്റാം ഭാഷയിൽ പദ്യത്രംപേണ്ടെന്നു പരിഭ്രാഷ്ടപ്പെട്ടതുന്നതു്, നവീനമായ ഒരു കമ്മാഡിപ്പേണ്ട എഴുതിയും നാണ്യാംഗിനിക്കുള്ളതു് തുല്യം. പ്രധാനമായിട്ടിള്ളതാണുന്നാക്കാം. സ്വത്രം മായി കമ്മയെ നിക്കുകുന്നവനു് പദ്യങ്ങളുടെയോ വാക്കുങ്ങളുടെയോ സരളതയ്ക്കുവേണ്ടി തന്നെറി മനോധിക്കുള്ള ചിലപ്പോഴും കാണേണ്ടി ഭേദപ്പെട്ടതിക്കുണ്ടുപോകാം. അഞ്ചെന്നെന്നെന്നു ഒക്കതിക്കുള്ള ഒരു പദ്യങ്ങളുംകായി യാമേഷ്വരം പദ്യങ്ങളേയും തിരഞ്ഞെടുക്കാം. തജ്ജമകാരനു് ഈ സ്വാത്രത്രം ലേശംപോലും ഇല്ല. റേഖിയുള്ള പദം ഒരാളും കിട്ടിയാലും. കിട്ടനിലെപ്പുകുംബിലും മുലഗ്രന്ഥത്തിലെ ചരായായയ ലൂതെ, മറ്റു യാതൊന്നിനേയും. അനുസരിച്ചു തന്നെറി കവിതയ്ക്കു റേഖി വത്രത്രവാൻ യാതൊരു നിറപ്പത്തിയുമില്ല, അതുകൊണ്ടു ഭാഷയെ ഉപയോഗിക്കുന്നതിൽ അധികാർഡിവും നേന്മപ്പെന്നുവും. കാണിക്കുണ്ടി വത്തന്തു നവീനമായി ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഉണ്ടാക്കുന്നവേണ്ടകാരം ഒരു മുലഗ്രന്ഥത്തെ തജ്ജമചെയ്യാവന്നാജ്ഞാനിള്ളതിനു സംശയമില്ല.

നിങ്ങളുടെ തജ്ജമയിൽ തൊൻ കണ്ണിട്ടുള്ള മുണ്ണഭാഷങ്ങളും ചുതകാഞ്ചിനിൽ താഴെ പറയുന്നു. ഏന്നാൽ, 'മുണ്ണഭാഷ.' എന്ന വാക്കിനു് ഇവിടെ സ്വഭാവം എന്ന മാത്രമേ അത്മമെടുക്കുണ്ടു. അല്ലെങ്കിൽ 'മുണ്ണഭാഷം' എന്നും മുണ്ണഭാഷം' എന്നും പറബാനില്ല. പ്രസ്താവനയും യാതൊരു ഭാഷയും തോന്ത്രം പറബാനില്ല. നിങ്ങളുടെ കവിതയ്ക്കും വല്ല ഭാഷങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിൽ അതു് എറിവും ലഭ്യവാണു്. എന്നാലും പാല്പാജനം

யാരാളമായി കഴിക്കുന്ന ചിലർ അന്തൽജയിമ ഉണ്ടാക്കാതിരിപ്പാൻ ഇടയ്ക്കിടേയോ കഴിച്ചവസാനിച്ചാലോ ആക്ഷംസമുള്ള പടാത്തങ്ങളെ തൊട്ടുടക്കാതുപോലെ, എന്നിൽ മനസ്സിൽ തോന്തിയ ഭോഷലുംനേ ഒളക്കറിച്ചും ഇടയ്ക്കിടെ അല്ലോ സൃഷ്ടിപ്പിച്ചുക്കാം.

നിങ്ങളുടെ മലയാംതജ്ജമയ്യും തോൻ ഒന്നാമതു കാണുന്ന അതി വിശ്വേഷമായ ഗ്രന്ഥം. നിന്നും കഴിയുന്നിടന്നോളവും പാടഭളിഡന്നോളവും. ഫലയാളഭാഷയിലുള്ള പദങ്ങളെള്ളുണ്ടെന്ന ഉപയോഗാഗ്രിച്ചുകാണുന്ന തിലാണ്. സുഃസ്ഥിപദങ്ങളാൽ നിപുണത്തിയില്ലാതെ വത്തന്ന ചിലേടു ഞേളിക്കുമാറു. അതുവശ്യത്തിൽ ഒട്ടു അധികരിക്കാതെ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതു. ഇതു "അതിപ്രധാനമായിട്ടുള്ള ഒരു കാര്യമാണുന്നമാത്രമല്ല, നിങ്ങളുടെ തജ്ജമ നിന്മല്ലുമായ വിധം. വിശ്വേഷമാണുന്ന സ്വർപ്പസമമതമാക്കുന്നതിനു മതിയായ ഒരു സംഗതിയായും ഇരിക്കുന്നു. സാധാരണ സംസ്കാരാശയിലുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഭാഷയിലാക്കുന്നതിനു മണിപ്രവാളം. എന്ന പേരു പറഞ്ഞുവരുന്നതു "ഭാഷയിൽനിന്നുണ്ടെന്ന പദഭ്രംബം മുഴുവനാണുക്കവാൻ കവിക്കരക്കുള്ള പ്രധാനം. നിമിത്തമായും പേരുക്കാതു സാമത്മ്യങ്ങൾക്കുണ്ടോ ആയിരിക്കേണ്ടുമെന്നു് തോൻ വിചാരിക്കുന്നു. ഒരു ഭാഷയിലുള്ള ഗ്രന്ഥം മറ്റൊരു ഭാഷയിലാക്കുന്നതു "സാധാരണ ലോകത്തിൽ എല്ലാവും. ചെറുവരുമാണുള്ളതുണ്ട്. ഗ്രീക്കലോശയിലോ ലാററിൻഡാശയിലോ ഉള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥത്തു ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിൽ തജ്ജമയാക്കുന്നതായാൽ, ആ തജ്ജമയിൽ നിന്നു തതിയില്ലാതെ ദിക്കിൽ ദിക്കുകൾ ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയല്ലാതെ ഗ്രീക്കു ലാററിനോ കാണുകയില്ല. അധികമായി മുലഗ്രന്ഥമന്ത്തിലെ! ഭാഷയു തജ്ജമയിൽ കാണിച്ചാൽ അപ്പുള്ളതുകളുടെ ഭേദഗിക്ക വളരെ കാര്യ വരും. ഇതിനു തോൻ നമ്മുടെ ഇംഗ്രേസ്തീലുണ്ടാക്കിട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ നിന്നു് ഒരു പ്രശ്നാനം. റസികാഗ്രഹണാനം. അതിബുദ്ധിമാനം കൂടം ഗ്രാഹരസപ്രധാനനം, പദ്യകവനങ്ങളിൽ അത്യന്തവിഭാഗങ്ങൾ എന്നു് എന്നിൽ മനസ്സിൽ തീച്ചയാക്കിവെച്ചിട്ടുള്ള ഒപ്പവുമായ കേരള വർഷ വലിയകോയിൽത്തന്ത്രങ്ങളാണവർക്കുടുടെ പ്രസിദ്ധമായ അഭിശന്തരം നശാക്കന്നതിൽനിന്നു് തോൻ റണ്ടു ഫ്രോക്കങ്ങളും ഇവിടെ ചേക്കുന്നു. അതുകൂടെ വായിച്ചാൽ ഭാഷാന്തരം ചെയ്യുന്നതു " എന്നുണ്ടെന്നു വേണ്ടോ ണാണുമാം ബുദ്ധിയും. റസിക്കത്രവുമുള്ള എവരും. അറിവാൻ എഴുപ്പത്തിൽ സാധിക്കും.

രുദ്രം

സംസിജമനവിഖം. ശൈവലേന്നാപി രമ്യം;
മലിനമപി ഹിമാംശോശ്ലക്ഷ്മീ ലക്ഷ്മീ. തന്നോത്തി;
ഇളമധികമനോജ്ഞാ വല്ലേന്നാപി തന്പി;
കിമിവ മീ മധുരാണാം മണ്ണനം നാക്കത്തിനാം ?

തജ്ജമ

എല്ലാബു"ജന്തിനരമ്പത്തില്ല കിംഗോ പായൽ പതിഞ്ഞിടിലും?
ചൊല്ലാൻറാഡകല്ലേയോ പനിമതികകും കറുത്തകിലും?
മല്ലാക്ഷീമണിയാരക വല്ലുവമിതും ഭ്രംഗിപ്പശോഭവഹം;
നല്ലാകാംമതിനുലകരണമാമെല്ലാപ്പുഭാത്മദാജിം.

ഈതിൽപ്പരം അംഗിയായി കാളിഭാസംഭരം ദ്രോകവത്ത എന്നെന്നെന്നെ
പരിഭ്രാഷ്ടപ്പെട്ടതാൻ കഴിയും? എൻ്റെ മനസ്സിൽ മെൻക്കാണിച്ച
മണിപ്രവൃത്താക്രമം മല്ലേറുകത്തിന്റെ മാധ്യരൂത്തിൽ ഒരു ദിവസം
കറവുണ്ടോനോ തോന്നുന്നില്ല. ഈ ദ്രോകത്തിനു് ഈ മാധ്യരൂപം തോന്നു
നന്നു് ബുദ്ധിശാലിയായ കോയിൽത്തന്പരാനവർക്കും ഈന്തിരി മന
സ്ഥിതിയിൽ മലയാളാശയിൽത്തന്നെന്നു തുടർന്നുള്ളായ പണ്ണേളാൻ
ദ്രോകവത്ത രചിച്ചതുകാണാണുള്ളതിലേക്കു് എനിക്കു സംശയ
മില്ല. ഇനി എന്നും ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നുത്തനെ വേറെ ഒരു ദ്രോകം
എടുത്തുകാണിക്കാം:

മുലം

കഷാമകഷാമകപോലമാനന്മരഃ കാരിന്യുമുക്കന്നുനം
മദ്യസ്ത ക്രാന്തരാഃ പ്രകാമവിന്താവംസം ചവവിഃ പാണ്ഡിരാ
ശോച്യാ ച പ്രിയദർശനാ ച മദനക്ഷീശ്വരമാലക്ഷ്യതേ
പത്രാശംകമിവ ശോഷണേന മതതു സപ്രപ്രശ്നാ ലതാ മാധവി.

തജ്ജമ

താനം പ്രകഷാമഗണാം വദനേരസിജം
മുക്കകാംനിന്യുമേററം
സ്നാനം മദ്യപ്രാശം വിനതമതിതരാം
തോംനിറം പാണ്ഡിരാം.
ചെന്താർബാണാന്തിശായിട്ടിവളതിഭജനീ—
യാ ച ദ്രോജ്വിപ്രിയാ മേ
കാന്താ ലഘംാനിലേന ദ്രോപിതദ്രോകലാ
മല്ലികാവല്ലിക്കേവ.

ഈ ദ്രോകവും 'എല്ലാബു"ജന്തിനു്' എന്ന തുടങ്ങിയ ശേഖവരിച്ച
ദ്രോകവും തക്കിൽ ചെത്തുനോക്കിയാൽ കാണുന്ന ദേശം അല്ലെന്നോ?
അതിനുസരികും ചീയായ കോ ചിൽത്തന്പുരാനാവർക്കും 'കഷാമകഷാമ
കപോലം' എന്ന ദ്രോകം മണിപ്രവാളീകരിക്കുന്നോരും 'സരസിജമന
വിലും' എന്ന ദ്രോകം ഭാഷയാക്കിയപ്പോഴുണ്ടായിരുന്ന ശ്രദ്ധാന്തി
ഉണ്ടായിരുന്നില്ലോ ഇപ്പോൾ മുഖ്യമല്ലോ? 'കഷാമകഷാമകപോലം'
എന്ന ദ്രോകത്തിൻറെ തജ്ജമ മാർപ്പേ പറഞ്ഞ ദ്രോകത്തോളം രസി

കെന്നണ്ണേ? സംസ്കാരാഷയിൽ കാളിഭാസങ്കുടുംബം രചനാക്കിൽ മാധ്യമായ അനീസൻ സംഗത വരുത്തുവാൻ മഹാരാജാക്ക വളരെ പ്രധാനമാണെന്ന അഭ്യർത്ഥിനു സംശയമില്ലാത്തതാണെല്ലാ. 'ക്ഷാമക്ഷാമകപോലെ' എന്ന ദ്രോക്കാന്തിലെ താൻപര്യം സംസ്കാരത്തിൽനിന്നുണ്ട് രണ്ട് പ്രകാര അനീസണ്ണാക്കിയ ഫലമാണു മേൽക്കാണിച്ചു തജ്ജമാഡായതു'.

കണ്ണനാളമാക്കിൽ തിരിപ്പറപ്പും രമം

പറിക്കിൽ നോക്കിയും

കണ്ണനായും ശരംയേന പുഞ്ചമതു പുഞ്ചു—
കായഗതമാക്കിയും

എന്നും മറ്റൊരുജീവിയും വിധം ലളിത്തന്ത്രങ്ങളും ഒക്കാമള ഞങ്ങളായുംജീവിപരിപ്പും പദ്ധതികളും ശ്രദ്ധമലയാളത്തിലുണ്ടാക്കി മലയാളപദ്ധതി രചനാവിഭ്യാസം അലക്കരിച്ചു നാസികൾക്കോമണിയായും ഈ കേരളവ മന്ത്രപരമാനന്വർക്കരു കരി ശ്രദ്ധവച്ചു 'മണിപ്രവാളം' എന്ന വാക്കിൽ നിന്നു കിട്ടുന്ന സ്വത്തുന്നതായ മാത്രം ഓക്കെതെന്തും കഴിയുന്നിടത്തോളം സംസ്കാരപദ്ധതികളും ചേക്കാതെന്തും ശ്രദ്ധാരംസന്തൃപ്യാനമായും താൻ വലിയ ബുദ്ധിയെ നിന്ത്തി ശാക്കന്തളും മഴുവനും 'മണി' കുളു വളരു ശിഖ്രാതെ 'പ്രവാളം'ഞങ്ങളുക്കാണ്ടുനേനു രചിച്ചിരുന്നവെക്കിൽ, 'അണി ജന്മാനശാകന്തളും' തിനു തുല്യമായി ശ്രദ്ധാരംവിഷയത്തിൽ ഒരു പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നതു. 'മണിപ്രവാളമെല്ലാ' എന്നാൽ മലയാളികളുടെ നിന്റെഗ്രൂപ്പും ആ മഹാശാഖനായും തന്മൂലവനായും തന്മൂലവനവർക്കും ഏട്ടുണ്ടിട്ടും പാലെ ദ്രോക്കങ്ങളിലും. അധികമായി സംസ്കാരപദ്ധതികളും അനീസനു തിനു വിരോധമില്ലെല്ലാ. 'മണിപ്രവാളമെല്ലാ' എന്നാളും സമാധാനം മതിയാക്കമെന്നും ഉറച്ചിട്ടായിരിക്കും. ഇങ്ങനെ ചെയ്യുതു.

എന്നാൽ നിംബളം പരിഭ്രാംപ്പെട്ടതുൽക്കാടും പരിഭ്രാംപ്പെട്ടതുൽക്കാടും തന്നെയാണും. ഇതാണും നിംബളം കവിതയ്ക്കുള്ള ഒരു വലിയ നേരം ഗൃഹത്തിലെ നിംബളം കവിതയിലും ചില ദിക്കുകളിലും സംസ്കാരപദ്ധതികളും നിംബളം ഉപയോഗിച്ചിട്ടും ഇല്ല. പിന്നു ചിന്തപ്പാനുള്ളതും, ശ്രദ്ധമലയാളത്തിലാകയാൽ നിംബളം ദ്രോക്കങ്ങൾക്കു മാധ്യരൂപം വന്നിട്ടുണ്ടോ എന്നാണും. അധികം ദ്രോക്കങ്ങൾക്കും സംസ്കാരത്തിലെ ദ്രോക്കങ്ങളുമുപ്പാലെതനേനു മാധ്യരൂപം വന്നിട്ടുണ്ടോ. 'മാധ്യരൂപം' എന്ന പറഞ്ഞാൽ എന്നാണും അതി എൻ ആത്മം. എന്ന ചോദിപ്പാൽ, പറഞ്ഞ മനസ്സിലാക്കുവാൻ പ്രധാനമാണെല്ലാ. തേനിക്കെൻ രസം എന്നാണെന്നുന്ന വ്യവഹാരംബാൻ, തേനിക്കെൻ ആസപദിപ്പിച്ചു രസം മനസ്സിലാക്കുന്നതുപോലെ, നിംബളം കവിതയിലുള്ള മാധ്യരൂപത്തെ അറിയിക്കുന്നതിനും ആ കവിതയിലുള്ള നല്ല ഭാഗങ്ങളും ചുണ്ടിക്കാണിച്ചു വായിച്ചു രസിപ്പുകൊണ്ട് വാൻ പറയുകമാത്രമേ നിംബളം അനീസനു തിരിപ്പിക്കുന്നു, മുളിമായിരിക്കുന്നു, ലളിതമായിരിക്കുന്നു, എന്നും മറ്റും പറ

ഞന്തരകൊണ്ട് സ്വാനവെമായ അറിവു വരുത്തുവാൻ പ്രയാസം. അതുകൊണ്ട് എനിക്കു നിങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ വേദ്യതിയുടെ സംസ്കാരത്തോക്കങ്ങളോളം. നന്നാ മാധ്യമം വന്ന എന്ന തീച്ചയായി തോന്ത്രികളിൽ ചേരുകയുണ്ടായിരുന്നു. മാത്രം ഇവിടെ ചേക്കുന്നു:

മുലം

അനീയത്തെ ദിതപ്പിതം. വിരാജൻ—
കതിപയങ്കാമളിന്തക്കമളാഗ്രം.
വദനകമലകം. ശിശ്രാഃ സൂരാമി
സ്‌വലദസമജംസമഖ്യജല്പിതം. ഭത.

തജ്ജം ച

ചിരിക്കം. മഹ്യത്തിൽ കരയു, മിതിനേന്തു. നിയമമി,—
ജ്വരിയു. തെററിക്കൊണ്ടുത്തസമമല്ലപ്പെമാശിയെ,
ജൂരിച്ചലും. കാണാം ചില ചൊറിയ പല്ലിങ്ങിനെ ലസി—
ചീരിക്കം. ബാലേയു നിന്ന് ധവകമലമോക്കനിതരു ഞാൻ.

മുലം

ദോഡാലും ദോഡാലും ദോഡാജ്ഞം. ദോഡാം. ദോഡാത്മം.
ഡോ ഡോ യത്വഃ കമ്മപി മധ്യ ഡീയത തം തമന്തഃ
ഡിത്വാ ഡിത്വാ പ്രസരതി ബലാൽ കോപി ചേതോവികാര—
ഡോയസുവാപ്രതിഹതരയഃ ഒസക്കതം സേതുമോധഃ.

തജ്ജമ

തള്ളിന്തിന്തിന്തിക്കലണ്ണിപ്പുങ്കരശല്പിനെ—
തതല്ലാതുക്കന്നതിന്നാ—
യുള്ളത്തിൽ തൽക്കണ്ണം. ഞാൻ പലവിധിഹ ചെ—
യുന്ന യതാത്തയെല്ലാം.
വെള്ളത്തിൻ വേഗമെറും ഗതി മണിലണണയെ—
തത്കിനീകന്നപോലെ—
അതള്ളിത്തള്ളിപ്പുരക്കന്നിതു പത വലുതാ—
യുള്ള ചേതോവികാരം.

മേൽ റണ്ണം. ചേരുകത്തിൽ നിങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ ഉപമ മുസിൽ
വന്ന നാലും പാം. അവസാനിച്ചതു്, ചേരുകത്തിലെ പ്രധാന ക്രിയ
ഡയാട്ടുട്ടി ആകയാലും, സ്ത്രീശ്വരാലേശം ഇല്ലാത ലളിതമായുള്ള യമ
കപ്രയോഗത്താലും, മുലചേരുകതേക്കാരം അല്ലോ. വിശേഷവിധിയായ

കയ റോഗി തോന്നുന്ന ഫൈന്⁹ ഞാൻ പറഞ്ഞതാൻ വെള്ളതിയുടുടർവ്വെ കവി തയെ നിന്മിച്ച ഒരു മട്ടംബന്നായ പാപിയാണുന്ന് ഫൈനു ആരുകും മും ശകാരികമോ ഫൈനു സംശയിക്കുന്നു. ഫൈനാൽ വാസ്പവത്രിൽ ഇം ശകാരത്തെ ഫൈനിക്ക ലേശു ചേമില്ല. അതുകാണഭരതനുംഡാണ പറഞ്ഞതു്. കാളിഭാസത്യദേഹും വെള്ളതിയുടേയും ശ്രീഹർഷൻറിയും മറ്റും സകല ദ്രോക്കങ്ങളും. ഒരപോലെ അതുനും റോഗി ദ്രോക്കങ്ങളാണുന്ന ക്രതിവിശ്വാസത്രാടക്കുടി വിചാരിച്ചുവരുന്നവരിൽ ഒരവന്നല്ല ഞാൻ. ഇം മഹാകവിക്കുടിടരു ദ്രോക്കജലിലും ചിലയ്ക്കും അധികം. റോഗിയായി ഫൈനു പറിവാൻ പാടിപ്പോതവിയാം. ഉണ്ണായി ഫൈനു വഴനാക്കാം. ഇവക്കല്ലൂവക്കാം. കവന്നതാണിൽ മാനഷികമായ ശക്തിയിൽ അധികം. നനം ഉണ്ണായിയുണ്ടുന്ന ഫൈനു¹⁰ ഫൈനിക്ക വിശ്വാസമില്ല. ആ ശക്തി ഇപ്പോഴുള്ള മനഷ്യക്കും. ഇളളുതാകയാൽ ഇപ്പോഴുള്ള മഹാബുദ്ധിമാനാരായ മനഷ്യത്വാക്കുന്ന ഒരു ദ്രോക്കം. മന്ത്രപുജ്ഞ പ്രസിദ്ധ ദ്രോക്കങ്ങളും അധികം. നനായി ഫൈനു ചിലപ്പോൾ വന്നേക്കാരമന്നാളുള്ള കേവലും. അസം.വേദമായ രഖപസ്ഥാനാണു് ഞാൻ പിചാരിക്കുന്നില്ല. അതിമധുരങ്ങളായ ദ്രോക്കങ്ങൾ ഇനിയും. മേൽക്കാനാനിച്ചതുടക്കാരത പലതും. നിംബളം തജ്ജമയിൽ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ഫൈനാൽ മാധ്യരൂത്രാ സംബന്ധിച്ചിട്ടേരാണും. വല്ല ദോഷവും. നിംബളം കാവിതയ്ക്കു പറയണമെങ്കിൽ, ഗദ്യങ്ങൾ തജ്ജമയാക്കിയതിനു കരുത്തുടി റോഗി വരുത്താമായിയുണ്ടുന്ന ഫൈനു മാത്രമാണു്. മഹാകവിയായ വെള്ളതിയുടുടർവ്വെ സകല ദ്രോക്കങ്ങളിലും. ഇളളു മാധ്യരൂം. നിംബളം തജ്ജമയിലുള്ള സകല ദ്രോക്കങ്ങൾക്കും. ഒരപോലെ പറിവാൻ കവിക്കിട്ടുന്നതുകൊണ്ടു നിംബളം കവിതയ്ക്കു യാതൊരു നൃന്തയും. വരുന്നതല്ലോ. തജ്ജമയിലെ ദ്രോക്കങ്ങളിൽ അധികലാ ശവും. മുലഗ്രന്ഥത്തിലെ സംസ്കൃതദ്രോക്കങ്ങളുടുടർവ്വെ തുല്യമധുരങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഫൈനു ചന്നാൽ, അതിന്റെപരം നിംബളം കവിതയുടെ യശസ്വിനു മററുവേണാം? ഇംബെനു വന്നിട്ടണണുന്നു് ഫൈനർ താഴുള്ള അഭിപ്രായങ്ങളിൽ തോന്നുന്നതു്. ഇം അഭിപ്രായം. യോഗ്യരായ ജനങ്ങളുംക്കല്ലൂം. സമ്മതമാവുന്നപക്ഷം, നിംബളം പ്രയതം. സഹിതം. തന്നെ. പിന്നെ നിംബളം തജ്ജമയ്ക്കു് ഞാൻ കാണുന്ന ഒരു വിശ്വാസ ഗ്രം. അതിലെ ദ്രോക്കങ്ങളിൽ റണ്ടുനാലുംമാണിക്കെ ശേഷം. ഇളളു മുഖവനും. മുലഗ്രന്ഥത്തിലെ ദ്രോക്കങ്ങളമായി ചേരുത്തണോക്കുന്നും കാണാപ്പെടുന്ന അദ്ദേഹമായ ഒരു കൃത്യതയാണു്. 'കൃത്യത' ഫൈനു വാക്കിനു് ഇവിടെയുള്ള അത്മം. ഞാൻ ചെച്ചിട്ടുള്ളതുനുണ്ടും നിംബാ ഗ്രഹിക്കുമെന്നു് ഞാൻ വിശ്വാസിക്കുന്നു. നിംബളം തജ്ജമയിലെ അധികം. ദ്രോക്കങ്ങളും. മുലഗ്രന്ഥത്തിലെ ദ്രോക്കങ്ങളിലെ താൺപര്യത്വത്തെ മാത്രമല്ല കാണിക്കുന്നതു്; മികവൊറും. ദ്രോക്കങ്ങൾ പാദംപ്രതിയായുള്ള തജ്ജമയായി കാണാപ്പെടുന്നു. ഇതിനു് ഒരു ദ്രോക്കം. മാത്രം. ഇവിടെ പറയും:

കിമപി കിമപി മനും മനമാസക്തിയോഗാ—
വൈരളിതകപോലും ജല്ലതോരകുമേണ
അശിമിലപരിരംബ്യപ്പരതകേക്കണ്ണോജ്ഞാ—
രവിചിതഗതയാമാ രാത്രിരേവ വ്യരംസീൽ

ഈ പ്രസിദ്ധ ദ്രോകത്തെ നിംബര താഴെ പറയും പ്രകാരം തജ്ജമ ചെയ്തിരിക്കുന്നു:

നാമോരു ദ്രോകലികൊണ്ട് ദ്രവ്യമായാലിംഗനും മഹാതി—
പ്രുമരേന്താടു കവിചാത്തടം കവിളതിൽ ചേതന്തത്രയും മനമായു
സാമോദം ക്രമമെന്നിയേ പലതുമനോട്ടാടു ചൊല്ലും വിധി
യാമും പോയതറിഞ്ഞിട്ടാത്തവിധമായും തഥനു കഴിഞ്ഞു നിശാ.

ഈതിലധികം കൃത്യമായി ഒരു സംസ്കൃതദ്രോകണ്ഠതിനെ എന്നാണിനു
പരിബോഷപ്പെട്ടതും? ഇങ്ങനെനു 'കൃത്യ'മായുള്ള പരിബോഷയിൽ മുല
ദ്രോകത്തിനെള്ളു മാധ്യരൂപം തുടി വന്നുതോള്ളു, ഞാൻ അനുഭവപ്പെട്ടുനു.
എന്നാൽ ദർശനം, ചില ദ്രോകങ്ങളിൽ ചിപി ദിക്കിൽ മുലഗ്രന്മ
ഞിലെ ദ്രോകങ്ങളിൽനിന്നും അല്ലെന്നു. ദേഹായി തജ്ജമചെയ്യപോയി
ടുടം. ഈ പദ്ധതിക്കു മാത്രമാണും. അത്മതിനും താൽപര്യത്തിനും
ലേശം ദേശം രഹിട്ടും. വന്നിട്ടില്ലെന്നു. പദ്ധതിയിൽത്തന്നെനു വളരെ ദർശന
മൊയിട്ടു കാണുന്നും. എന്നാൽ അങ്ങനെനു ദർശനമോയിട്ടുടി, ഈ
ങ്ങനെനു അതിവിശേഷമായുള്ളു തജ്ജമയിൽ വന്നാക്കാത്തതനുണ്ടോ
ഞാൻ ഒരു ദോഷം. പറയുന്നു. ദോഷം. പറയണമെന്നു ശാംധ്യപിടി
ചൂണ്ടും, ഇങ്ങനെ വല്ലതെങ്കിലും പറയാതെ കഴിയുമോ?

പിന്നെ, നിംബളം തജ്ജമയുടെ മററാത മുണ്ണും. അതിനേൻ്റെ
ചുരുക്കം. ആകുന്നു. ഒരു വാക്കകൊണ്ടും അതും. മുരിപ്പിക്കാവുന്ന
ദിക്കിൽ നണ്ട് വാക്കക്കു ചേരുന്നും അത്മത്തു മുരിപ്പിച്ചതായി
ഞാൻ രഹിട്ടും. കണ്ണിട്ടില്ലെന്നു. ഈ മുണ്ണുംകൊണ്ടും ദ്രോകങ്ങരും അതി
ക്കാതുകമായിത്തീനിനിരിക്കുന്നു.

ഈതുവരെ രവിവംശം മുദ്രാമായും തഥനു കാര്യ
ക്ഷിതിപതികരം മഹാമാരായ മർപ്പുപ്പരെല്ലാം;
അതിലോരു മലിനപ്രം ഞാൻ നിമിത്തം വേഖിച്ചാൽ
ക്ഷിതിയിലഹിമധന്യന്മാൻ, ഹന്ത് ഞാൻതന്നെ നിന്മാൻ.

ഈവക ചെറിയ ചെറിയ കോമളങ്ങളും പദ്ധതിയിൽ രചിക്കു
പ്പെട്ട ദ്രോകങ്ങരും ശിഖിയായി ചൊല്ലിക്കേട്ട നസിക്കാവാഴാണും, കു
വിനെയും സ്വഹമാനിക്കാതെ ഇരിപ്പാൻ നിപുത്തിയില്ലെന്നും വരഞ്ഞന്തും.

ആക്ഷൂം നിംബളം കവിതാവാസനയും ബുദ്ധിവിഭാഗതയും
അത്യുത്തവിശേഷമെന്നു ഞാൻ പറയുന്നും. നിംബളം അതിവിശേ
ഷമംയും പലപ്പറിശേഷകളും, പിഛോന്നിയും ബുദ്ധിക്കും അത്യുത്തസരസത
യും ശ്രൂംഗാരവുമുള്ളു ദേഹവുമായും ഇക്കാവമയുടെ അതിലെഞ്ഞിട്ടായി
അത്യുത്തമധ്യരങ്ങളായുള്ളു ദ്രോകങ്ങളും, എന്നെന്നു മനസ്സിനു ആകുന്നും

പ്രിച്ചതിനു അളവിലും നിണ്ണളിയും ആ സ്കീറ്റത്തിൽനിന്നും കോർമ്മങ്ങളായ പദ്യകവനങ്ങളെ, “സംവേദത്തു മര ജനജനനി” എന്നു ഒരം പറഞ്ഞതുപോലെ, വായിച്ചു രസിപ്പാൻ ജഗദ്ദൈവരൻ ആല്ലോ ആലും. എനിക്കു സംഗതി വരുത്തുട്ട.

ഞാൻ ആദ്യം വിചാരിച്ചതിൽ അധികം എഴുതി. ഇതു “നിണ്ണളിട കവിതയിൽ എനിക്കേള്ള ഫ്രേംനിമിത്തമാണ്”. അതിബുദ്ധിമാനം നായിരിക്കുന്ന നിണ്ണരാ അധികകാലം. അരോഗ്യവശാത്രനായി ജീവിച്ചിരിക്കേണ്ണെന്നും ഭേദവത്തെ പ്രാത്മിച്ചുകൊണ്ടും, കവിതയും ഇതു വാസനയും വിഭദ്യതയുമുള്ള നിണ്ണരാ ഇനിയും മലയാളികളിട അറിവിനും വിനോദത്തിനമായി സംസ്കൃതത്രംഭങ്ങളും പരിശോഭിക്കുന്നും വിശ്വാസത്തോടും, ഈ കത്തിനെ ഇവിടെ അവസാനിപ്പിക്കുന്നു. ‘പ്രസന്നരാഹവം’ നിണ്ണരാ എന്ന തല്ലജമചെയ്യുകണാൻ കൊള്ളാമെന്നും എനിക്കു വളരെ ആഗ്രഹിക്കുന്നും അറിവാണ്. ആഗ്രഹിക്കുന്നും.

വിദ്യാവിനോദിനി

എന്നും,

1068 ചിന്ന.

വാള്യം III, ലക്ഷം 11

ഇ. പറ്റമേനോൻ

